

53² 11/74

Sanders.

Complete

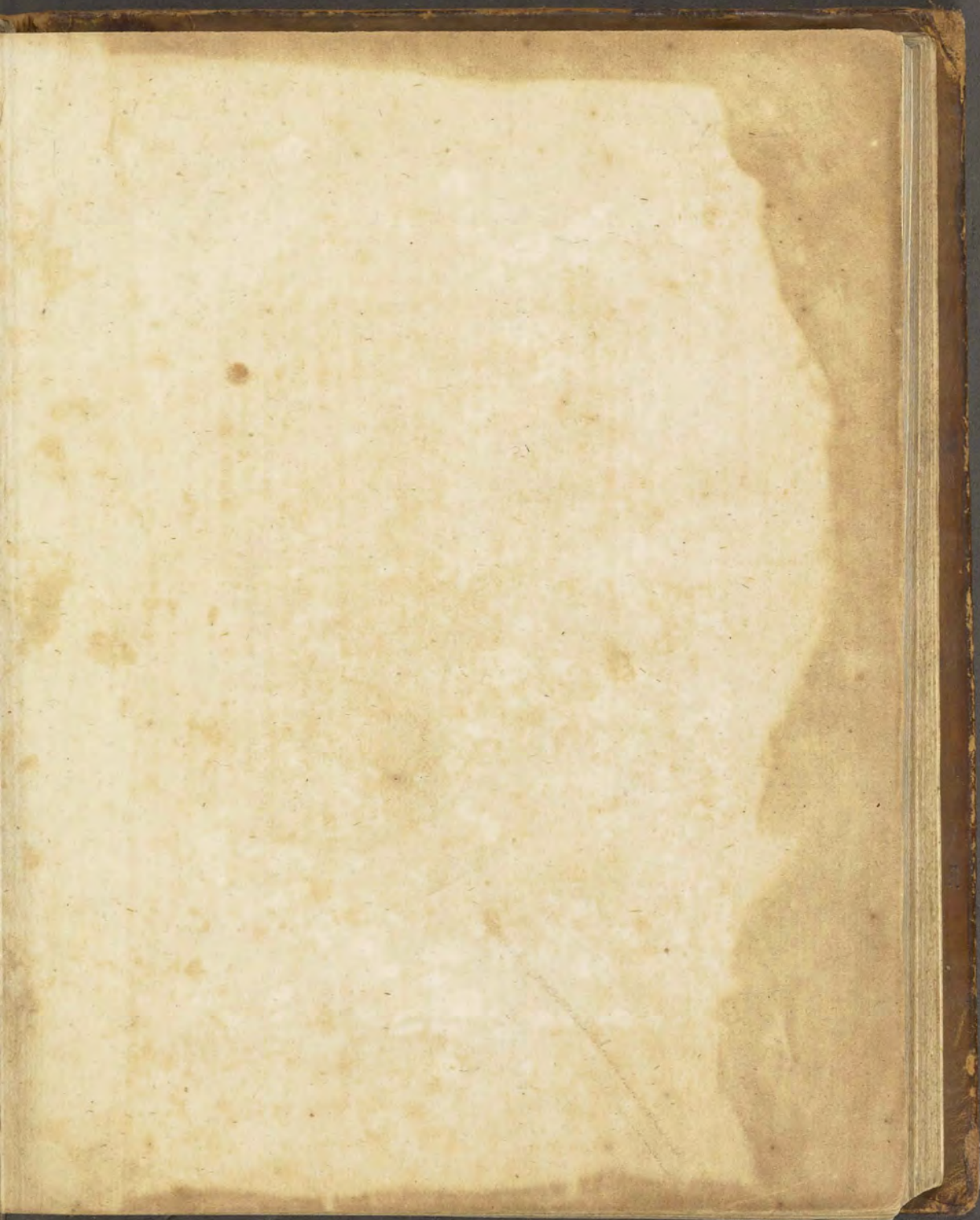
Thomas Brodhurst.

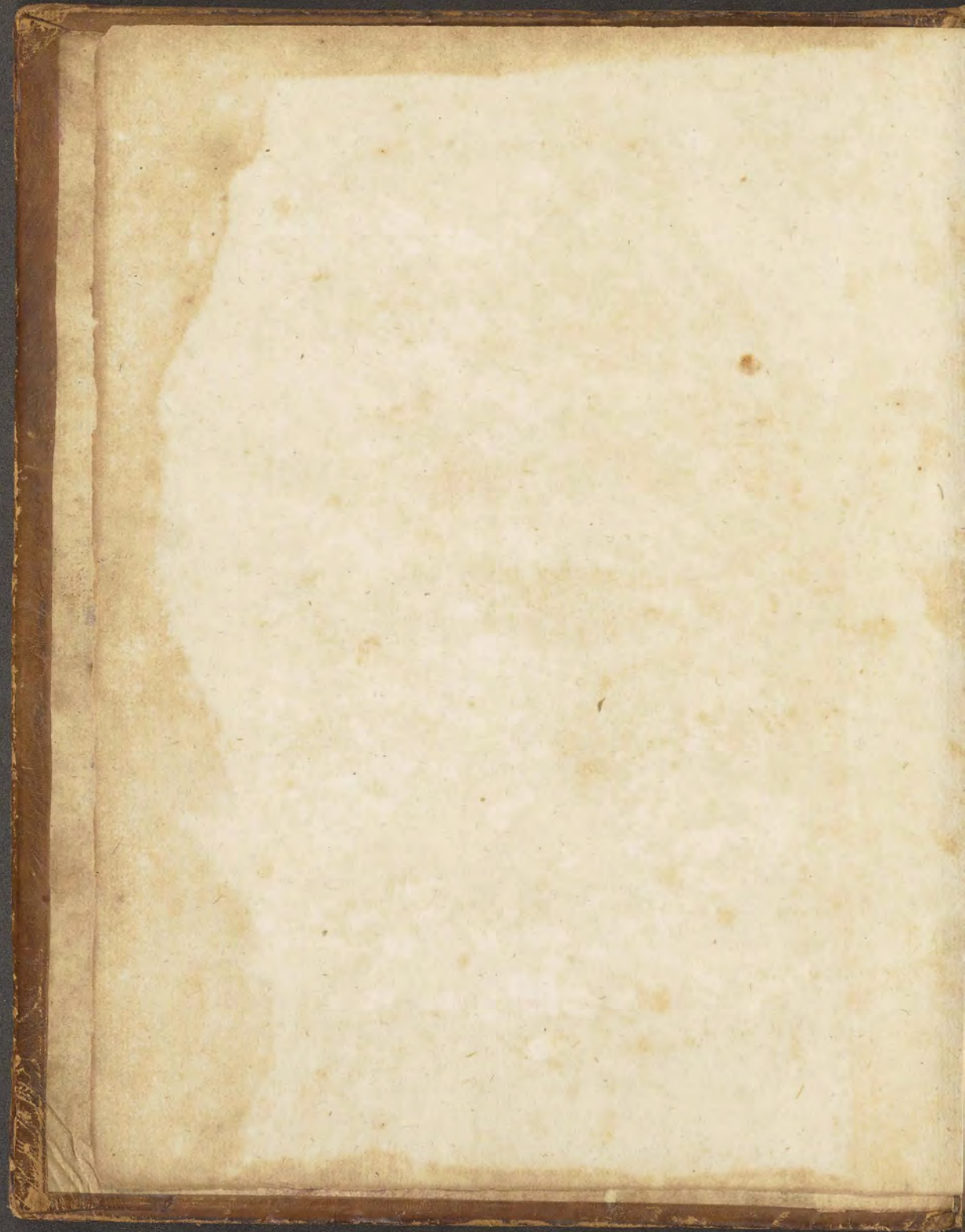

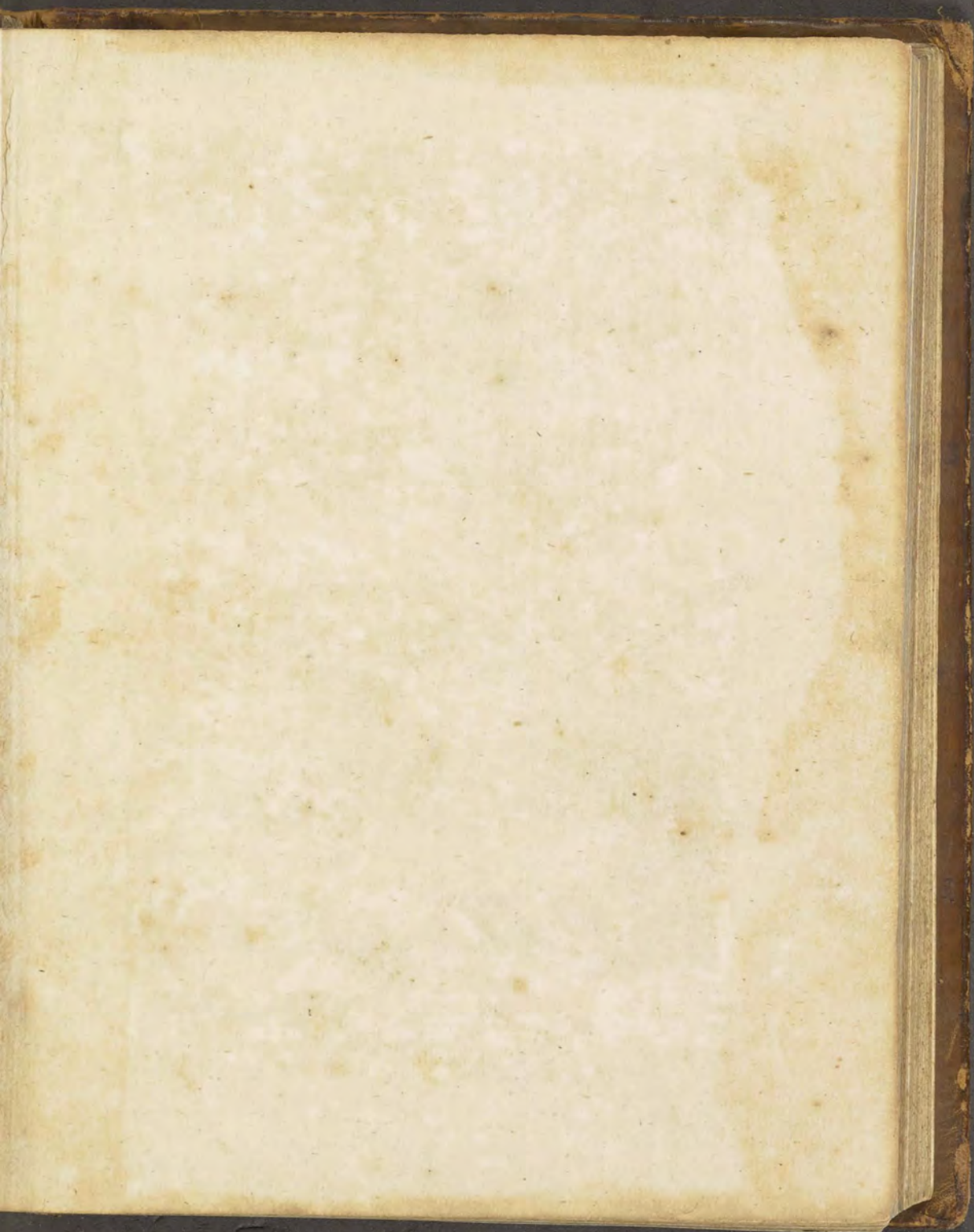
2 dono Don: Holmes. C.C.C.C.

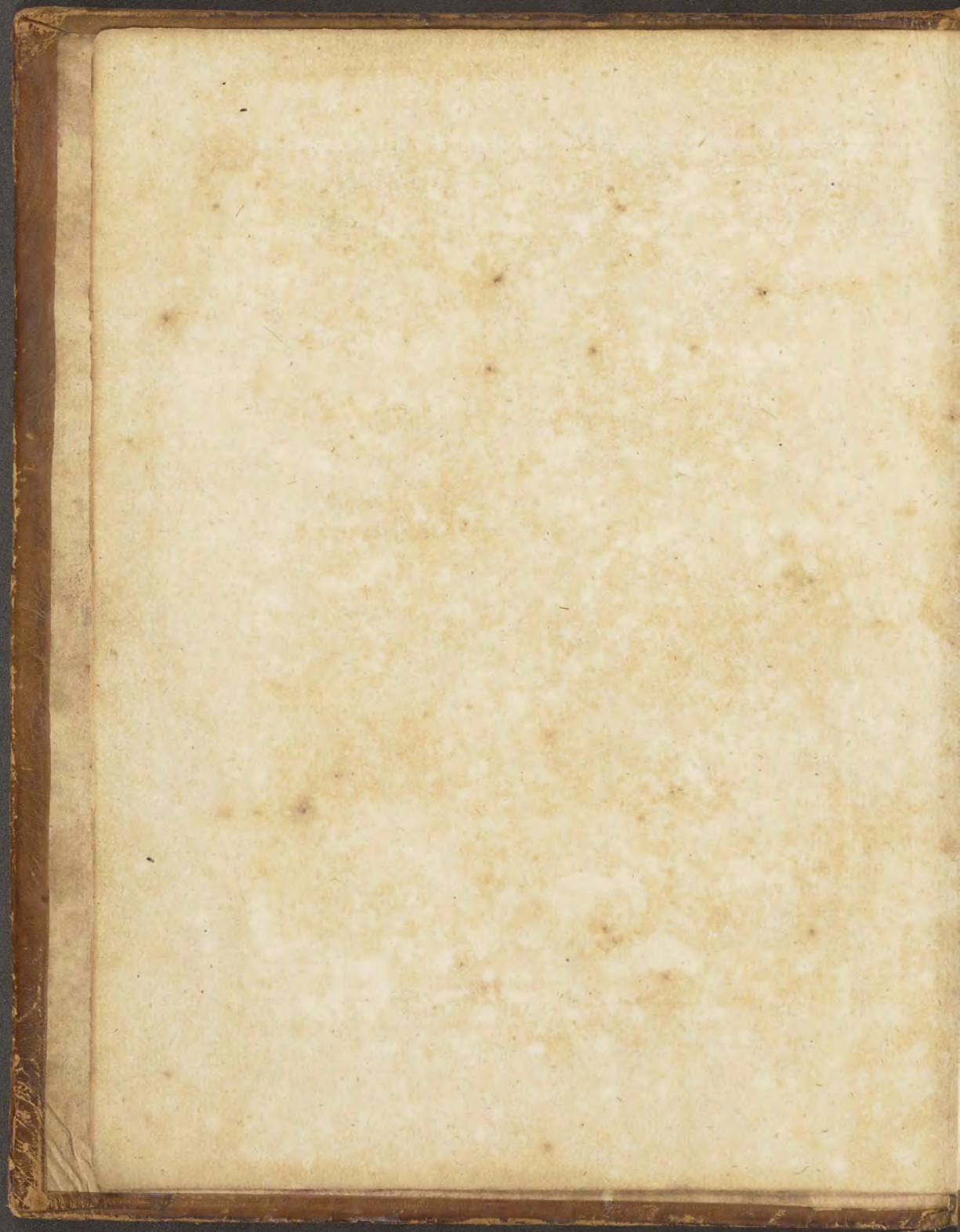
1015.

1114

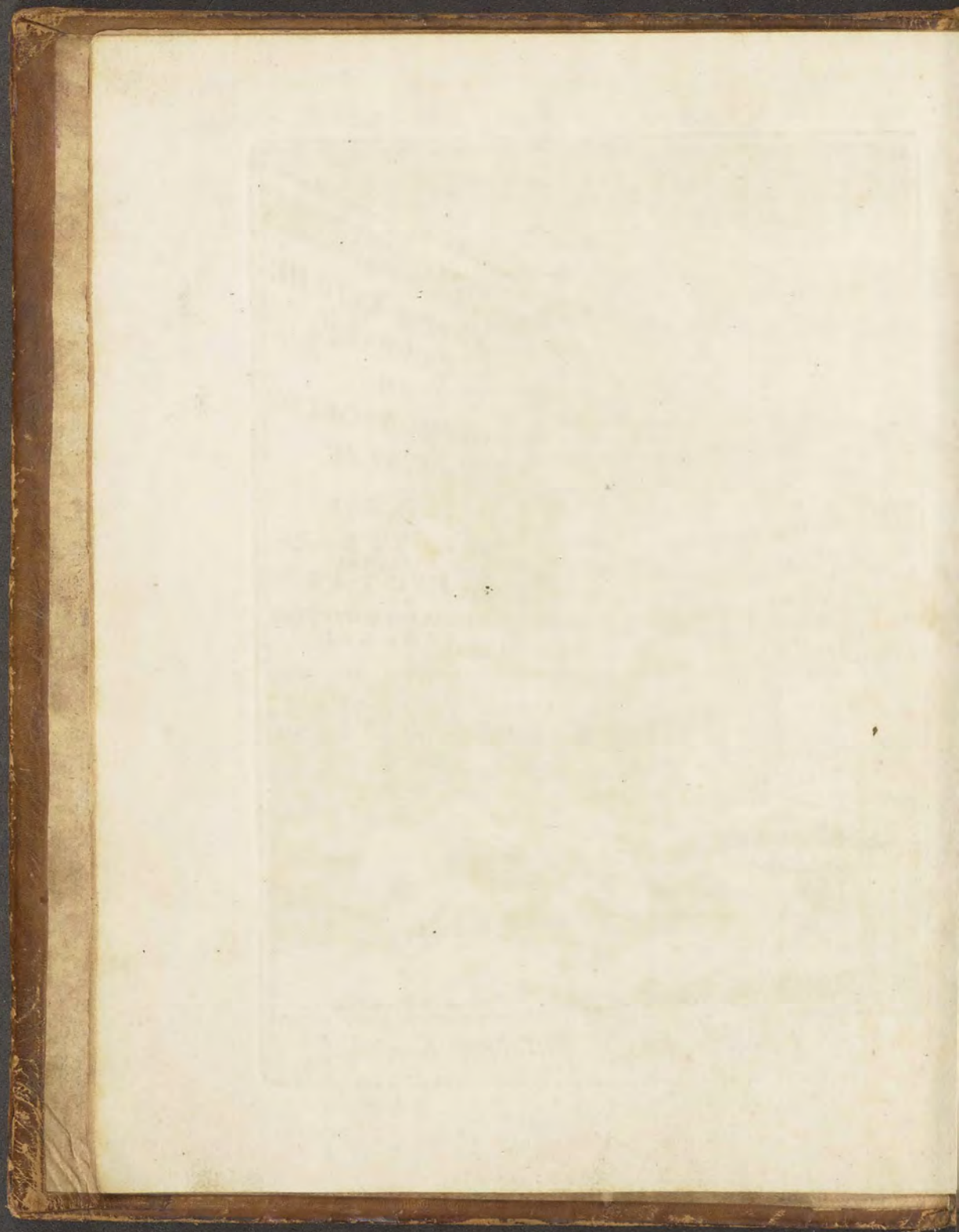

Thomas Sartorius 1872
- April 5. 1872

LEONARDUS STRAK Excudit.

22019350
JSL

G E M M A E
E T
SCULPTURAE
A N T I Q U A E
D E P I C T A E

A B
LEONARDO AUGUSTINO
S E N E N S I

Addita earum enarratione, in Latinum versa

A B
J A C O B O G R O N O V I O

Cujus accedit praefatio.

P A R S P R I M A.

EDITIO TERTIA.

F R A N E Q U E R A E.

Apud LEONARDUM STRIK,
M D C X C I X.

1692

G. E. M. M. V. E.
T. H.
SCULPTURE
AND
PAINTING

DEPT. OF THE

ARTS

WASHINGTON

U. S.

GOVERNMENT

PRINTING

1901

MADE IN U. S.

THE LIBRARY OF THE
CONGRESS

ILLUSTRISSIMO

ET

NOBILISSIMO

VIRO.

SJUK GEROLDO
A BURMANIA

TERRITORII. WIMBRITSERADEELANI. PRÆ-
TORI. GRAVISSIMO, COLLEGII. ARCHI-

THALASSICI. FRISIORUM. MEMBRO. DIG-
NISSIMO. AD. COMITIA. PATRIÆ. DELE-
GATO. SPECTATISSIMO. OMNIS. VERÆ.
ERUDITIONIS. ET. LITERATORUM. MÆCE-
NATI. MAXIMO. ET. POETARUM. IN. FRISIA
FACILE. PRINCIPI.

*HÆC PRÆSTANTISSIMA GRÆCA ET
ROMANA AUGUSTINI KEIMHAIA
ITERATA EDITIONE RENO-
VATA DEVOTO ANIMO
CONSECRAT*

LEONARDUS STRIK.

SANCTISSIMO DOMINO
ALEXANDRO VII.
PONTIFICI OPTIMO MAXIMO.

Uum Sanctitas Tua dignata sit pacem favoremque impertire his proximis diebus meis sub auspiciis felicissimæ Tuæ stellæ, venio supplex, ut fungar canone ac tributo otii mei, offerens Tibi in hoc libro imagines antiquarum Gemmarum depictas, in quibus excellit quidem ipsa materia, & multo tamen magis ars ac præstantia earum. Ad hoc negotium me adjunxi, quoniam, ex quo Sanctitas Tua curam antiquitatis mihi commisit, placuit etiam illi aliquoties approbare diligentiam in ea meam. Quin & studiosius persuasit mihi eruditum ipsarum Gemmarum argumentum, non illud dissidens ab doctrina illa, in qua ab primis annis Tu Te involvisti simul cum aliis institutionibus & disciplinis; ita ut hodie nova virtute quadam quasi in factum redigas claras præteriti temporis memorias, & exemplum præbeas heroicæ ac divinæ pietatis. Cui rei fidem faciunt tum ipsæ antiquitates, quas Tua Sanctitas suscepit instaurandas jam ab principio pontificatus Tui, tum pium ejus studium erga Ecclesias & Basilicas, tum etiam munificentia per universam Urbem: ita ut Roma impugnata gravissimis malis agnoscat incolumitatem suam in Tua Providentia; & pariter exurgat formosior, etiam ipsis rudерibus cum ea lætantibus, quasi jam jam ponendis

DEDICATIO.

dis super sua fundamenta & diuturnis victuris, quum
ab injuriis & annis fuerint reparata. Idcirco tan-
quam Principi Antiquitatum Conservatori, consecro
Sanctitati Tuæ has imagines, & simul supplico, ut
dignetur respicere in variis earum symbolis expressam
profundæ devotionis meæ consuetudinem erga Sanctissi-
mam Personam Tuam & Excellentissimam Domum ac
Nepotes, ad quorum virtutem respiciunt publicæ spes
& excitantur communia vota. Et hîc prostratus in terram
adoro pedes Sanctitatis Tuæ, Deum precans, ut in bo-
num Christiani nominis Te sospitet ac custodiat,

Sanctitatis Tuæ

Humillimus ac Devotissimus servus

LEONARDUS AUGUSTINUS.

*Recitavit hanc
2 f. 3 +*

3-4

SPECTATORI

E T

LECTORI

JACOBUS GRONOVIVS

S. P.

uum adeo sancta, innoxia,
etiam immo amœna mihi
ac venerabilis nuper exor-
ta fuerit causa & materia
conciliandæ notitiæ, teneri
nequeo, quin ejus testem te
ac conscium faciam, maxi-
me quum relatio ista simul
te sit edoctura editionis hu-
jus occasionem & incre-

menta. Nuper enim factum est, ut Abrahamus Blo-
telingius in cælatoriæ peritia præcellens & ob exi-
miam artis ejus dexteritatem celebratissimæ jam fa-
mæ, non antea mihi visus, exposuerit animi sui men-
tem ad beandum nostrum orbem, dicam? an instau-
randum seculum quæsitissimo hoc vel manus suæ spe-
cimine vel lætissimo melioris antiquitatis spicilegio vel
etiam opportunissimo ad cognoscendos firmitus & au-
ctores & ipsos veterum sensus emolumento. Quocun-
que enim vel oculo adspicias vel animo consideres,

* A

du-

dubites profecto, quid ex his tribus potissimum in eo mireris & qua salutatione prosequaris. Nobis autem quum causa & res studiorum cordi præcipue sit, summæ voluptati fuit in his tantum non spirantem cernere vetustatis quendam genium, imo ipsam animam. Etsi enim passim animadvertamus cum pictorum cælatorumque manibus ac penicillis certantes exactissimos elegantium ingeniorum calamos, & quidem ita, ut palmæ sint proximi; fateri tamen debemus parum abesse, quin mortuæ sint plurimæ narrationes, nisi hoc beneficio harum sculpturarum infundatur iis nova quædam quasi vita & prorsus *scia*, quam his metallis comprehensam posteritati reliquerunt doctissimi artifices. Quod ne de singulis loquar; quantum est, ut illas chimærarum, amuletorum larvarumque portentosas omnino structuras haurire possimus perfectissime jucundissimeque ex unius oculi injectu? quarum licet singulas minutias exsequatur consummatissimus quoque stylus, nunquam tamen desinet esse intellectui cœca & obscura illa tot variarum rerum nescio unde non *δαρμᾶσις* sumptarum compages & tot tam discordium commentorum compositio. Sed negotia hæc præterquam quod commendationi suæ satis ipsa valida, & sponte causam suam orantia, magnamque ut mihi, sic cuicunque liberalius adspicienti infundentia & semper infusura æstimationem, suum ab Leonardi nostri sermone nanciscentur pretium, non minus quam ab multis nuper doctissimis viris numismata acceperunt. Propterea audito nostri Blotelingii consilio an dubitare potui, quin statim fronte in voluptatem effusa propositum hoc ut profuturum publi-

P R Æ F A T I O.

co & omnem in partem favorabile revererer, simulque si quid vellet operam sedulitatemque meam omnem absque ulla cunctationis sorde illico sponderem? Licet enim volumen illud in mundo esset, neque ego quidquam delecter vel ullum pretium ponam istis repetitis editionibus, præsertim quæ in his locis vigent, alienæ curæ & observationis, unde tam grandes nunc libri excuduntur; tamen alia hîc sequenda mihi videbantur, quum non tantum paucos hic thesaurus haberet possessores, sed etiam paucissimis vel innotuerit. Quapropter quum ego hoc animi motu uterer, neque ullo genere gravis essem; & ille jamdiu hanc spem coxisset, non potuit expectatio vel minima hanc operam morari. Ex illo igitur tempore, quantum fieri ab provido curatore potuit, & ipsius novi amici & hujus editionis commodum focillavi; quod & initio congressus nostri & semper post inde in duobus potissimum decrevi consistere. Primum fuit, ut archetypa sine ullo vel minimæ aberrationis crimine ac nævo purissime referrentur. Quoties enim mihi contigit, ut quum his annis nostris tot oblatis sint libri ad illustrandam illam antiquitatis partem, quæ in nummis continetur, doluerim adeo negligenter & futiliter deformatas exhiberi eorum imagines? quo sane fit, ut nec usui ulli serviant, & sine fide esse debeant, & sic cum nullo utentis commodo pretia librorum extendantur. Secundum erat, ut explanatio his cœlaturis adnexa ex sermone Transalpino in linguam pluribus usurpatam & occidentali Europæ familiariorem transferretur. Quorum quidem priori officio respondisse me omnibus modis spero agnituros, quibuscun-

* 42

que

quæ vel libuerit vel tantum contigerit otii, ut comparisonem istam instituere velint; aliquoties universa animi oculorumque intentione summa non modo in ipsa figurarum argumenta, sed in quolibet etiam minimas parergorum partes conjecta, ut quantum poterat, omnia ad amissim convenirent. Et convenient, opinor, universa, nisi quod fateri hîc cogar in unius defectu me hæsisse, quum subveniri illi non esset meum. Scribit enim Leonardus ad 1, 134. *La picciola statuetta sù la colonna col membro virile eretto*, quod posterius in hac editione prorsus non reperies, non id quidem vitio nostro, sed quoniam non est in Italica. In altero sive potius videri possim conatus fuisse idem, seu adsequutus plane fuerim, equidem vix dixero. Id tantum egi, ut in tot tantisque de interpretandi modo sententiis me ipse consularem, nec excidere quidquam paterer, quod tueri nequirem, castè observata sententia non tantum auctoris, sed etiam manu, nec vel vocibus mutatis, ubicunque ullo modo fieri potuit. Evenit enim in progressu laboris hujus, ut alicubi libertatem mihi aliquam arrogandam esse censuerim, licet gnarus id præceptum esse in alieno opere; sed ut qui maxime vanorum lapsuumque impatiens nihil putavi interesse in emendandis illis quæ emendari deberent, meum an alterius scriptum esset. Emendanda autem occurrébant alia, quæ typis adscribi poterant; alia, quæ ab festinatione auctoris ortum ducere videbantur; alia humanitati ejusdem imputanda. Et ne videar nimius esse, libet nunc aliqua conscientie tuæ proponere. Ab typographis venisse credebam parte I num. 45 G. POMPEO MAGNO.

num.

P R Æ F A T I O.

num. 122 di Venere & Amne. num. 146 Sallanione.
 num. 192 Papilio. part. II num. 10 Therapene.
 num. 13 Dionysius. Iisdem attribuo vitiosas quæ
 multæ hic occurrunt, & unicuique conferenti primam
 editionem patebunt, citationes poeticorum scripto-
 rum. An potius eas festinationi auctoris tribuendas
 putabis? Certe huic imputavi, quod parte I num. 33
narra Epifaro appresso Athenao. num. 77 *come scrive*
Poliseno, ubi eum sic voluisse, ut reposuimus, con-
 stare potest ex dissertatione libro secundo præfixa &
 part. II num. 41; in dissertatione de gemmis *Helleno*,
Flaminio; quod in eadem dissertatione citet prælium
Timoleontis in Calabria contro Icete al fiume Dami-
ria; quod ibidem scribat *Propertio parlando di Delia*,
 quum intelligat Tibullum; quod parte II num. 11
Critia e Trifone. Hæc ergo securus culpæ putavi lici-
 te omnia corrigi a me posse. Et similiter corrigi a me
 potuisse jam adverto, quod in dissertatione scribit in-
 terpretem Thucydidis testari *che il segno delli Re di*
Persia, secondo il parere di alcuni, haveva l'immagine di
Serse, & secondo altri, quella di Ciro, o'l suo Cavallo, al
cui annitrito egli si acquistò il Regno, omittens appellati-
 onem Darii, quum auctoris illius scholiastes clare,
 ἡ σφραγὶς δὲ Περσῶν βασιλέως εἶχε καὶ μὲν ἴνας τὴν βασιλέως εἰκόνα.
 καὶ δὲ ἴνας τὴν Κύρου δὲ πρώτου βασιλέως αὐτῶν. καὶ δὲ ἴνας, ἢ Δαρείου
 ἵππον, δι' ὃν χρηματίσαντα ἐβασίλευσεν. Magis hæsi in illis,
 quæ tertium genus feci. Scribit parte I num. 8 *Scrive*
Luciano nel Simposio, che li pittori fingevano Hercole Folense.
 An apud Italos Hercules fortius sit tale cognomen, equi-
 dem nescio; Latinos non habere scio; immo nec intelligi
 posse,

posse, si talis in horum sermone produceretur Hercules, non magis quam si quis prodiret Molorchensis. Scribit num. 50. *Agrippa havendo ottenuto quella famosa vittoria navale, nel promontorio d'Attio, contro M. Antonio, fu honorato dal medesimo Augusto, con la corona rostrata.* Quæ licet vera sint; tamen causa non fuit, cur ejus victoriæ id donum allegaret potius quam anterioris contra Sextum Pompejum ad Mylas, quo id contigisse & Servius & alii testantur. Scribit num 92 de Baccha. *In quella bella testa intagliata in plasma: at in ipsius figuræ loco significat esse in corniola.* Scribit II, 27. *Aristomaco philosophando sopra la natura dell' Api, spese tutta la sua vita in osservare li costumi & le stupende operationi di esse, per lo spatio di sessanta due anni: & tamen ex Plinio statim post citat ipse duodesexaginta sine ulla dubitatione.* Gravioris momenti est, quod num. 65 scribit *un Vitellio di metallo col rovescio della Censoria, che sino a questo giorno v'è trà le medaglie piu rare.* Multum profecto sudabit, qui Censoriam illam inquirere volet ab auctore propositam non secus ac Augustam aliquam, in loco præsertim, ubi loquitur de Septimio & Julia. Sed nulla talis est ista Censoria. Itaque judicavi ab eo innui nummum Auli Imperatoris, in cuius averso latere est L. VITELL. CENSOR II, ut eum producit Occo; L. VITEL. CENSOR II, ut exhibetur in Croyanis & ab Spanhemio in Dissertat. VIII pag. 737, ubi universus ille excessus non redimit fecunditatem, qua illic scribi video, *prima vero Cæsari aliquid porrigit.* An Imperatoris Vitellii pater est dicendus Cæsar? Nec magis accurate Occo. *Imp. se-*
dens

P R Æ F A T I O.

dens in substr. & ante eum 3 aliæ figura stantes, quum non sit Imperator, sed Imperatoris pater, & tunc Cenfor. Et hoc quidem ex sententia mea ausus fui fingere. De Semiramide quod scribit 1, 77, quistentare audeat? quum hoc proprium sit ipsius, & quisque Polyænum inspiciens Semiramin istam Darii filiam ridere debeat; & magis, quod ibidem scribit *Li Regi di Persia portavano il ritratto di lei negli elmi*, quum in dissertatione recte, *usarono li Re Persiani il suggello con l'immagine di Semiramide*, prorsus ut Polyæno *σφεγγίς*. Similiter de annulis sigillisque qualia sunt, quæ ab Macrobio scripta tradit in dissertationis initio? Opinor omnino ambiguitatem esse in appellatione, & ab eo innui Marbodeum. Sed etiam ne quid subtraham silentio, non videtur mihi satis expressisse part. II num. 30 sententiam Strabonis de opportunitate sive Alexandriæ sive portus ejus. Scribit enim *quel famoso porto è situato in modo, che dal lato di Settentrione hà il mare Egitio, e da mezzo giorno il Lago, o Mareotide, che è riempita dal Nilo. Riferisce Strabone, che per l'opulentia, & per l'opportunità sua, questo Porto supera ogn' altro del Mondo, essendo atto alle cose marittime, & comodo al trasporto delle mercantie di terra per via del fiume, & che per questo lago per la frequenza, & ricchezza delle merci, all' altro di mare era preferito*. Nos quidem in versione horum Latina non putavimus abscedendum ab his auctoris verbis. Sed animadvertis defectam esse hanc ratiocinationem; neque satis exprimit in quo præstiterit portus versus paludem portui marino; sed neque ait per has duas causas Strabo hunc portum præstare omni-

minibus, qui usquam sunt; nec potuit dicere salva judicii bonitate, quum tot sint alii eximii portus & ad populares fructus evehendos & ad externos commeatus e mari invehendos longe commodissimi: sed multo plura habet Strabo ac singularia profecto, quæ cognoscas licet ex his ipsius verbis, lib. XVII, 793. Πληροῦ δὲ

ταύτῳ (Mareotin) ποταμῷ διώρυξιν ὁ Νεῖλος, ἀνωθεν δὲ καὶ ἐκ πλαγίων, δι' ἃν καὶ τὰ εἰσκομιζόμενα ποταμῷ πλείω τ' ὑπὸ θαλάσσης ἐσιν· ὥστ' ὁ λιμὴν ὁ λιμένας ὑπερῆχε πλεονάτωρ τ' ὅσον θαλάσσης. ταύτῃ τὰ ἐκκομιζόμενα ἐξ Ἀλεξανδρείας πλείω τ' εἰσκομιζομένων ἐστι.

Sic enim conjunctim ponenda illa, non ut editur separatim ἀνωθεν ἢ καὶ, quod nullam sententiam facit. Et certissimam hac loquutione Strabo præbet ἀσφάλειαν interpretationi meæ, qua Daventriæ quondam rogatus ab amico carissimo & per insignem doctrinam ad otium illud meum exhilarandum efficacissimi lepôtis Viro, nunc justissime ad celeberrimam cathedram promotο Jacobo Perizonio aggrediebar voces inscriptionis apud Gruterum pag. DIII Μένισκον Ἐφρωαίς ἡδὲ Μιλήσιον τ' γεγονότα Μένισκον ἀνωθεν δὲ Θασυγίης, ubi etiam male discerpitur, quum vel ipse editor, vel qui descriptum monumentum illud ei tradiderunt, non conciperent aut alibi non observatam haberent hanc formationem. Hæc pauca sunt, quæ huc irrepsisse novi offensura lectorem; certe quæ me offenderunt; in reliquis egregiam hanc Synagogen pulcherrimorum visu ludicrorum & dignissimarum animo politiore contemplationum laude & favore plenissimo complectentem. Et sic meum curatoris officium exsequutus possem te missum facere, & permittere, ut ires & curiosæ

P R Æ F A T I O.

riosæ menti tuæ appositam hanc apparatusissimam &
 amœnissimam priscæ varietatis velut in abaco exposi-
 tam supellectilem inspicias ac haurias. Sed amo Leo-
 nardum Augustinum; exosculor illam simplicitatem,
 qua venerabilis antiquarius utitur in producenda ἐξ-
 ἡγήσει horum symbolorum. Hunc affectum cupio ut
 tu quoque imbibas, nec nullo præjudicio oneratus ad
 eum accedas. Et prius quidem imbibes, opinor, si
 præeuntem videas virum doctum, & quæ ille scripsit
 de præstantia numism. pag. 149 conferens cum his
 Leonardinis parte I num. 209 & 210 advertas, quam
 lepide hæc ab eo sint lecta. Contra innascetur tibi
 præjudicium, si aurem dederis nonnemi, qui nu-
 per exortus hanc ipsam simplicitatem turbare & nescio
 qui ἀντιφιλοδοξῆν sustinuit in exponendo lapide un-
 decimo partis secundæ. Quod enim facit? nempe
 verba ejus sunt, quum dixisset se non posse facere, quin
 suam de marmore a Leonardo Agostini viro erudi-
 tissimo edito sententiam aperiret, talia; Cernitur in
 “eo juvenis intecto capite caduceum tenens, jacens
 “in arietis dorso nudus, fere ita ut ab eo ferri vel in
 “coelum vel in aliam regionem videatur. Doctissimus
 “editor Mercurium esse arbitratur, quia Pausanias nar-
 “rat Corinthi fuisse æneam Mercurii statuam, cui ap-
 “positus erat aries. Verum mihi diligenter vultus li-
 “neamenta perpendenti, & consideranti, nec tala-
 “ria nec tempora alata sive petasum hic cerni; non-
 “nunquam suborta opinio, Antinorum repræsentari.
 “Sane eodem plane vultu, eodem capillitio decorus
 “non modo in nummis variis, verum etiam in gemma
 “alibi apud Agostini occurrit. Id primo quam perversum?

sum? An optimus hic Leonardus nihil ibi adfert, nisi Pausaniam de Corintho? Per fidem publicam! immo id minimum est: immo id primum præmittit, velut maxime imbecillum, & mox aliis melioribus & quidem duplici symbolorum genere idem munit. An vero hæc nostro non sunt satis valida, ac tam infirma, ut produci non mereantur & prioribus illis addi? immo validissima quidem illa sunt, & adeo valida, ut præ illis sententia de Antinoo sit lutum. Quid enim ab hoc nostro diligenter perpenditur ac consideratur? nempe vultus lineamenta, nec talaria nec tempora alata sive petasum hic cerni. An futillior consideratio & vanior suspicio dari potest, ut ubi illa quæ nominat non sunt, ibi nec sit Mercurius? & propterea quies harum explicationum exemplo absurdissimæ conjecturæ sollicitari debuit? Quid ergo respondebit ad monumentum Augustanum in ædibus Peutingerorum, ubi idem sine talaribus, sine alis involucro capitis adnexis cernitur læva tollens caduceum, dextra crumænam capiti taurino (non enim capio, cur nobilissimus & eruditissimus ejus editor hircini aliquid in procumbente bestia concipere potuerit) inter cornua imponens? Ne negari ullo modo possit hunc esse deum quo de agitur, evincit omnino addita inscriptio MERCURIO. Immo quid respondebit ad nummum Herennii Decii Messii Etrusci, quem profert Tristanus tom. II pag. 650, ubi plane etiam sine petaso simul & talaribus? An igitur nec iste erit Mercurius? immo ringente illo est eritique. Eundem nummum sic video sub inscriptione Pietatis Augg. referri quoque in Croyanis, sed illic petasum ei adpingunt. Inqua
am-

P R A E F A T I O.

ambiguitate ut vix decerno, ubi sit error; ita de Tristano secius cogitare non libet, quum is attente hoc ipsum consideraverit, diserte annotans *sans bonnet & sans ailes*. Sed in rejicienda hujus diversae conjecturae ineptia cur probationes petimus aliunde, quas haec priscarum manuum artificia abunde praebent vel ex uno conspectu numeri 199 partis primae, ubi prorsus eundem Mercurium sic cum bursa & caduceo, sine temporibus alatis vel petaso & talaribus videas. Haec autem ratiocinatio tanto est indecentior, quod illum nummum Decii ipse inspexerit satis ac consideraverit, ut colligi potest pag. 287 ejus voluminis. Etsi profecto ignorem ego, quae doctrina illum ibi induxerit, ut scriberet, *In Decii Junioris, Q. Herennii Etrusci Messii Decii, & M. Aurelii Carini Mercurius*. Quo spatio distant, oro, Decius Junior & Q. Herennius ille Etruscus Messius Decius? an ignoravit eundem duabus his appellationibus Principem indicari? Sed & eodem in loco vehementer illum Mercurius agit, ut inscriptionem Pietatis vel Religionis in nummis hunc Deum exhibentibus investiget contra Antonium Augustinum & Tristandum, negatque a quibusdam Imperatoribus relatum esse Mercurium in nummis, ut sic Mercurio pietatem ac religionem adficerent, sed ut pietatem propriam declararent per aenigma ejus Dei, ut alii Impp. per alia. Sit hoc ita, & bene procedat contra hos duos, & aliqui Impp. demonstraverit suam pietatem per Mercurii imaginem. An ideo refutata est sententia illorum praestantium hominum? Immo adhuc potest illa esse vera, & est verior quam haec nova: quam si recte stabilire vo-

luisset, non contra hos tantum agere debuit, sed vel maxime iis se opponere, quæ proferuntur in eruditissima explicatione nummorum Croyanorum XLV, 19, ubi perfectissime confirmatur a Mercurio sacrificia & Deorum cultus tradita atque ordinata esse, ex certissimo loco Diodori Siculi; quod ille refellere ita non potest, ut nequeant videri hi Imperatores in illo signando & imprimendo nummis suis ad illam opinionem respexisse. Non est igitur, Lector, quod suspectus tibi sit propterea Leonardinus Mercurius; & omnino non erit posthac, si ad hæc adhibueris collectanea Hieronymi Alexandri ad tabulam solis pag. 72.

Idem iste nonnemo Leonardi volumen citans alio "loco sic scribit: non secus ac Autumnus corbem fructibus repletum cum anate, vel, ut ego arbitror, "ansere tenens apud Leonardum Augustini part. I gem. 147. Itane parvum discrimen est inter duos illos, ut hic tam sedulus imaginum spectator anatem nesciverit separare, aut certe tunc non separaverit ab ansere? Potuit sane oculus Leonardi aliufve sensus aliquid fuisse passus; potest cælatoris manus paulum abiisse ab exemplo, & in corpore duxisse lineas incongruas. Sed tamen si qua ex judicio veterum hujus ambiguitatis decisio fieri debet, (ut profecto debet) utique quum paludicolam avem ab Februario preendi scribit Ausonius, an non clare in eodem Cæsarei Calendarii mense apud Lambecium exprimi anatem videmus, quæ immane quantum distat ab ansere, quem idem exhibet in Novembri, & ab Ausonio *avidus anser* scribitur. Et sicut ista anas immensum distat ab anse-

P R Æ F A T I O.

ansere isto, sic proxime accedit ad figuram hanc Leonardi nostri. Minima quædam omitte; sed quod plene in oculos incurrit, cui attendere sculptor debuit, solam colli longitudinem metire, & apparebit absurda vanitas. Collum, si pedibus teneatur avis pendens, longius apparet, quam si in naturali statu sursum versus vel insideat aquæ manibusve aut corbi vel incedat pedibus. At hoc collum sic pendens in figura Leonardus non extenditur amplius aut teretius, quam solet esse anatis vel natantis vel incedentis aut portatæ, qualis quoque est in anate Februarii. At longe aliud spatium vides in anserem Novembris: ita ut Leonardus adhuc stare possit. Nec corporis forma aut magnitudo moveat quidquam, quum & tam varia sint earum genera, & mirificæ in illis pro regionibus varietates, ut plenissime observatum novimus ab præclaris viris, qui deliciis naturæ in densissima hujus generis diversitate contemplanda operati fuerunt attentius. Idem tamen video accidere in sacrorum ministro, qui exhibetur part. II. num. 39, ubi caute quidem de istis, quæ portantur, scribit Leonardus *sei uccelli simili all' anetre*: sed qui eandem figuram citat dissert. IV de præstant. numism. pag. 266, non dubitat edere *appositis cum florum aut fructuum primitiis, tum insuper anseribus vulgo Isidi sacris*; quod quum non videatur negare Leonardus, sit ita, vel ob citatum Aufonii anserem qui sistro comescitur, sed hætenus.

Denique referta tersissimæ doctrinæ explicatio subnexa est Veneri part. II num. 15, ita ut Leonardus noster honorati silentii confessione placare maverat

luerit genium elegantissimi istius Ginii. Huic eidem nonnemini illa non adeo probatur, ut scripserit ibidem pag. 174. Exstat hanc in rem elegantissima "gemma apud Antiquarium urbis præcipuum Leonardum Augustini; cerniturque in ea Venus compositis rite capillis decora & nuda plane, manu dextra tenens tres sagittas; sinistra vero lanceam sive thyrsum, quem ambit vineæ ramus racemis onustus, cujusque summitati impositæ sunt spicæ; ad indicandum scilicet Venerem absque illis rebus frigere. Uvas ore petit Cupido alatus, & ante eam sedet Cupido alius vel puerulus carens alis; quo ænigmate, licet vates non sim, arbitror significari amorem vulgarem Cerere ac Baccho ali, sæpissimeque castra mutare & dubiis volare pennis; at cœlestem sive purum & pudicum stabilem esse, proptereaque alis carere ac sedere. Quæ vaticinatio equidem nisi fuisset isti volumini immixta, videlicet verendum fuit, ne ornamenta omnia decenter non fuerit habiturum, aut respublica literaria tanto perfectissimæ suspicionis arcano inhonorata parum recte procederet. Credo equidem, si adessent Leonardus & Ginius, huic Paridi gratularentur. Enimvero quis toleret alas affixas ideo divinantem, quod sæpe mutet castra & dubiis volet pennis? Diis omnibus fere deprehendimus adfigi alas, & ipse novit. Si sequamur scilicet vastitatem hujus conjecturæ, id credemus ideo fieri, ut innuatur eorum instabilitas ac levitas. Quis non rideat? quasi id non fiat suo secreto respectu, & ut ille ait, πάντα νόξ πτερυγέειν ἐπέδραμον, ὅσα παλαιὰ, ὅσα νέα. Rursum scilicet aut Constantia aliqua aut Stabilitas pro

P R Æ F A T I O.

pro typo gerit modum sedentis in nuda terra, ut sic fingi hic stabilis Cupido sedens debuerit. Nugacissimum profecto. Porro adhuc cœlestis & purus & pudicus amor credendus effingi sub ænigmate ejus, qui terræ adfixit inferiora? Hoc scilicet docent poematice illi & αἰνιγματώδεις lusus. Quidni attulit huc Propertiana II, 12? quæ si inspexeris, videbis quid velim. Utique quî potest ille esse amor cœlestis, qui clare elevata dextra admirans* felicitatem alterius ad vellendum uvas accedentis Cupidinis, omnino apparet sinistram fultus telluri velut eodem nitens accedere & accessurus, si aut surgere posset aut alas haberet? Denique ut plenissime dicas PARUM CAVISSE illum inventorem hujus commenticii αἰνιγματῶ in illo cœlesti Cupidine, inspicere partis primæ figuram quintam decimam in Venere cœlesti; & ibidem figuram CL in Psyche genu posito & ligatis manibus coacta descendere in terrena, & præcipue partis II num. XXI. Equidem steterunt præstantissimo Leonardo consilia in eo, ut hic ejus labor in conquirendo & interpretando publice notesceret; etiam, ut in his subobscuris fieri facile potest, poneretur in medio eximia æmulatio producendi inde alicujus novi; (atque equidem nemo erit tam foccus, cui non exigenti ista nascantur quædam aliæ harum ambagum declarandarum viæ, & ne hic nostri experimentum demus, occupatio nimia prohibet) nec quasi remedium impatiens quenquam deterret ab iisdem spectandis & acutiore vi probandis; & ubi non exstat materia acuendi ac declarandi ingenii? Sed ab humanitate eorum, quorum oculos istæ gemmæ pasturæ erant,
hanc

J. G R O N O V I I

hanc certe sedulitatis mercedem & ipsis non onerosam, sibi gratam futuram speravit, ut ad hæc sua consideranda, præsertim ad *καλλιγραφίαν* aliquam inferendam, justum doctrinæ robur ac ingenuam lætitiâ sine ulla temeritate & arroganti confidentia adferrent. Immo quidni merito stipulatus est memoriæ id suæ, ut qui tot amabiles effigies & diu obrutas & jam jam penitus perituras, aut certe apud paucos occultandas, ad gaudia omnium oculorum mundo reddidisset, amoris sui effigiem animis & judicio posterorum imprimeret, non tam *ἀμύγη* Musæ fieret jocus. Et hæc quæ à nobis omitti nec honestum nec tutum fuit, dicta sunt hæc ad illibatam servandam formam non modo harum gemmarum, sed etiam ipsarum explicationum, unde aliquoties conspectus meus voluptem sibi conciliavit escam.

Porro ut volumini huic qualiscunque accederet a nobis gratia, quoniam & inter has sculpturas publicatum est exemplum symboli Mithriaci, & passim ab viris doctis mentionem fieri videmus eorundem, quæ multis locis Romæ conspiciantur; non ineptum me fore putavi, si hac occasione, quotquot hujusmodi specimina facere juris mei possem, conspectui publico patefierent. Nam sicut ipse memini optasse aliquoties potestatem ea contemplandi, ita ab ejusdem desiderii æquitate alios non abesse existimo, vel ideo, quod adeo invenuste & incondite descriptiones per verba factas agnoscere debeamus. Quis enim intelligit illa, quæ ex Smetio refert Gruterus? nempe Romæ in ædibus Alteriorum ad Sanctum Marcum Mithra veluti, "in rupe excavata stat, dextra cultrum monstrans, fini-

P R Æ F A T I O.

“finistra nescio quid ferens : taurum substratum cal-
 “cat, dextro inter cornua, sinistro pede in tergo po-
 “sito. Sub tauro serpens & aliud animal cuniculo si-
 “mile. Itane Smetius nobis persuadebit sub tauro sic
 serpentem esse, ut est illud aliud animal? Immo nihil
 cuniculo simile ibi est; nec prope serpentem alia sunt,
 quam vel scorpio vel cancer. Et tamen aliud quoque
 animal sub tauro dici potest, nempe canis sub capite
 ejus, ut in aliis apparet, asiliens anteriori parti colli.
 Eum vero habitum nemo hominum ex illa imperfe-
 ctissima descriptione sibi poterit imaginari. Neque
 vero quia Smetius scribit sub tauro esse aliud animal
 cuniculo simile, credi debet vel in ipso marmore aut
 ita prave distorque sculptam fuisse, aut lon-
 go tempore contusam confusamque imaginem,
 vel etiam sic hebetatos fuisse Smetii oculos,
 ut leonem pro cuniculo adspexerit; in quam
 opinionem nos ducere videtur nonnemo, qui illu-
 straturus formam cuniculi appositam imagini, quam
 ficta & commenticia appellatione Harpocraten vocat,
 scribit de pictura Hieroglyphica ab Joachimo Came-
 rario edita, *in qua non CUNICULUS sed Leo est.* Est
 illic quidem Leo, & sub tauro; sed ut illic, ita in
 paucissimis ille sub tauro ponitur. Sed venia sit &
 Smetio & Camerario, non magis dici debuit Leo illic
 esse, quam Canis, & Canis figura illic est, quæ sub
 similitudine cuniculi Smetio illudit, non Leonis.
 Porro id quoque mirificum in eadem descriptione Al-
 teriani marmoris est, quod addunt, *Virgo in antro*
 cubito innixa dormiens; quum prorsus decepti vi-
 deantur isti oculi. Nam eadem passim figura cælata
 * *est,*

est, haud dubie etiam virilis, ut ab altero latere. Istæ igitur verborum picturæ quum profecto sint confusissimæ, ordine fecisse me visum iri spero, quum ipsas tabulas huc collectas adjecerim, quarum tres accipe. Prima est ea ipsa, quam ante annos CVIII Joachimus Camerarius in ædibus Comburgensibus Erasmi Neustetteri visam primo cognitamque, ut opinor, ex prælo Antonii Lafrerii Sequani, editam ex lapide qui servabatur in ædibus Octaviani, ut ipse, Octavii, ut scribunt Macarius & Chiffletius, Zeni, & tunc commentario in summam non satis prospero (ut notatum doctis) de agriculturæ ænigmate auctam evulgavit. Hanc vero Mithræ tabulam tanto lubentius judicavi his apponendam esse, quod aut prorsus aut fere illam ipsam esse opinor, quam a Leonardo nostro citari audimus sub nomine marmoris Borgeisani. Adeo universa quæ illic notantur, hic præsentia videmus; nempe ex cauda duas prodire spicas frumenti jam maturas, scorpionem adfectum genitali membro, sub testiculis cancrum, ab uno latere facem levatam in aerem prope caput Tauri, ab altero declinantem prope scorpionem (etsi propinquitas illa accuratius describi potuerit) solem & lunam poni in suis curribus, in medio duas figuras erectas, involutas serpenti, duabus his figuris interpositas septem aras cum totidem gladiolis. Hæc omnia ut enarrat Leonardus, sic exhibet ipsa figura; nisi quod sola discrepent ea, quod duabus his figuris non sit per pictores attributa facies leonina.

Secundam mecum communicavit Vir Præstantissimus & Eruditissimus Evaldus Rulæus, per complures

P R Æ F A T I O.

plures causas mihi conjunctissimum & amicissimum nomen; quæ quum & ipsa sit propter plurima notabilis, tum si quid video, hanc esse ipsam illam suspicor, quam ex Alteriano marmore descriptam paulo ante inspeximus. Et hinc jam incipimus clara in luce versari, quam hæctenus nonnisi nubilam & misere obscuratam habuimus. Ante omnia hic deprehendimus illud animal cuniculo simile, & quemadmodum sub tauro sit; nempe ipsum integrum canem, non tamen adsilientem pectori & in posterioribus elevatum pedibus, ut alibi, sed propius accedentem quasi allatrantem serpenti vel sagacitatis ergo nares terram versus demittentem, ore ferme admoto ad curvaturam taurini sinistri pedis anterioris. Etiam hinc nobis eripitur error de virgine, ut dubitari amplius hic necessum non sit.

Tertiam descripsi ipse in reditu ab Italia, ubi tribus circiter milliaribus ab Oeniponte, circa oppidum Brixen vocatum, pagus est nomine Mauwels; quem perlustrans, dum apparatur prandium, notavi lapidem muro insertum, effossum, ut mihi narrabant vicini, anno CIO IO C XV, quem prout potui, in chartula depingens etiam verbis ita descripsi, utpote non pauca notabilia complexum. Videlicet in antro clara linea super Mithræ verticem ducto (id autem, quod mireris, nulla ostendit pictura, tantum in descriptione annotat Smetius, & tamen id ubique animadverti debuit, quum certissimo Statii & ejus Scholiastis testimonio de eo constet) juvenis est alatus (ne hoc quidem ab ullo adnotatur, aut alibi conspicitur, & tamen optime tum in omnia divina, tum

in solem, quem referri sub hoc volunt, congruens) cum specie interulæ & dependente veste alia, ac tiora, genu dextro posito in tauri dorso, digitis finistræ manus arripiens nares ejusdem & violente attollens; (plane ut Joh. Metellus scribitur ab Grutero vidisse Romæ; quum alias soleat cornu tauri coercere, ut manifestis verbis idem Scholiaſtes ex ipso Statii loco descripsit) brachium dextrum avulsum apparet demissum juxta pectus cervicem taurinam vel pugno imposito urgere, vel arrepta cutis parte coercere. Taurus genu dextro sub ventrem posito, finistrum projicit, inter quæ genua animal (ad instar canis, ut ex copula liquidissime conjicitur) prioribus pedibus in pectus tauri se erigit. Pars ultima tauri latens in fine lapidis desinere videtur in crassioris caudæ speciem nullibi apparentibus posterioribus pedibus; quod & ipsum notabile est, nec uspiam ita fingitur. Sub ventre prodit serpens cristatus, admordens veluti costas. Inguinibus supponitur cancer. A dextra parte juvenis pari figura facem demittit ad latus sinistrum. Ab sinistra alter facem attollens. Qui & ipse ordo non minus observatu dignus. Nam licet fax demissa passim ponatur ab postica tauri parte, tamen id singulare est, quod in conversione hac taurini corporis etiam positio solis ac lunæ non sit conversa? quum sub sole alioquin semper fingatur ille, qui erectam facem tenet; sub luna is, qui deprimit. In hoc autem lapide id quoque observari meretur, quod uterque cum facibus vultum facesque vertat versus taurum & mediam figuram, quum in Alteriano exemplo, is, qui demittit, ab ea sit aversus. In
su-

P R Æ F A T I O.

superiore parte ab dextro sol radiatus octo radiis (nam & hos attente inspexi, memor, quid de eorum numero ad Martialem notavisset eruditissimus ille Scriverius, immortale harum regionum decus & cui ego nunquam dubitavi, quin omnia deberet iste Hieronymus Alexander, quæ retulit ad tabulam foliis pag. 16) ab sinistro virgo cum procedentibus utrinque ab collo cornibus, ut solet fingi luna. Soli adsculpta est avicula, lunæ aliud animal ad formam ursi, & quidem in habitu adscendentis per summam *περιφέρειαν* antri, ut ab altero antri latere avicula. Longitudo lapidis æquabat septem meas spithamas & digitos quatuor, latitudo sesquiseptimam spithamam patebat, additis ad latus aliquot parergis. In eodem pago incidi in hanc inscriptionem

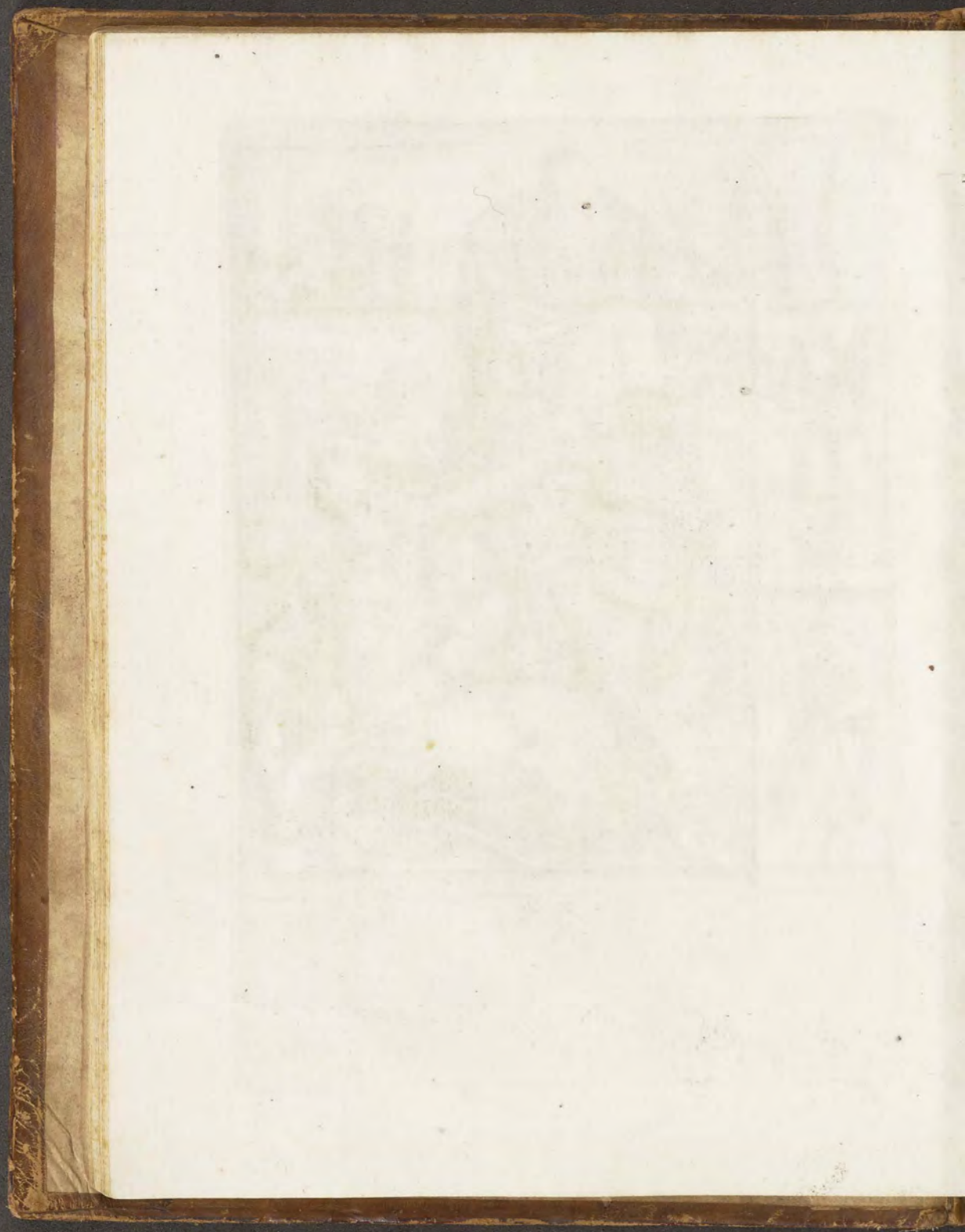
D. ∇ M
AURELIAE
RUFFINAE
MATRI
AELIUS
QUANTI
NUS

Ista igitur sunt, quæ in hac brevitate temporis a me vel præstari potuerunt vel expectari debuerunt. Nam licet non desit voluptas de singulis horum ænigmatum particulis instaurandi subsellii, & multa videam mirificis & subincertis conjecturis involuta, im-

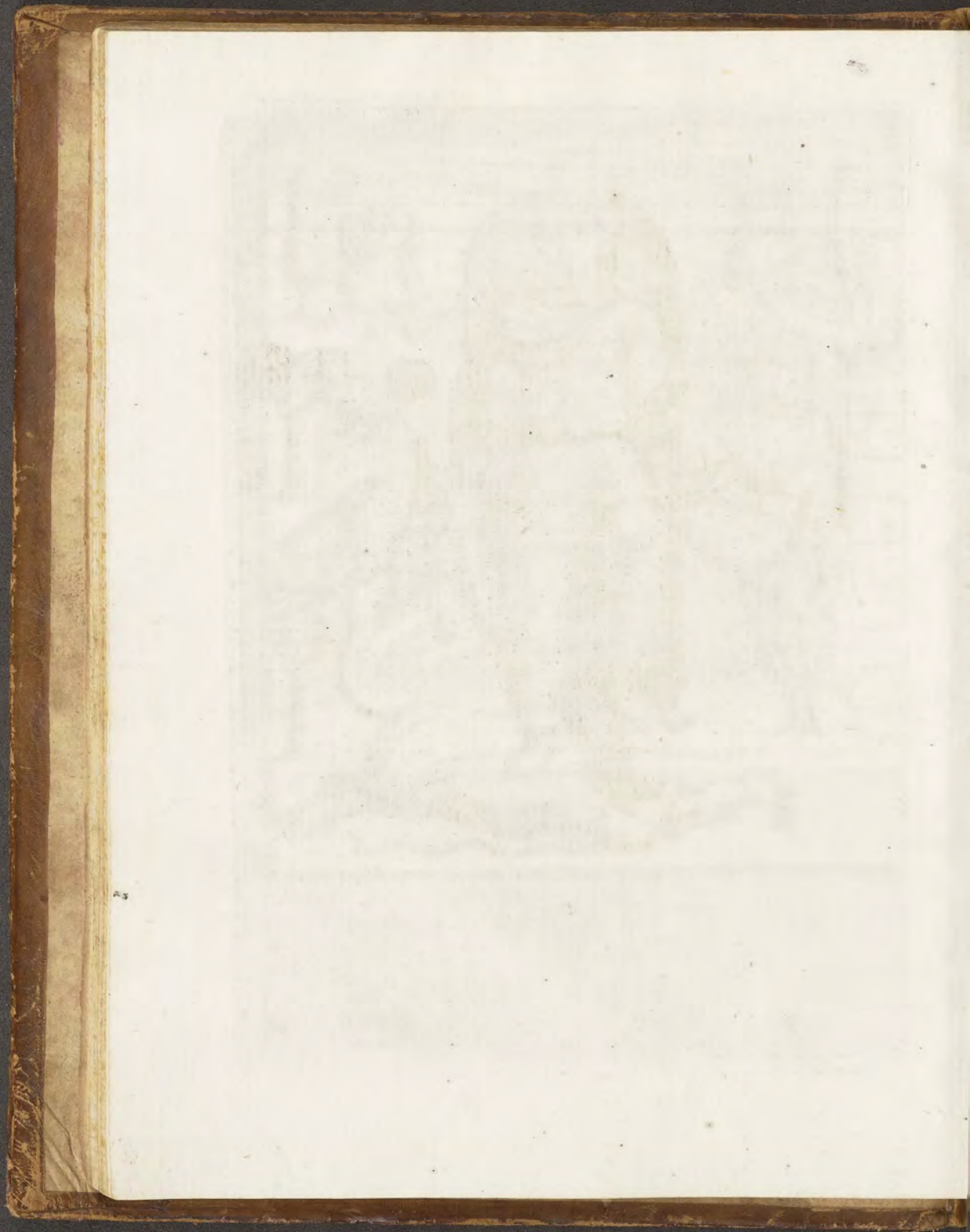
J. GRONOVII PRÆFATIO.

mo ne ipsa quidem in hujus mysterii explicationibus,
quas adhuc vidi, summa se mihi probet, sufficiat ta-
men hætenus inserviisse publico, quum exigere sin-
gula, quæ occasione harum figurarum annotavi,
prorsus non sit nunc otii nostri. Vale, quisquis es,
& fruire πάνταις τῇ θεωρίαις, ἀλλ' ὡς ἀληθῆς Θεωρὸς ἢ εἰς
ἐργαζόν.

INDEX GEMMARUM ANTIQUARVM DEPICTARUM

A B
LEONARDO AVGVSTINO
SE N E N S I.

A.

<i>AEsculapius</i>	Num. 3
<i>Agrippina Germanici</i>	84
<i>Claudii</i>	81
<i>Alexander Magnus</i>	33. 34
<i>Allion</i>	32
<i>Antinous</i>	40
<i>Antoninus Imp.</i>	62
<i>Apollo</i>	2
<i>Apollonius Tyaneus</i>	24
<i>Archytas Tarentinus</i>	20
<i>Augustus cum Capricorno & Delphino</i>	48
<i>laureatus</i>	49

B.

<i>Bacchans</i>	92 & seqq. ad 98
<i>Bacchus</i>	9
<i>Britannicus Claudii fil.</i>	57

C.

<i>Cajus Caligula</i>	52
<i>Cajus Sulpicius Consul</i>	44
<i>Caput ignotum</i>	38. 82. 90. 91. 99
<i>Caracalla, juvenis, laureatus</i>	66
<i>Claudius Imp.</i>	56
<i>Gleopatra</i>	78. 79
<i>Cnejus Pompejus</i>	45
<i>Commodus</i>	63

D.

<i>Dejanira</i>	73
-----------------	----

E.

<i>Elagabalus</i>	67
-------------------	----

F.

<i>Faunus 15. cum fistulis & tympano</i>	12
<i>Fayus</i>	

I N D E X

<i>Faustina Antonini</i>	87	N.	
<i>M. Aurelii</i>	88		
G.			
<i>Gelba Imp.</i>	59. 60		
<i>Germanicus</i>	54	O.	
H.			
<i>Hercules</i>	5. 6. 8	P.	
<i>cum clava & scypho</i>	7	<i>Pallas</i>	70
<i>juvenis</i>	4	<i>Pan Deus pastorum</i>	10
<i>Hiacynthus</i>	14	<i>Pergamus Rex</i>	31
<i>Homerus</i>	15	<i>Philemon Poeta</i>	16
I.		<i>Philosophus ignotus</i>	21. 22. 23. 26
<i>Isis & Serapis</i>	1. 68	<i>Poeta ignotus</i>	25
<i>Julia Augusta Septimii</i>	89	<i>Poppaea Neronis</i>	85
<i>Julius Caesar cum stella & li- tuo</i>	46. 47	<i>Psyche</i>	74
L.		<i>Ptolemaus 35. Apion 37. ultimus</i>	
<i>Larva symbolum veritatis 104 sceni- ca 101. 102. symbolica 103. Bac- chica Silenorum</i>	100	<i>Rex Aegypti</i>	36
<i>Lucius Junius Brutus</i>	43	R.	
<i>Nepos Augusti</i>	55	<i>Regina peregrina</i>	80
<i>Lucretia Collatini</i>	83	S.	
M.		<i>Sabina Adriani</i>	86
<i>Marcus Agrippa cum corona ro- strata</i>	50	<i>Sacerdos</i>	29. 30
<i>Tullius Cicero</i>	27	<i>Sappho</i>	75
<i>Masiniſſa Rex Numidia</i>	39	<i>Semiramis Regina</i>	77
<i>Medusa</i>	69. 72	<i>Seneca Philosophus</i>	28
<i>Meleager</i>	13	<i>Septimius Imp. 64. & Julia</i>	
<i>Miles</i>	41	<i>Augusta</i>	65
<i>Minerva</i>	71	<i>Silenus</i>	17
		<i>Socrates</i>	41
		T.	
		<i>Tiberius Imp.</i>	51
		<i>Trajanus cum modio spicarum & bi- lance</i>	61
		V.	
		<i>Virgilius</i>	81

INDEX

SCULPTURARUM.

<i>Alcibiades</i> <i>Finis</i> x +			
<i>Achillas</i>	160	<i>Canopus</i>	205
<i>Alexander Magnus</i>	155	<i>Capra Egyptia</i>	177
<i>Amor & Delphinus</i>	150	<i>Caritas militaris</i>	158
<i>tractus ab Delphinus</i>	209	<i>Ceres</i>	122
<i>victor</i>	126	<i>Cerva Sertorii</i>	178
<i>Anchises</i>	151	<i>Chimara</i>	203, 204
<i>Ancilia</i>	152	<i>Cincinnatus</i>	175
<i>Animal Egyptium</i>	207, 208	<i>Cleopatra</i>	145
<i>Apollo</i>	107	<i>Currus Bacchi, aut puerulus</i>	179
<i>Aquila et canis</i>	198	<i>auriga</i>	179
<i>& serpens</i>	197	<i>Vulpis</i>	202
<i>triumphalis</i>	195, 196	D.	
<i>Aries Mercurii</i>	175	<i>Delphinus</i>	211
<i>Auriga</i>	192	<i>Diana Ephesia</i>	119
<i>Autumnus</i>	174	<i>venatrix</i>	120
		<i>Diogenes</i>	154
B.		E.	
<i>Bacchans</i>	135	<i>Europa</i>	185
<i>Bellona et Bellonarius</i>	131	<i>Equi desultorii</i>	193
<i>Biga</i>	190, 191	<i>Equus marinus</i>	212
<i>Britannicus</i>	172	F.	
<i>Bustuaris</i>	170	<i>Fauna</i>	137
C.		<i>Faunus</i>	136
<i>Canis</i>	184	<i>et caper</i>	176
		<i>Fortuna</i>	123
		<i>* d</i>	<i>Gal...</i>

INDEX

G.		P.	
<i>Gallus Martis</i>	200	<i>Pallas</i>	130
<i>Mercurii</i>	199	<i>Pastor</i>	189
<i>Ganymedes</i>	108	<i>Pfittacus</i>	201
<i>Gladiator</i>	167. 168	<i>Pfyche</i>	150
<i>Gratia tres</i>	114		
H.		R.	
<i>Harpocrates</i>	128	<i>Rumilia Dea</i>	125
<i>Hercules cum Leone</i>	111		
<i>et Eurystheus</i>	110		
<i>Hemeracrides</i>	109		
<i>Horarum una</i>	149		
I.		S.	
<i>Iocus Socius Amoris</i>	127	<i>Sacerdos Bacchi</i>	132
<i>Iole</i>	112. 113	<i>Sacrificans</i>	139
<i>Jupiter</i>	106	<i>Sacrificium Bacchi</i>	134. Caligula 142. Fauni 141. Salustius 138. 140
		<i>Signum caeleste Taurus</i>	186. 187
		<i>Leo et Cancer</i>	173
		<i>Silenus</i>	133
		<i>Sistrum</i>	214
		<i>Spes</i>	121
		<i>Sphinx</i>	106
L.		T.	
<i>Leo</i>	174	<i>Tempus</i>	105
<i>Libertas</i>	124	<i>Terpsichore</i>	144
<i>Luctatores</i>	146	<i>Thalia</i>	143
<i>Lupa cum Romulo et Remo</i>	181	<i>Tigris Bacchi</i>	180
<i>et caper</i>	182	<i>Traiani fragmentum</i>	159
<i>et lepus</i>	183	<i>Trajanus et Plotina</i>	161
<i>Lustratio</i>	171		
<i>Lyra</i>	213		
M.		V.	
<i>Miles</i>	165. cum premio 165.	<i>Vacca Aegyptia</i>	188
<i>spoliis</i>	163. signifer 162	<i>Venatio aprorum</i>	194
<i>Mutius Scaevola</i>	156	<i>Venus caelestis</i>	115
		<i>et Amor</i>	116
		<i>vidrix</i>	117
		<i>Vespasianus et Domicilla</i>	160
		<i>Vulcanus</i>	118
N.		Z.	
<i>Nampheros victor</i>	166	<i>Zephyrus</i>	149

F I N I S.

ANNOTATIONES
AD
GEMMAS
ANTIQUAS
LEONARDI AVGVSTINI
PARS PRIMA.

ANNOTATIONES

AD

CEMMAS

ANTIQUAS

LEONARDI ALCANTARAE

PARISIENSIS

ANNO-

ANNOTATIONES

A D

GEMMAS ANTIQVAS

LEONARDI AUGUSTINI.

I. ISIS ET SERAPIS.

Aput Serapidis, cui imponitur calathus vel panarium frondibus ornatum, declarat efficaciam & naturam ejus Dei, qui Ægyptiis idem existimabatur soli. Talis describitur Lysia, Plutarcho & Macrobio his verbis. *Cujus vertex insignitus calatho & altitudinem sideris monstrat, & potentiam capaci-*

tatis ostendit, quia in eum omnia terrena redeunt, dum immisso colore rapiuntur. Accipe nunc, quod de sole vel Serapi pronuncietur oraculo. Alia tamen est ratio veritatis historicæ, quæ affirmat Serapidem regem, quum esset justus ac sapiens, exemisse Ægyptios vitæ agresti, dedisseque illis aratrum cultumque vitium: & quia is ita erat auctor fertilitatis, eum pingebant gestantem capite panarium, in aliis imaginibus, circumdatum juncis cum sarmentis vineæ & alterius generis ramulis.

A

Tem-

Templum Serapidis ab Vitruvio ponitur circa forum, quasi ipse esset præses annonæ. De Iside dea, quæ censebatur Genius terræ, ornata frondibus perfici similiter in capite, agetur in alia ejus imagine.

2. APOLLO.

Inter alia cognomina data Apollini etiam appellatus fuit intonsus & crinitus ob promissos ejus capillos, & talis apparet in onyce sculptus. Hesychius exponit comas intonsas esse typum immunitatis ab dolore; & quia Deus hic creditur liber & purus ab omni perturbatione, ab Græcis appellatur $\Phi ο ι β ος$. Prorlus ita Bacchus etiam fingebatur semper juvenis & capillatus, semper agens hilariter & jucunde, prout describitur.

*Solis perpetua est Baccho Phæboque juvenia;
Nam decet intonsus crinis utrumque Deum.*

Curæ videlicet ac sollicitudines citius admovent senectutem, quum hilaritas ac lætitia juventutem conservent.

3. AESCULAPIUS.

Statua Æsculapii descripta ab Callistrato, apprimè huic ipsi similis est, & vultus illic Dei item temperatus & jucundus, habitudines & signa propria hominis fani. Unde etiam majorem quam alii Dei ipse in vultu refert similitudinem & benignitatem Jovis, nisi quod ex mento & labiis dependeat illi barba longior, quæ ludibrium debuit Luciano; inde nempe, quod

quod quum pater ipsius Apollo nondum præferat enatam hanc lanuginem, ipse totus esset pilis obsitus ac barbatus.

4. HERCULES JUVENIS.

Reperiuntur Herculis tam statuæ quam picturæ ætate juvenili: sed in hoc agate, præter quod sit sine barba, exhibetur coronatus lauro, quia judicabatur idem soli, sicut præter notam Macrobiani & Porphyrii eruditionem Orpheus & Nonnus eum vocant solem, effectusque & numina solis ei adsignant. Præterea etiam ideo juvenis est, quia idem Orpheus eum vocat varium facie, & Nonnus affirmat clarius ab eo venire & juventam & senectam, ut in sequentibus typis.

5. HERCULES LAUREATUS.

Adjungit Nonnus Herculem esse filium temporis, & ab eo produci circuitum annorum: unde diversimode formatus exhibetur, barbatus aut imberbis, pro varia ætate, cujus ipse præses est. Corona laurea, extra causas solis modo editas, potest etiam convenire illi respectu amicitiae, quæ inter eum & Musas est, aut velut symbolum immortalitatis, quæ illi concessa est præmium eximiorum facinorum.

6. HERCULES CYNICUS.

Apud Lucianum legitur laudatio vitæ Cynicæ, etiam ex Herculis exemplo, qui circuibat neglectus, nudusque & spernens opes amore virtutis eandem vi-

tam exornabat heroicis ausis. In eadem figura exhibitur celatus in hoc sardio, barba capilloque prorsus non curatis: etiam nudus, quantum conjici potest, quæ & erat ipsius consuetudo & ipsi passim tribuitur, videlicet, ut exemplo suo homines ab vitio deterreret ac tenuitatem iustitiamque hortaretur. Ille igitur non est factus immortalis nec ad cœlum venit auri copia vel imperii magnitudine, sed quia se exposuit periculis & monstris & æumnis, solo amore virtutis, subveniens iustis & puniens impios.

7. HERCULES LAUREATUS.

Respice ad quin tam imaginem modo prægressam.

8. HERCULES CUM CLAVA ET POCULO.

Bacchus dicitur, quum venisset Tyrum, Herculem donasse poculo aureo, & Alexander exemplum Bacchi sequutus, dedicasse ei alterum, prout narrat Quintus Curtius, quippe qui referebat ab Hercule originem. Hoc poculum refertur insculptum crystallo, cuius proprium apud Latinos vocabulum e Græco sermone sumptum fuit *Scyphus*. Macrobius declarans versum Virgilii in persona Herculis

Et sacer implevit dextram scyphus.

Scyphus Hercules poculum est, ita ut Liberi patris cantharus. Herculem vero fictores veteres non sine causa cum poculo fecerunt, & nonnunquam quassabundum & ebrium: non solum quod is heros bibax fuisse perhibetur, sed etiam quod antiqua historia est Herculem poculo tanquam navigio ventis immensa maria transisse. Præter Macrobium scri-

scribit quoque Lucianus in symposio pictores finxisse Herculem apud Pholum cum scypho in manu, qui factus erat ad formam nostrorum cyathorum, ore amplo & grandi, at fundo angusto parvoque, prorsus qualis est in hoc ipso crystallo. Heros iste amavit bibere in poculis majusculis, deque ejus ebrietate pluribus in locis agit Athenæus. Talem vero videntur finxisse sectatores voluptatum, ut sic jungerent hilaritatem fortitudini, quæ secta contraria erat Cynicæ, quæ statuebat Herculem quoque Cynicum, ut descriptus occurrit in præcedente imagine. Crystallo cui caput hoc insculptum est, magnitudo duplo vincit magnitudinem annuli.

9. B A C C H U S.

Hæc Bacchi larva comas habet collectas in morem puellarum, tenero ac delicato vultu, pro gemina ejus natura masculina & foemina. De usu larvarum in Bacchanalibus postea dicetur: nunc tantum noto crines calamistratos pendentesque more Ægyptio. Quorum occasione adducor, ut opiner hunc rarissimum & excellentissimum varium lapidem sculptum esse sub Ptolemæo Philadelpho in celeberrimis ejus Bacchicis festivitibus, quæ ampliter describuntur ab Athenæo, eruditissimo & elegantissimo scriptore.

10. P A N.

Panes, Satyri, Sileni, & Tityri & omnes Diirustici & agrestes comites fuerunt & sectatores Bacchi, id agentes, ut semper hilariter viveret, narrante Dio-

doro. Et hinc est, quod post illam Bacchi larvam collocetur hæc Panis vel Satyri. Hujus etiam festiuitates sacrorum in comœdiis & satyricis ludis implebant scenam, ut ex aliis deinceps imaginibus hoc libro colligetur. Jaspis hujus sculpturæ est ingentis formæ.

11. FAUNUS.

Mos bacchantium fuit caput circumdare foliis & sarmentis vitium ac hederæ, & vestire se variis pelli-
bus damarum, caprorum, cervorum, tigrium & leonum, quæ uno vocabulo appellabantur nebrides. Notabilis in hac effigie modus cingendi se, & adstringendi illas pelles per ungues, prout egregie illum depingit poëta Claudianus.

*Lenis procedit Jacehus
Crinali florens hedera, quem Parthica velat
Tigris, & auratos in nodum colligit ungues.*

12. FAUNUS.

Cum fistulis & tympano. Larva hujus Fauni usurpabatur in choro satyrico, de quo singularia quædam post dicentur. Fistula vel potius syrinx ex arundinibus composita appellabatur *τιγυῖα* lingua Dorico-Italica, ut refert Athenodorus apud Athenæum, unde etiam Theocritus & Virgilius dixerunt suos Tityros. Alterum musicum instrumentum, quod est inferius, species est tympani rotundi, cujus interdum fundus coriaceus percutiebatur palma; interdum succutiebatur in vacuum aerem, ob strepitum mobilem & sonacium laminarum ex ære, quæ & hic apparent pictæ
per

per orbem & in antiquis bacchantium marmoribus.
Athenæus vocat κρέμβαλα.

13. MELEAGER.

Quamvis conjunctio duorum capitum, humani & aprini, possit referri ad monstrosa apotelesmata, quæ frequentia occurrunt in sculpturis, & in annulorum gemmis humani vultus juncti cum vultibus membrisque ferinis: nihilominus quum observaverim in alio sardio caput Neptuni cum capite Delphini junctum, adductus fui, ut cogitem hoc forsan esse caput Meleagri & apri Calydonii.

14. HIACYNTHVS.

Quum hæc pictura similis videatur alteri picturæ ejusdem Hiacynthi impressi ab Fulvio Ursino, hinc & ipse sequutus sum auctoritatem ejusdem scriptoris. Refert Pausanias pictorem Niciam simulavisse Hiacynthum in facie formosissimi pueri, at Baticlem finxisse jam cum barba. Quod si quis aliter censuerit, opinetur licet esse Regem quendam peregrinum.

15. HOMERVS.

Affirmat Plinius non reperiri veram & naturalem Homeri imaginem; sed & esse fictam ad ornamenta bibliothecarum. Id quod satis adfirmat varietas picturarum illius poetæ. Hæc ipsa tamen convenit nummo per Ursinum edito.

16. PHI-

16. PHILEMON.

Auctor fuit novæ comœdiæ , & pictura hæc ejus par est alteri apud Urfinum.

17. SILENVS.

De Silenis ac Satyris inductis in scenas postea dicitur. Notari meretur in hac larvâ capillicium vel galericulus cum omni capitis rotunditate ad differentiam aliarum , quæ cum sola parte anteriori visuntur.

18. VIRGILIUS.

Inter gemmas Petri Stephanonii occurrit imago Virgilii laureata & palliata sedens : & simile caput huic meo editum est ab Fulvio Ursino. Et omnes & hæ tres vertunt se ad unam larvam , quam refert Faber ad poesin Bucolicorum. Cui tamen opinioni non videtur consentire , quod hæc larva habet frontem alatam ; & in aliis duabus apparet pileus cum alis. Vnde potius suspicor ego exprimi symbolice Memoriam a poetis invocatam , sicut Alcinous Platonius vocat Memoriam alatam. Vultus vero senilis notat tempus præteritum , ad quod volat & se deferret ipsa memoria. Ad hanc fidem tanto fortius inclino , quod in sculpturis Gorlæi existet Prudentia habens in manu speculum , sub forma Jani , cum hac larva alata in postico , quæ sine dubio innuit tempus præteritum.

19. SOCRATES.

Non est pictura notior quam Socratis per calvitium & depressionem nasi, similem Sileno. Hic tamen ab oraculo judicatus fuit omnium hominum sapientissimus, præbens verissimum exemplum, ab virtute vinci pravam inclinationem.

20. ARCHYTAS.

Fuit illustris dux Tarentinorum, & Philosophus celebris sectæ Pythagoræ, florens ætate Platonis, & pictura ejus convenit cum nummo.

21. PHILOSOPHVS IGNOTVS.

Aut alius quispiam illustris pulcherrimo modo sculptus in vario lapide.

22. PHILOSOPHVS IGNOTVS.

23. PHILOSOPHVS IGNOTVS.

24. APOLLONIVS TYANEVS.

Imagines Apollonii exhibentur manibus extra pallium productis, & præter numisma Ursini est penes me facies marmorea, persimilis huic eximie sculpturæ. Notabilis in hac imagine est modus philosophorum continentium se intra pallium; ita tamen, ut brachium vel manus extra illud efferri posset, quod Latini dicebant *exerere brachium* vel *manum*.

B

25. POETA

25. POETA IGNOTVS.

26. PHILOSOPHVS IGNOTVS.

27. M. TVLLIVS CICERO.

Facies Ciceronis sculpta in agate nigro convenit cum numismate Græco Fulvii Ursini. Convenientior tamen est cum capite marmoreo, quod cum duabus Marii & Sullæ aliisque rarissimis statuis egregia fuerunt ornamenta magnificentiæ D. Massæi Barberini Clerici Cameræ Apostolicæ, qui postea fuit gloriosus ille Urbanus VIII. Hodie autem conservantur in ejusdem familiæ palatio ad radices Quirinalis.

28. SENECA PHILOSOPHUS.

Varius hic lapis ex magno agate cum fundo fardonycis sculptus est in capite albo raso ad morem Romanum, in quo cognoscitur vultus & similitudo Senecæ Philosophi Ethici, præferens illam ejus maciem, ortam (ut ipse sæpe testatur) ex victu tenui, ex studiis, & ingenita naturæ ratione. Reperiuntur nonnullæ ejus statuæ in balnei folio, ubi illi inciduntur venæ. Eæ ipsæ habent nonnihil barbæ circa mentum, velut factæ partim extrema ætate ipsius, partim post mortem: quo tempore is vitata aula moribus & habitu versus erat in Stoicum.

29. SACERDOS.

Hic sacerdos velatus, tam quod ad barbam, quam palliolum aut pileolum quod in capite gerit,
pro-

prope admodum accedit ad illos, qui portant ancilia, ut apparet ex numero 152.

30. SACERDOS.

Refert Plutarchus in Quæstionibus, Romanos in salutandis Deis fuisse caput velatos; at in honorandis hominibus illud aperuisse, ut ne efferre se viderentur ad res divinas. Velabant se igitur apud Deos ut se præberent humiles, attracta toga super aures, præ metu videlicet, ne quid profanum & impurum audirent, plane ut exhibetur in imagine hujus rasi & prorsus non barbati sacerdotis Romani. Sed & illud colligitur, Romanos se operuisse non per laciniam, sed partem togæ viciniorem humeris, ut advertit Ferrarius contra sententiam Lipsii.

31. PERGAMUS.

Fuit conditor clarissimæ urbis in Asia cognominis, in qua postmodum regnarunt reges Attalici, celebres opibus & studiis bonarum artium. Reperitur quoque numisma cum impressa imagine hujus regis & circumcirca literis ΠΕΡΓΑΜΟΣ ΚΤΙΣΤΗΣ, quod cūsum deinde fuit ab Pergamenis in memoriam conditoris ipsorum.

32. ALLION.

Athleta & victor ludis Pythiis, coronatus lauro, quod erat victoriæ præmium in illis Apollini consecratis, in cujus honorem celebrabantur, ita eos describente Ovidio.

*Hic juvenum quicumque manu pedibusve rotave
Vicerat, esculea capiebat frondis honorem.
Nondum laurus erat.*

Pindarus elegantissimas odas suas composuit in honorem victorum in ludis simul Olympicis, Pythiis, Nemeis, Isthmiis, ex quibus colligitur, quanta fuerit illorum gloria, ut etiam ex Pausania & aliis scriptoribus constat.

33. ALEXANDER MAGNUS.

Cornutus. Narrat Ephippus apud Athenæum, solitum Alexandrum induere sacros Deorum cultus, & aliquando amictum fuisse purpura Ammonis, sic ut & capiti accommodaret cornu, ad instar ipsius Jovis Ammonii, cujus filius haberi volebat: qualis conspicitur in hac imagine. Sed quod Alexander loco coronæ nunc portat cornu, in mentem mihi ducit id quod aliquando legi, nempe vocem KEREN in lingua Hebraica notare tam coronam quam cornu, quod in sacris literis est symbolum regiae potestatis. *Et cornu ejus exaltabitur in gloria.* Etiam duo radii ad similitudinem duorum cornuum divinitus resplenduerunt super frontem Mosis legislatoris & Regis eorundem Hebræorum.

34. ALEXANDER MAGNVS.

Et ejus duces pinguntur sine barba, præter morem Græcorum, quia ut narrat Plutarchus, ipse mandabat Macedonibus suis, ut radi curarent ipsorum
barbas

barbas, alioquin faciles hostibus adprehendendum. Inveniuntur Philippei, moneta aurea Philippi patris hujus Alexandri, vultu barbato. Hæc consuetudo radendi recepta est & usurpata Romanis, donec Hadrianus primus incepit nutrire barbam. Hæc sculptura in amethysto est ingentis formæ.

35. P T O L O M Æ V S.

Hæ duæ sculpturæ exhibent duos Ptolomæos Cleopatrarum fratres, utrumque ætate juvenili. Primus occidi curavit Pompeium, & hic postea occisus ab Cæsare, ut affirmat Strabo.

36.

Secundus, de quo manifestius constat, in parte regni positus est cum sorore ab illo ipso Cæsare, quum esset admodum juvenis, ut etiam in nummo Græco apparet addito ipsius nomine, & aquila in averfa parte.

37. P T O L O M Æ V S A P I O N.

Hic vultus convenit alteri apud Fulvium Ursinum, qui præterea fronti impositam habet herbam, laserpicium vel silphium, symbolum Cyrenæorum. Sed in hoc meo vario lapide melius apparet formosa coma, calamistrata ad modum radiorum, sicut in pictura Deæ Isis. Caput est coloris oleagini, & capillus nigri.

38. C A P V T I G N O T V M.

Sed notabile ob rationem sculpturæ cum capillis

non multum dissimilibus præcedenti illi Ammonis Alexandri.

39. MASINISSA.

Rex Numidarum comparatus est cum rarissimo fardio dactyliothece Barberinæ, ubi idem rex sculptus est sedens, cum tribus filiis ante ipsum: ex quibus duo videntur frangere virgulam, adscripta illic vulgata ejus sententia UNITAS FORTIS, DIVISIO FRAGILIS. Quin etiam hanc faciem firmant characteres Punici, & tonsura barbæ; præterquam quod appareat ætate senili, utpote qui dicitur octogenarius genuisse filios. Et ob hanc causam opinarer illic sculptam Venerem *Ἀφροδίτην*, testante Strabone Numidas vehementius quam alios barbaros proclives esse ad delicias Venereas. In apice galeæ est canis, prout is narratur habuisse ferocissimos canes ad corporis sui custodiam. Biga procul dubio denotat celebrationem ludorum ab hoc rege editorum: & equus marinus est symbolum Neptuni, quum Numidia sita sit prope mare Africanum, ubi est sinus Numidicus, & ejusmodi equi ac monstra marina occurrunt in nummis multarum Siciliae civitatum, quum & hæc sit superimposita mari.

40. ANTINOUS.

Sculptura Antinoi, præterquam ex literis ANTI-NOUS, nota est ex statuis & nummis Græcis cum titulo Herois, ut honoravit eum Hadrianus mortuum.

41. MILES.

Hanc faciem reor esse alicujus Græci herois , quia nudus est & capite galeato , ut conspecti sunt Achilles & Diomedes ex more istorum Græcorum , qui nudos fingeant heroas.

42. NVMA POMPILIUS.

Conspicitur in antiquis argenteis nummis , habens in diademate regio scriptum , NVMA , ex quorum auctoritate exploratur & confirmatur hæc effigies.

43. L. JVNIVS BRVTVS.

Fuit primus consul & auctor libertatis Romanæ. Facies ejus comparata est cum nummo argenteo , in quo est facies ipsius hujus Bruti , cum literis BRVTUS. Qui nummus creditur cusus esse temporibus Marci Bruti percussoris Cæsaris , in prioris memoriam , & eodem tempore credi posset sculptus fuisse hic sardius , cujus magnitudo est summa.

44. CAJUS SULPICIUS.

Multi ex familia Sulpica habuerunt prænomen Caji , etiam aliqui fuerunt consules , ut C. Sulpicius Paterculus , qui triumphavit ex Africa & Sardinia , estque verisimile , hanc raram imaginem in gypso smaragdino & magnam fuisse in alicujus posterorum familiæ Sulpiciæ annulo , ut mos erat Romanorum multum gloriari imaginibus majorum , quæ erant testimonium eorum nobilitatis.

45. CN.

45. CN. POMPEJUS MAGNUS.

46. C. JULIUS CAESAR.

Imago Julii Cæsaris in ovata lapidis Chalcedonii figura, multo major reliquis, notabilem habet lauri coronam, quod intertextas habeat frondes palmæ super frontem, quæ notant ejus magnas & æternæ laudis victorias. Hæc imago post mortem Julii sculpta fuit, quum adsit stella, in quam transformatus dicitur, & lituus, solenne auguratus symbolum. Supra pectus gerit ægidem Palladis; qui mos armaturæ & ex Græcorum consuetudine adornandi se placuit postea cæteris Romanis Imperatoribus.

47. C. JULIUS CAESAR.

Hæc altera Cæsaris effigies artificiose sculpta in sardio, cum lauru, stella & lituo, a me hic relata est, non tantum ob insignem pulchritudinem, sed etiam ad efferendam gratam meam voluntatem, quam debeo D. Matthiæ Bagninio, qui proximis annis liberalissime illam mihi donavit, vinctam annulo aureo. Sed & eadem opera profiteor me multas ob causas eidem obstrictum, & pariter gloriæ ejus tum amicitia, tum affinitate, qua ille conjunctus sum præter merita dotisque insignium virtutum, quæ eundem tantopere commendant Illustrissimo & Excellentissimo D. Flavio Chisio, fratris filio Sanctissimi Domini Nostri Alexandri VII, ad cujus ministerium ille admotus est.

48. AV-

48. A V G V S T V S.

Cum Capricorno & Delphino. Capricornus (ut notum est) fuit horoscopus Augusti : Delphinus insigne & sigillum ejusdem. Caput juvenile exhibere potest eundem Augustum vel potius aliquem ex ejus nepotibus aut posteris, qui sibi felix omen cecinerunt in hoc fausto signo. Reperitur nummus Græcus Cæsaris cum capite Lucii & Capricorno in averfa parte; sed hic mihi videtur potius esse Cajus, ut patet ex imagine Ursini. Capricornus & Delphinus sunt signa cœlestia.

49. A V G V S T V S.

Pulchrum Augusti caput laureatum in hiacyntho repertum fuit in ruderibus Catanæ, quum in Sicilia morarer anno sancto Urbanii VII 1625, quo tempore in deliciis habere (& colligere antiquitates cæpi. Hæc fuit prima sculptura, quæ in manus meas venit, bonum augurium in aliis dare mihi visa.

50. MARCUS AGRIPPA.

Illustris dux in expeditionibus militaribus Augusti, & parta navalis belli victoria ad Actium promuntorium contra Antonium, rostrata corona ab eodem Augusto decoratus, de qua canit Virgilius:

*Parte alia ventis & Diis Agrippa secundis
Arduus agmen agens: cui belli insigne superbum;
Tempora navali fulgent redimita corona.*

C

Variis

Varius hic lapis grandis est & diversæ sculpturæ.

51. TIBERIUS.

Varius lapis ingens, ab singulari artifice sculptus.

52. CALIGULA.

In sardio.

53. NERO CLAUDIUS DRUSUS.

Frater minor Tiberii. Hic quoque varius lapis grandi forma est, & facies conveniens nummo.

54. GERMANICUS.

Filius Neronis Claudii Drusi, & ab Augusto destinatus successor Tiberii, de cujus virtute & infelicitate ample narrat Tacitus. Sed & doctrinam ejus testatur Ovidius in dedicatione Fastorum.

*Pagina judicium docti subitura movetur
Principis, ut Clario missa legenda Deo.*

Lapis varius cum vultu præstantis hujus & eruditi principis sculptus est summo artificio, & convenit nummo.

55. LVCIVS.

Nepos & filius adoptivus Augusti, natus ex M. Agrippa & Julia; qui confirmatur ab nummo.

CLAU-

56. CLAUDIUS.

Imperator, lapide vario ingenti: caput colore
cæli, cum fundo sardonycis.

57. BRITANNICUS.

Filius Claudii & Messalinæ, ereptus imperio ab
Agrippina, & veneno interfectus ab Nerone; de
quo refert Tacitus, & auctor tragœdiæ, cujus titu-
lus Octavia, in qua sic defletur ejus mors.

*Tu quoque extinctus jaces,
Descede nobis semper, infelix puer,
Modo sidus orbis, columen Augusta domus;
Britannice.*

Varius hic lapis præfert summam artis perfectionem.

58. NERO.

Imperator.

59. GALBA.

Hic sapphirus artificiose sculptus cum capite Gal-
bæ hodie existat penes Excellentissimum Virum Læ-
lium Ursinum, principem in eruditione & bonarum
artium scientia eximium. Huic dicavi adeo raram
gemmam, ut reverentiæ meæ tributum; qui & dignam
eam judicavit manu sua, quæ præclare & calamo &
penicillo operatur pari elegantia inter poesin & pictu-
ram.

60. G A L B A.

Lapis varius singularis artificio & magnitudine, paulo minor ipsa imagine.

61. T R A J A N U S.

In hac curiosa gemma effigiatus est vultus Trajani super modium aut frumenti mensuram, unde procedunt duæ aristæ in symbolum annonæ, qualis etiam conspicitur in ejus nummo. Hic optimus Princeps non solum Romæ annonam recte administravit, sed suis sumptibus per omnem Italiam pueris puellisque egenis alimenta dedit, sicut Plinius in elegantissimo panegyrico eum idcirco celebrat, & nummi hodieque indicant. Lances libratae denotare possunt cum annonajustitiam vel pondus monetæ.

62. A N T O N I N V S P I V S.

Imperator, cujus effigies satis nota ex statuis & nummis.

63. C O M M O D V S.

Imperator, ætate juvenili, & Princeps juventutis, ut in nummis vivente adhuc ipso patre M. Aurelio cufis.

64. S E P T I M I V S S E V E R U S.

Imperator, capite pulcherrimo in gypso.

65. S E P-

65. SEPTIMIUS ET JULIA.

Insignis hic varius lapis custoditur a me ob duplex pretium, vel artificium, vel triplicem ipsius gemmæ colorem, cum duobus candidis capitibus & fundo superius nigro, sed vario in averſa parte, ex cœleſti azyre. Ego tamen longe eum habeo gratiorem, eo quod ad me venit ex manibus Amiciſſimi & Generoſiſſimi Patroni mei, Illuſtriſſimi & perquam Reverendi Maximi, Patriarchæ Hieroſolymitani, & Apoſtolici Nuncii apud Regem Catholicum; qui præclarus vir, multas alias virtutes ſuas maximas exornat ſumma eruditione & rerum antiquarum cognitione; ita ut & a me accipere dignatus ſit Vitellium ex metallo, cujus in altera parte eſt CENSORII, qui ad hunc diem uſque haberi ſolet inter nummos rariores, eſtque præcipuæ integritatis, qualia ſunt omnia numiſmata ejus Patriarchæ unice & ſummo ſtudio ſervata.

66. ANTONINUS CARACALLA.

Ætate ſatis juvenili, vivo etiamnum patre Septimio.

67. ELAGABALUS.

Imperator ſculptura ſatis nitida effectus.

68. ISIS.

Hic varius lapis cum imagine Iſidis refert ele-

gantiam ipsius petræ, ad quam se flexit artifex, quum facies ipsa sit candida, capilli colore rufeo, cum fundo sardonycis translucido, sic ut sit admirabilis. Etiam capilli isti sunt calamistrati more Ægyptio, cum fructu & frondibus perfici super caput & sistrum: qui fructus non modo est typus silentii, sed etiam veritatis, ut colligitur etiam ex Harpocrate & ex aliis Ægyptiis imaginibus. Fructus ille etiam cordis figuram habet & frondes linguæ, quæ utraque simul juncta componunt veritatem, quæ ab Ægyptiis ante omnia divina alia æstimabatur. Dicit insuper Theophrastus, ab sacerdotibus fabricata fuisse Deorum simulacra & instrumenta sacris servientia ex ligno perfici, unde etiam faciebant phylacteria & amuleta, sicut idem illud, quod Isis ipsa suspensum gerebat de collo, non significabat aliud, nisi vera verba.

69. MINERVA.

Triton sculptus in casside Palladis refert quandam similitudinem ad illos, qui reperiuntur in nummis Siciliae cum capite hujus Dæ galeato, & inibi nunc Tritone, nunc equo & monstris marinis. Unde facile credi potest, hunc achaten ex sardonyce magno esse sculptum cum insignibus alicujus ex civitatibus ejus insulæ celebris propter divitias, ubi multæ præcipuæ repertæ sunt gemmæ. Dicitur quoque Pallas fuisse educata ab aliquo Tritone apud paludem Tritoniam, unde hæc una est ex etymologiis cognominis illius Tritoniæ. Herodotus autem narrat eam genitam ab Neptuno; qui instar Tritonis cum tridente sculpebatur ab antiquis, eo modo, quo apparet in hac imagine.

70. PALLAS.

Galeata, qualis describitur ab Homero cum crista in conum surgente, plane ut idem poeta describit occultatam ab Achille. Ea Dea sic armata inprimis colebatur ab Lacedæmoniis, ut mos illorum erat omnes suos armare Deos, & hanc sic appellarunt Περμαχίαν. Quod attinet ad sparsos capillos, qui & in hac & aliis sculpturis visuntur; isti quoque exhibent vetustum eorundem Spartanorum morem, qui sic exornabant suas puellas, ut Virgilius depinxit Venerem apparentem Æneæ sub forma virginis Spartanæ.

71. MINERVA.

Alæ super galeam Minervæ sunt adscriptæ huic Deæ, quæ censetur genius aeris sublimioris & purioris ætheris, ut declarat Macrobius in Saturnalibus, & Tzetzes in Lycophronem vult eam esse exhalationem, quæ facit moveri aërem. Sed etiam alæ possunt illi convenire, quoniam eadem fuit existimata Victoria, cujus sic erat alata statua in arce Athenarum, vocabaturque Νίκη Παρθένος. Serpens ei fuit consecratus in signum salutis, quippe quum eadem diceretur Τγεία & salutaris: & serpentibus velut ministris suis usa est contra Laocoonem, unde Phidias memorabilem illam Minervæ statuam sculpsit cum hasta & serpente ad pedes, sic ut dubitet Pausanias, sitne Erichthonius. Cæterum draco in galea apparet quasi minans & ore aperto, ad terrorem illic fictus ex more, quo solebant Reges Ægyptii in armis habere capita ferarum sculpta.

sculpta ad terrorem hostium, ut vult Diodorus, & Statius libro III. *Ferarum Rictibus horrificant galeas.* Propterea Zonaras describens pulcherrimum Minervæ colossus ex ære in foro Constantinopolitano, dicit eam in capite habuisse caudam equinam, quæ incutiebat terrorem, plane ut in hoc admirabili vario lapide cristata galea distinguitur ab equina cauda, cui minax serpens est adstrictus, quali modo debuit fuisse colossus ille. Quod ad pilos equinos, illis adornabantur heroum galeæ, & talem describit Homerus Teucris galeam. Romani Græcæ consuetudinis æmuli finxerunt Romam sub illo habitu Minervæ cum galea alata & ipso illo serpente, ut apparet in multis nummis consularibus ex argento. Caput Satyri in humero hujus Dææ potest alludere ad vitium rationi & sapientiæ subjectum: modo non innuat pœnam Marisyæ, observante Pausania statuam quandam Minervæ percutientis Marisyam ob recollectas ab terra fistulas. Est hic varius lapis singulari artificio sculptus.

72. MEDUSA.

Admirabiliter sculpta ab excellenti artifice in rufo jaspide formæ ingentis.

73. DEIANIRA.

Aut potius Omphale, in magno sardio: & hujus deinceps pulcherrimæ duæ integræ imagines sequuntur cum spolio leonino & clava vestitæ ad morem Herculis mariti.

Talis

*Talis ab Inachiis Nemeæ Tirynthius antris
Ibat adhuc aptans humeris capitique leonem.*

74. PSYCHE.

Quoniam papilio inter insecta renascitur ex proprio semine, ideo habitus fuit symbolum immortalitatis animæ humanæ, quæ in imagine Psychæ intelligitur; quam sic fingeant amore correptam, ut alia aliam amplecteretur, cum alis papilionis, ut videre est ex multis marmoribus antiquis. Additur papilionem esse naturæ aeræ, sic ut & aeri & vento fuerit comparatus, & existimata ipsa anima. Unde Virgilio dicitur *Par levibus ventis*, & Græcum ejus nomen *ψυχή*, hoc est, ventus, unde *exspirare anima* dicitur de separatione, quam facit illa ab corpore. De alis animæ & ejus abitu in corpora elementaria loquuntur Trismegistus & Plato tam frequenter, ut Plutarchus alas nominet Platonicas. Manus insuper symbolum est dæmonis, affirmante eodem Platone, illum ducere & reducere animas ad corpora. Quæ manus in tali statu & actu est, ut summis digitis attingat alas, & vagum ejus volatum firmet. Cæterum oritur dubium inde, quod papilio, hoc est, anima portetur & sit fusa supra pectus: quæ philosophia potius convenit Epicuro, ex cujus sententia ratiocinatur Lucretius pluribus locis.

*Denique cur animi nunquam mens consiliumque
Gignitur in capite?*

*Consilium quod nos animam mentemque vocamus,
Idque situm media regione in pectoris hæret.*

D

Quam

Quam Epicuri sententiam refutat Cicero, ut etiam ex Pythagoræ & Platonis placito mens situm & sedem habet in cerebro, & cupido vel τὸ ἐπιθυμητικὸν in corde. Nihilominus videtur mihi hæc imago respondere huic secundæ sententiæ; quippe quum Pythagoras adfirmet principium animæ se porrigere a corde ad cerebrum. Videmus autem papilionem pectori superimponere corpus, sed divinas alas habere explicatas sursum versus, quum interim manus vel potius dæmon sublevet divinam partem & immortales alas, per quas intelligitur principatus mentis ac rationis.

75. S A P P H O.

Invenitur argenteus nummus Mytilenæus cum vultu Sapphūs. Statua hujus doctæ poetriæ erat Athenis prope alteram Anacreontis. In hac mea sculptura, per summam industriam facta in rufo sardio, præterea sunt duo rami laurei, efficientes circum, & coronant vultum ejusdem Sapphūs, quæ numeratur inter novem lyricos celeberrimos in Græcia. Et quamvis nonnulli poetæ Græci veteres scripserint elegantissima epigrammata in honorem ejus imaginis, tamen sufficiet mihi hîc unum annotare Leonis Allatii, in cujus facundia hodie Romæ resonant suavissimæ Musæ Atticæ, per ipsum ex Græcia in Latium translata.

Εἰς τὴν εἰκόνα Σαπφῆς.

Κλωθεῖ δῶκε λίνον Λάχεσις, Κλωθεῖ δ' ἐπιδίνει,

Μετρεῖσαι Σαπφῆς φῆμιν ἐφεφομένην.

Ἀτροπὴν ὀχθήσασα λίνῳ κλωστήρας ἀεγείρει.

Σαπφῆς, φᾶσα, χρόνους ἔχ' ὑπὸ βίβ' ἐμίσθ'.

OLYM-

76. OLYMPIAS.

Refert Plutarchus puellas Macedonicas vetusto more celebrasse Orphei & Bacchi cerimonias, portando serpentes & corollas, & Olympiadem Alexandri matrem diligentius præ aliis eas frequentasse, quod videtur conspici in sculptura hujus reginæ diademate & corona ex vitis frondibus ornata. Præterea apparet felix & pulchra industria in hoc vario lapide, ut non sit remota ab ætate Alexandri: cui etiam similis valde est, ut & reliquis Alexandri imaginibus. Hoc insuper statuis ejus Alexandri convenit, quæ coronabantur hedera; ex quibus una gestata fuit in solenni festo Ptolomæi, ad modum bacchantis coronata.

77. SEMIRAMIS.

Sapiens fuit & magnanima Darii filia, quæ ad ulciscendam mariti mortem arma sumpsit, & victrix ab Armeniis reversa est. Reges Persiæ gestabant ejus faciem in galeis, ut scribit Polyænus, formatam capillis sparsis super humeros, prout ipsa solebat adornari, & talem quoque descripsit Philostratus in Iconibus suis. Manu tenet parazonium indicium bellicæ fœminæ, & facies habitusque prodit aliquid virile, plane qualem se ostendebat Assyriis, ut narrat historicus Justinus, & cantat Claudianus *Prima Semiramis astu Assyriis mentita virum*. Lapis varius accedit ad dimidium magnitudinis, quæ est in impresso, vultu candido, fundo sardonycis, rarissimo genere.

78. CLEOPATRA.

Est icuncula grandis ; quod ad faciem in achate vario , qui transit in livorem & colorum carneum per brachia & nudum pectus , in quo perlucet sanguis impurus & veneno infectus. Capillos habet rubeos ad vivum , & pallam flavam , ita ut per colorum convenientiam sit hæc icuncula curiosissima.

79. CLEOPATRA.

Faciem habet simillimam reliquis hujus reginæ antiquis imaginibus. Inter comas ejus apparent nonnullæ baccæ hederæ , prout aliæ imagines M. Antonii occurrunt coronatæ vite tanquam Bacchi.

80. REGINA.

Peregrina , sculpta in vario lapide grandi , capite rufo , fundo candido , artificiosæ sculpturæ.

81. AGRIPPINA CLAUDII.

Ab hodiernis appellata Agrippina minor , filia Germanici , quæ ad imperium evexit filium Neronem , notissima ex historiis. Sculptura est in magno sardio perquam industrie elaborata.

82. CAPUT IGNOTVM.

83. LUCRETIA.

Romana se occidit , transfigens pectus propter in-

injuriam ab Tarquinio illatam. Sculptura est in gypso smaragdino.

84. AGRIPPINA GERMANICI.

Major. In facie hujus generosæ fæminæ eminet quædam virilitas & ferocia, unde in suspicionem Tiberio venit, & infeliciter mori coacta cum Germanico conjugæ. De his reperiuntur elegantissimi nummi, cusi ab filio Caligula, qui memoriam ejus restituit. Porro officii mei est in hac parte consignare exemplum liberalitatis D. Cardinalis Francisci Buoncompagni, Archiepiscopi Neapolitani, dum vixit, meique prisce fautoris, qui per Romam Italianamque jussa fieri collectione nummorum paulo rariorum, & sculpturarum, & variorum lapidum, reperit hunc ipsum Agrippinæ vultum mirifica arte sculptum in chrysolitho, de cujus intellectu abunde statim illi satisfeci. Propterea insigni liberalitate & præter omnem meam expectationem donavit me centum scutatis aureis. Exstat autem hodie hæc gemma cum aliis vetustatis reliquiis penes Illustrissimum & maxime Reverendum D. Buoncompagnium, Archiepiscopum Bononiensem, verum virtutis tanti patrui æmulum & successorem.

85. POPPÆA.

Moris erat Romanis, præcipue in epulis, circumdare crines variis floribus, sed maxime rosis; quæ inter convivales coronas præferebantur, continentes subsidium contra ebrietatem, perinde ut hedera, vim

creditæ habere refrigerandi, atque etiam propter speciem earum ac delicias. Hinc in maxime opiparis conviviiis mulieres & viri frontes suas & pectora, etiam ipsos calices ac toros rosis adornabant. De quo videri possunt Seneca, qui hos mores arguit; Plutarchus in Quæstionibus convivalibus, & ex poetis Horatius multis locis. Quod ad vultum Poppææ attinget, forsan apparebit dissimilitudo in positione capillorum, qui sunt longiores & allevati supra frontem, colore & splendore instar electri a Nerone laudati, ut refert Plinius. Sed quia penes me nummus est Neronis Græcus cum ejusdem Poppææ vultu ad hanc sculpturam proximè accedente, judicavi ita eam cognominandam.

86. SABINA.

Alius vultus Sabinæ, coronatæ rosis, admonet me alterius moris in festis Bonæ Dæ, quæ dicebantur Floralia tempore verno, quo etiam matronæ rosis se coronabant, & solenne illius Dæ sacrum caste obibant, ut fecit Sabina, fœmina castitatis gravitatisque præcipuæ.

87. FAUSTINA ANTONINI MAJOR.

88. FAUSTINA MARCI AURELII MINOR.

89. JULIA AVGVSTA.

Uxor Septimii Severi; varius lapis paulo minoris magnitudinis, quam hæc figura.

90. CAPUT IGNOTUM.

Cum ridiculo & novo capitis habitu ac ornamento.

91. CAPUT IGNOTUM.

In lapide vario.

92. BACCHAN S.

Præter coronam ex hedera bacchantes caput frontemque circumdabant vitta, hoc est, fascia ejusmodi, qualis hic sculpta conspicitur. Apud Athenæum scribit Ariston, veteres ad curandum dolorem capitis ex vini crapula, vinculo aliquo tempora ligavisse, & postea eum morem transiisse in ornamenta coronarum. In hoc formoso capite sculpto in gypso, etiam cognoscitur usus fasciæ & coronæ: & in festivitate illa Ptolomæi inter reliquos apparatus erant coronæ & vittæ, pendentes ex sarmentis vitium & hederarum, quæ umbram faciebant simulacro Bacchi. Sed non solum in Bacchanalibus, verum etiam in festo Matris Deum mulieres coronabantur hedera & pampinis & thyrsum gerebant. Juvenalis Romanas fæminas, quod eadem licentia uterentur inter bacchantes, reprehendit.

*Ast alia quoties aulea recondita cessant
Ec vacuo clausoque sonant fora sola theatro,
Atque a plebeis longe Megalesia, tristes
Personam thyrsumque tenent & subligar Acci.*

93. BAC

93. BACCHAN S.

De variis coronis ex hedera & vite usurpatis per Bacchanalia, vide Plutarchum in quæstionibus convivalibus, & Athenæum, quas censuerunt esse remedium contra ebrietatem, etsi Eustathius interpretetur esse indicium libidinis.

94. BACCHAN S.

95. BACCHAN S.

96. BACCHAN S.

Inter multa alia vocabula bacchantibus tributa, fuerunt etiam appellatæ Mænades, *Σοὶ μαιναὶ*, hoc est, infatuari, furere & sic instinctas incedere capillis sparsis. we fascia, frontis illarum vinculo, dictum antea. Sculptura in gypso æquat magnitudine dimidium hujus figuræ, & mirabili artificio.

97. BACCHAN S.

Aliud vocabulum bacchantibus datum derivabatur ab pellibus ferarum & animalium, quibus indui in orgiis & sacrificiis illæ solebant: unde vocabantur Nebrides, ut est indicatum in imagine Fauni; quæ pelles fervire videbantur ad inferendum terrorem. Hæc bacchans in carchedonio zapphirino habet caput ac reliquum truncum exstantem, paulo minori magnitudine, quam est figura.

BAC-

98. BACCHANUS.

Sic qui initiabantur & consecrabantur Baccho, operiebant se præcipue exuviis caprarum, ut videmus in hac imagine, & significat Clemens Alexandrinus, *Nebridarum familiam pellicula cohonestavit hinnula, quæ sacrabat eos. Qui sese ad mysteria parabat, hinnuli pelle contactus erat.* Amethystus est magnus.

99. CAPUT IGNOTUM.

Quod insculptum est sardio maxima artis industria. Reperitur imago Leandri eodem in habitu & forma, unde hæc, quia est facies foeminæ, a nonnemine credita est exhibere Herô ab Leandro isto amatam.

100. LARVÆ.

Bacchanalia Silenorum, lusus scenæ fuerunt dedicati Baccho, qui fuit eorum auctor, æque ut dramaticæ poëseos & musicæ theatralis, quæ, sicut distinguit Scaliger, dividitur in satyricam & in sillos, ab Silenis & Satyris Bacchi comitibus. Duæ larvæ hujus sardii conveniunt altera Sileno propter calvitium & finum nasum, altera Satyro ex barba & vultu caprineo. A poëtis vero chori Satyrorum & Silenorum constituti sunt & introducti in actus, unde summo opere delectabatur populus, sic ut finxerint Bacchum tunc vivere in festis, saltantem cum ipsis, & jocantem tam gestibus, quam dicteriis. Unde in sacris ejus Dei & circa ejus statuam suspendebantur

E lar-

larvæ comicæ & ridiculæ rusticorum numinum & satyricorum, ut narrat Callixenus Rhodius apud Athenæum.

101. PERSONA SCENICA.

Hæc est alia larva Silenorum scenicorum, cum barba calamistrata more Ægyptio.

102. PERSONA SCENICA.

Cum rictu & hiatu oris terribili fuit propria comœdiæ Latinæ, ubi usitatissima in personis comicis & præcipue fervorum, prout exhibetur Davus in imaginibus antiqui Terentii bibliothecæ Vaticanæ. Larva autem dicebatur deducta etymologiâ ab Laribus per imaginarium & vanum terrorem, quem adferebat ejus conspectus, quod suaviter innuit Juvenalis,

Personæ pallentis hiatum

In gremio matris formidat rusticus infans.

& Martialis.

Sum figuli lusus, Rufi persona Batavi,

Qua tu derides, hæc timet ora puer.

Lucianus in dialogo de saltatione ampliter describit hoc larvæ genus. *Turpe & minime jucundum spectaculum, homo longitudine deformi atque incompressa exornatus, altis calceamentis ingrediens, caput larva minaci obductum habens, tum peramplo ore hiantem, quasi spectatores devoraturus. Iste hiatus, puerulorum terror, in comœdiam inductus, augebat sonum*
vocis

vocis cavitate illa, & ab hoc sono crediderunt quidam ab Latinis larvas appellatas esse Personas.

103. PERSONA.

Symbolica depingens somnum, quam adornant papavera, flores somniferi. Velamentum formatum est & instructum quasi mitra vel pileo cum vase aquæ ex Lethe, quia humor ex corde adscendens & ab cerebro frige factus parit somnum. Adsunt duo cygni, quoniam quum in reliquis omnibus somnus morti sit similis, hic ales præfagiens bonum, quod ex morte capitur, tunc cantat suavissime. Omnia hæc symbola referri ad ipsam mortem possunt, figuratam in urna vel olla cinerum, intus habente papavera æterni somni

*Nobis cum semel occidit brevis lux,
Nox est perpetua una dormienda.*

Cygni sunt convenientes morti volucres, ut Cicero discit ab Socrate, qui quum jam jam esset exspiraturus, dixit amicis: Vos me existimatis minorem cygno in prædicendo; qui finem suum præsentiens, auget cantum, se promptum & alacrem ostendens migrationi ad Deum, cujus est minister.

104. VERITAS.

Ex ore hujus imaginis pendet fructus perfici, quod quia fructum similem habet frondi, habitum fuit pro symbolo veritatis, ut fuit annotatum supra in figura Isis. Magnitudo varii hujus lapidis æquat dimidiam hanc imaginem

Dicitur Jovem Saturno patri catenas dedisse ob causam regni: quin etiam Romani fingebant hunc Deum cum cippis vel compedibus ligatum, resolvi solitis in festo ipsius per mensem Decembrem ad memoriam felicitatis, qua fructi sunt homines sub ipsius legibus. Statius Silv. 1.

*Saturnus mihi compede exsolutus,
Et multo madidus mero December.*

Macrobius causam ex natura rerum petit. *Vinctum autem quod certa lege naturæ connexa sint tempora, vel quod omnes fruges quibusdam vinculis nodisve alternentur.* Unde vinctus Saturnus vel tempus præcipue respicit nodum, qui simul connectit secula, annos tempestatesque, quæ mutari & volvi nequeunt vel tardiores vel velociores. Cæterum philosophi statuerunt tempus esse mensuram motus; quod licet in hac figura appareat incurvum & fessum, nihilominus habet alas, volat & fugit momentis omnibus.

106. J U P I T E R.

Cum hasta & fulmine, qualis frequenter occurrit in nummis cum diversis inscriptionibus, JOVI TONANTI. JOVI STATORI. JOVI VICTORI. JOVI CONSERVATORI.

APOL-

107. APOLLO.

*Ipse Deus vatum palla spectabilis aurea
Tractat inauratae consona fila lyra,*

ut hanc imaginem describit Ovidius. Mulier quæ super pateram offert puerum, Pythia est vel sacerdos ex antiqua religione Cretenſium, qui ex voto obſtricti erant quotannis illi Deo offerre primitias humanas. Idem votum poſtea celebraverunt Athenienſes liberati ab Minotauro. Similis conſuetudo obtinebat uſque ad ætatem Plutarchi, ut ipſe ſcribit in vita Theſei, in ornatiffima navi mittentibus eiſdem Athenienſibus Delphos pueros ſuos in memoriam liberationis, ſicut etiam in Phædone refert Plato.

108. GANYMEDES.

Deſcriptus eſt ab Virgilio, unde ſufficiet referre ipſos hujus poëtæ verſus imagini congruos

*Intentusque puer frondosa regius Ida
Veloces jaculo cervos curſuque fatigat,
Acer, anhelanti ſimilis, quem prapeſ ab Ida
Sublimem pedibus rapuit Jovis armiger uncis.*

Vas denotat ambroſiam, quam Ganymedes miſcet Jovi, & eſt ſignum Aquarii.

109 HERMERACLIDES.

Statua Herculis, quæ circa medium deorſum deſinit in truncum quadratum Mercurii, exhibet duos

hos Deos conjunctos, & ab Athenæo appellatur Εἰμε-
ρακλῆς, quia Εἰμῆς Græce notat Mercurium, Ηε-
ρακλῆς Herculem. Similes statuæ grandes ex marmore
non affabre factæ reperiuntur, quæ in confiniis agro-
rum & viis collocatæ erant, quia Hercules simul cum
Mercurio erant Dei Viales & Terminales, & inpri-
mis clare id colligitur ex epigrammate Leonidæ in
Ἀνθολογ. lib. 1.

*Qui ob hanc properatis viam; siue ad agros
Ex oppido, siue ab agris tenditis ad urbem,
Nos terminorum custodes duo Dii, quorum hic qui-
dem Mercurius
Ut vides me, hic autem Hercules.*

In eadem prorsus imagine colebantur Hercules & Mercurius in palæstris, quarum erant præsides, quod declarat Phornutus significare fortitudinem ratione so-
ciatam. Unde affirmat Aristides, illos pro amicitia & conjunctione sua in omnibus negotiis semper fuisse junctos & formasse unam statuam. Hermeraclidæ palæstrarum inveniuntur perpulchre fabricati in eximiis marmoribus: sed hæc icuncula in est gemma carchedonii zappirini, plane eadem magnitudine, quam habet figura; quin etiam vidi Hermeraclidas sardiis incisos, quos in annulis gerebant athletæ.

110. HERCVLES ET EVRYSTHEUS.

Eurystheus durus appellatur ab Virgilio propter aspera imperia, quippe qui Herculem periculosis expeditionibus objecit: Qui quidem Hercules (ut
liquet

liquet ex hac imagine) Eurystheo rationem reddit athlorum suorum. Cæterum quia in hac figura apparet Hermes vel meta super certas rupes, venio in memoriam antiqui commeantium moris, qui consecrabant saxa & petras Herculi & Mercurio vialibus Deis, ut ostendit doctissimus Aleander in tabula solis, in qua super petrarum cumulum sculpta sunt clava & caduceum.

III. HERCULES LEONTOPHONOS.

Apellatus a Græcis occisor Leonis, quod fuit primum athlum Herculis. Archias.

Non amplius taurivori gravem rictum leonis

Formidate agricolæ, pastores, Nemeæ.

Certe enim ab Hercule optimo certatore cecidit dormitus

Cervicem feras occidentibus strangulatus manibus.

Hercules autem in juvenili sua ætate prius occiderat alium leonem, qui devorabat armenta partis Amphitruonis. Ideo in imagine, etsi suffocet Nemeæum, portat in dorso pellem primi leonis, qualis conspicitur in statuis antiquis Herculis juvenis, ut memorat Tzetzes, nati circiter annos xviii.

II2. J O L E.

Ovidius in Fastis lepidam narrat fabulam de Hercule ad fœminæ modum amictu vestibus Joles, unde Faunus Deus deridebatur.

II3. Sed

Sed ad scopum hujus imaginis tantummodo memorasse suffecerit versus istius poetæ ex epistola, quam marito Herculi scripsit Deianira, infamans Jolen depictam cum clava & spoliis Leonis.

*O pudor! hirsuti costis exuta leonis
Aspera texerunt vellera molle latus.
Falleris, & nescis: non sunt spolia ista leonis
Sed tua: tuque fera. victor es; illa tui.
Femina tela tulit Lerneis atra venenis,
Ferre gravem lana vix satis apta colum.
Instruxitque manum clava domitricæ ferarum,
Vidit & in speculo conjugis arma sui.*

Qui locus præclare expressus est ab Torquato Tasso.

*Mira-si Jole, con la destra imbelle,
Per ischerno trattar l'arme homicide;
E porta'l cuoio di leon, che sembra
Ruvido troppo a sì tenere membra.*

114. TRES GRATIAE.

Tres Gratiæ invicem amplexæ uno nodo describuntur ab Claudiano

*Idaliæ juxta famule triplexque vicissim
Nexa sub ingenti requiescit Gratia quercu.*

In hac imagine sub similitudine trium Gratiarum sunt tres Dex, Pallas, Juno & Venus, significantes tria maxima vitæ bona, sapientiam, pulchritudinem, & opes, suntque hæc tria dona suprema ac divina, sic
invi-

invicem sociata, ut nequeant esse disjuncta, neque alterum sine altero possideri. Statuunt philosophi bonum & pulchrum esse plane unum idemque, & sapientem solum possidere divitias, juxta doctrinam Platonis & vōtum Socratis in Phædro, *O amice Pan & alii omnes, qui locum hunc colitis, Dii, date mihi, ut pulcher intus efficiar & quacumque extrinsecus habeo, intrinsicis sint amica. Divitem autem sapientem solum existimem.*

115. VENUS COELESTIS.

Alæ sunt Veneri attributæ, utpote amorum potenti numini, significaturæ innatum procreationis desiderium, quia etiam eadem amanti res est, ut demonstrat Lucretius.

*Namque voluptatem præfagit multa cupido :
Hæc Venus est nobis, hinc ductum nomen amoris.*

Etiam est penes me pulcherrimus sardius paulum ruptus, cui insculptus est vultus Veneris cum alis in summitate dorsi, & ad latus ibidem est telum, ab eodem Lucretio & Græcis poetis in pluribus locis sagitta Veneris appellata. Simile conspicitur in nummis Julii Cæsaris, sed sine telo, & credidere nonnulli esse Venerem Victricem. Si quis tamen volet considerationem Veneris vertere ad res cœlestes & naturam, potius dicet convenire illi alas, quod sit spiritus puri aeris in suprema regione elementorum cœlestium, ut indicat Macrobius : & quoniam hæc Dea est virtus, quæ se movet ad faciendanda omnia tempore veris,

F

quæ

quæ ab ipso illo Lucretio vocatur *genitabilis aura*.
 Quod ad libum, quod præbet illa Cupidini, inde
 probari videtur amorem sese pascere & potentem esse
 dono pulchritudinis, unde Horatius,

O crudelis adhuc & Veneris muneribus potens.

116. VENUS ET AMOR.

Narrat Pausanias Sicyonios habuisse ornatissimam
 & ditissimam statuam Veneris ex marmore & auro
 compositam, quæ pomum tenebat manu alterâ, alte-
 râ papavera. In hac sculptura eadem Dea porrigit
 Amori papavera, typum fœcunditatis, quæ sequi-
 tur amantium gratias, quia hic flos est plenus seminis
 & fertilis. Ovidius lib. 2 Met.

Ante fores antri fœcunda papavera florent.

Etiam mihi videtur, ab papavere denotari somnum
 focium amoris, & sic in Jovis ac Junonis concubitu
 eum vocat Nonnus.

*Et Jovis oculos mulsit comes somnus amorum,
 Ut mollis dormiret in floribus oblectatus Jupiter.*

Præterea Virgilius cum Venere jungit post amplexus
 Vulcani,

*Optatos dedit amplexus, placidumque petivit
 Conjugis infusus gremio per membra soporem.*

Sic somnus est focius, & sequitur Venerem & Amo-
 rem.

117. VENUS VICTRIX.

Similis imago Thetidis cum galea & scuto primâ conspecta est in averſa parte nummi Græci Achillis, & deinde in aliis Iulii Cæſaris & Auguſti, quaſi Venus & Thetis ferrent arma ab Vulcano fabricata in gratiam Æneæ & Achillis. Et hæc imago VICTRIX fuit teſſera vel ſignum ejuſdem Cæſaris in bello contra Pompeium, unde Propertius,

*Vexit & ipſa ſui Cæſaris arma Venus,
Arma reſurgentis portans victricia Troja.*

Eadem hæc imago reperitur in nummo Iuliæ Titi, cum literis VENUS AUGUSTA, ſed in illo Iuliæ Domnæ diſerte eſt VENERI VICTRICI. Quod ad aſtronomica hujus imaginis ſymbola, Venus tenet arma Martis, hoc eſt, eum adſpectu ſuo mitigat & vincit. Quando igitur hic Deus dominatur in nativitate hominis & horoſcopus eſt, facit eum proclivem ad iras. Sed ſi Venus ei eſt vicina, illa reprimit iſtum impetum & facilem irasſci indolem, ac benignum reddit. Docet Macrobius in duodecim cœleſtibus ſignis taurum Veneris ſuccedere arieti Martis, eandem ob cauſam, quod nempe illa Dea dulcedine ſua facit eum manſuetiorem.

118. VULCANUS.

Cudit arma Achilli & Æneæ, ut dictum eſt in præcedente imagine, ad modum descriptionis Homericæ & Virgilianæ;

*Fecit ei galeam, fortem, temporibus aptam,
Pulchram, variegatam, supraque auream cristam
posuit.*

119. DIANA EPHESIA.

Cujus hæc imago est artificiosissima, quippe qua formatur in habitu Isidis Canopæ, unde in locum istarum tot mammarum posita est in hydria aut vase aquali, ita ut caput & pedes promineant ad similitudinem Canopi, ex causa lunaris potentiæ super humidum elementum. Quapropter Diana appellata fuit Dictynna, & Plutarchus eam nominat Venatricem & Marinam. Præterea loco earundem mammarum, quæ sunt argumentum humoris animalia generantis, hæc Dea circumcincta est septem fasciis vel lunaribus orbibus, in quibus ad speciem gemmarum sunt innexa multa grana, quia in illis semen genitale se præparat & idoneum reddit ad generandum, utpote vita consistente in humido, quod Ægyptii constituerunt rerum principium. Idem aquæ elementum indicatur per candelabra ad instar tridentium, ut in aliis statuis Dianæ tridentiferæ pro candelabris expressus est ipse Neptuni tridens. Nosse tamen oportet, Dianam, Isidem & Deam Syriam habuisse fere unam imaginem communem, ut & cerimonias, quod docent Macrobius & Lucianus. Corona quoque turrata ostendit hanc eandem esse Cybelæ, unde Martianus Capella loquens de orbe lunari scribit; *In eo sistra Niliaca Eleusinaque lampas, arcus Dictynna, tympanaque Cybeles.* Velum, quo operitur caput, notat umbras noctis, quibus obductus est aer,

&c

& cervi designant velocitatem cursus, qui xxvii diebus peragitur.

120. DIANA.

Interdum figuratur nuda, interdum vestita, ex diversitate lunæ, quæ modo se nobis præbet universam & claram, modo sine lumine, & se abscondit: & ideo dicit Homerus in hymno illam vestire se & spoliare rursus lucidis vestimentis. De cervo dictum est in præcedente imagine.

121. SPES.

In nummis frequens fatis est ejus imago, sed in meo onyxe etiam sculptæ sunt spicæ, pendentes retro ex manu, ut indicetur proprie dicta *Spes frugum*. Unde Tibullus.

*Spes alit agricolas, spes sulcis credit aratis
Semina, quæ magno fœnore reddat ager.*

Horatius: *Spem mentita seges*. Et Manilius lib. v. Astron.

*Nec solum terra spem credit, inania vota,
Arvorum ingenerat studium, rurisque colendi
Seminaque in fœnus sulcatis reddere terris
Usuramque sequi, majori sorte receptis
Frugibus innumeris.*

122. CERES.

Cum spicis & papaveribus in manu describitur a poetis Græcis, Theocritus.

Et ipsa rideat manipulos & papavera utraque manu gestans.

& Callimachus,

Floreas coronas & papavera manibus tenens.

Etiam ex donis, quæ huic Deæ offerebantur, papaver fuisse acceptissimum habitum scribit Clemens Alexandrinus, unde Virgilio id dicitur *Cereale papaver*. In fabulis multa narrantur de isto flore, qui ab Cerere gustatus famem levavit, & per somnum abstulit memoriam ærumnæ in rapta filia. Ovidius 4 Fast.

*Illa soporiferum parvos initura penates
Colligit agresti lene papaver humo.
Dum legit, obliuio fertur gustasse palato,
Longamque imprudens exsoluisse famem.*

Sed & somnus valde opportunus nutrimentis facit oblivisci malorum; etiam huic Deæ illud sacratum est, quia papaver est rotundum ad similitudinem terræ continentis in se innumera distincta semina, cum symbolo fertilitatis, ut in figura proxima Veneris & Amoris est annotatum.

123. FORTUNA.

Cornu copiarum indicat omne bonum felicitatemque esse in manu Fortunæ. Gubernaculum navis item notat penes illam esse mundi regimen, ut apparet etiam in aliis ejus nummis, ubi ipsum illud gubernacu-

naculum est globo alligatum. Refert Pausanias prope flumen Ilissum fuisse ejus templum & statuam Fortunæ gubernatricis rerum omnium; etiam alia fuit Athenis, Philostrato memorata. Primus, qui sub hoc symblo significavit Fortunam, fuit sculptor Bupalus. Sed Juvenalis de hac melius, quam illi, opinatus est.

*Nullum numen habes, si sit prudentia: sed te
Nos facimus, Fortuna, Deam cæloque locamus.*

124. LIBERTAS.

Virga & pileum, quæ duo Libertas Dea habet in manibus, refert morem vetustum in servis manumissis, capiente lictore virgam, quæ vindicta dicebatur, & percutiente caput illius ac tergum. Servus tum operiebat caput pileo, & liber fiebat. Elegantissime ad hoc Claudianus in consulatu Honorii.

*Te fastos ineunte quater solennia ludit
Omina Libertas, deductum a Vindice nomen
Lex celebrat, famulusque jugo laxatus herili
Ducitur, & grato remeat securior ictu.
Tristis conditio pulsata fronte recedit;
In civem rubuere gena, tergoque removit
Verbera promissi felix injuria voti.*

Sed hic me revoco ad antiquam in ludis Romanorum consuetudinem, quum populus volens favere egregiis gladiatoribus & similibus theatro addictis viris, acclamaret & in libertatem eos vocaret: ac dominus
ad

ad istas populi preces jubebat esse liberos. Id quod cognosci potest ex vase cum palma, quæ utraque solita dari in ludis præmia, ut in variis nummis sacrorum quinquennalium ac Pythiorum conspiciuntur ejusmodi vasa & palmæ & coronæ. In quo observandum est, servos gladiatores liberatos ab arena & donatos rude (ut demonstrabitur) non etiam simul consequutos fuisse libertatem, nisi cum gemino præmio etiam ipsis datum esset pileum, ut distinguit Lipsius ex Tertulliani auctoritate. *Et qui insigniori cuique homicida leonem poscit, idem gladiatori atroci petat rudem & pileum præmium conferat.* De palmis gladiatoriiis agit Lampridius in Commodo, qui quum gladiatorem ageret, mille acceperat.

125. R U M I L I A.

Appellatur apud Romanos Dea, quæ curam gerebat educationis puerorum; quod nomen derivatur ab mamma veteribus rumæ dicta. In ejus sacrificiis effundebatur lac, ut narrat Plutarchus in Romulo. In simili figura conspicitur tum in aliis nummis, tum in averfa parte nummorum Faustinae Dea Fœcunditas cum duobus infantibus ad pectus, item Venus Genitrix, & Juno Lucina.

126. A M O R V I C T O R.

Reportat spolia & tropæum ob exarmatum Martem. Quod paulo ante fuit dictum de Venere Victrice, potest etiam applicari huic Amori Victori, quum

quum sit eadem potentia; & bene huc convenire mihi videtur epigramma Philippi.

*Spoliantes cælum vide quomodo armis Amoris
Ornantur, immortalium spolia ferentes.
Phæbi arcus ferunt, Jovis fulmen, Martis
Arma & galeam.*

Amor vincit spoliaturque Martem placando illum & adjungendo Venerem. Sic eum describit Lucretius Deam invocans.

*Nam tu sola potes tranquilla pace juvare
Mortales: quoniam bellifera munera Martis
Armipotens regit, in gremium qui sæpe tuum se
Rejicit æterno devictus vulnere Amoris.*

127. JOCUS.

Socius Amoris exhibetur alatus, & juxta Horatii descriptionem, simul cum Amore volans circa Venerem,

*Sive tu mavis Erycina ridens
Quam Jocus circumvolat & Cupido.*

Talem cum larva ante faciem ostendunt Iocum inter Amores quædam vetusta marmora, in quibus conspiciuntur duo pueruli, quorum unus pulsat lyram, & alter jocatur cum larva ante vultum: adscriptum AMOR VENUS & super larvam illam vel personam LUSUS

Digito os premit, in signum silentii. Ovidius eum ita describit,

Quique premit vocem digitoque silentia suadet.

Cornucopiæ notat abundantiam bonorum oriri ab tacendo & loquendo opportune & cum judicio, ex sententia ejusdem poetæ,

*Eximia est virtus præstare silentia rebus,
Et contra gravis est culpa tacenda loqui.*

De persico, quod vertici hujus Dei imponitur, scriptum supra.

129. P U E R

Jocator.

130. P A L L A S.

Vide sequentia.

131. B E L L O N A.

Martianus Capella declarat allegoricam sententiam armaturæ Palladis cum hasta & scuto & galea in capite, divisa in tres pennas vel cristas, armato pectore cum facie Medusæ.

*Hinc nam tergemina rutilant de vertice crista,
Quod dux sanguineo præsulque corusca duello;
Vel tibi quod fulget, rapiturque triangulus ignis.*

Hinc

Hinc tibi dant clypeum, Sapientia quod regat orbem,

Vel rationis opem quod spumea praelia poscant.

Hasta etiam vibrans penetrabile monstrat acumen.

Lymphaeum magis est, & scutum circulus ambit.

Et postea.

Pectore saxificam dicunt horrere Medusam,

Quod parvum stupidet sapiens solertia vulgus.

132. SACERDOS BACCHI.

Dicerem hunc unum esse ex Silenis chlamydati, quos describit Athenæus, si adesset calvitium; sed quoniam interdum Bacchus fuit depictus cum barba, posset esse imago ejus Dei barbata cum ferula & cantharo, ut in aliis juvenilibus imaginibus. Fingebatur Bacchus puer, juvenis & senex. Unde Macrobius: *Liberi patris simulacra partim puerili aetate, partim juvenili fingunt, præterea barbata specie, senili quoque.* Sic eum fingebant eundem soli existimantes, ut ipse ille auctor exponit, de qua re videndi Diodorus Siculus & Ulpianus in Demosthenem. Ad hanc diversam Bacchi ætatem convenientes legebantur in Bacchanalibus chori puerorum, virorum ac senum. Quod ad vestes talorum tenuis dependentes attinet, earum originem produnt Pollux & Hesychius, quum eam vocant Bassarida ab Bassaris urbe Lydiæ, ubi vigeat earum factura, unde Horatius ad Bacchum

Non ego te, candide Bassareu, &c.

G 2

SILE-

133. SILENUS.

Ex scena cum parvulo & ridiculo Satyro vel Fauno, qui circa eum ludit. Tales affirmat Philostratus exhiberi solitos in theatris inter personas satyricas: & Virgilius in illa sua pictura jocos eorum describit sic incipiens,

*Chromis & Mnasyllus in antro
Silenum pueri somno videre jacentem.*

134. SACRIFICIUM BACCHI.

Rusticus agricola ex utre vinum effundit in vas aut carchesium Baccho sacrum, idque ex vetustissimo paganorum ritu, qui singulis annis Deo Pani, Cereri & Bacho primitias offerebant uvarum ac segetis, consecrantes delubra, altaria & lucos in villis suis & agris, ut ex Ænea Sophista colligitur, & Apulejus ita de illis. *Iste vero nec diis rurationis, qui eum pascunt, ac vestiunt, segetis ullas aut vitis aut gregis primitias imperit, nullum in villa ejus delubrum situm, nullus locus aut lucus consecratus.* Tertullianus lib. de spectaculis. *Nam quum promiscue ludi Liberalia vocarentur, honorem Liberi patris manifeste sonabant: Libero enim a rusticis primo fiebat, ob beneficium, quod ei adscribunt, pro demonstrata gratia vini.* In hac imagine distincte cognoscitur ara instar columellæ, cujus moris inventor fuit ipse Bacchus, qui Jovi Junonique mustum libavit ex ingenti vase, ut colligi potest ex Nonno. Arbor vitis eidem vini auctori sacra erat, eamque portabant in ipsius festis, & ad illius umbram elevabantur altaria ejus & statuæ. Parva imaguncula,
infi-

insistens columnæ cum membro virili erecto alludit ad Ityphallicos & ad hortorum Deum agrestem, Bacchi sodalem.

135. BACCHANS.

Ad morem fæminarum furentium, quas Mimalionidas appellabant, currebant etiam viri in Orgiis, edentes inconditos motus & capillis sparsis, qualis hic apparet insaniens bacchans, vibrans ferulam & racemum uvæ. Ex brachio ejus pendet leonina pellis, & uno pede impellit ac subruit cantharum vinumque per terram. Istæ Mimallonides sic erant vocatæ ab imitatione furoris Bacchici.

*Ecce Mimallonides sparsis in terga capillis,
Ecce leves satyri prævia turba Dei.*

Unde adducor, ut opiner in hac imagine literas ΠΕΡΜΑΑΑΙΟ, quasi ΜΙΜΑΑΑΙΟ esse prorsus idem pro varietate dialecti Græcæ; hoc est, imitator & Mimallon.

136. FAUNUS.

Hunc in habitu Fauni, manu exaltata, habitu gentientis, quasi vellet verbis accommodare saltationem, censeo esse unum ex choro satyrico vel potius Sillico, qui (ut dictum est) canebant dithyrambos, hoc est, versus conjunctos cum saltatione & symphonia, ut exponit Aristoteles in Poeticis. Aliæ similes figuræ, quæ in hoc libro occurrunt, pertinent ad scenam & dramaticam poësin. Non est hic omittendum, in

pompis circensibus solitum quoque anteire chorum similium histrionum ad voluptates vulgi, ut notat eruditissimus Panvinus. Baculum incurvum, quod hic manu tenet, dicebatur *pedum*, quo pastores solebant coercere pecora.

137. FAUNA.

Jocatur luditque cum puero, eum sublevans super alterum pedem suum. Est hæc una ex fictis Faunorum personis, una cum viris eandem lasciviam adjuvans & scurrilitatem scenæ, ut dictum est. Etiam hodie videmus ab Cæretanis in publicis locis pares ludos jocosque agitari.

138. SACRIFICIUM SALUTIS.

Serpens sacer fuit Apollini & Æsculapio tanquam Genio salutis, quia quotannis renovat exuvias, atque etiam habitus fuit symbolum boni & felicitis augurii (ut auctores sunt Homerus & Virgilius) in Ænæ ingressu in Italiam, quo tempore apparuit anguis circa patris Anchisæ sepulchrum, cujus apparentia agnoscebatur optimum præsagium. Etiam Valerius Flaccus ex ipsis his serpentibus faustum omen deducit incepto Argonautarum.

*Dixerat, & summis frondentes contulit aris
Libavitque dapes, placidi quas protinus angues
Umbrarum famuli linguis rapuere coruscis.*

In hoc autem sardio conspicitur sacrificans, qui tenet anguem vicinum altari foculo accenso, ac præterea

terea vasculum vini aut alterius liquoris , ut dicetur statim in alia figura.

139. SACRIFICANS.

Cum cultro in manu , & capite arietis sub pedem & adstante capro. Hæc pecora pro gregum diversitate Diis rusticis sacrificabantur ab paganis pro custodia & incolumitate eorum. In his ruralibus Diis præcipui erant Bacchus & Mercurius, quorum peculiare hostiæ fuerunt caper & aries.

140. SACRIFICIUM SALUTIS.

Præter ea , quæ superius dicta sunt de serpente salutifero, fuit quoque Æsculapius adoratus in forma colubri , allati ex Epidaurō , quem cum Luciano sic vituperat Arnobius. *Æsculapius iste , quem prædicalis , Deus præstans , sanctus Deus , salutis dator , valetudinum pessimorum propulsor & exstinctor , serpentis est forma & circumscriptione finitus , per terram reptans , cæno natis ut vermiculis mos est , solum mento radit & pectore , tortuosis voluminibus se trahens : atque ut pergere prorsus possit , partem sui postremam conatibus prioris adducit ; & quoniam legitur usus cibis etiam , quibus vita in corporibus immoratur , habet patulas fauces , quibus cibos transvoret , oris hiatibus appetitos.* Vnde in meo sardio serpens aperit fauces , ut cibi aliquid hauriat , quem sacrificulus apparatus offert & digito in patina intingit. Quin etiam in nummis Dea Salus sculpitur cum serpente in manu , revoluta ad capiendum cibum , juxta descriptiones a Virgilio

gilio & Valerio Flacco factas in præcedente imagine. Fœmina nuda ex patera vergit vinum vel lac super caput arietis sacrati huic eidem Æsculapio & Saluti, utpote qui symbolum est conservationis propter insignem temperiem in signo cœlesti, ut amplius ostendatur in imagine Chimæræ.

141. SACRIFICIUM FAUNORUM.

Baccho immolabatur caper, unde is Deus in Bœotia apellabatur Ægobolos, prout refert Pausanias. Causa est, quod caper sit inimicus vitibus. Ovidius in Fastis.

*Rode caper vitem: tamen hinc cum stabis ad aram,
In tua quod spargi cornua possit, erit.*

Horatius vult hanc hostiam esse albi coloris, utpote dedicati cœlestibus;

*Voxeram dulces epulas & album
Liberò caprum.*

142. SACRIFICIUM CALIGULÆ.

Hæc sculptura in heliotropo memorabilis est ob magnitudinem & excellentiam artificis, etsi reterat indignam Caligulæ recordationem cum tribus sororibus Lucilla, Drusilla & Julia celebrantibus lasciva sacrificia ityphallica. Ideo detestans alia, tantum laudabo præstantiam artificii in figuris.

143. THA-

143. THALIA.

Cum larvacomica petasata in manibus, est una Musarum, præsens comœdiarum.

144. TERPSICHORE.

Vel potius Erato cum testudine & lyra amabiliter saltat, ut describit eam Virgilius,

*Plectra gerens Erato, saltat pede, carmine,
vultu.*

145. CLEOPATRA.

In hoc habitu & forma conspiciuntur imagines Cleopatrarum mortuarum, vultu declinante super alterum brachiorum. Sic in meo sardio ostenditur languens; & in alia simili figura expressus est serpens circumdatus brachio.

146. LUCTATORES.

Cum duobus his pueris sculptus illic est pædotriba vel præfectus luctæ virgam manu tenens, eosque docens brachiorum & aliorum membrorum motus, Hoc palæstræ exercitium proprium erat puerorum nobilium, ut adfirmat Terentianus Parmeno.

*Fac periculum in litteris, in palæstra, in musicis:
Qua liberum scire æquum est adolescentem.*

Memorat Plinius Silanionem, qui depinxerit Epistaten exercentem athletas.

H

147. AU-

147. AUTUMNUS.

Juvenis alatus , cui similes in antiquis marmoribus conspiciuntur alatae tempestates , volantes cum tempore , tanquam quatuor adolescentuli vel pueri. Hujus brachio alligatum est canistrum pomis & herbis plenum , ab altera ejus manu pendente anate , ave aquatica , quæ nihilominus apparet sculpta in manu etiam ad symbolum hiberni temporis , quasi posset in hac figura notari utraque tempestas inter harum confinia.

148. HORA E.

Adstant portis cœli , ut finxerunt poetæ , interdum adducentes nebulas , interdum facientes aerem ferenum. Homerus.

*Sponte portæ crepuerunt cæli , quas custodiebant
Horæ ,*

Quibus commissum est magnum cælum Olympusque.

Ut & aperiant densam nebulam & claudant.

De zona inflata vento vide in sequente imagine.

149. ZEPHYRUS.

Fascia vel zona , quam adolescens hic tenet intra duas manus super caput vento inflatam , convenit figuris ventorum , quæ occurrunt in marmoribus antiquis , significans motum auræ. Ovidius loquens de velis ,

Nam

*Nam modo Threicio borea, modo currimus euro,
Sæpe tument zephyro lintea, sæpe noto.*

Lucretius zephyrum dixit alatum, unde possemus dubitare, nisi vidissemus aliquot figuras vetustas per ærem & in locum alarum incurvantes pallium instar veli, notantes flatum & motum ipsorum ventorum, ut in nummis & ectypis antiquis & præcedente imagine.

150. P S Y C H E.

Alæ papilionis adsignatæ huic Psychæ sunt symbola immortalitatis animæ, ut jam supra dictum est in alia imagine, tam quoniam est naturæ aeræ, quam quia renascitur ex proprio semine in æternum. Hic conspicitur ipsa anima ligata instar servæ, manibus in tergum, captiva ducta ab affectibus corporis & sensu in hac vita; non elevata in altum, sed flexo in genu posita & humilis ob res terrestres, ut doctè philosophatur Virgilius tum de cœlesti ejus origine, tum de carcere corporis cum affectibus.

*Ignæus est ollis vigor & cœlestis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant,
Terrenique hebetant artus, moribundaque membra.
Hinc metuant cupiuntque, dolent gaudemque, nec
auras,
Respiciunt clausa tenebris & carcere cæco.*

151. AENEAS CVM ANCHISA.

Descriptio Virgiliana per omnia hinc imagini convenit. Conspicitur Anchises velato capite, ob causam relatam a Plutarcho in Quæstionibus, quia Romani in salutandis Deis & in sacrificiis velabant caput in signum reverentiæ & humilitatis ex more per Ænean in Italiam inducto. Hinc Anchises portans secum in vase illo penates Deos, toga frontem operit.

*Ergo age care pater, cervici imponere nostra:
Ipse subibo humeris, nec me labor iste gravabit,
& mox.*

*Tu genitor cape sacra manu patriosque penates.
& mox.*

*Succedoque oneri, dextra se parvus Julius
Implicuit, sequiturque patrem non passibus æquis.*

152. ANCILIA.

In imaginibus duorum sacerdotum Saliorum industrie est depicta toga vel tunica ab Latinis cognominata *pieta*, instituta ab Numa Pompilio, ut narrat T. Livius. *Salios item duodecim Marti Gradiuo legit, tunicaque pietæ insigne dedit.* Hi Salii non exhibentur in habitu saltantium, ut solebant, percutientes scutum cum apice aut galea in capite, sed capite velato ad ritum Gabinum, convenienter ad habitum Numæ, quum is idem videret ancile e cœlo labens. Sic enim describit Ovidius in Fastis.

*Constitit, atque caput niveo velatus amictu
Jam bene Dis notas sustulit ille manus.*

Toga.

Toga stricta & succincta fuit ex antiquissimo usu militari, quum Romani togati in militiam irent, ut sic ad prælium essent agiles & expediti. Talem describit Virgilius Picum Regem habitu Saliorum.

*Ipse Quirinali lituo parvaque sedebat
Succinctus trabea, lævaque ancile gerebat Picus.*

Quod ad Sirenen & equum marinum in tunica pictum; vix aliquid excogito, in quo consistam, quum Numa prohibuerit formare Deos sub hominum & animalium formis. Alioquin videri posset, eum edoctum aliquam peregrinam philosophiam, retulisse rerum principium ad aquæ elementum ex doctrina Ægyptiorum, Sirene quasi inculcante Pythagoricam harmoniam. Sic nympa Egeria, quæ de rebus ad religionem pertinentibus eum instituebat, erat præses Aricini lacus Dianæ, quæ typus humoris.

*Egeria est quæ præbet aquas, dea grata Camænis,
Illa Numa conjunx consiliumque fuit.*

Sed expositionem hanc incertam relinquo, ut & characteres Etruscos veteres, obscuros usque ad ætatem nostram; quibus tamen hodie incipit exoriri magna lux ab erudita inquisitione præfecti militum Cosmi dell'Arena, nobilis Florentini, viri digni utraque laude & ob militiam & ob cultum literarum. Hic in eo est, ut absolvat alphabetum Etruscum cum pulcherrimis typis & vestigiis antiquitatum Etruscarum; atque idem quoque in characteribus hujus imaginis legit vocabulum Ancilium.

153. PHILOSOPHUS.

Cum gestu manus ac brachii velut disceptans, sedens in fede vel cathedra, unde ab Seneca dicuntur *cathedrarii Philosophi*. Solebant declamatores & poetæ recitare in cathedris. Sed quoniam hæc imago est sine tunica & media nuda, in mentem mihi venit exedræ in gymnasiis & thermis, in quibus non solum hi philosophi, sed rhetores & grammatici solebant congregari, & pariter cum corpore exercere quoque animum.

154. DIOGENES CYNICUS.

Satis notus est in suo dolio.

155. ALEXANDER MAGNVS.

Tenet sceptrum una manu, altera innixus hastæ.

156. MUTIVS SCAEVOLA.

Mutii factum in Porsena rege Etruscorum celebratur ab Martiali in hoc epigrammate.

*Quum peteret regem, decepta satellite dextra
Ingressit sacris se peritura focis.
Sed tam seva pius miracula non tulit hostis,
Et raptum flammis iussit abire virum.
Urere quam potuit contempto Mutius igne,
Hanc spectare manum Porsena non potuit.
Major deceptæ fama est & gloria dextra,
Si non errasset, fecerat illa minus.*

157. CIN-

157. CINCINNATUS.

Ab aratro transiit ad dictaturam, memorabili exemplo virtutis Romanorum. Conspicitur se armans & inducens caligas, similis alteri imagini.

158. CARITAS.

Vel pietas militaris in sepeliendis mortuis, religiose observata & celebris apud antiquos, ita ut post pugnam solerent inducias facere cum hostibus, ut spacium locumque sepeliendi cadavera nanciscerentur. In hac imagine exhibetur miles cum altero milite, vel fortassis filio in humero letaliter frigefacto & immobili.

159. TRAJANVS.

Fragmentum hujus varii lapidis pulcherrimi spoliatum est vultu & pectore Imperatoris, qui credi potest fuisse Trajanus ab captivo Daco vel Partho ingenuculato cum tropæo. Lapidis varii magnitudo ferè respondet huic figuræ.

160. VESPASIANUS ET DOMITIA.

Sic est scriptum per incuriam pro DOMITIANUS & JULIA in habitu Cereris cum spicis, quæ etiam significare possunt congiarium populo datum.

TRA-

161. TRAJANVS ET PLOTINA.

Vultus Trajani satis bene notus est, sed non etiam ille Plotinæ: unde ego potius censeam has duas imagines conjunctis manibus referendas esse ad fidem & concordiam maritalem. Claudianus in epithalamio Palladii & Serenæ.

*Tum dextram complexa viri, dextramque puella
Tradit, & his uliro sanctis connubia dictis;
Vivite concordēs.*

162. MILES SIGNIFER.

Notabile in imaginis ima parte acumen hastilis ad figendum humi signum, de quo loquitur Dion.

163. MILES CUM SPOLIIS.

Tam apud Græcos quam Romanos moris fuit, ut victores deponerent & consecrarent arma sua Diis, ut etiam milites emeriti apparatus eorum militarem. In poetis Græcis exstant pulcherrima epigrammata pertinentia ad has consecrationes nunc Minervæ, nunc Jovis, nunc Martis. Sic Silentarius.

*Scutum taureum munimen cutis, hostiumque
Sæpius hastam gestantem intestina,
Et tela avertentem e pectore thoracem,
Et galeam equinis fetis horrentem,
Posuit Lyſimachus munus Martis.*

Qui

Qui mos confirmari potest ex hac imagine, quæ posset exhibere gladiatorem vel athletam eodem ritu fungentem. Mirmillones & parmularii erant gladiatores armati scuto & galea, & hoplomachi erant iustis armis instructi. Inter athletas erat genus cursorum, qui sic armati gravi armatura currebant, de quibus videre est in Pausania. Hi omnes deponebant consecrabantque arma sua Jovi & Apollini & Herculi & Neptuno, idque dicebatur *ponere* seu *deponere arma*, ut apparet sculptum in hoc lapide, fortassis portato in annulo ab aliquo istorum athletarum aut gladiatorum.

164. M I L E S.

Cum præmio. Robustiores milites præmium virtutis accipiebant varia dona militaria, monilia, armillas, hastas, coronas & arma, sic ut legatur Alcibiades post partam victoriam ad Potidæam, favore Socratis accepisse coronam & armaturam. Hic cum galea, hasta, in typum præmii militaris, nisi quod apud Romanos hasta donari solita dicebatur pura, eratque sine ferro. Unde dubitare cogor, & adhærere vetustis marmoribus, in quibus occurrunt similes imagines apud Imperatores, & vocabantur custodes armorum.

165. M I L E S.

Cum serpente in galea, qualis etiam visus fuit in imagine Palladis.

166. N A M P H E R O S.

Cum palma, victor sacrorum certaminum habet
I scu-

scutum & galeam, seu quod fuerit unusmir millonum, seu cursorum armatorum, ut ante fuit dictum. Inter opera Silanionis numerat Plinius effigiem athletæ cum scuto.

167. GLADIATOR MERIDIANVS RVDIARIVS.

Tanta erat voluptas, quam capiebant Romani ex pugnis gladiatoris, ut ideo uterentur variis generibus, fere ut congruerent varietati horarum diurnarum. Gladiatores matutini portabant galeam, scutum & alia arma ad arbitrium ejus qui edebat spectaculum, dicebanturque Ordinarii. Major voluptas erat, quam dabant Extraordinarii meridiani, circa horas meridiei, quum essent toti nudi, occidentes se sine impedimento aut præsidio ullo, utebanturque sica, ut apparet in his duabus figuris, qui ipsis dictus *gladiatorius mucro*. De his loquitur Seneca in epistola ad Lucilium, damnans adeo crudelis rei inventionem. *Casu in meridianum spectaculum incidi. Deinde. Mera homicidia sunt, nihil habent quo tegantur, ad ictum totis corporibus expositi, nunquam frustra manum mittunt. Hos plerique ordinariis paribus & postulaticis præferunt. Quidni præferant? Non galea, non scuto repellitur ferrum: quo munimenta? quo gladii artes? omnia ista mera mortes sunt.*

168. GLADIATOR RUDIARIUS.

Quin etiam cogito illam sicam, quam ipse is gladiator tenet manu, esse rudem, quod genus armorum e ligno dabatur gladiatoribus emeritis & ab arena libera-

liberatis, quasi non amplius essent obligati dimicare ad ferrum; licet Grammatici velint fuisse baculum lanistæ, nihilominus aliud mihi persuadet auctoritas Suetonii & Lampridii in Commodò: *Rudibus in arena inter cubicularios gladiatores depugnavit.* Et ille in Caligula. *Mirmillonem e ludo rudibus secum batuentem & sponte prostratum confodit ferrea sica, ac more victorum cum palma discucurrit.* Frat igitur rudis species quædam armorum, ad pugnandum mimice: & tales gladiatores vocabantur rudiarii ab ipso illo rude, quem donum acceperant, eumque portabant in pignus & laudem fortitudinis suæ ac liberationis.

169. ACHILLAS.

Occisor Pompeii. In gemma Stephanonii conspicitur idem Achilles nudus & ingenuatus coram Julio Cæsare, offerens illi caput Pompeii.

170. BUSTUARIUM.

Erant gladiatores, qui placabant Deos Manes & mortuos, quibus gratum credebant eorum sanguinem. Mos hic fuit antiquissimus, & soliti occidi captivi ad sepulcra eorum qui in prælio erant interfecti, ut fecit Achilles in funere Patrocli & Æneas in rogo Pallantis. Etiam depugnabant illi ante sepulcra, & in hac imagine exstat piramis sepulcralis cum ingenuato gladiatore, in habitu defendentis se ac restituentis per scutum. Postea funebres ludi conversi sunt in lasciva spectacula, & cum tanta vulgi voluptate celebrabantur, ut relictis sepulcris curarent ea

fieri in foris & theatris, dicebaturque *gladiatorium munus*.

171. L U S T R A T I O.

Videtur hic se abluere, ut fieri solebat in lustrationibus; sed tamen, quia manu tenet ferrum ante columnam Bellonæ, magis videtur Bellonarius, hoc est, unus ex hujus Dæ sacerdotibus, qui secantes sibi venas, devovebant ei sanguinem suum. Lucanus lib. 1.

Quos seclis Bellona lacertis

Sera movet.

Hic Bellonarius jam jam se feriens, manum cruentat sanguine, qui ex tibia profluit. Vide Lactantium Firmianum, Arnobium & Tertullianum.

172. BRITANNICVS.

De hac imagine Britannici prætextati ex marmore Ægyptio vel potius Æthiopico, quod simile marmori Italici vocato *basalte*, sed paulo declinans in viride, supra diximus in dissertatione procœmiali harum annotationum.

173. SIGNA COELESTIA.

Horoscopus in signo Leonis facit hominem iustum, veracem & magnanimum, ut illud animal non patitur se subjici cuicunque; quin etiam desiderat dominari & imperare. Contra scorpio est humilis, malignus & fraudulentus. In gemma vero apparet elevatio Leonis supra scorpionem, qualis portabatur ab
super-

superstitiosis in annulis contra fraudes ac prodigion-
nes.

174. L E O.

Signum cœleste, ut in priore imagine.

175. ARIES MERCURII.

Fuit Mercurius Deus tutelar armentorum: unde veteres arietem ei consecrabant. Sed & in quibusdam ipsius imaginibus conspiciuntur spicæ: unde colligitur cum esse, qui auget greges & frumenta, in quibus præcipue consistebant divitiæ & lucrum. Naturalis autem causa hujus imaginis est ea, quod in signo Arietis seges incipit spicam proferre; sic denotans virtutem solis, quæ in altum tollit segetem cum culmo, & provehit in formam spicæ. Unde Martianus Capella recte appellat Mercurium Deum Veris.

176. FAUNUS ET CAPRA.

Affirmat Plinius, si pastor capram barba prehendat, omnes alias consistere velut stupidas. Pierius inde format hieroglyphicum in symbolum timoris & animi victi: etsi in hac figura Fauni appareat potius typus lasciviæ. Barba hæc caprina Plinio dicitur
MYNCHUS.

177. CAPRA ET PALMA.

Dicit quoque Plinius capram mordendo arbores efficere ut exsiccantur. Nihilominus est ea signum Venereum & symbolum fœcunditatis, sicut etiam palma, quæ quocunque anni mense producit ramum,

ut docet Horus. Est quoque symbolum conjunctionis & amoris conjugalis, quia in ea arbore mas & fœmina se invicem amplectuntur. Etiam illa in Ægypto cum vite portabatur in pompa Bacchi, cui itidem capra fuit sacra.

178. C E R V A S E R T O R I I.

Apud Plutarchum & alios historicos nota est cervæ intrepide inter arma & militarem strepitum sequebatur Sertorium. Unde astutus ille Dux fingebat eam sibi missam ab Diana, tanquam ab oraculo, ut cum ea ageret de expeditionibus faciendis. Sub tali prætextu superstitionis Sertorius & terrebat hostes & animum militi suo augebat, vincens ubique & tropæa erigens, ut in imagine sculptum exstat.

179. R E D A B A C C H I.

Et si reda hæc cum tigris possit attribui Baccho, nihilominus existimarem esse unam ex redis circensibus, quum in multis vetustis vasibus appareant similes pusiones nudi & interdum alati in modum Amorum, qui currunt circa metas, cum variis redulis, leonum, tigrium, cervorum & aliarum ferarum ac animalium. Unam hujusmodi imaginum ponit Panvinus in libro de ludis circensibus, nec illic quidquam dicit, nec etiam reperitur aliquid simile in scriptore antiquo. In ea re igitur dicam id, quod mihi videtur verisimile de hujus imaginis arcano. Quum cursus circensis sit quasi effigies vitæ humanæ, quæ velocissime progreditur ad suam metam, in ipsius pompa & apparatu prægre-

die-

diebantur saltantes juvenes, senes ac pusiones, omnis ætas, & nudi, & sic quasi omnes se exercebant ad cursum, ut expressum est in multis circensibus marmoribus antiquis Romæ & in aliis locis. Præterea quantus fuerit numerus ferarum mansuefactarum, ut leopardi, leones, tigres, pantheræ, quæ adhibebantur ad eosdem ludos, legitur in diversis scriptoribus: ita ut Plinius narret M. Antonium fuisse primum, qui ad jugum & currum suum domuerit leones. Id ipsum significatur in hac imagine per usum tigrum, in qua motus adolescentis aurigæ & forma redæ potius accedit ad circum, quam ad Bacchica.

180. TIGRIS BACCHI.

Frequenter Dei exhibebantur sub variis imaginibus animalium ipsis sacrorum, ut Jupiter in aquila, Apollo in corvo, Bacchus in tigride, ut in hac imagine, cum ferula ejus Dei; & similis conspicitur in nummis.

181. L U P A.

Cum Romulo & Remo. Sæpe Romani ob gloriam antiquæ originis renovabant memoriam Lupæ cum Romulo ac Remo, ut apparet in multis marmoribus & nummis, consentientibus omnibus eorum & sculptoribus & poetis in una eademque descriptione: unde & hæc imago congruit cum ea, quam fecit Virgilius in scuto per Vulcanum fabricato.

*Fecerat & viridi fatam Mavortis in antro
Procubuisse lupam; geminos huic ubera circum*

Ludere

*Ludere pendentes pueros, & lambere matrem
Impavidos. Illam tereti cervice reflexam
Mulcere alternos & corpora fingere lingua.*

182. LUPUS ET CAPER.

In hac imagine indicatur rapacitas per lupum prædatorem, & mansuetudo obnoxia violentiæ, ut in sequente imagine.

183. LUPUS ET LEPUS.

Lupus, qui progreditur ex domuncula vel conditorio limacis, insiliens unguibus & morfu leporem, simul significat violentiam & improvisas insidias, quæ fugæ tempus præcidunt & animorum imbellium prædas faciunt.

184. C A N I S.

Sculptus ita, ut totus exstet ac emineat in carchedonio zapphirino ad magnitudinem ipsius hujus imaginis. Jacet porrectus in longum, in quo positu Ægyptii sculpebant hoc animal vigilans, etiam in somno, ad custodiam sepulcrorum, quomodo apparuit in marmore antiquo, & per istam quoque custodiam attribuitur Diis Laribus.

185. E V R O P A.

Hæc pulchra sculptura reperitur in museo D. Joannis Petri Bellorii, mei singularis amici & fautoris, cui ego illam donavi in memoriam debiti mei erga illum

illum amoris. Argumentum quoque hujus Europæ
tanto est artificiosius, quanto similis est descriptioni
Achillis Tatii & Ovidii in quinto Fastorum.

*Præbuit ut taurus Tyriæ sua terga puella
Iupiter, & ficta cornua fronte tulit.
Illa jubam dextra, lava retinebat amictus,
Et timor ipse novi causa decoris erat.
Aura sinus implet, flavos movet aura capillos,
Sidoni sic fueras adspicienda Jovi.*

Et libro 11 Met.

*Mediique per æquora ponti
Fert prædam, pavet hæc litusque ablata relictum
Respicit, & dextra cornu tenet, altera dorso
Imposita est, tremula sinuantur flamine vestes.*

186.

187. T A U R U S.

Signum cœleste. Taurus incurvato genu unum est e
signis cœlestibus, ut describitur a poetis & Astrono-
mo Manilio

Taurus

Succidit incurvus claudus pede.

Et elegantius a Lucano lib. 3 Pharf. *Nisi poplite lasso*

Ultima curvati succederet ungula Tauri.

Hæ descriptiones confirmantur auctoritate pulcherri-
mi globi Atlantici ex marmore in celeberrimis antiqui-
tatibus palatii Farnesiani Romæ, ubi sunt cœlestia signa
cum Tauro sculpto dimidiato, prorsus apprime ad
modum, quo in his duabus imaginibus exhibetur;
sed & aliæ similes conspiciuntur in multis nummis
Augusti Syracusanis, Mamertinis, & Tauromenitanis.

K

188. VAC.

188. VACCA AEGYPTIA.

Nutriebatur in quibusdam regionis ejus locis, maxime in urbe Memphi, quæ habebatur mater Dei Apidis, ut refert Strabo. In lineamentis hujus figuræ cognoscitur forma Ægyptia.

189. PASTOR.

Cum agresti lacerna aut palliola adstat armento, quoniam taurus furens est & concitatus in libidinem. Nihilominus feritas hujus animalis domatur voluptate generandi, ut describit Ovidius.

*Lata salitur ovis, tauro quoque lata juvenca est,
Sustinet immundum sima capella marem.
Blanda truces animos fertur mollire voluptas.*

190. BIGA.

Nummi quidam consulares argentei appellantur bigati & quadrigati ab redula duobus vel quatuor equis juncta, illic expressa cum Victoria. Hic typus originem habuit a celebritate ludorum Circensium, qui exhiberi Romæ solebant ab Consulibus & Aedilibus. Quoniam vero omnis eorum voluptas & gloria pendebat ab victoria, etiam hanc formabant in habitu dirigentis & gubernantis redam. In aliis antiquis sculpturis existat ibi auriga comitatus eadem Victoria cum corona & palma in modum triumphantium.

191. BL.

191. BIGA.

Lapis varius est notabilis ob summam sculpturæ præstantiam, & ob colores, habens fundum obscurum, unum ex equis candidum ex fardonyce, alterum zapphirinum tenebrosum. Ingenium sculptoris luit in ingenio gemmæ, imitantis morem veterem in eligendo equo candido & nigro, ad similitudinem Junæ, quæ & noctu & interdiu videtur.

192. AVRIGA.

Vestitus aurigarum erat succinctus & adstrictus, ut exhibetur in hac imagine, cum pileo in capite, & illo vestierunt sese Caligula, Nero, Commodus & Elagabalus cum contumelia dignitatis Imperatoriæ. Palma erat præmium, quæ primum data Romæ victoribus, ex more Græco, in reditu Carvili & Papirii, ut narrat Plinius.

193. EQVIDESULTORII.

Desultores solebant cum velocitate sane periculosa transilire alternis ex uno equo in alium in ipso vehementissimo cursu impetu. Et de his intelligit Propertius.

*Est etiam aurigæ species Vertumnus, & ejus
Trajicit alterno qui leve pondus equo.*

In figura sunt quatuor generosi equi sine freno, ut solebant, & ab ipso desulore incitantur ad cursum.

K 2

194. VE.

194. VENATIO APRORVM.

Quæ etiam conspicitur in nummis plane huic conueniens, cum cane & apro lancea transfixo, & inprimis in moneta argentea notata nomine triumviri Getæ, cum vultu Dianæ, & apris, symbolo ipsius Deæ.

195. AQVILA TRIVMPHALIS.
196.

Insigne legionum Romanarum hoc nomine vocatum, Lucanus.

Ut nota fulgere aquila Romanaque signa.

Cajus Marius in secundo suo consulatu fuit primus, qui eas legionibus suis dicavit. Et sicut illa volucris princeps est reliquarum, sic placuit hoc insigne imperio triumphanti & populos omnes subjuganti, quale exhibetur in his imaginibus cum laurea corona in rostro. Duæ hic apparent insignes, exornatæ duobus ramis laureis, quæ solennia triumphorum ornamenta. Duo cornua copiarum, quæ complectuntur mundi globum inter duos delphinos, indicant felicitatem imperii terra marique.

197. AQVILA CUM SERPENTE.

Explicatio hujus commenti datur ab Plinio, loquente de serpentibus, qui solent spoliare nidum aquilæ. *Nec unus hostis illi satis est; acrior est cum dracone pugna, multoque magis anceps, etiamsi in*
acre

*ære. Ova hic confectatur aquila aviditate malefica: ad illa
ob hoc rapit ubicunque visum; ille multiplici nexu alas ligat,
se implicans, ut simul decendant.*

198. AQUILA ET CANIS.

Scribit Strabo Cynopolitanos in Ægypto adoravisse canem & Thebanos aquilam. Sed hæc animalia etiam referri possunt ad signa cœlestia.

199. GALLVS MERCVRII.

Fuit hic ales consecratus Mercurio propter vigilantiam; quippe vigilantissimus gallus, & (ut vult Proclus) particeps solis. Homo autem si vult comparare divitias, necesse est ut sit agilis ad laborandum & promptus; ob quod argumentum gallus spicam rostro tenet. Hæc figura convenit cum alia Arietis Mercurii.

200. GALLVS MARTIS.

Etiam in expeditionibus bellicis maxime necessaria est vigilantia, ut prævenias, prævideas provideasque omnia, exemplo Julii Cæsaris, unde Mars Victor dominatur mundo, cujus symbolum est hæc imago.

201. PSITTACVS.

Sic antiquitus appellatus, qui nunc Italis pappagallo, imitatur vocem humanam, quem sic inducit Martialis loquentem & adulantem Domitiano.

*Psittacus a vobis aliorum nomina disco,
Hoc per me didici dicere, Caesar ave.*

202. REDA VULPIS.

Quæ flagello percutit & frænat duos gallos, redæ
alligatos. Significat astutiam cum vigilantia necessa-
riam rebus exsequendis; ut in sequente epigrammate.

*En trahitur celeri mendax Vulpecula curru,
Verberat & vigiles callida semper aves.
Insomnes voluit solers Astutia curas,
Utitur assiduis insidiosa dolis.*

203. CHIMÆRA.

Quam ego magis proprie videor vocaturus amu-
letum contra maleficia & defixiones potens simul & for-
tunatum. Est ibi caput arietis Ammonis salutaris,
cum cornucopiæ superius exundante & felice. Gallus
conculcat delphinum, id est, procellam aut odium
intellectum sub figura piscis ab Sacerdotibus Saiticis:
& palma, typus victoriæ inimicorum & triumphi.
Gallus colore candido immolabatur Anubidi, qui erat
idem Deus Mercurio, quo indicatur res superiores
esse sinceras purasque, & sic exprimitur hic ales
in ista imagine velut supremus genius favensque.
Præstigiatores gallo attribuebant vim maleficiorum,
& inter instrumenta sua solebant habere unam ex cur-
vis caudæ pennis, quemadmodum per sannam & ludi-
brium Lucianus eum facit adsessorem ac paredrum
Mercurii, loquentemque introducit cum Micyllo, cui
narrat

narrat se esse transformatum Pythagoram clarissimum magum. Caput agreste & caprinum vicinum arieti exhibet Deum Pana contra timorem & consternationem, quoniam panici vocabantur repentini terrores, quos credebant immitti ab illo Deo.

204. CHIMÆRA.

Hoc secundum amuletum refert avem Ibin, circumscriptam, qualis conspicitur in hieroglyphicis obeliscorum, eratque dedicata Osiridi & Isis, bonis & salutaribus Geniis. Conculcat ea crocodilum, hoc est, Typhonum infaustum Genium & malignum ex doctrina Ægyptiorum, qui credebant gubernari mundum ab duobus principibus, quorum unus erat auctor boni, alter mali. Ibis sic erat propitia Ægyptiis, ut occideret serpentes noxios & regionem purgaret. Eandem benevolentiam agnoscebant in Jove Hamone, qui devorabat cristatum draconem monstruosum, quem innuebant per Typhonem, cui adscribebant crudeliores feras. Janus duobus capitibus significat vim solis & Osiridis ab oriente ad occidentem, die & noctu. Cujus religiosus cultus & inde hieroglyphicum ab Ægypto transvectum est in Græciam & Italiam.

205. CANOPUS.

Deus & Genius elementi humidi. Hic quoque fingebatur ab Ægyptiis capite humano super hydriam aut vas aquaticum. Festivum hujus Dei contra Chaldaeos, qui ignem adorabant, miraculum refertur ab Rufino.
Gry-

Gryphus, cui ille est impositus, anteriore pede movet rotam, quod symbolum est solis, quippe procreatione rerum veniente ex circuitu & motu currus solaris. Et quoniam nec aqua nec humor potest efficere aliquid in natura sine ea ipsa solis virtute, propterea conspicitur ab isto grypho portatus hic Deus Canopus.

206. SPHINX.

Ægyptii fingeant sphingem vultu virgineo & corpore leonino, ad denotandam virtutem solis, quæ dat principium & finem in duobus his signis inundationi. De rota solari, quæ movet aquam, adsignata foli dictum est in priore figura.

207.

208. ANIMAL AEGYPTIUM.

Et hieroglyphicum, fictum monstri in modum, cum gemina natura Tauri & Leonis, pariter confusa, ad exhibendam virtutem solis in Tauri signo per verum tempus efficace ad generationem, & postea quoque in altero Leonis signo, quod coquit & maturat. Sub eadem quoque figura comprehenduntur Apis & Osiris, alter sub Tauri, alter sub Leonis specie significatus.

209. CVR.

209. CVRRVS AMORIS TRACTVS AB
DELPHINIS.

In marmoribus antiquis sculpti occurrunt suavissimi joci maritimi de Venere & Amoribus, quia præcipue frænant Delphinos, quia hi sunt & pisces in mari & signum amoris in coelo, ut describit Ovidius.

*Quem modo cælatum stellis Delphina videbas,
Is fugiet visus nocte sequente tuos.
Seu fuit occultis felix in amoribus index,
Lesbida cum domino seu tulit ille lyram.*

Quin etiam Delphinus sacratu fuit Veneri matri Amoris & Deæ marinæ.

210. AMOR ET DELPHINUS.

Sic Amor ostendit pari modo se regnare in terra & simul in aquis, per symbolum Delphini, ut elegantissime scripsit Tzetzes.

*Nudus Amor, ob hoc ridet & graciosus est,
Non enim habet arcus & ignitas sagittas,
Nec frustra manibus tenet delphinem & florem;
Hic enim terram, ille vero mare habet.*

211. DELPHINUS.

Signum coeleste.

212. EQUUS MARINUS.

In quibusdam nummis est symbolum Neptuni vel signum coeleste.

L

213. LYRA

213. LYRA APOLLINIS.

Composita ab duobus delphinis cum tauro. Delphini huic Deo consecrati sunt, quia delectantur musica, & quoniam Apollo se mutavit in hunc piscem, & cognominatus fuit Delphinus. Ad typum lyræ & Delphini repetam versus supra ex Ovidio citatos:

*Seu fuit occultis felix in amoribus index,
Lesbida cum domino seu tulit ille lyram.*

Taurus eidem Deo sacratu erat, ut exponit Eustathius, ideo, quod colens aratione terram, adjuvat solem in procreando. Harmonia Lyræ hujus cœlestis commovet animum meum jam pronum in obsequia Illustrissimi & plurimum Reverendi Equitis, D. Abbatiss Cassiani del Pozzo, qui clarus æque doctrina & morum nobilitate, dignatus fuit augere simul has imagines & meam dactyliothecam dono tam singularis gemmæ, vincens ita meas preces & hujus operis ambitionem. Sed quantomagis mihi convenit, ut silentium tanto nomini litem: duplo magis ipse meretur harmoniam Apollinis & Musarum, quibus ipse præbet hospitium domi suæ, quæ est verum museum & verus Parnassus Romanus, ubi cum thesauro doctissimorum librorum & cum voluminibus immortalium imaginum instauravit ornamenta Græciæ & Romæ, reddens conspectui & memoriæ, quæ tempus sepelierat ac rapuerat. Ad tantum decus pari studio cum illo currit Illustrissimus D. Carolus Antonius del Pozzo, concors ejus frater, qui & refert merita avi sui

AMICE LECTOR,

Handwritten -
belongs after
dedication

Nondum abierunt multi anni, intra quos apparavi tibi Siciliam
Paruta ab prima editione locupletatam notabili nomismatum
augmento: tunc etiam me tibi obstringens spondensque apparatus alium
illustris alterius memoria, nunc adsum, ut satis ample promissum illud
meum praestem, proferendo imagines antiquarum Gemmarum. Sunt
sculpturae & varii lapides, in quibus altero tanto splendent vestigia
antiquitatis, quam sunt ipsae figurae illis in sculpta cum admirabili indu-
stria. Quippe vivens Roma usque ab Pontificatu Urbani VIII, quando
Gloriosissimus ille & Sapientissimus Pontifex suo exemplo revocabat se-
culum nostrum ad disciplinas veteres, honoratus fui servitio Eminen-
tissimi & Reverendissimi Principis Cardinalis Francisci Barberini,
dignissimi eo Nepotis meique perpetui Benefactoris & Patroni; qui etiam
praeerea ad duplicandam benignitatem suam, dignatus fuit referre me
in familiam ejusdem Pontificis. Ex quo tempore industriam omnem
impendi, ut ex ruderibus eriperem statuas, & inscriptiones, & no-
mismata, & locum illis praerem in celebri palatio & bibliotheca
Barberina. Neque haec tantum mea cura fuit adunare marmora,
metalla & eruditae sculpturas, sed & multiplicem copiam eotyporum
& variorum lapidum, quae omnia in pinacotheca ejusdem bibliothecae
sunt satis rara monumenta. Gemmis illis, quas Graeci & Romani &
melius moratae gentes gestabant in annulis & ornamentis suis, non modo
se instruebant Nobiles & alii insignioris fama viri, sed etiam Reges
& maximi Imperatores, ut fecerunt Alexander, Ptolemaeus, Mi-
thrida-

†

AD LECTOREM.

thridates & Pyrrhus & Polycrates ille Samius, de quo tantum est fabularum, & Caesar & Pompejus & Augustus & tot alii veteres simul & hodierni principes, qui eos gestabant usque in admirationem. Hinc est, ut nostro tempore sint illa estimatissime tum consensu omnium eruditorum, tum laudibus quas iis concesserunt pictores ac sculptores; quippe quum Raphael Urbinas, Iulius Romanus, Michael Angelus Buonarotus et Polydorus in tam exiguis exemplis repererint argumenta maxima artis sue. Ob quam causam quum semper fuerim cupidissimus hujus sortis gemmarum, & possideam multas raras satis & excellentes, constitui participes facere amatores eruditionis et hujus conceptus positus in otio valde huc opportuno, et aliquam partem satisfacere muneri meo Antiquarii, qui titulus cum altero Probatoris antiquitatum Romæ et in Latio mihi supervenit ab summa Clementia Optimi et Sanctissimi Pontificis ALEXANDRI VII, eo in tempore, quo benignissimus aspectus stella ejus respicit Christianam rempublicam, seque vertit prolixè ad virtutem et bonas artes. Ad cujus opera effectum fieri non debet, quin à me memoretur auctoritas Andrea Sacchi inter hodiernos pictores meriti laudes antiquorum, qui quum esset mihi amicissimus, me adduxit ad hoc suscipiendum, ita ut auxilium suum conferret simul ad picturam et sculpturam. Ego tamen huc usque exsequi illud distuli, quum difficile mihi esse comperirem invenire accuratum deformatorem, qualis fuit, in quem postea incidi Joannem Baptistam Galestruzzium, Pictorem Florentinum, qui per labores et progressus, quos habet in rebus antiquis, simul ad formam ex ipsis monumentis extrahendam, simul ad sculpturam omnia contulit, omnemque difficultatem vicit in augendis figuris ex habitu tam exiguo, ut vix visus pateat, servatis et pro-

AD LECTOREM.

et proportionibus inter ipsas et gratia opificii vetusti. Itaque licet fortassis doctiores captabunt occasionem speculandi et cogitandi de his ipsis figuris et dammare tennes meas vires; nihilominus nolui emittere, ut non adnotarem aliquas meas breves expositiones, quas communicavi cum Joanne Petro Bellorio, à quo multas accepi eruditas observationes et notas: ita ut, Amice Lector, si liber hic respectu mei in nullo futurus sit pretio, tamen te precer saltem recipere illum pignus mei amoris adversus nobilia ingenia occupata in studiis pulcherrimarum artium; certus fore, ut ha ipsa gemma in tua eruditione illuminantes antiquitatem, fiant sigilla temporis et ectypa memoria; in qua me retine et vive felix.

SPE-

4

fui, & propria virtute se extollit in splendore nobilissimæ suæ gentis.

214. SISTRVM.

Quatuor virgæ fistri denotant quatuor elementa: & rotunditas, quæ illud cingit, convenit cœlo lunæ, per quod omnes res moventur. Sistrum quoque in sacrificiis concutiebatur, ad notandum, res quæ naturales esse semper in motu. Flos lotus, cui est in parte superiore, denotat virtutem solis, quæ movet ad generationem. Pulcherrimum sistrum ex metallo conspicitur in Museo D. Equitis Gualdi, ubi etiam adservatur magna copia rerum antiquarum & peregrinarum, ab illo accurate collecta.

PARTIS PRIMAE

FINIS.

THE HISTORY OF THE
LIFE OF JOHN DE Witt
BY JOHN DE Witt

CHURCHMAN, statesman, and
soldier, he was born at
Albany, New York, on the
14th of January, 1691. His
father, John De Witt, was
a prominent merchant and
statesman. He was educated
at the College of William
and Mary, in Virginia, and
at the University of Utrecht,
in Holland. He returned to
America in 1718, and was
elected to the New York
Assembly in 1720. He was
elected to the Governor's
Council in 1724, and served
as Governor from 1725 to
1739. He was a member of
the Continental Congress, and
signed the Declaration of
Independence. He was a
strong advocate of the
rights of the colonies, and
was a leading figure in the
struggle for independence.

PART II

1740

ISIDE ET SERAPIDE

I

In Corniola

APOLLO

In Niccolo

ESCVLAPIO

3

In Corniola

OPUSCULUM

HERCOLE

4

In Agata nera

HERCOLE

5

In nicholo di tre colori

HERCOLE

6

In Corniola

HERCOLE

7

In nichlo

HERCOLE

8

In Cristallo

BACHO

9

In Cameo

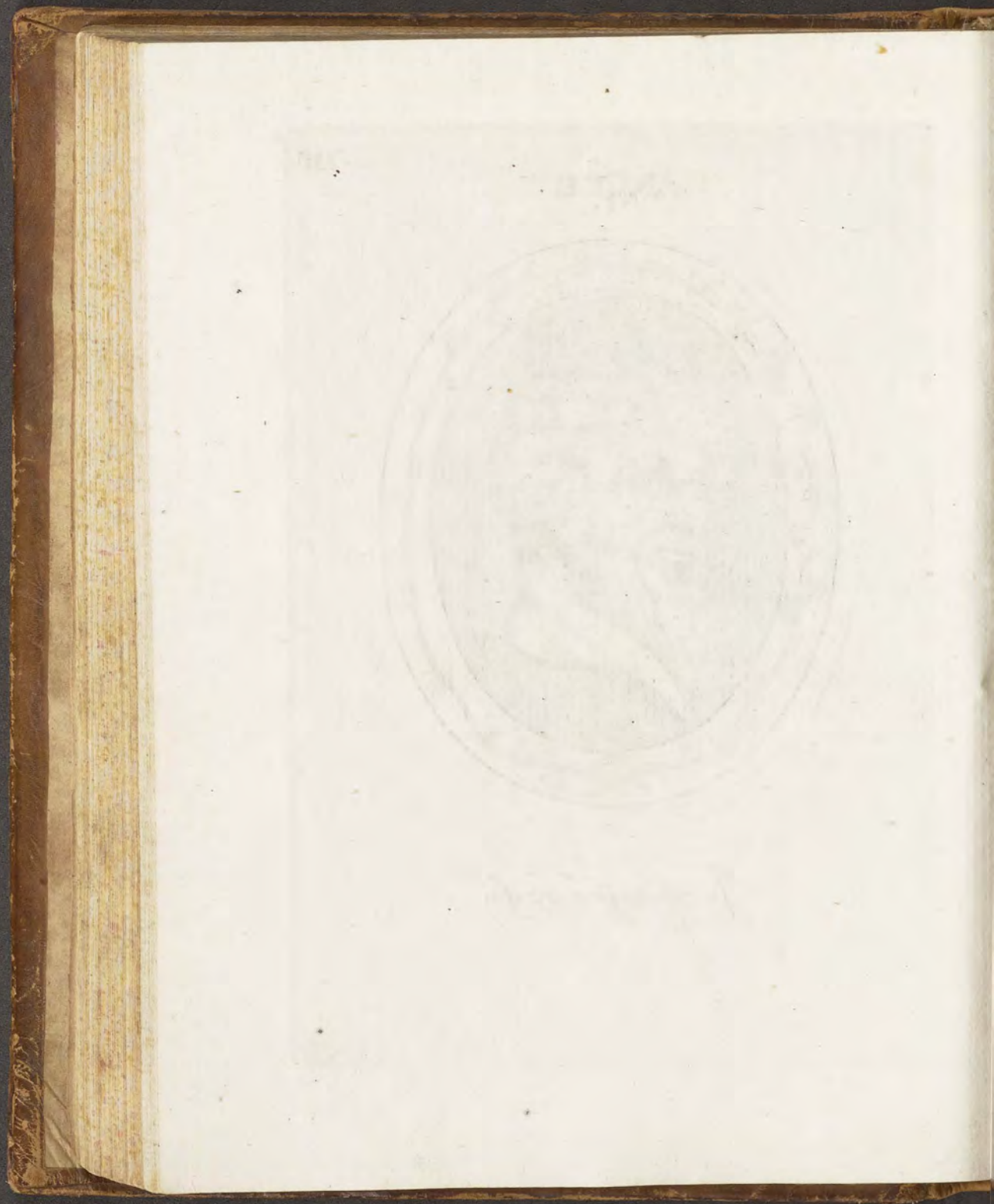

PANE

10

In Diaspro rosso

FAVNO

11

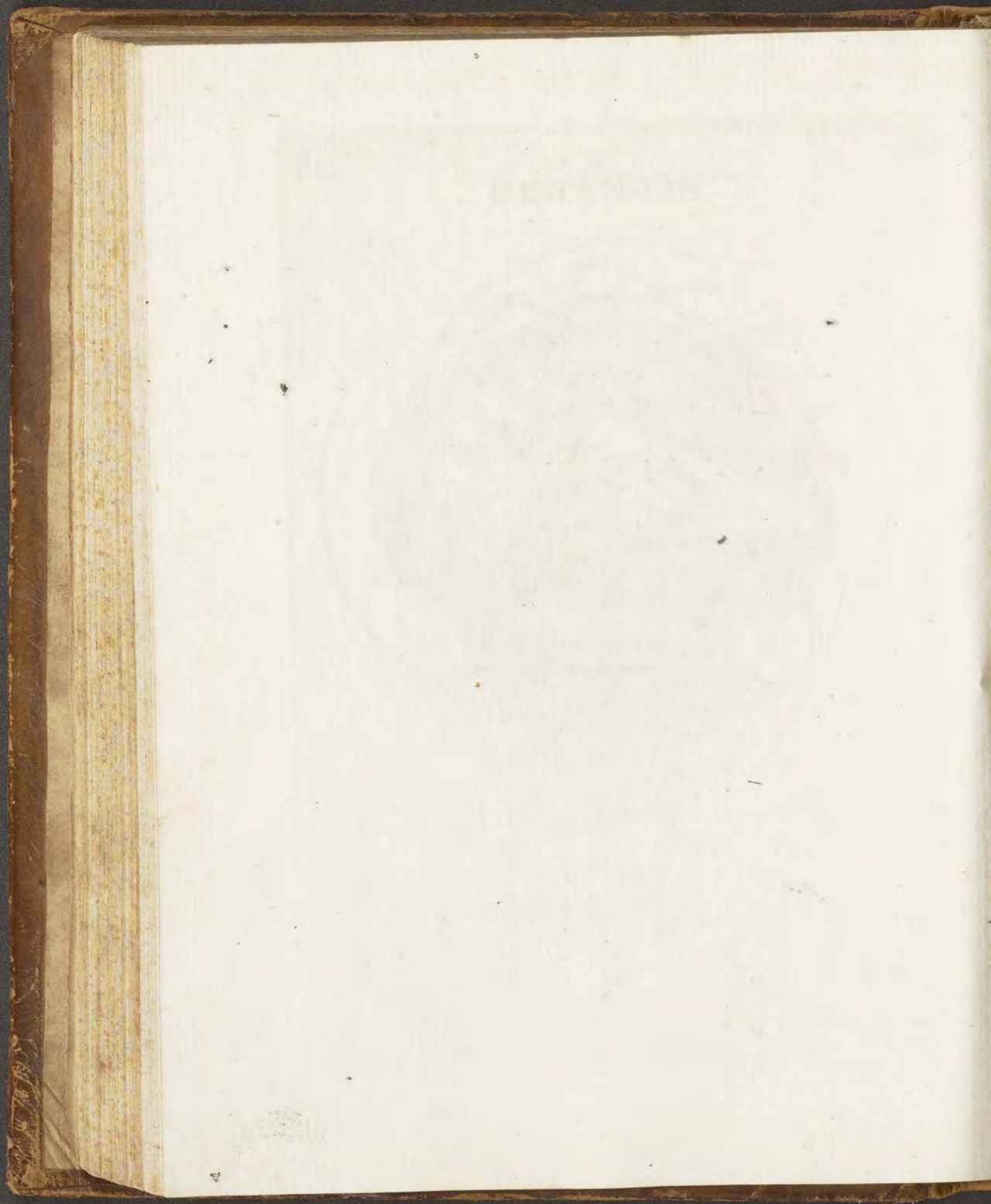

In Agata nera

In Corniola

MELEAGRO

13

In Corniola

In Commemoration

In Corniola

In Diaspro rosso

HOOD
1711

In D. D. D.
1711

FILEMONE

16

In Corniola

Obi

1700-1710

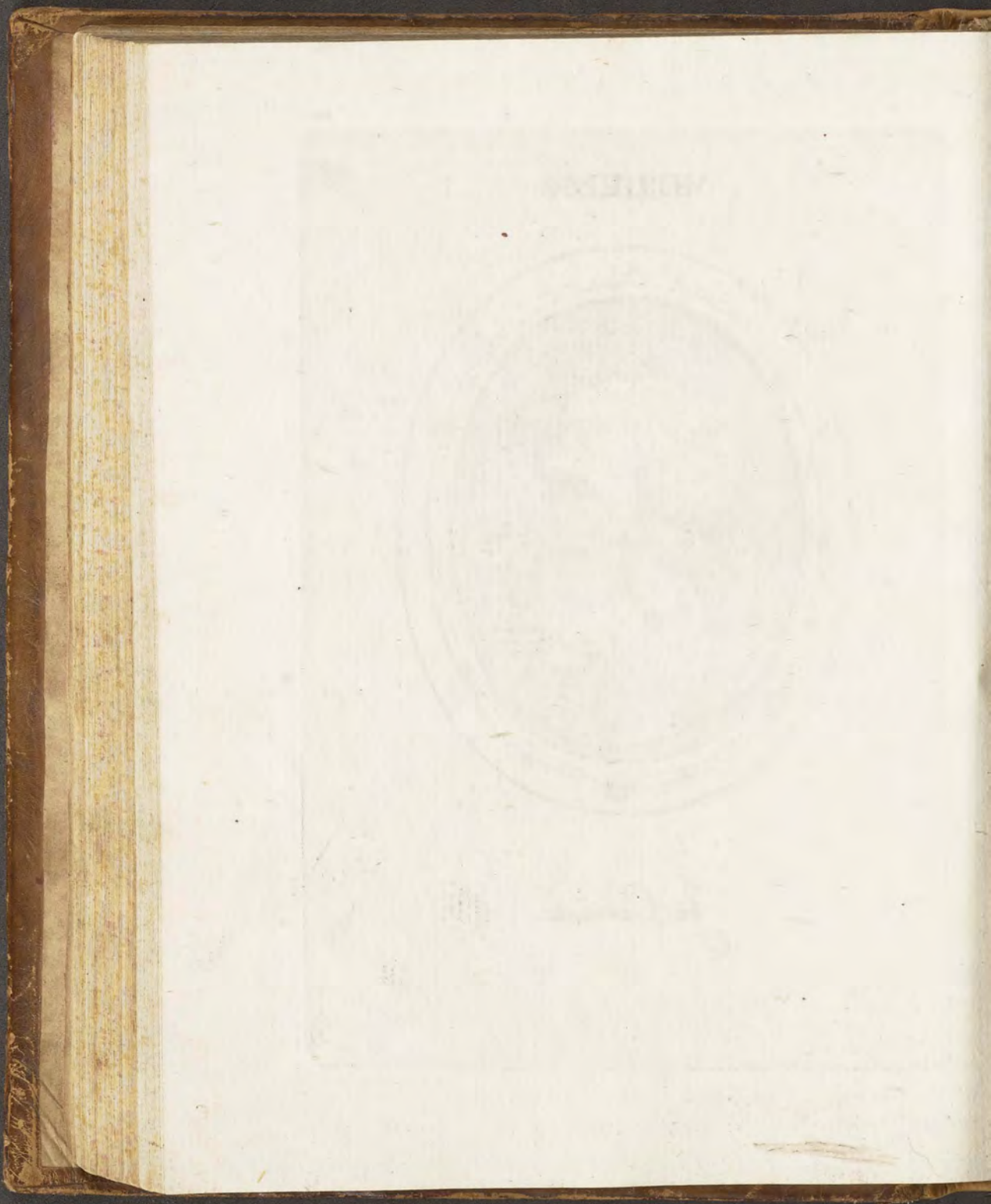

SILENO

17

In Corniola

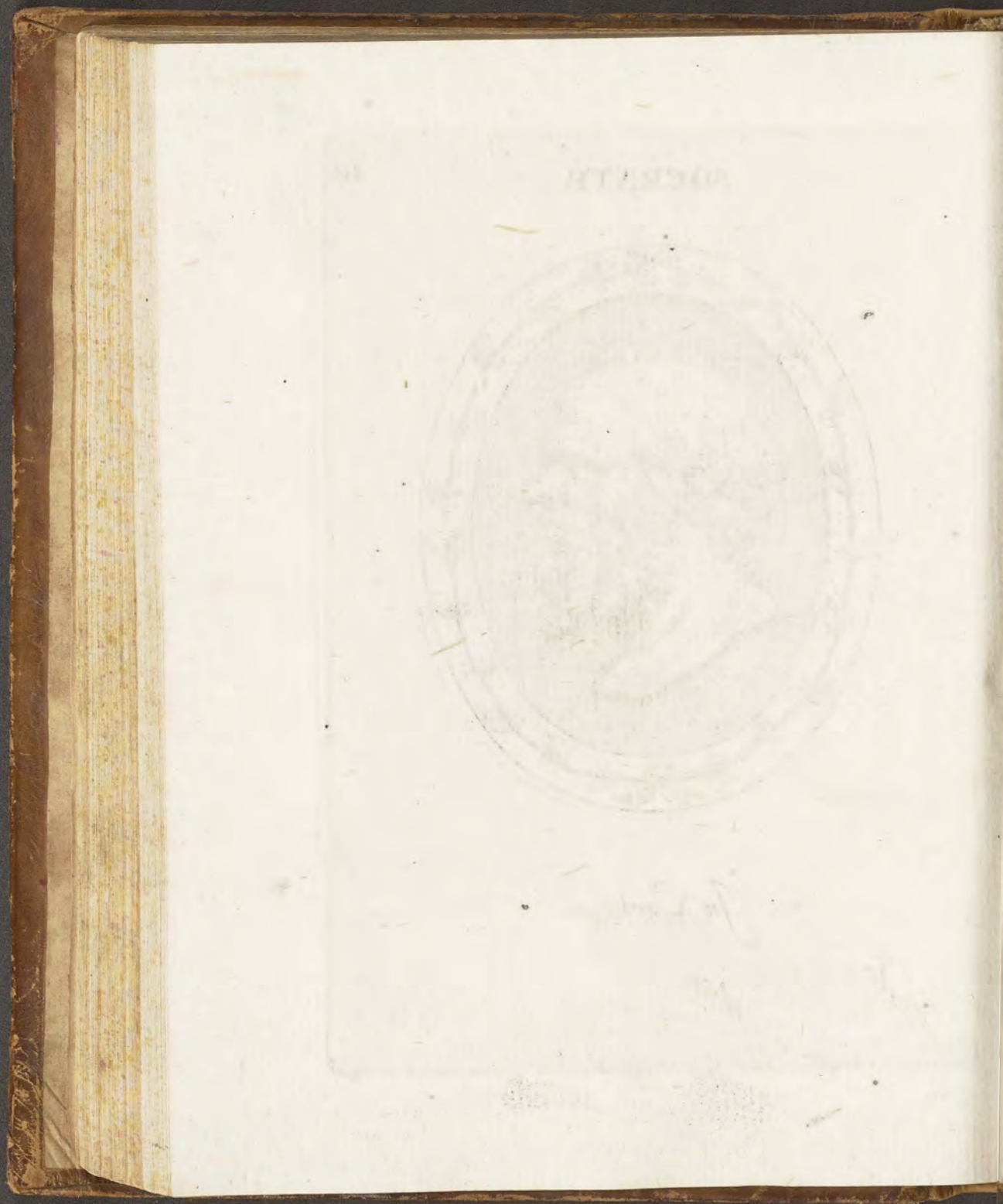

In Corniola

In Corniola

ARCHITA

20

In Corniola

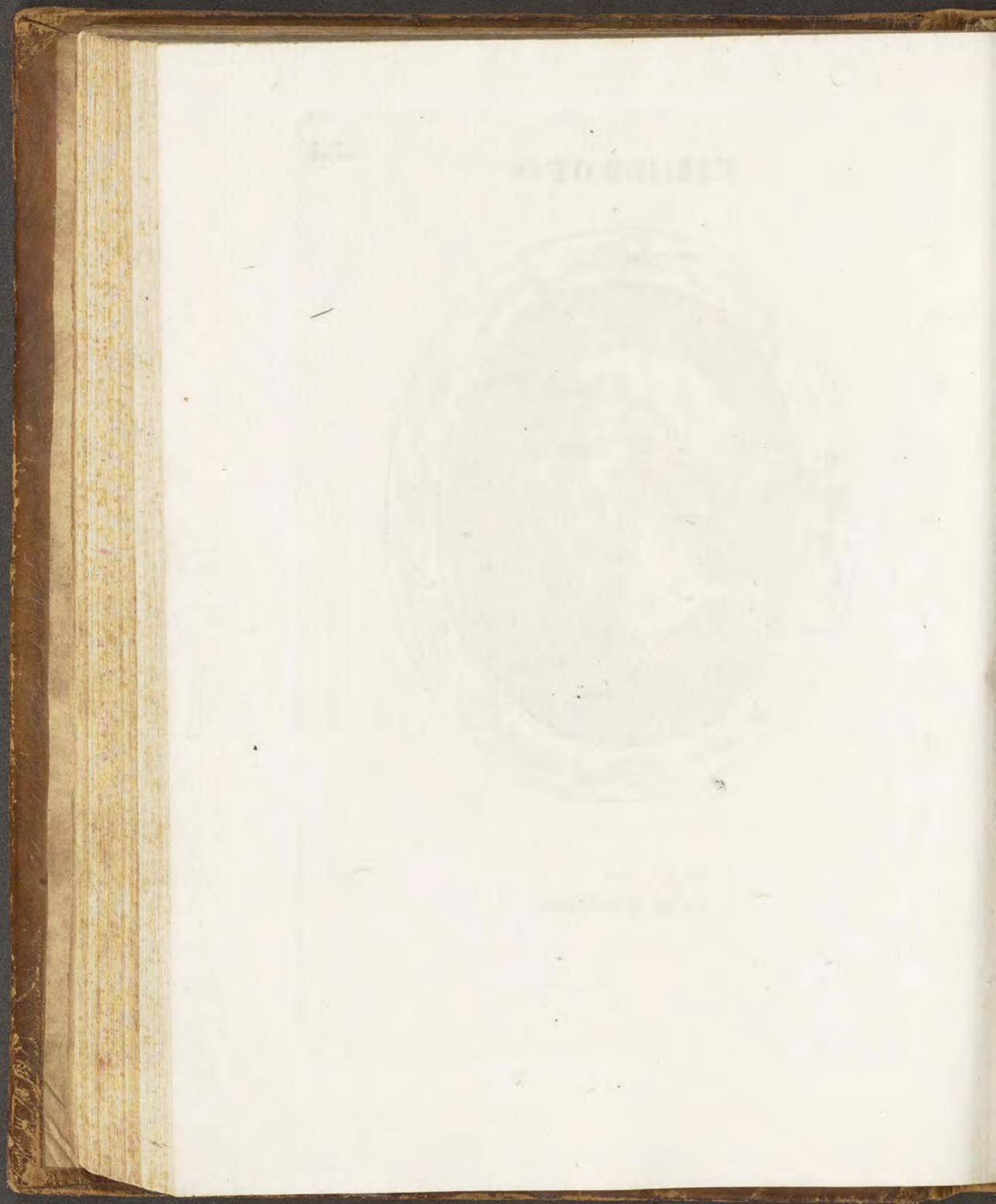

In Cameo

In Corniola

In Corniola

26

LIBRARY

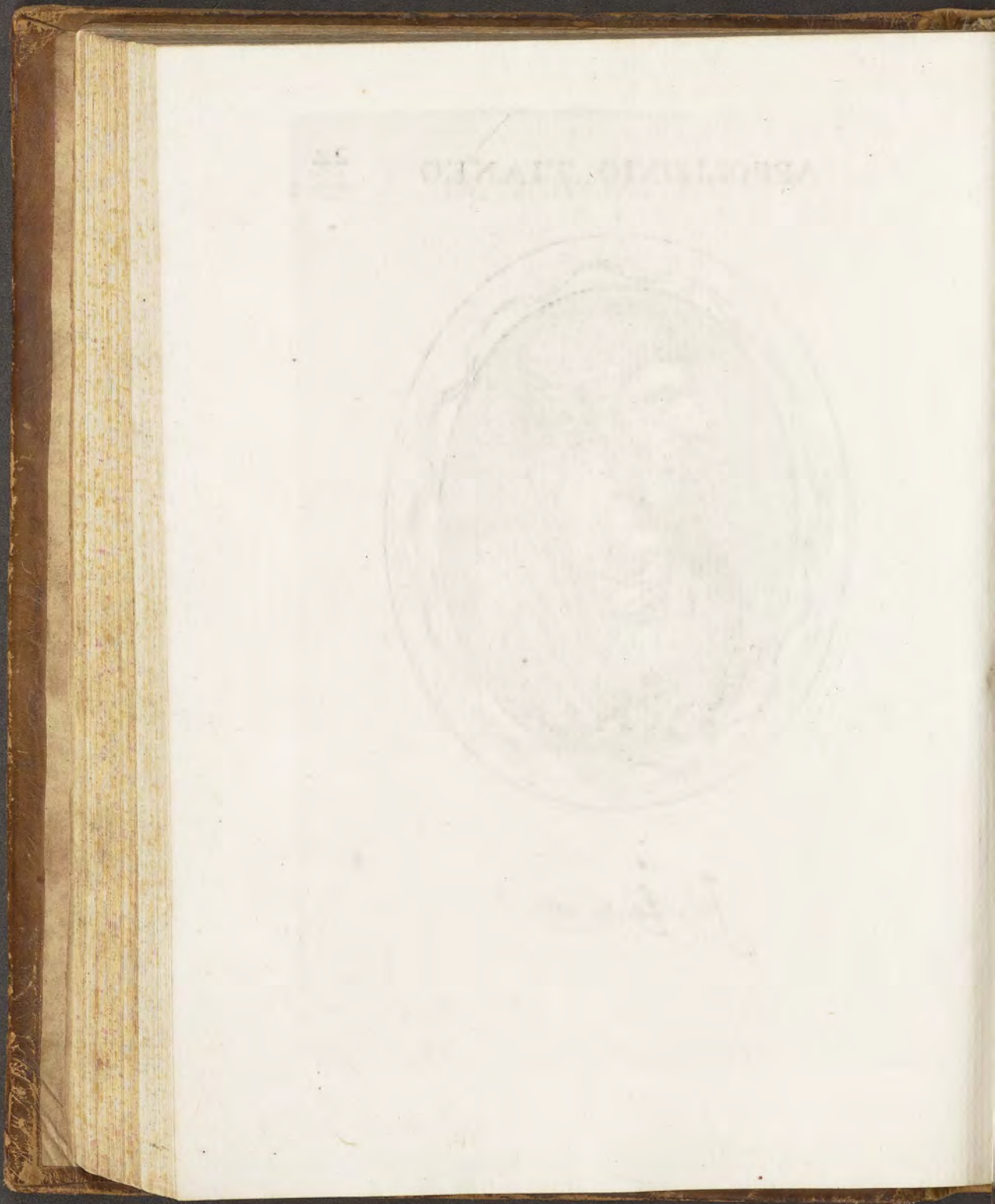

LIBRARY

In Agata nera

Antiquarian

In Corniola

LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AT HARVARD UNIVERSITY

In Calcidonia

M.TVLLIO CICERONE

27

In Agata nera

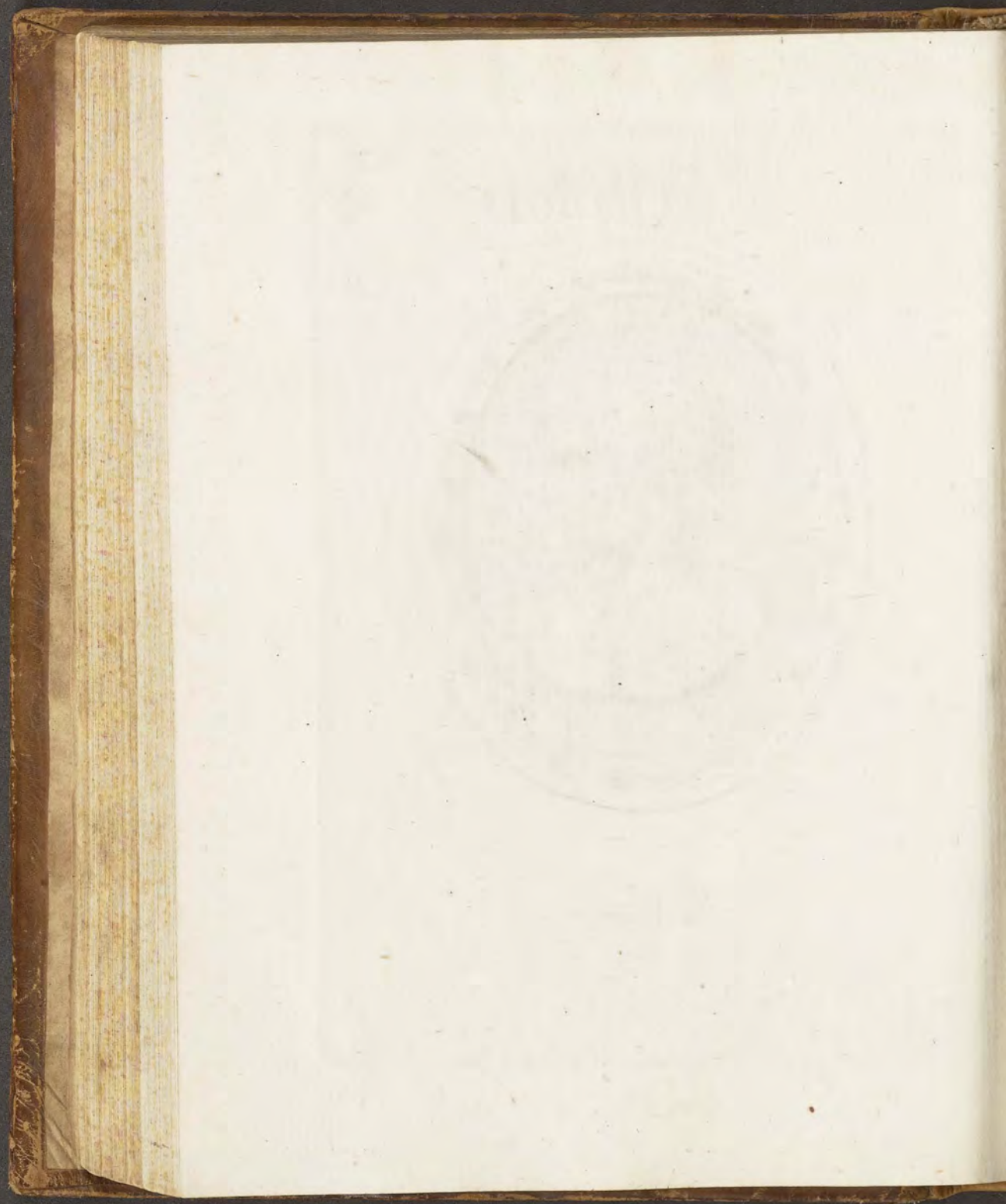

SENECA

28

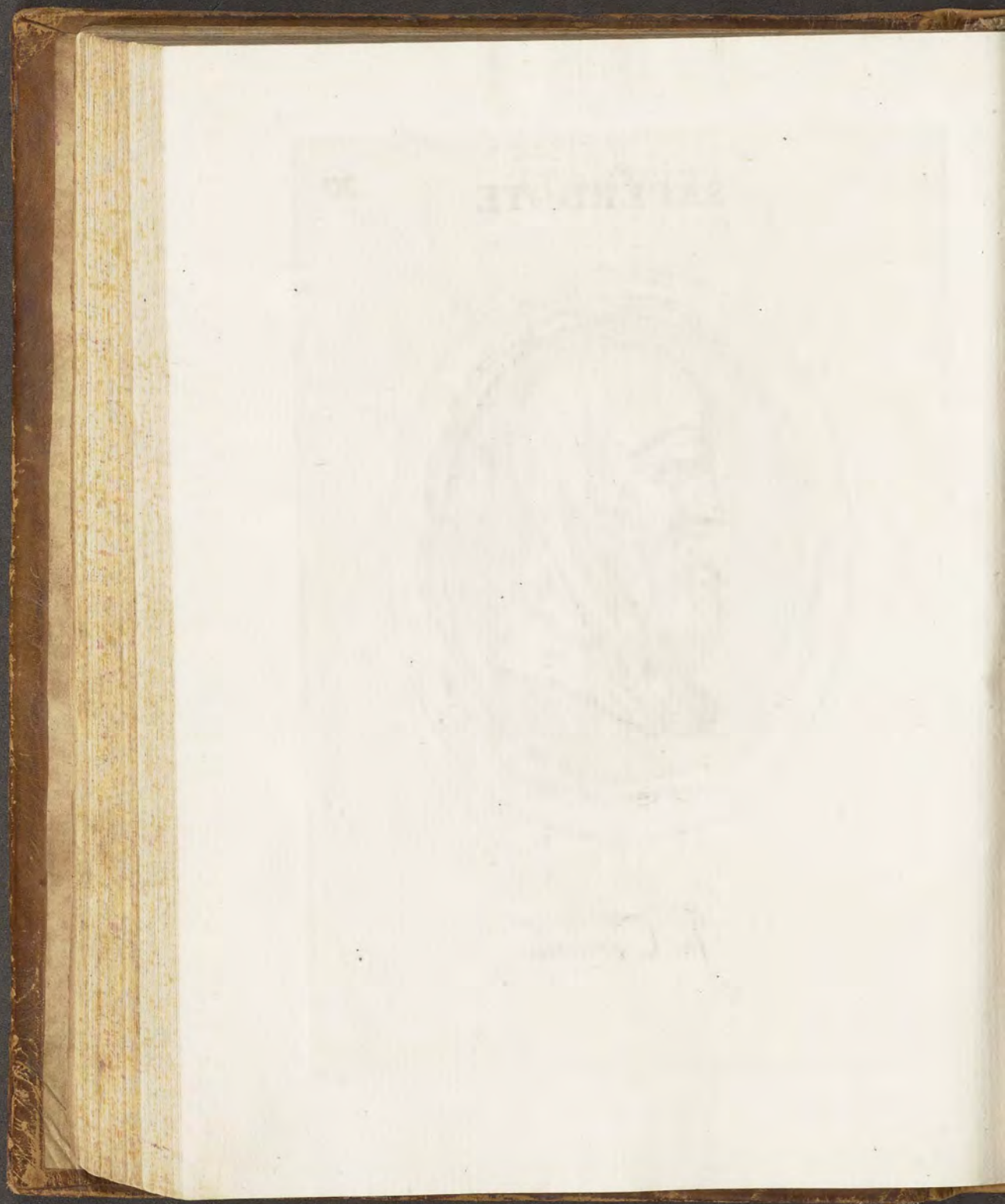

In Cameo

In Corniola

SACERDOTE

30

In Corniola

In Corniola

PERGAMO RE

Handwritten signature or mark, possibly reading "M. A. S." or similar.

In Corniola

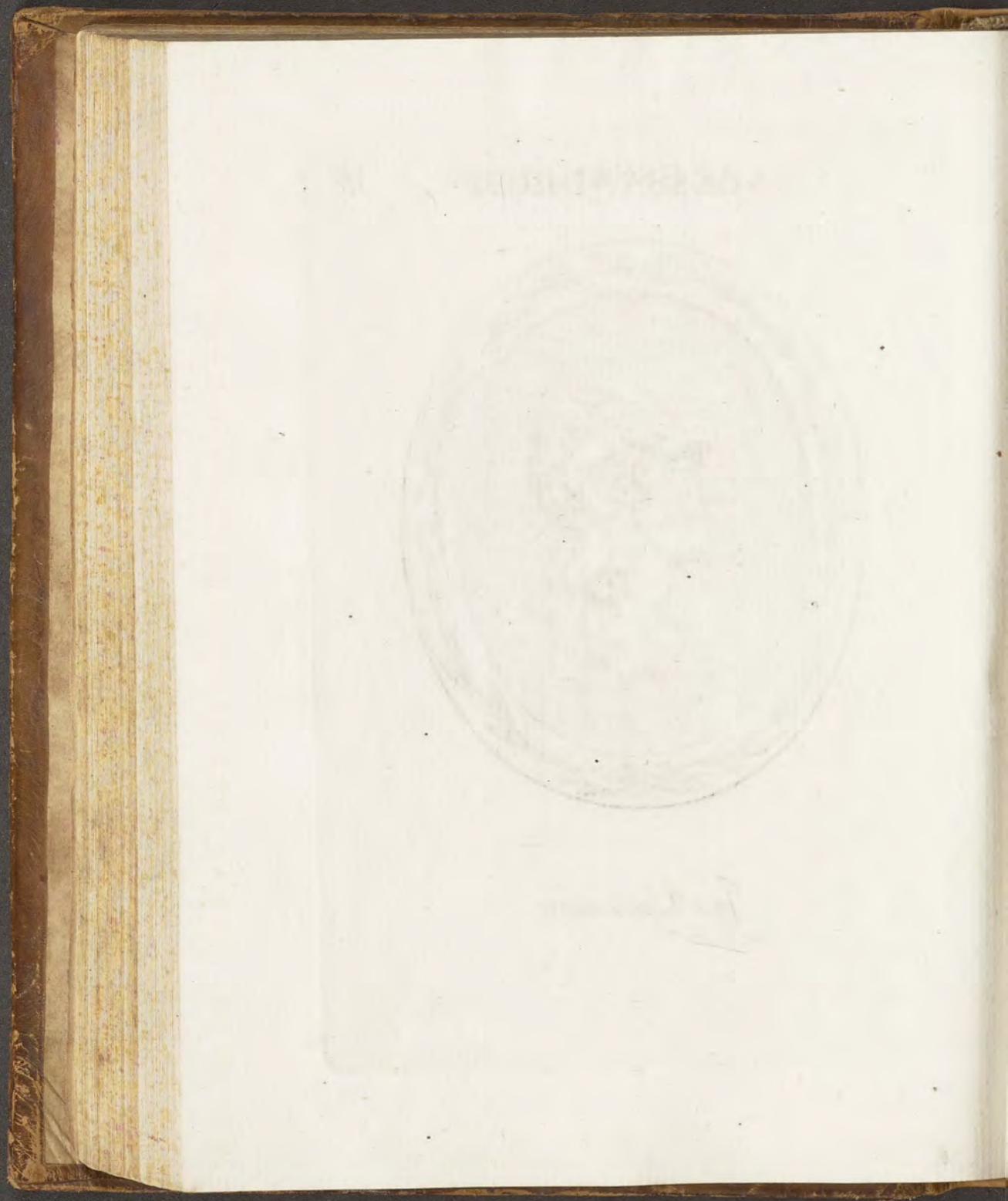
ALBION

Handwritten signature or text, possibly "J. C. Smith", located below the seal.

In Agata varia

In Ametisto

TOLOMEO

35

In Corniola

100000

100000

TOLOMEO.RE

36

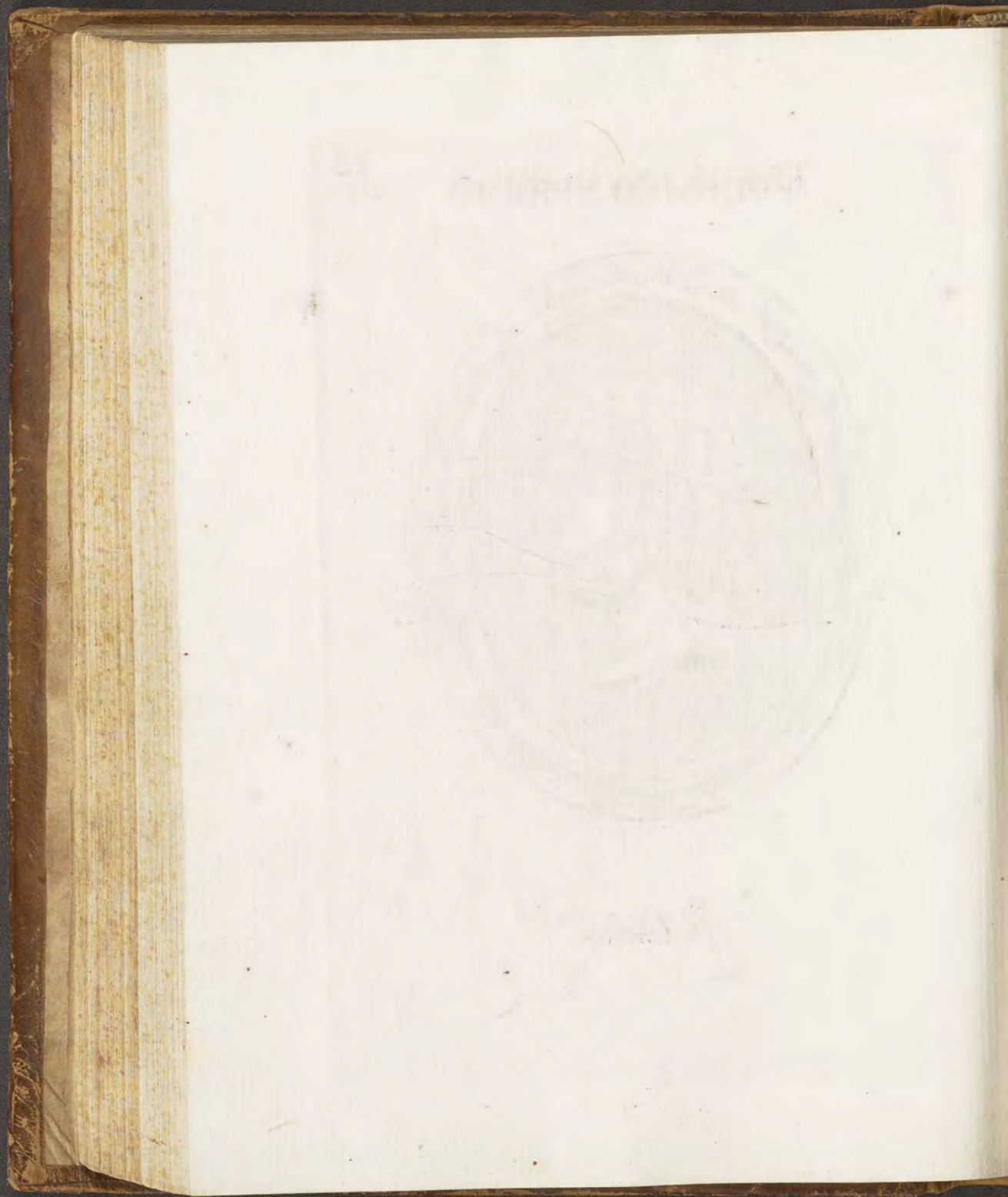

In Corniola

In Cameo

TESTA INCOGNITA

38

In Diaspro rosso

MASSINISSA . RE

39

In Ametista

ANTINOO

40

In Corgnola

SOLDATO

41

In Corniola

NVMA POMPILIO

42

In Corniola

L. IVNIO BRVTO

43

In Corniola

ОТЪВЪРЖЕНО

C. SVLPITIO

44

In Prasma

RESERVOIR

1811

CN. POMPEO. M

45

In Corniola

GIVLIO CESARE

46

In Calcedonia

58

1800

In Corniola

THE LIBRARY OF THE

AVGVSTO ET SVO ASCENDENTE

In Crystallo

AVGVSTO

49

In Hiacinto

et

OTZVOT

[Faint, illegible handwritten text]

M. AGRIPPA

50

In Cameo

20

MEMORANDUM

20

TIBERIO

51

In Cameo

C. CALIGVLA

52

In Corniola

NERON DRVSO

53

In Cameo

GERMANICO

54

In Cameo

In Clitropia

CLAVDIO

56

In Cameo

In Cameo

In C...

NERONE

58

In Corniola

84

1771

for C. 1771

GALBA

59

In Zaffiro

CALBA

60

In Cameo

TRAIANO

61

In Nicholo

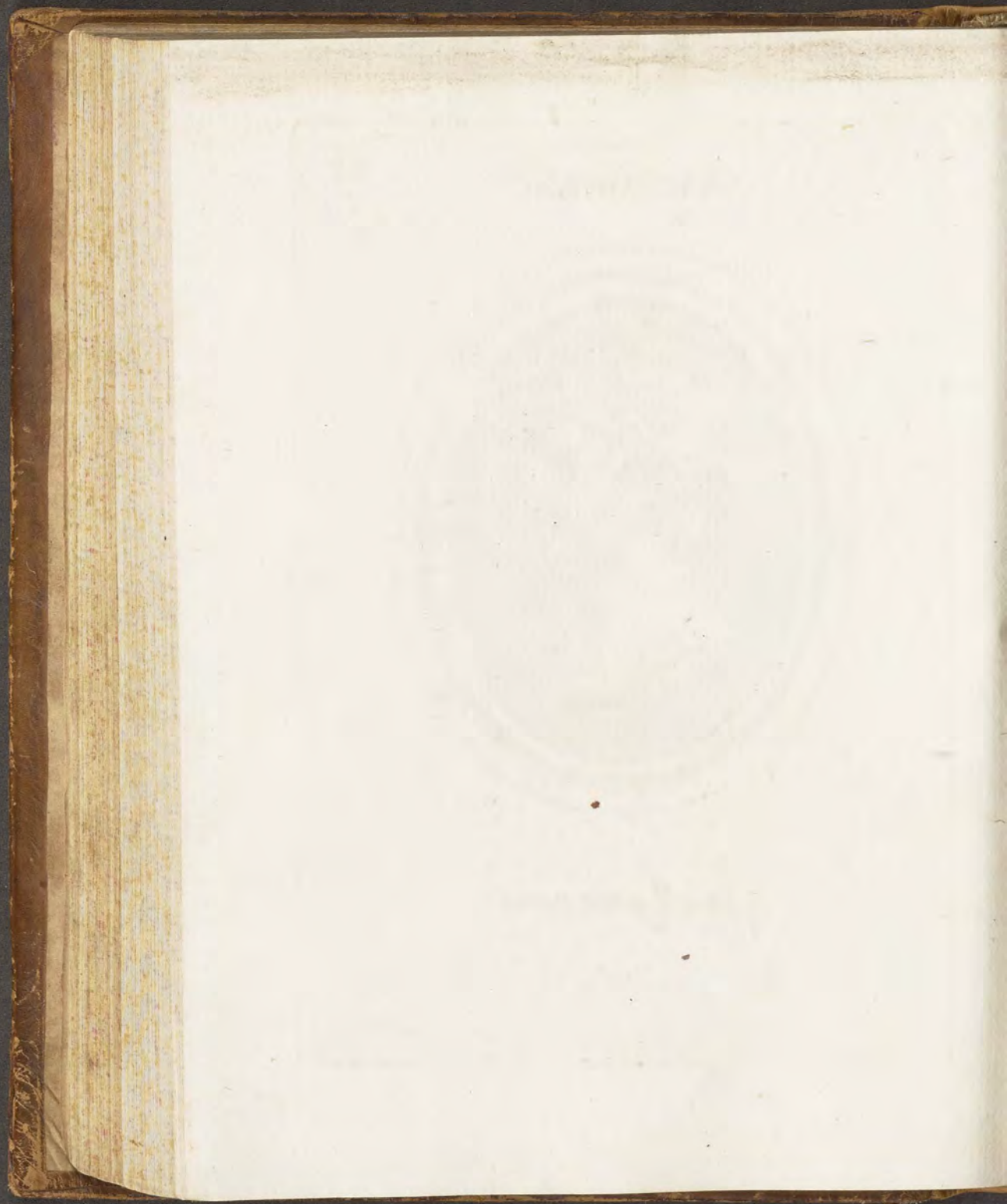

ANTONINO

62

In Agata varia

COMMODUS

63

In Corniola

SETTIMIO

64

In Prasma

SETTIMIO.ET. GIVLIA

65

In Cameo

CARACALLA

66

In Corniola

ELAGABALO

67

In Corniola

ISIDE

68

In Cameo

MINERVA

69

In Agata

PALLADE

70

In Hiacinto

In Cameo

MEDVSA

72

In Diaspro rosso

DEIANIRA

.73

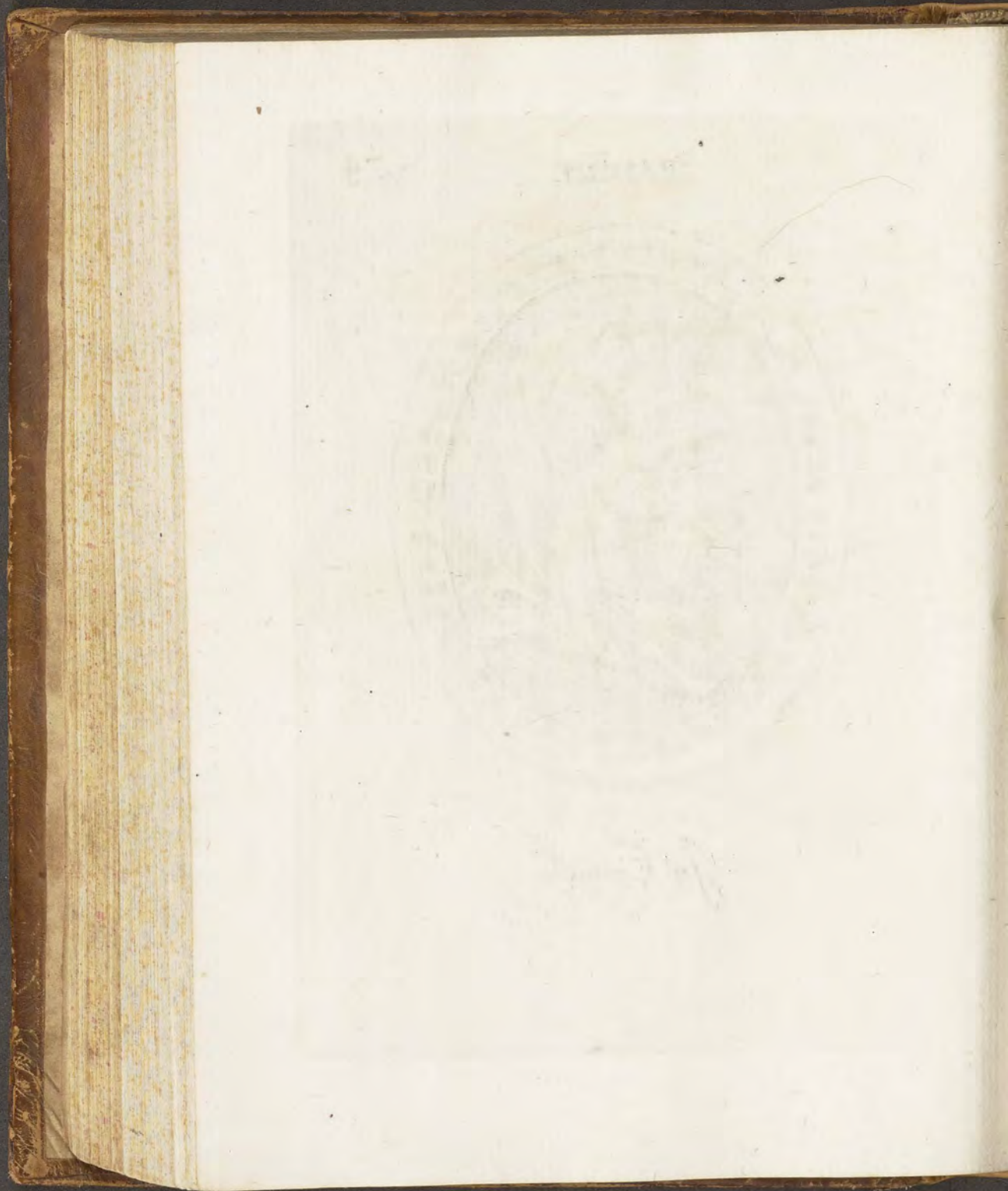

In Corniola

In Corniola

SAFFO

75

In Corniola

Sp. Cur.

OLIMPIA

76

In Cameo

In Cameo

Statua In Agata Varia

CLEOPATRA

79

In Cameo

REGINA ESTERNA

80

In Cameo

AGRIPPINA. MINORE

81

In Corniola

AGRICULTURE MINOR

for the

In Corniola

TESTA INTRONATA

Handwritten signature or mark, possibly "J. D. Jones" or similar, located below the seal.

LVCRETIA

83

In Plasma

For the use of the

For the use of the

In Grisolia

LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY

POPPEA

85

In Cameo

82

POSTER

St. Catherine

SABINA

86

In Corniola

ANBAR

FAVSTINA MAGGIORE

87

In Agata Varia

FAVSTINA MINORE

88

In Diaspro rosso

GIVLIA AVG.

89

In Cameo

TESTA INCOGNITA 90

In Corniola

In Cameo

BACHANTE

92

In Corniola

BACHANTE

93

In Corniola

BACHSTEIN

Dr. C. Bachstein

In Onice

40

RECHERCHES

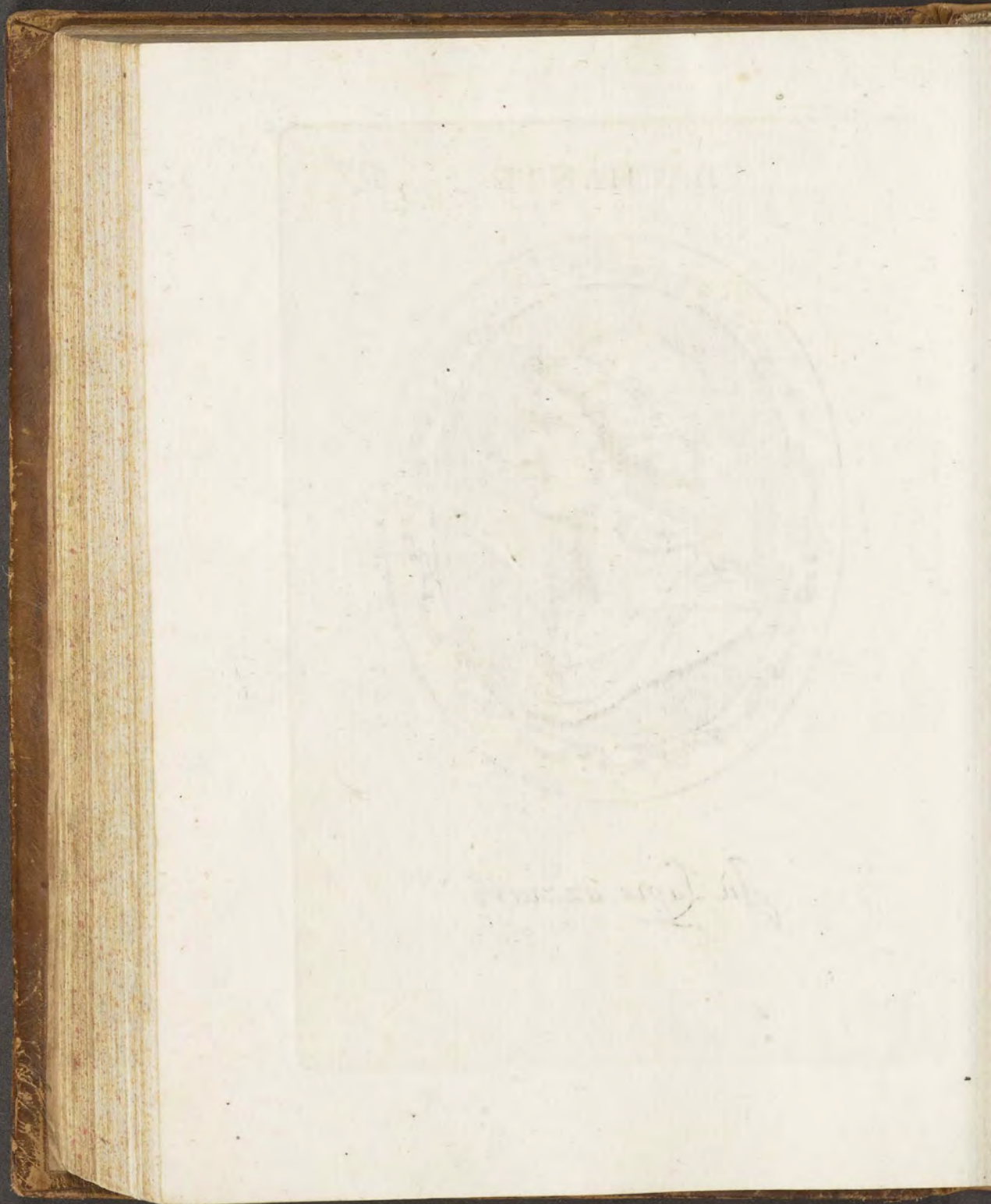

BACHANTE

95

In Lapis azzurro

BACHANTE

96

In Plasma

In calcidonio zaffirino

DE GRADU BACCALARIUS

BACHANTE

98

In Ametisto

TESTA INCOGNITA

99

In Corniola

TESTAMENTUM

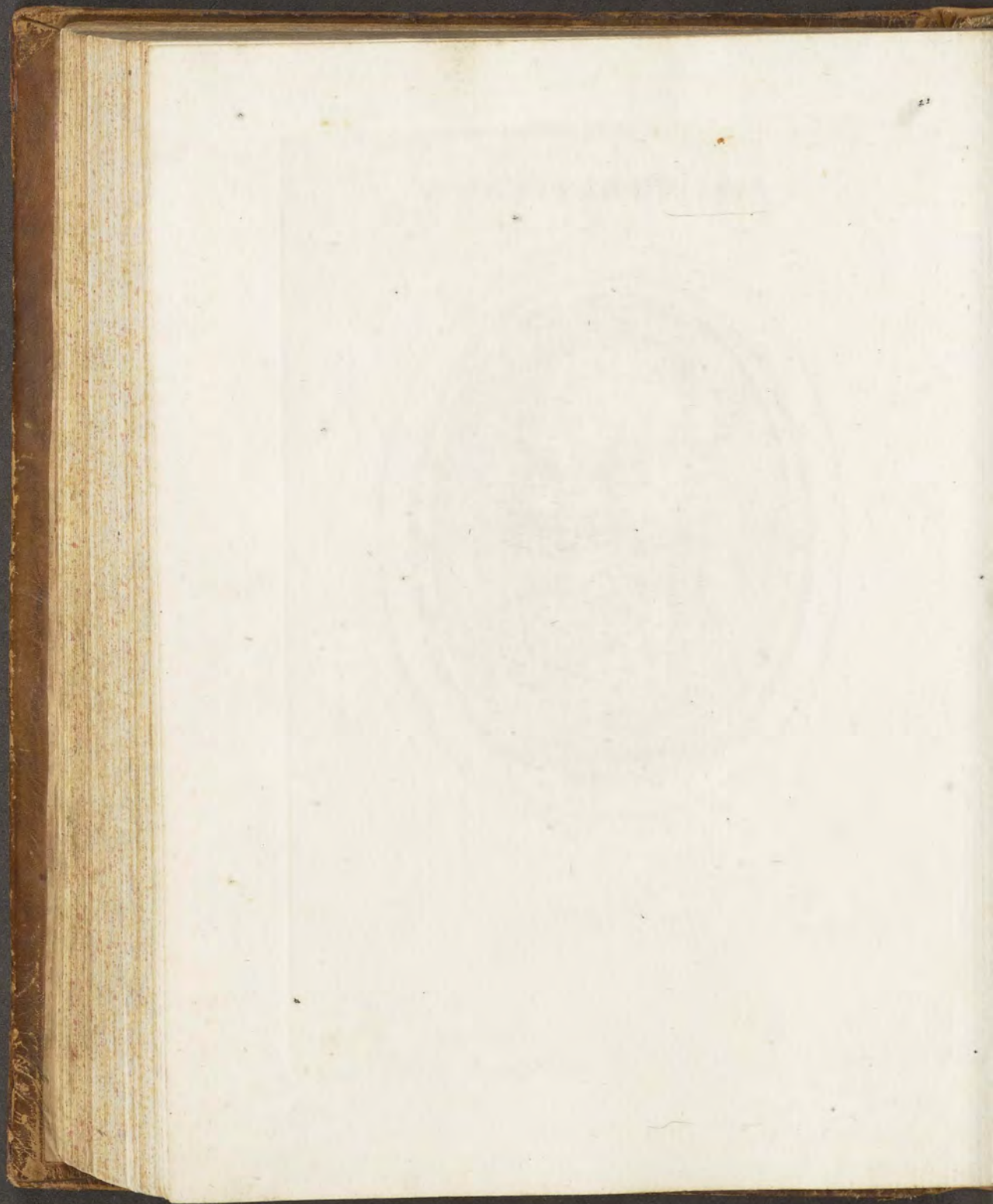
MASCHERE BACHANALI 100
DE SILENI

THE ELLIPTIC

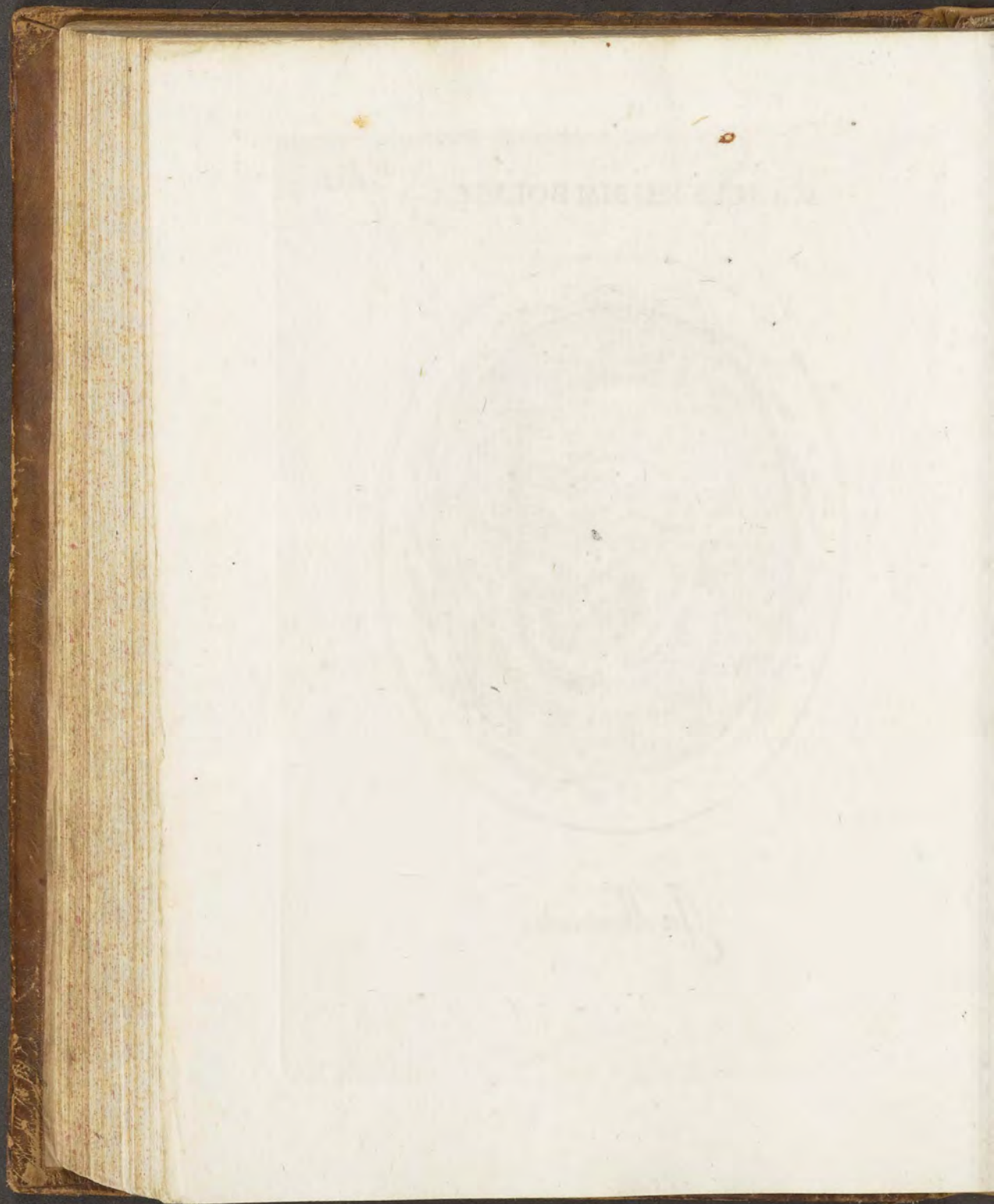

In Hiacin

MASCHERA SIMBOLICA.

103

In Corniola

John Comyn

VERITA

104

In Cameo

In Calcidonio

In Corniola

1000

1000

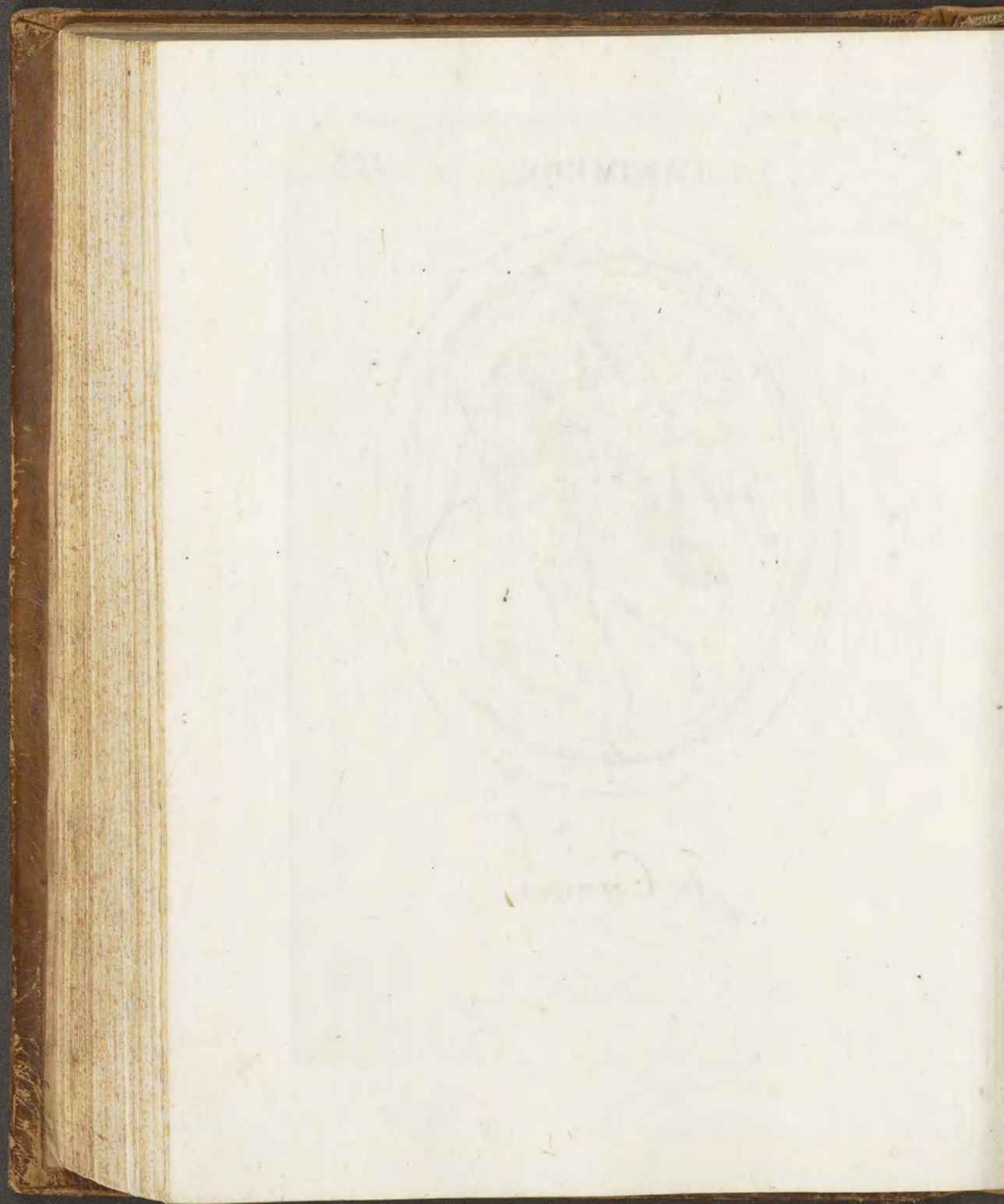

In Corniola

In Corniola

In Calcidonio zafferino

HERCOLE ET EVRISTEORE¹¹⁰

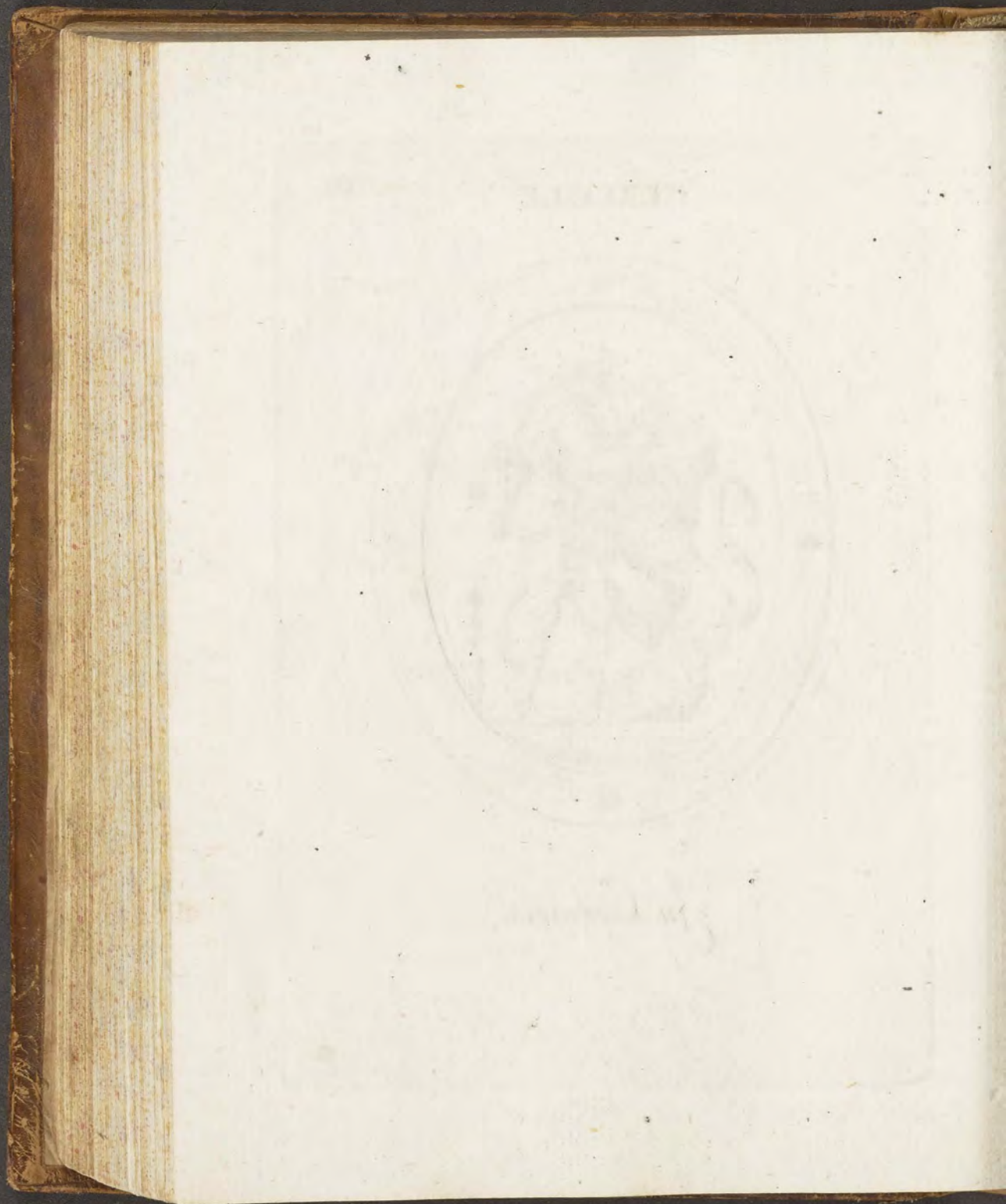

In Niccolo

In Corniola

In Ametisto

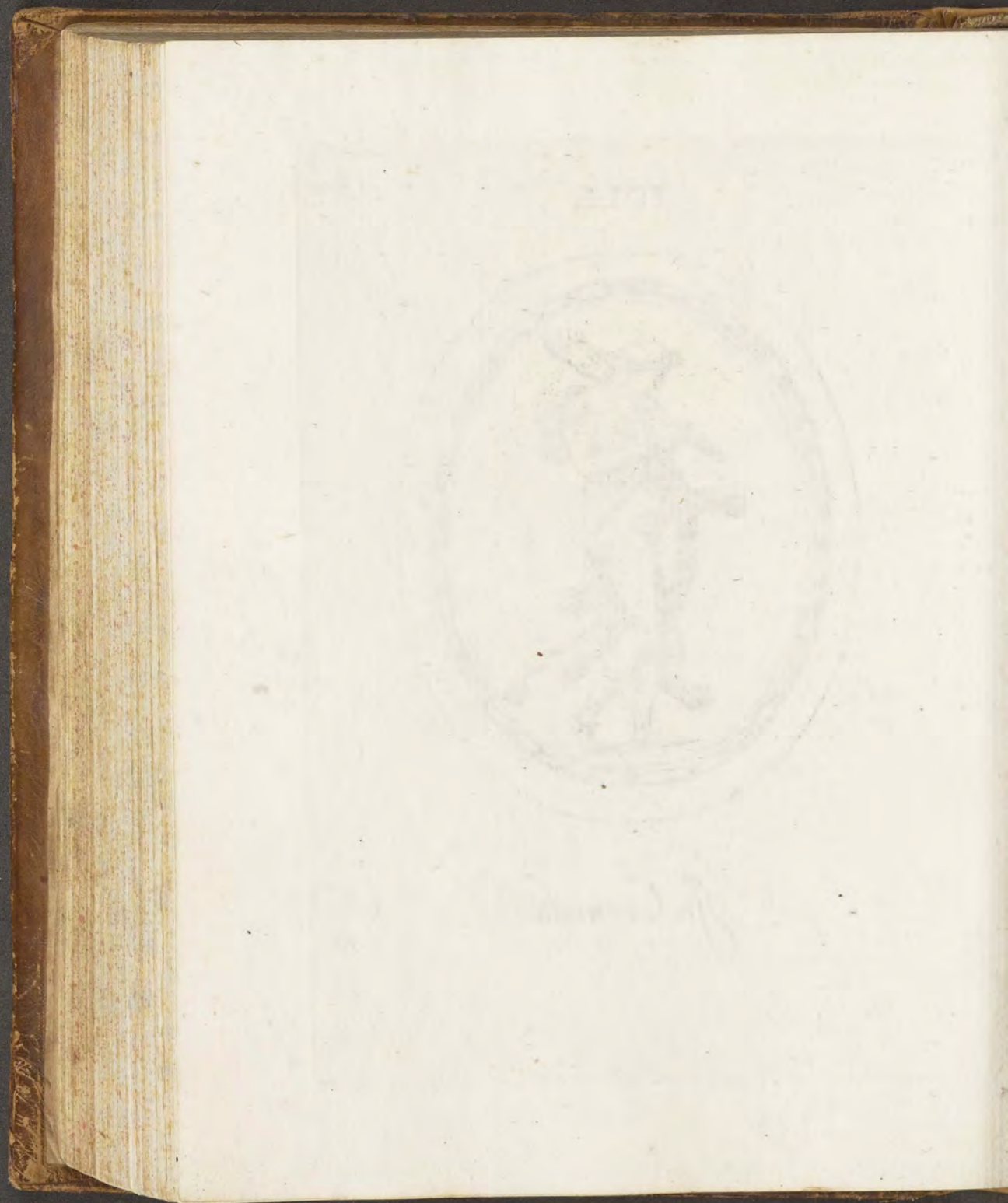

IOLE

113

In Corniola

Niccolo di vari Colori

University of Cambridge

In Corniola.

Ex Libris

In Corniola

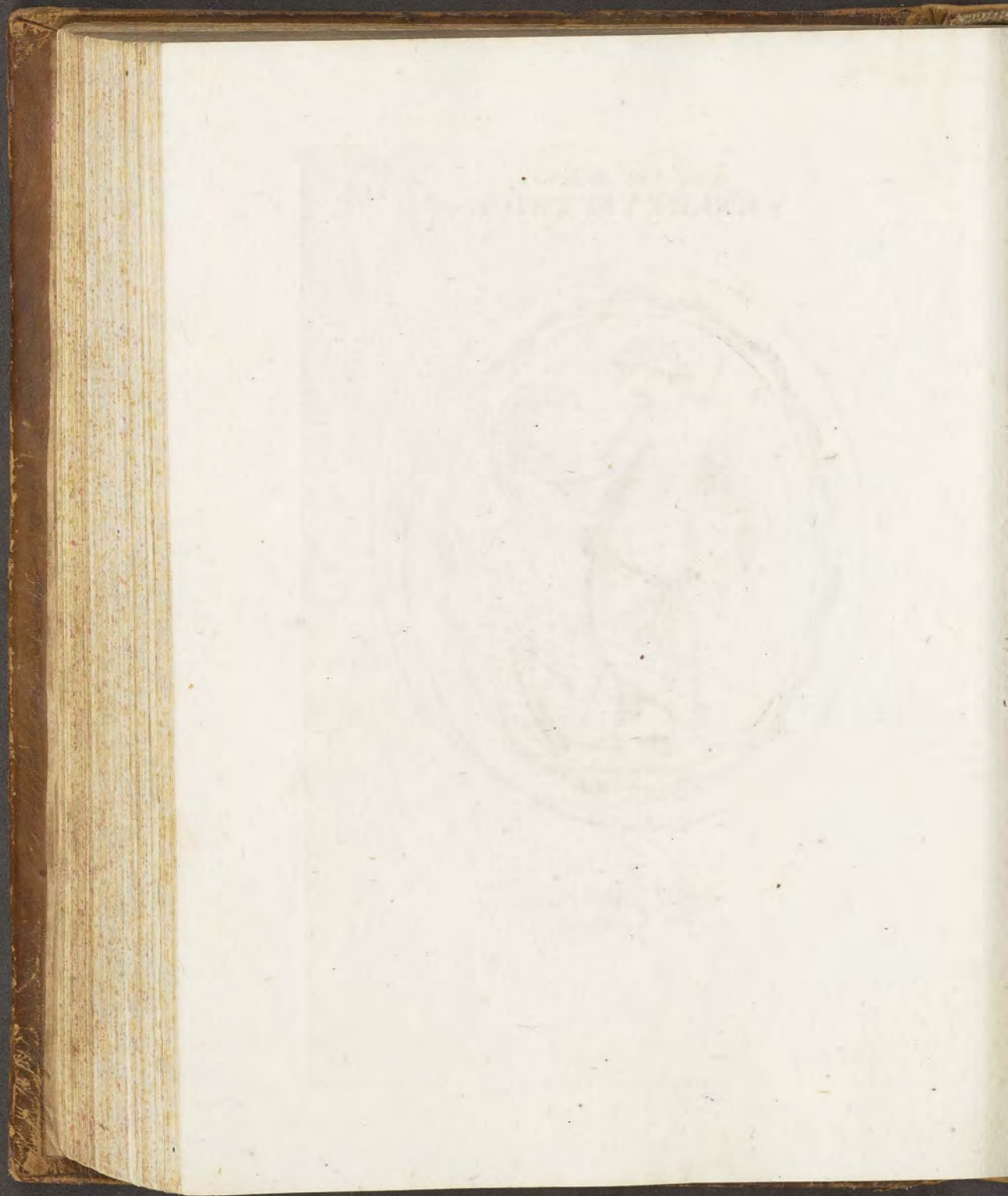
PROPRIETARY

John Smith

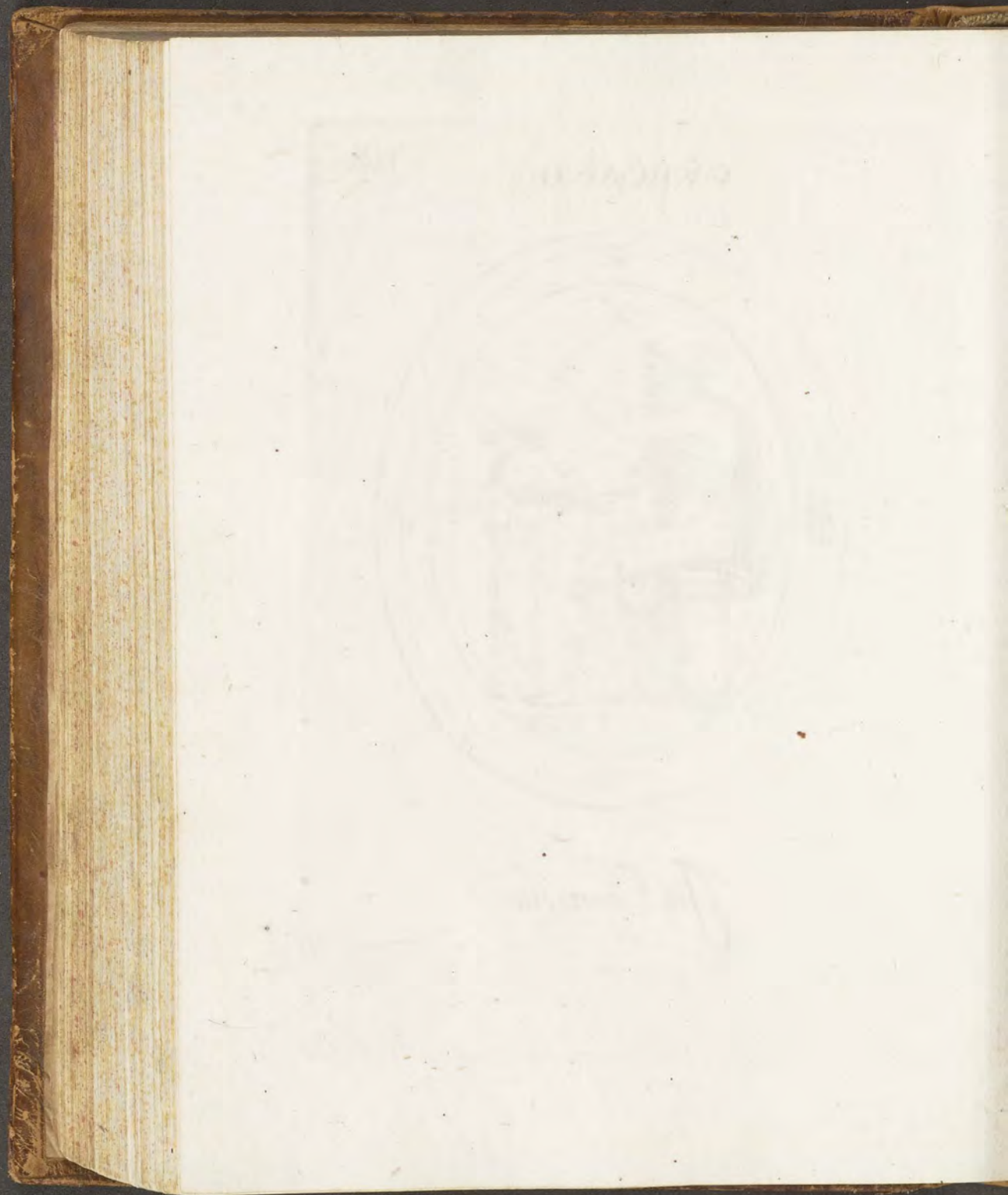

In Onice

In Corniola

DIANA EFESA

119

In Corniola

In Corgnola

In Onice

CERERE

122

In Onice

FORTVNA

123

In Prasma

Faint handwritten text, possibly a signature or date.

LIBERTA

124

In Onice

In Corniola

John Carter

AMORE VINCITORE

126

In Corniola

AMORE VENCTIORE

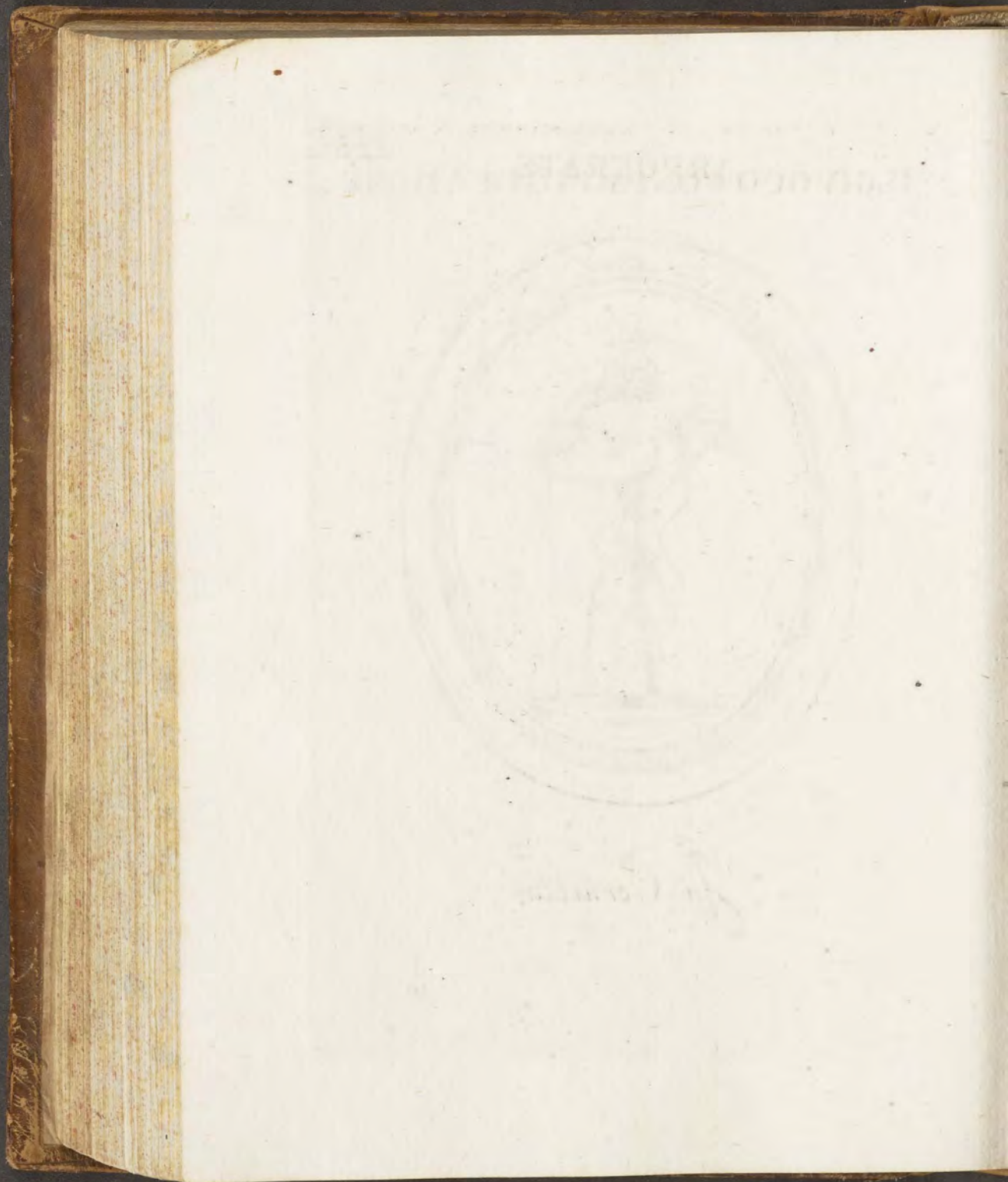

Amore Venctiore

127
IL GIOCO CONPAGNO DI AMORE

In Corniola.

In Niccolo

128

ALPHABET

1717

[Faint, illegible handwritten text or signature]

In Corniola

Plasma di Smeraldo

BELLONA

131

Plasma di Smeraldo

In Onice

In Corniola

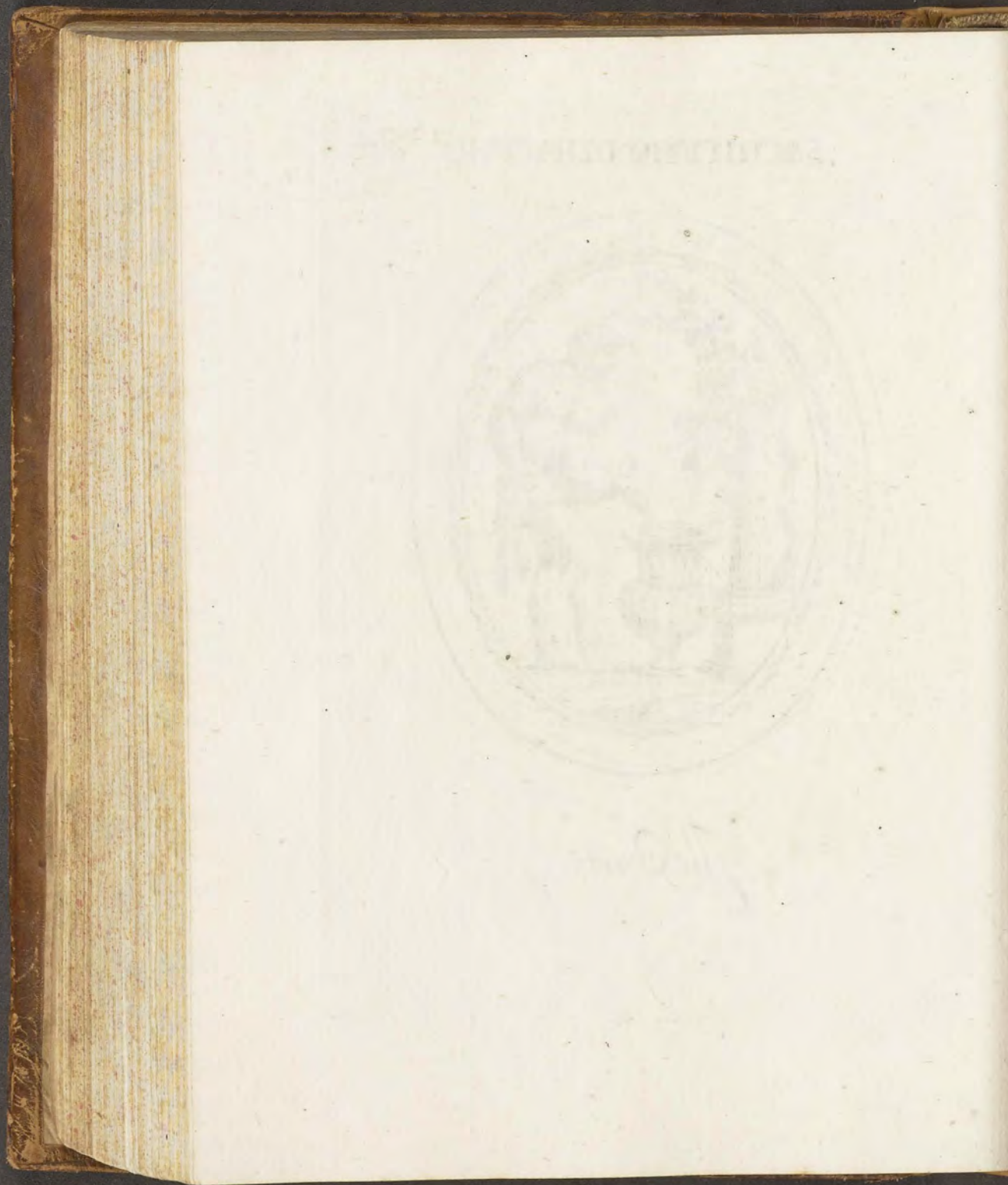
1773

For the

In Onice

In Balasso

172

BACCHANTE

[Faint, illegible handwritten text]

FAVNO

136

In Corniola

Handwritten text, possibly a signature or date, written in cursive script.

In Diaspro Verde

SACRIFITIO ALLA SALUTE ¹³⁸

In Corniola

In Agata varia

SACRIFITIO ALLA SALVTE¹⁴⁰

In Corniola

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
AND
ZOOLOGY
OF THE
CITY OF LONDON

1875
JAN 10

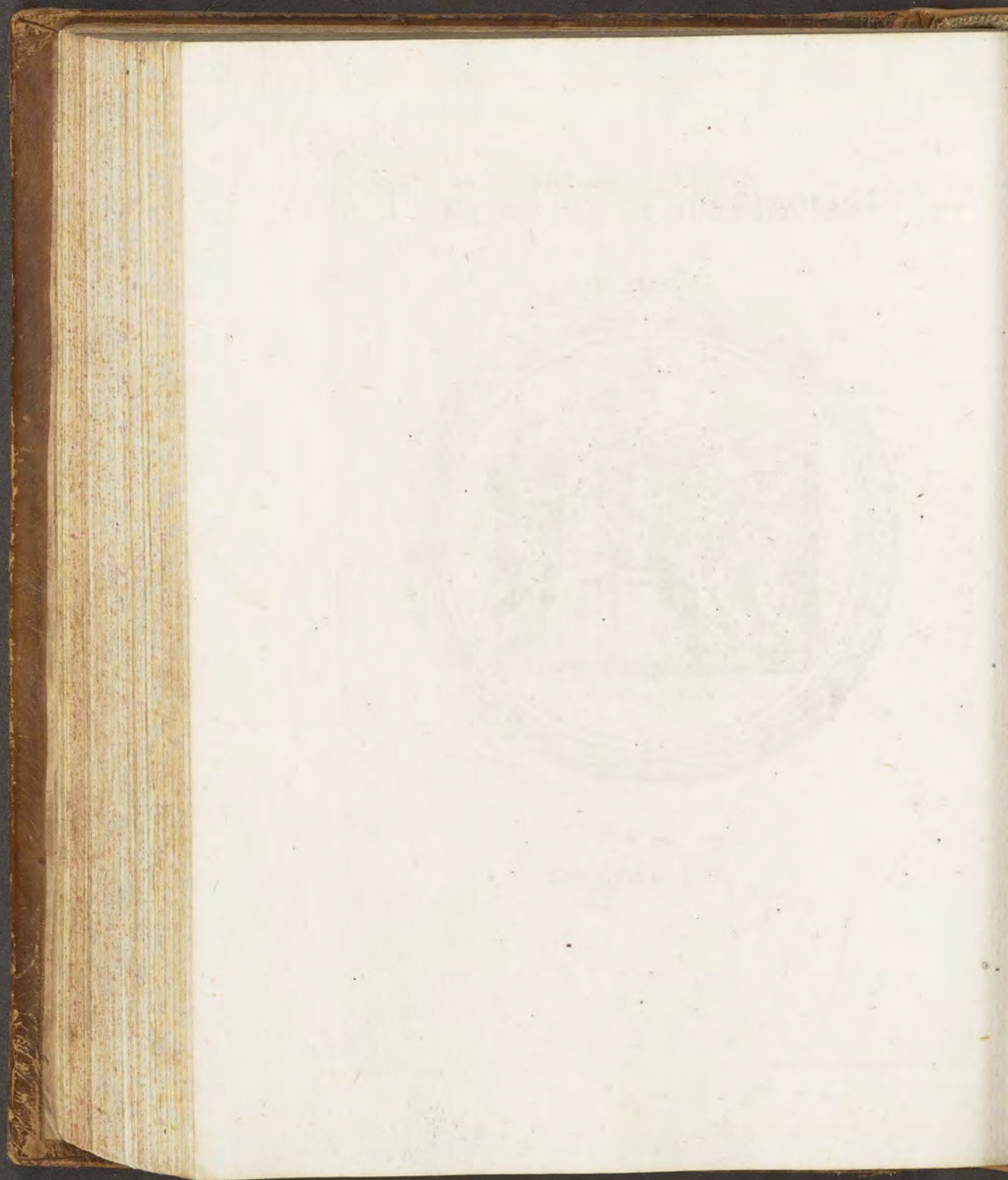
In Cameo

SACRIFITIO DI CALICVLA ¹⁴²

In Elitropia

In Cameo

52

ALBUM ALIAT

See Index

In Plasma di Smeraldo

155

TERSCORE

[Faint, illegible handwritten text]

CLEOPATRA

145

In Corniola

ALOPATRA

Dr. Williams

LOTTATORI

In Corniola

LOT TAT TORI

for C. G. G. G.

In Corniola

74

DIUTUM

J. C. Currier

In Niccolo

LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY

[Faint, illegible handwritten text]

In Agata varia

PSICHE

150

In Corniola

In Onice

The Choice

SCV DI ANCILI

In Agata varia

Faint handwritten text, possibly a signature or date.

In Agata nera

In Corniola

ALESSANDRO.M

155

In Corniola

ALESSANDRO M.

San Giovanni

MVTIO SCEVOLA

156

In Calcidonio

150
MATIO SECTOIA

151

In Onice

155

INCUNABULA

In Omine

In Corniola

LIBRARY

For the

In Cameo

THE LIBRARY OF THE

[Faint handwritten text, possibly a signature or date]

In Plasma di Smeraldo

AT THE ...

[Faint, illegible handwritten text]

In Elitropia

101. THE ANTIQUARIAN

For the Author

In Onice

162 SOLIDATO. SIGNIFERO.

[Faint handwritten text, possibly a signature or date]

SOLDATO CON LE SPOGLIE 163

In Igiada

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO

For [illegible]

In Onice

OLD DUTCH BOOKS

J. C. [unclear]

SOLDATO

165

In Corniola

NAMFERO VINCITORE

166

In Corniola

GLADIATORE

167

In Onice

GEORGE W. ROBERT

1843

GLADIATORE

168

In Onice

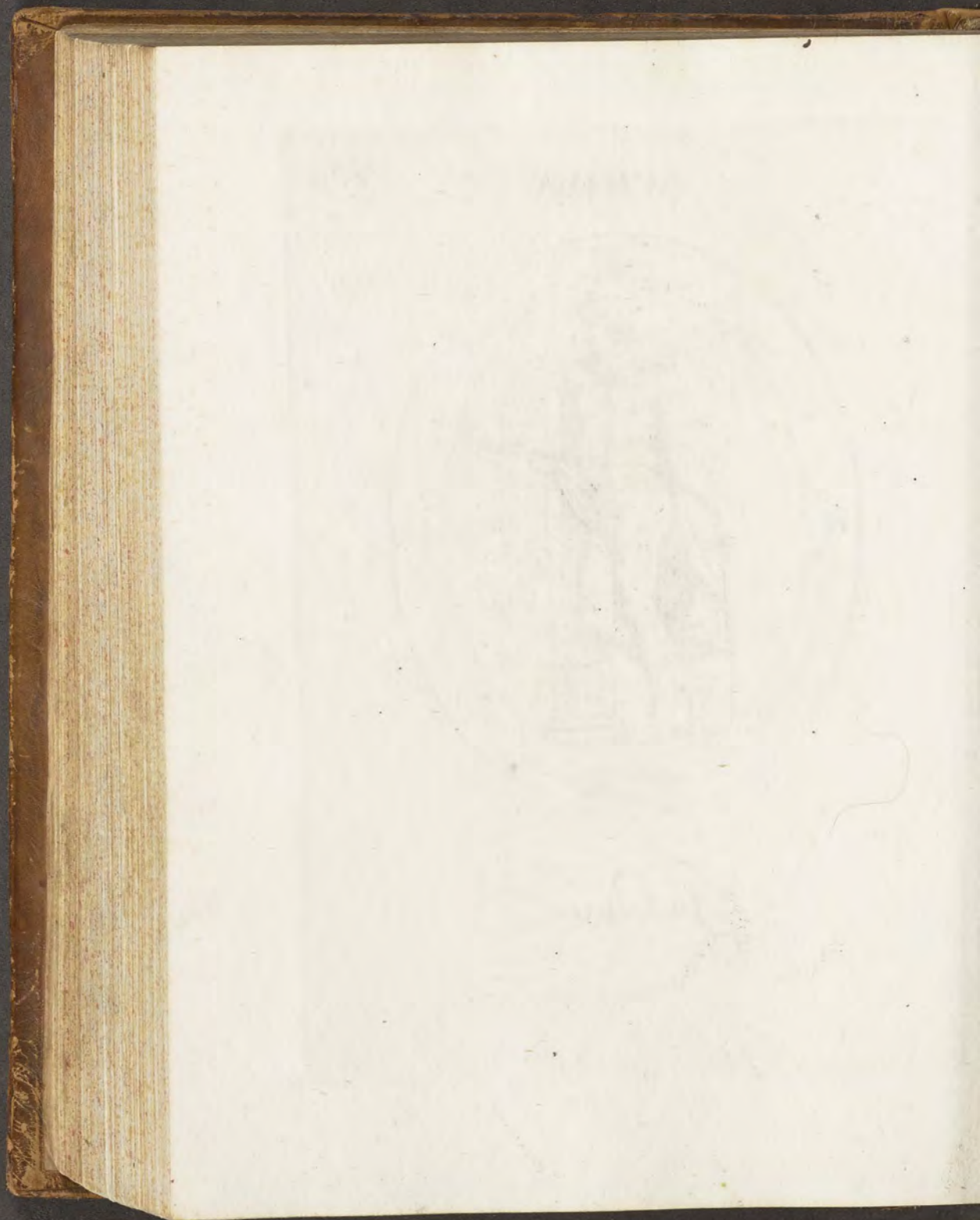
St. Quir

ACHILA

169

In Onice

In Corniola

In Corniola

171

EXTRATONNE

For the Court

Statua di Pietra Cgitia Verde

172

BRITANNICO

Britannia

SEgni CELESTI

In Clitropia

THE LIBRARY

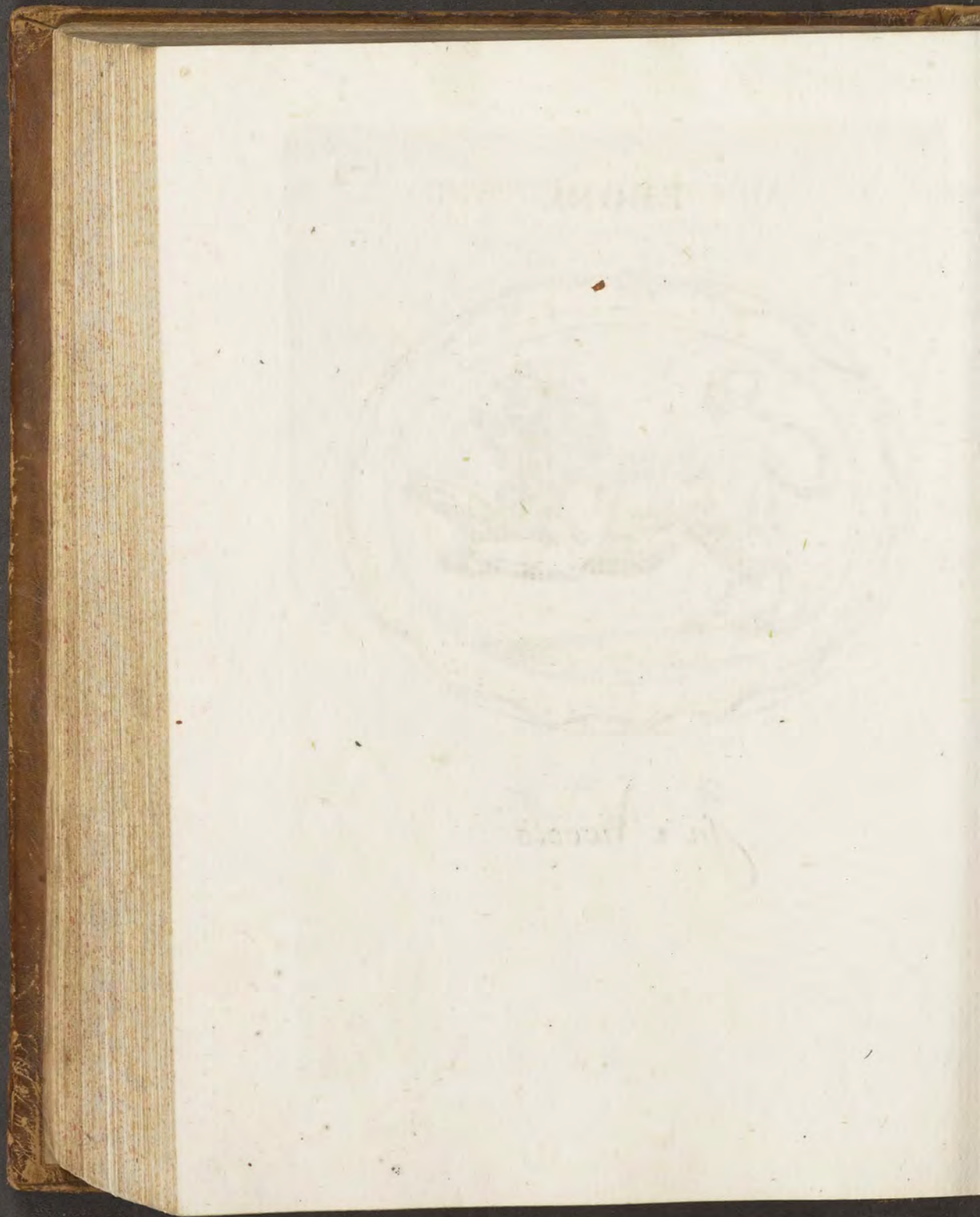
18th Century

LEONE

174

In Niccolo

ARIETE. DI. MERCVRIO

In Corniola

AMER. J. J. D. M. E. L. A. R. D.

AMER. J. J. D. M. E. L. A. R. D.

FAVNO ET CAPRO

176

In Cristallo Vermiglio

170
TAVNO ET CAPRO

In Censura
D. 170

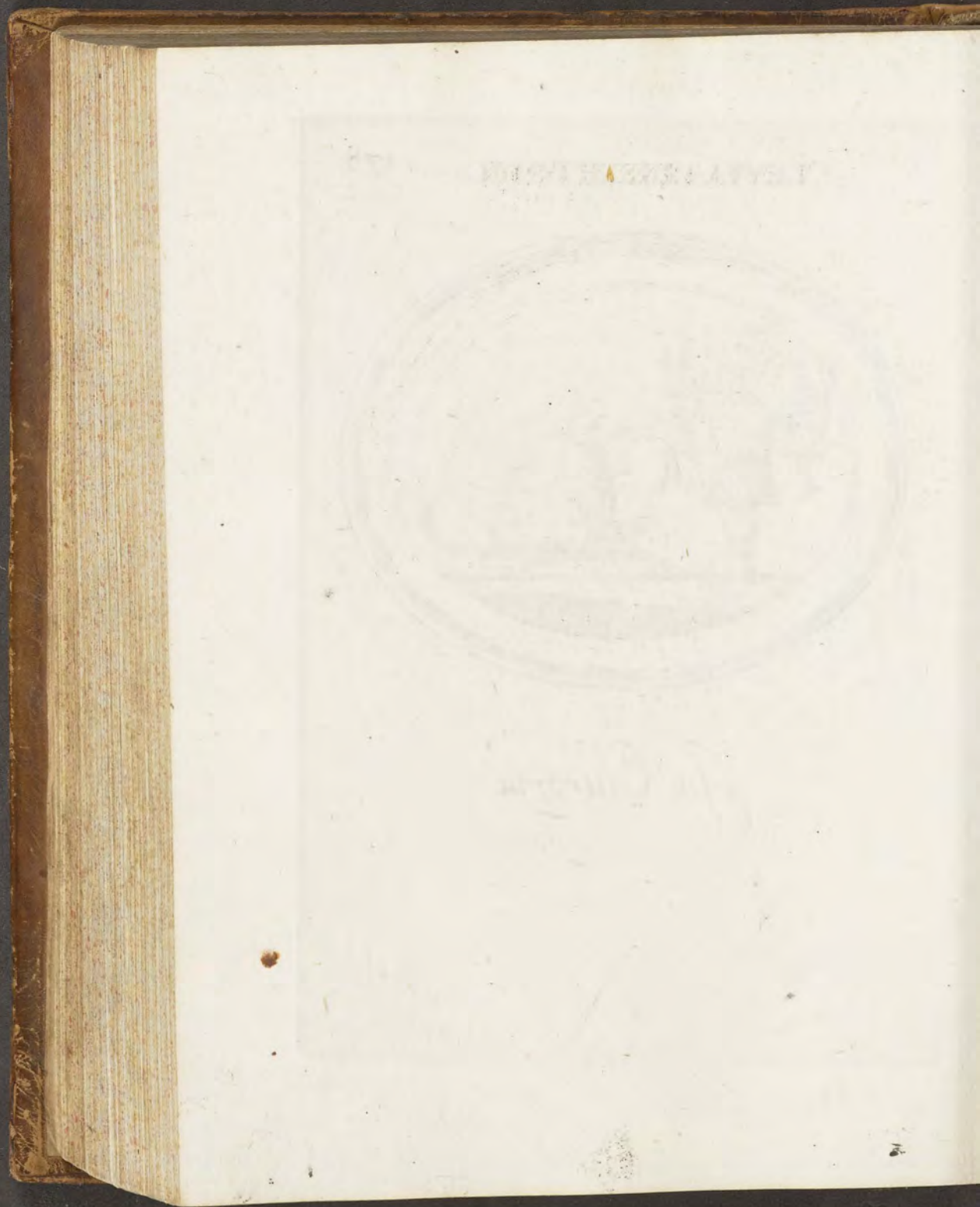

In Diaspro rosso

In Elitropia

CARRO DI BACHO

In Corgnola

CARRO DI BACCHO

Per l'incisione

TIGRE DI BACHO

180

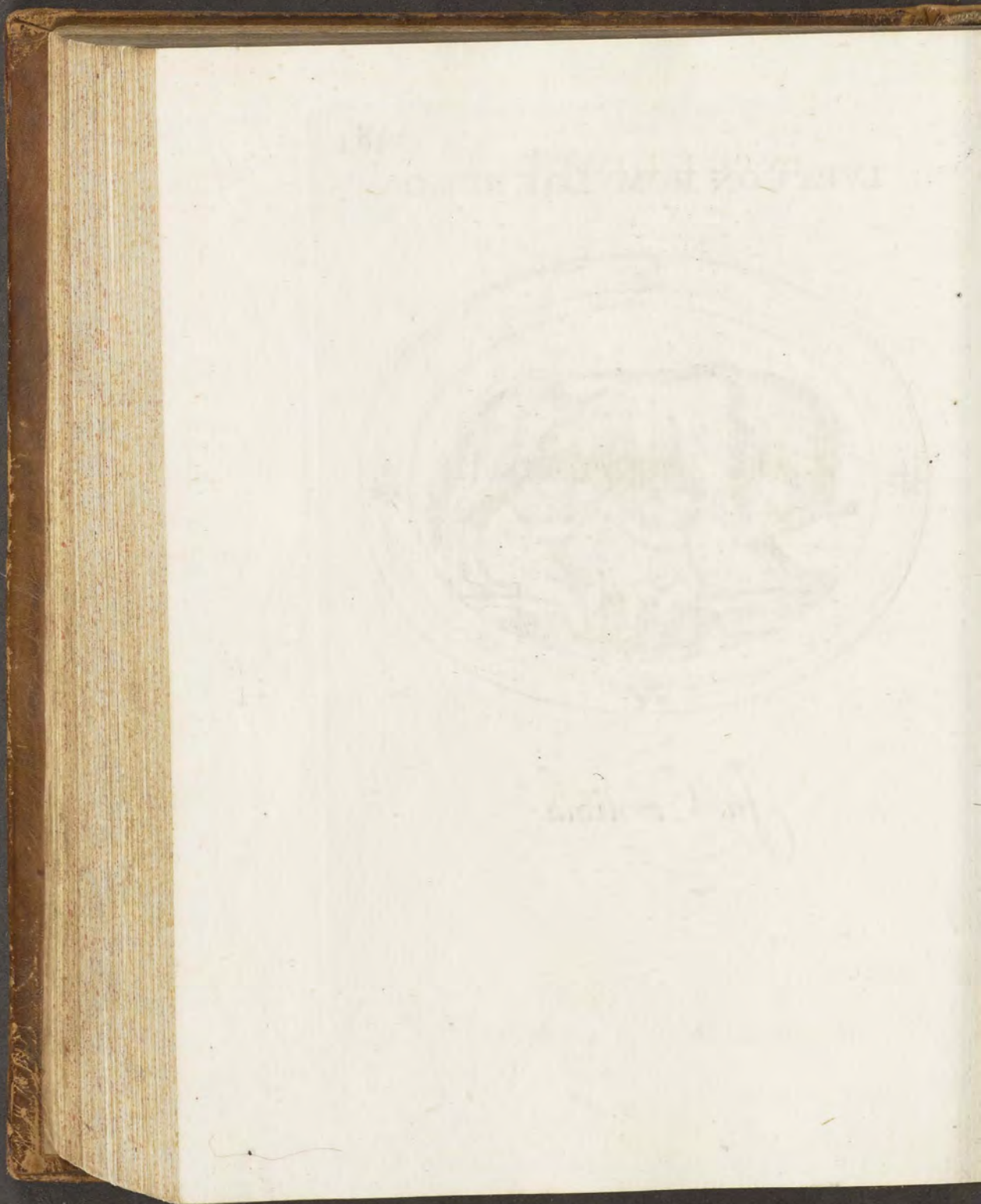

In Corgnola

LVPA CON ROMVLO E REMO

In Corniola

In Corgnola

LVPO ET LEPRE

183

In Niccolo

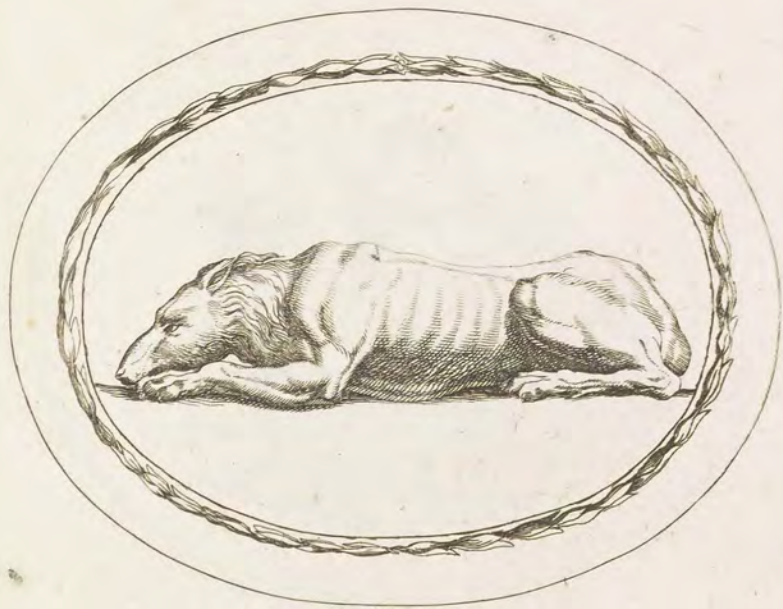
1740 17 11 17 17

per. Niccolo

CANE

184

Tutto Rileuo in Calcidonio Zaffirino

2

CANE

Handwritten text, possibly a signature or a title, located below the circular sketch. The text is written in a cursive script and is difficult to decipher due to its faintness.

EVROPA

In Corniola

IVROIA

in (ornitho)

SEGNIO CELESTE

In Agata Negra

180

SECOND EDITION

THE END OF THE WORLD

SEGNIO CELESTE

187

In Onice

187

REGNO CLIVIA

VACHA. DI EGITTO

In Nicolo

188

WILLIAM DE LAUNCELOT

Handwritten signature or name, possibly "J. de launceston".

PASTORE

In Calcidonio

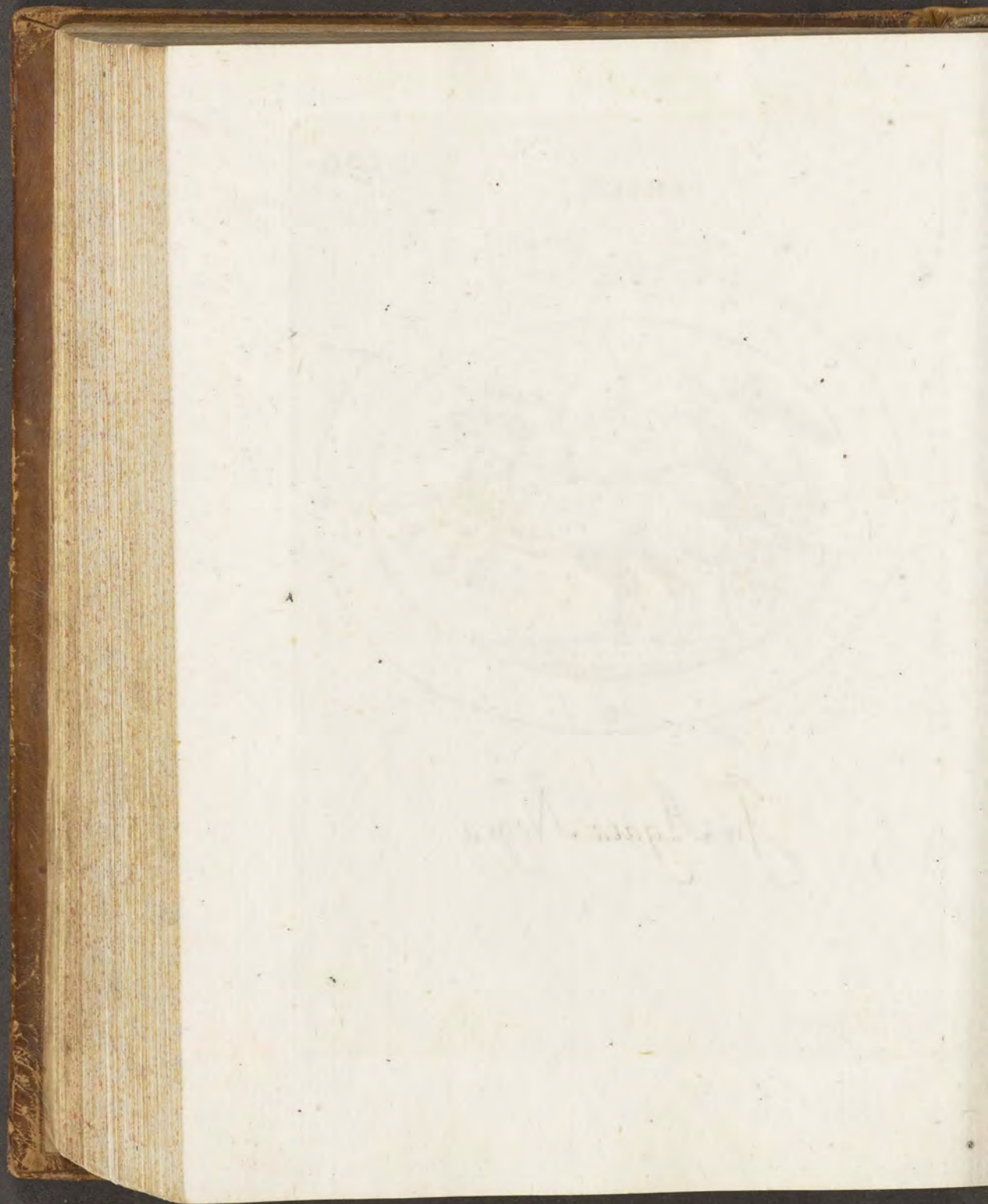
For Charles

BIGA

190

In Agata Negra

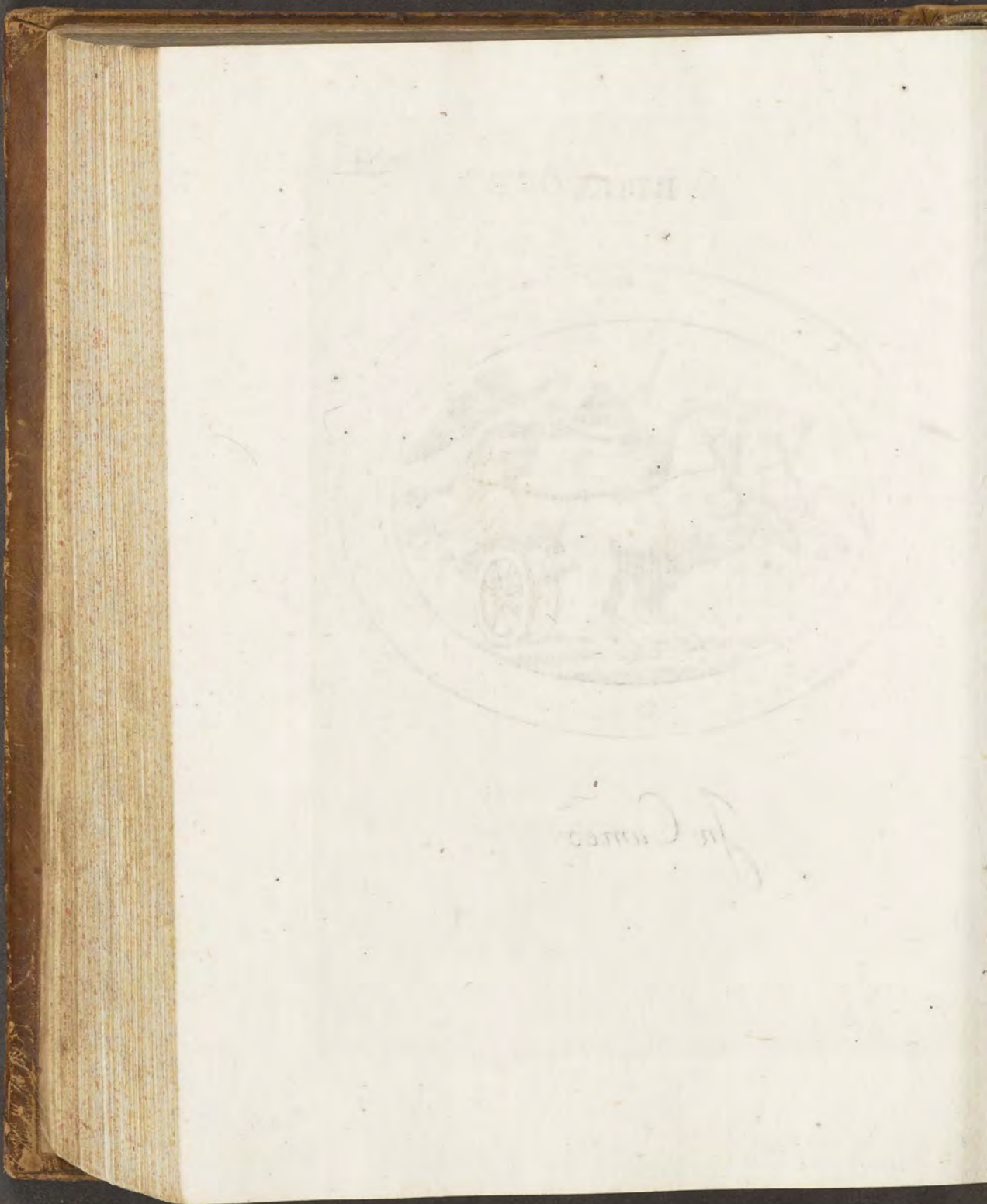

BIGA

191

In Cameo

AVRICATORE

192

In Corgnola

102

AVRIL 1871

for Carriage

In Corgnola

THE UNIVERSITY OF ALABAMA

The University of Alabama

CACCIA DEL CINGNIALE

194

In Corgniola

AQVILA TRIONFALE

195

In Niccolo

For the

In Corniola

AGRICULTURALE

Per C. C. C.

AQVILA CON SERPENTE 197

In Agata Nera

Specimen

AQVILA.ET.CANE

198

In Corniolo

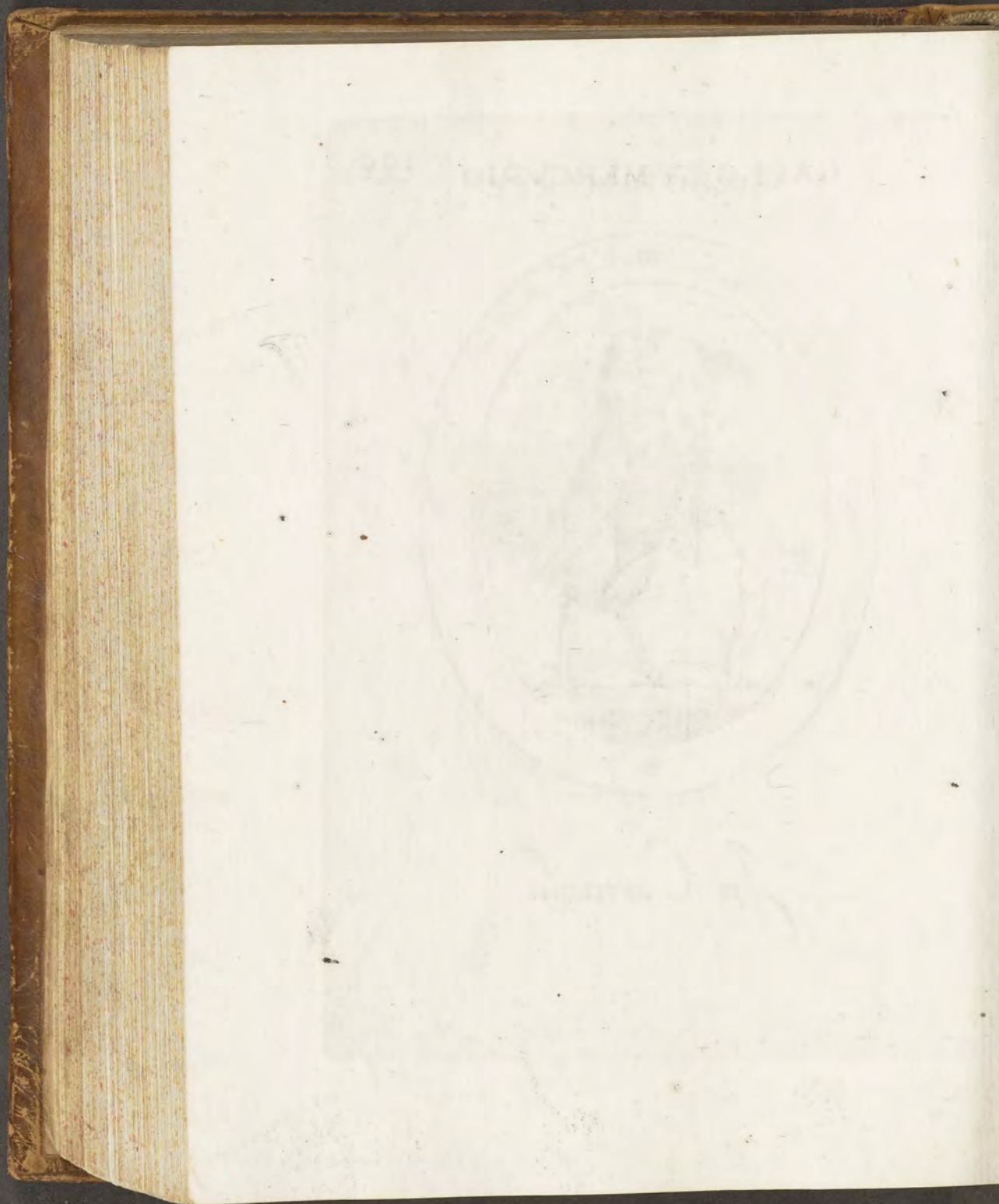
ACQUA TINTATA
N. 2

Sp. C. 10. 10. 10.

In Corniola

In Corniola

PAPPA . GALLO

201

In Smeraldo Orientale

In Diaspro Rosso

In Niccolo

101

ARMORIAL

[Faint, illegible handwritten text]

In Onice

304

CHIBERA

St. George

In Corgnola

202

CAZOPH

for Carpenters

SFINGE

206

In Agata Nera

505

STATION

For James, 1800

In Agata Negra

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1891

In Agata Varia

ANNUAL REPORT

THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA

200
CARRO D'AMORE TIRATO DA DELFINI

In Diaspro rosso

100

CALISTO ADRIANO TIRABATTI

Faint handwritten text, possibly a signature or date, located below the seal.

AMORE E DELFINO

In Niccolo

AMORET DEL IND

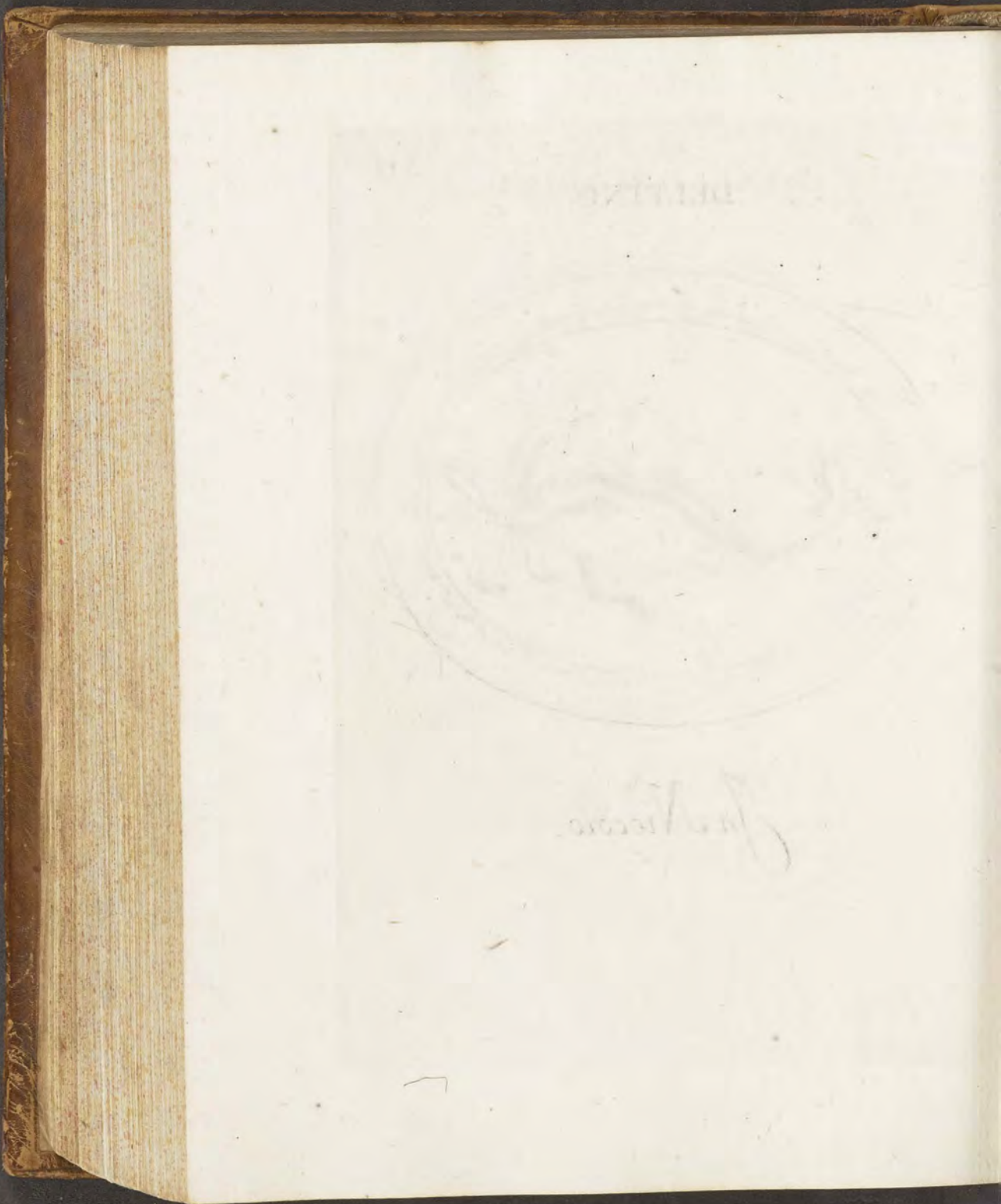

The Victor

DELFINO

In Niccolo

CAVALLO MARINO

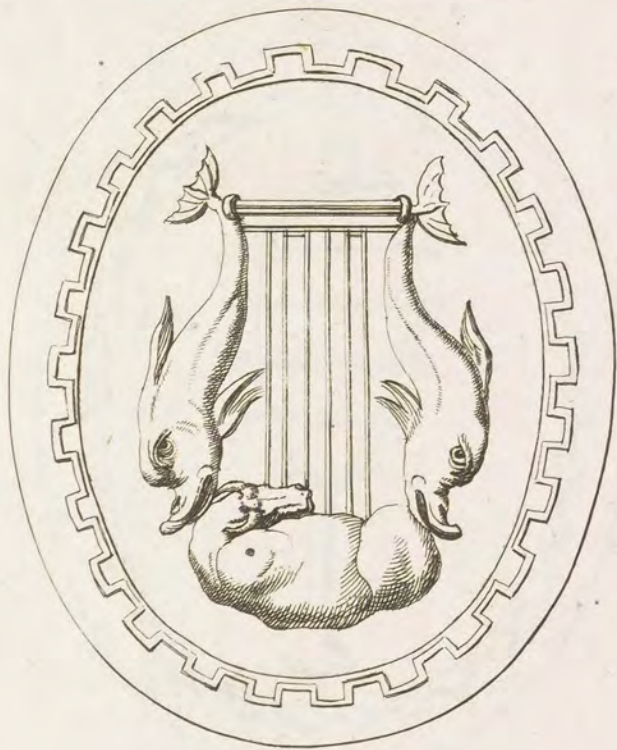

In Plasma di Smeraldo

LIBRARY OF THE

1791

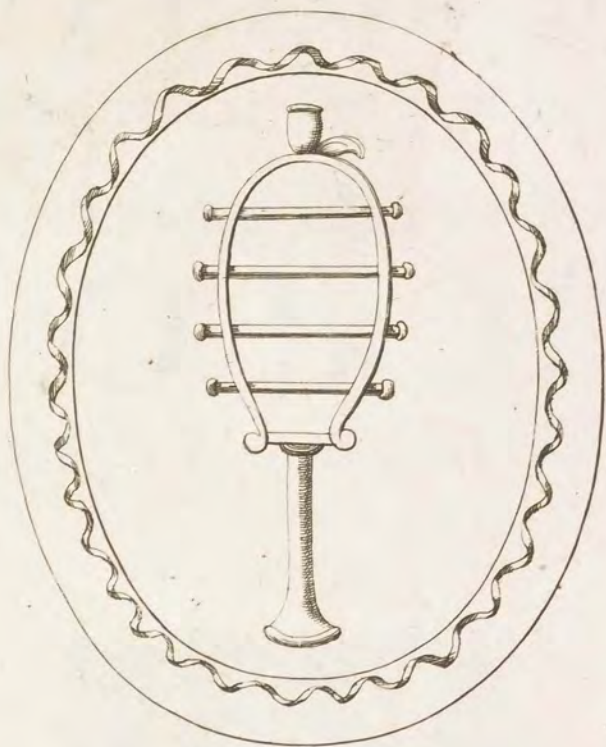

In Corgnola

LIRA DI APOLO

Per C. Corbelli

In Plasma di Smeraldo

Handwritten signature or text, possibly "J. H. ..."

G E M M A E
A N T I Q U A E
D E P I C T A E

P E R
L E O N A R D U M A U G U S T I N U M

A D
S E R E N I S S I M A M C E L S I T U D I N E M

C O S M I

P R I N C I P I S E T R U R I Æ .

P A R S S E C U N D A .

E D I T I O T E R T I A .

F R A N E Q U E R Æ .

Apud L E O N A R D U M S T R I K ,
M D C X C I X .

G E M M A E

ANTIQUE

D E P I C T A E

THE

LEONARDUM AUGUSTINUM

A D

SEXTENTUM CELLIDINUM

C O S M I

PRINCIPIS ETURIA

P A R T E S Q U A

ETURIA

ETURIA

ETURIA

ETURIA

SERENISSIME PRINCEPS.

Resonat Europâ nomen Serenissimæ Cel-
situdinis Tuæ ex omnibus partibus, in
quibus vestigia magnanimæ virtutis Tuæ
impressa reliquisti; simul & Florentia &
Etruria solvunt ad reditum Tuum vota, salutantes
Deum cum infinitis gratæ voluntatis indicis, ac lætis
acclamationibus plaudunt & jubilant agnoscences Te

DEDICATIO.

per incomparabilis Tuæ indolis ornamenta attulisse tecum, quicquid alibi aut æstimatur maxime aut admirationem meretur. Ego autem, qui lætitiæ istius, qua fruuntur nunc subjecti Celsitudinis Tuæ, partem capio, præter hanc communem occasionem sentio ab singulari mea pietate commotum impletumque immenso gaudio; cujus non modo ea fuit felicitas, ut nascerer in fortunatissimo Tuo imperio, sed etiam ut ab primis annis summam Serenissimæ Domus Tuæ benignitatem & favorem experirer, sicut nunc quoque in hac labente jam ætate videor revirescere in gratia Serenissimi Magni Ducis Ferdinandi, & Eminentissimi ac Reverendissimi Principis Cardinalis Leopoldi, quorum alterum Patrem, alterum Patrum nominat Serenissima Celsitudo Tua. Quæ tanta in me est, ut devotissimus animi habitus non se capiens & continens prodeat & Tibi se humillime submittat, offerendo quasi tributum has antiquas

Gem-

DEDICATIO.

Gemmas typis expressas, res non quidem tam materia pretiosas, quam forma & artificio. Et quidem in hoc opportuno tempore facio, ut eas offeram Serenissimæ Celsitudini Tuæ, quo acquiescens in Musis, blandissimis deliciis Tuis & oblectamine lenissimo inter alia nobilia studia recolliges vetusta monumenta priscarum gemmarum, consuetudine & amore hæreditario, qui Tibi innatus est descendens ab heroico sanguine Majorum Tuorum & Immortalis ac Gloriosissimæ Medicæ Domus, præsidis tutelaris scientiarum ac bonarum artium, & cujus ope auxilioque in Italia & Europa omni instauratæ sunt antiquæ doctrinæ. Unde est, ut hodieque ad exemplum Magni Patris Tui Patruique effulgeant in animo tuo regię istæ virtutes, atque in hac juvenili ætate in Te celebretur tutela ac patrocinium virorum doctorum & liberalis eruditionis; testante id affatim amore & prolixitate, qua prosequeris libros, bibliothecas & Academias & comitatu tot insignium & clarorum ingeniorum in reconditis & peregrinis literis. Propterea supplico Serenissimæ

C. T.

DEDICATIO.

C. T. ut admittat accipiatque has antiquæ Romæ cineribus & sepulcris temporis, refulgentes tamen ad radios Splendidissimi Tui Nominis; utique cum illis placeat Tibi hæc mea devotio, quæ omnes partes viresque meas huc vocat, ut obsequar Tibi. Et nunc igitur cum ea humillime me coram Serenissima C. T. projicio, precorque ubertatem plenissimam omnis felicitatis, dedicans Tibi & operam hanc & me ipsum Romæ die xvi Novembris clc lxxix.

SERENISSIMÆ CELSITUDINIS TUÆ

HUMILLIMUS AC DEVOTISSI-

MUS AC SUBIECTUS

LEONARDUS AUGUSTINI.

AMICE

AMICE LECTOR.

ITa comparatum est a natura, ut præstantes animi incendantur ad desideria earum rerum, quæ æstimantur & in fama ac pretio sunt propter aliquam dignitatem & singularem virtutem, unde amor & æstimatio eximiarum rerum solet oriri. Nec tantum cum summo labore eas inquirunt & habent acceptissimas, sed si propter aliquem infelicem casum videant eas deficere & sentire injurias temporis, omni cura & sollicitudine se fatigant ad eas fovendas & restituendas in statum pristinum. Ad quod accessit laudabilis consuetudo, ut judicantes ipsi eas esse valde utiles ac jucundas, cum aliis illas communicent operâ literarum, & publico visui exponant cum perpetuo quodam virtutis & ingenii commercio. Inde est, mi Lector, ut, quum dederim tibi Antiquas meas gemmas expressas in libro imaginum jam ante duodecim annos per me publicato, ejus & sensus & artificium simul satis valida sunt ad amœnitatem & antiquitatis cognitionem cum approbatione meâ diligentie & affectus, revertar denuo ad offerendas tibi has alias, quas deinde collegi ex augustis maximæ Romæ ruinis. Sed & eodem fine, quo tunc constituebam tibi placere per priores, nunc secundas tibi offero in hac altera parte; & tam in his, quam in illis satisfaciente tibi cura mea, qua eas collegi, laudabo excellentiam conceptus & boni antiqui moris in ectypis tam raris, quæ certe sunt idææ & indicia excellentissimorum sculptorum Græcorum simul & Romanorum. Neque ego opinor conspectum requirere efficaciam verborum ad augendum illarum pretium, quæ

quæ tunc tanto veniunt commodiores, quod in illud venerimus seculum, in quo pictura & sculptura incipiunt deficere in conceptibus, & coguntur recurrere ad bona antiqua exempla, quorum obliuio inolevit. Quare porrigens tibi imagines harum gemmarum, nefas est, ut silentio negligam laudes D. Ioannis Baptistæ Galestruzzii, pictoris Florentini, qui continuus fuit in illis traducendis ex primario & ipsa cælatura, quod jam dignatus erat facere in primo libro; ad quod efficiendum adhibuit omne studium ac diligentiam, ut ex tenuitate vix conspicienda referret in eam magnitudinem, quam vides, servatis congruis omnium ac decentibus formis ac lineamentis. Ceterum fert hoc loco animus, ut satis faciam ingenuitati meæ rumpendis silentii pactis & publice enarrando officio ejus, qui tanto magis conatur abscondi illud, in eo quod debeo Joanni Petro Bellorio, qui altam harum Gemmarum formam depinxit cruditione sua, & gratuito beneficio annotationum suarum tam in prima quam in hac secunda parte me demeruit. Neque est, quod hac confessione censeas quidquam me mihi demere; quoniam & in partem venio gloriæ amici, & impleo officium ad quod sentio me esse obligatum. Non habeo, mi Lector, quod in tuam gratiam possim subnectere illis quæ de scopo meo aperui tibi in prima parte: & si occurret singularis quædam observatio, explicabitur in notis, in quibus opera data est brevitati tanto impensior, ne dolere posset tua patientia. Quippe si es doctus, mihi sufficit demonstrasse tibi loca, in quibus consuevisti exspatiari cum ingenio; quod si commotus sola quadam curiositate huc accedis, abunde satiaberis in cognitione monumenti alicujus peregrini. Vive felix, grate interpretans hunc meum affectum, quo meas Gemmas tibi offero & dono.

INDEX

IN

GEMMAS ANTIQUAS

DEPICTAS

A B

LEONARDO AVGVSTINO.

A.		F.	
<i>Abraxas</i>	Num. 36	<i>Fortuna Antiochia</i>	31
<i>AEsculapius</i>	12	<i>Iusus</i>	21
<i>Alexandria</i>	30		
<i>Apollo et Marfyas</i>	9	G.	
<i>Aristomachus</i>	27		
<i>Augustus</i>	47	<i>Genii venatio</i>	20
		<i>Gladiatores</i>	26
B.		H.	
<i>Bacchantes</i>	14	<i>Heraclitus</i>	28
		<i>Hercules cum Amora</i>	6
		<i>cum Cerbero</i>	5
		<i>Hermaphroditus</i>	18
C.		L.	
<i>Capita ignota</i>	59. 50		
<i>Characteres magici</i>	22		
<i>Circulator</i>	32		
<i>Citharistria</i>	10		
<i>Cleopatra</i>	42	<i>Inscriptio</i>	61
		<i>Isis et Serapis</i>	4
		<i>Julius Caesar</i>	46
		<i>Junius Brutus</i>	45
		* *	Le-
D.			
<i>Democritus</i>	29		

INDEX

L.		P.	
<i>Leda</i>	19	<i>Pallas</i>	1. 2
<i>Leo Mithriacus</i>	34. 35	<i>Poetria</i>	43
<i>Lepidus</i>	48	<i>Priapi sacrificium</i>	13
		<i>Pugna</i>	23
M.		S.	
<i>Medusa</i>	3	<i>Sacerdos Aegyptius</i>	39. 40
<i>Mensa Sacra Aegyptia</i>	38	<i>Sacrificium Priapi</i>	13
<i>Mercurius</i>	11	<i>Semiramis</i>	41
<i>Minerva</i>	1. 2		
<i>Mithra</i>	33		
<i>Mutius Scævola</i>	23		
N.		T.	
		<i>Trajanus</i>	41
O.		V.	
<i>Nereides</i>	17	<i>Venatio</i>	22
		<i>Venus</i>	15
<i>Orpheus</i>	8	<i>Victoria marina</i>	16
			7

FINIS.

ANNOTATIONES
AD
GEMMAS
ANTIQUAS
LEONARDI AVGVSTINI
PARS SECUNDA.

ANNOTATIONES

GEMMAS

ANTIQUAS

LEONARDI AEGYSTINI

TOME SECONDA

ANNO-

DISSERTATIO

DE GEMMIS ANTIQUIS ANNULORUM.

Rincipio usurpati fuerunt annuli non ad ornamentum, sed ut essent sigilla, tesseræ & pignora; non decorati vel artificio vel gemmis; sed eadem materia, unde confecti erant illi, ferrum nempe aut metallum vel aurum continebat sigillum & formam

ei dabat. Mox cum usu accrevit species, & impositi illis sunt lapilli electissimi; quin etiam ut fieret eorum pretium inæstimabile, quæsitæ est insignium maxime artificum industria, atque hinc emanavit fama Pyrgotelis, Theodori, Apollonii, Croni & Dioscoridis: de qua re satis scripserunt Plinius & Macrobius. Mihi quidem animus non fert loqui vel de antiquitate vel modis ac dignitate annulorum, neque etiam de materia & virtute lapidum incisorum, sed tantummodo referre utilitatem rerum illic expressarum, velut introductionis loco figurarum hujus secundæ & primæ partis; quod declaraturus sum ea brevitate, quam mihi desinivi. Nihilominus incipiam ab ratione incidendi gemmas, quæ duplex est, altera cava & profunda, Græcis appellata γλυπτική

Pars II.

a

vel

vel *ἀναγλυφικὴ*, altera eminens, & exhibens figuram ab fundo elevatam, illis dicta *ἀναγλυφικὴ* vel *ἀναγλυπτική*. Priore modo sculptæ gemmæ & cavatæ adhibebantur ad sigilla, & vinctæ in annulis signatoris ectypum in cera relinquebant, & sic signabantur tabulæ, scripta, & res pretiosæ ac familiares. Aliæ gemmæ elaboratæ ita, ut media eminere, adhibebantur modo solius ornatus causa, tam in annulis, quam armillis, monilibus & zonis fibulisque gemmatis, quarum aliquot exempla sunt in promptu & visa. Erant vero illæ insculptæ achatis, sardonycibus, onycibusque & aliis gemmis, quæ nobis vocantur camei. i. varii lapides; ex quibus tamen sunt achatæ admirabiles ad ludum jocumque præbendum arti propter varietatem colorum naturalium. Insuper gestabantur in pectore, tanquam amuleta, & bullæ, & ad ostentationem honoris, sicut apud Fulvium Ursinum exstat effigies Alexandri Magni & Olympiadis matris ejus, inhærente ipsius pectori lapide vario cum capite Jovis Ammonis. Cæterum ea, quæ reperiuntur lapidibus annulorum insculpta, admodum sunt diversa; eo quod unicuique licebat istic exhibere & gestare quod lubebat: præcipue autem reperiuntur Dii, Heroes & Genii Tutelares vel privatorum hominum, vel familiarum aut civitatum, etiam Reges, Duces militum, vultus majorum atque etiam ipsorum, qui usurpabant gemmas & digitis gestabant: & præter hos pro uniuscujusque artificio & studio Philosophos, Poëtas, Oratores, Cursores, Athletas, bigas, quadrigas, victorias; & palmas Olympicas sacrorumque certaminum. Alii referebant in
eis.

eis historias rerum gestarum in honorem virtutis & splendorem famæ, similiterque dignitates, sacerdotia, sacrificia, sacra mysteria & insignia sacra, itemque varia symbola moralia ac naturalia cum signis cœlestibus & stellarum positionibus, in quibus multi varia credulitate ac superstitione se deceperunt. Quod vero attinet ad formatos in eis Deos, Atteius Capito peritissimus juris pontificii & memoratus Macrobio, prohibebat Deos gestare in annulis sculptos, *cum nefas esse sanciret Deorum formas insculpi annulis*. Attamen dense ac numeroſe id fecerunt, & plurimos videmus in gemmis, non modo ex eis, qui singulares erant Romanorum, sed quotquot ad eos venerunt ex Græcia, Ægypto, Perside: & vituperat Plinius, non solas fœminas, sed etiam viros in annulis habere amuleta & idola Ægyptia, Harpocratem, Iſin, Oſirin, Canopum & alios. *Jam vero Harpocratem statuas Ægyptiorum numinum in digitis viri quoque ponere incipiunt*. Multa numina in hoc scripto occurrunt Ægyptia, Persica, Asiatica, Græca & Romana, & sane posset eorum turba colligi ad componendam plenam Iconologiam. Quod ad Heroas & civitatum conditores Regesque & Principes attinet, offerunt se Pergamus, Helenus, Diomedes, Perseus, Hiacynthus, Hercules, Hyllus, Aventinus, Romulus, cum lactente lupa, & similes, tum in his, tum in aliis imaginibus & ipsis gemmis. Et ut veniamus ad Reges, Alexander Magnus scribens in Europa signabat propria sua effigie; at in Asia utebatur annulo Darii. Interpres Thucydidis narrans Xerxem imperasse Artabazo, ut reddens epistolam Pausaniæ Spartano-

norum Duci, monstraret ei regium sigillum, addit
signum regum Persicorum ex quorundam opinione
fuisse imaginem Xerxis, ut vero alii censent, Cyri,
aut ejus equi, cujus hinnitu nactus erat regnum. Etiam
Persici Reges usurparunt sigillum cum imagine Semi-
ramidis, vel potius Rhodogynes, ut testatur Polyæ-
nus. Alexander autem ita fuit delicatus in effigie
sua in gemmis, ut elegerit sibi clarissimum artificem
Pyrgotelen, omnes alios vetans in eis se exprimere,
salvo honore Apellis ac Lysippi. Eum Pyrgoteles
variis simulavit modis, & nos illum vidimus cum cor-
nibus in capite ea forma, quam monstravimus in
pulcherrimo achate, quando ornare se solebat pur-
pura & cum cornibus Ammonis, cujus credi volebat
filius. Non paucæ reperiuntur cum Alexandri vultu
gemmæ, quæ fuerunt portatæ in digito & annulis ad
amuleti modum, non secus ac si ejus imago juvaret
ad fortunanda negotia & consilia eorum, qui eam
portarent; etiam Spartiano adnotante, in familia
Macrianorum tam viros quam fæminas semper gestas-
se vultum Alexandri tum in aliis ornamentis tum in
annulis, & ob eandem causam credi potest eundem
Augustum quoque signavisse imagine Alexandri. Ad
quam consuetudinem gestandi in annulis vultus Re-
gum, adjungemus exemplum Luculli, quum in bel-
lo Mithridatico profectus Alexandriam, honoratissi-
meque exceptus ab Rege Ptolemæo repudiavit omnia
etiam pretiosissima munera, solum recipiens smarag-
dum auro illigatum; quem tamen etiam omnino spre-
visset, nisi Rex ipsi monstrasset propriam effigiem in
ea gemma sculptam. Plinius Nepos Trajano scribit
de

de Callidromo servo Pacori regis Parthorum per multos annos, qui veniens Nicomediam secum apportaverat gemmam cum imagine Pacori habitu & cultu regio. De Romanis Imperatoribus produximus elegantissimas gemmas Julii Cæsaris, Augusti, Tiberii, & sic multorum aliorum, quæ suis quæque temporibus erant usurpatæ. Augustus, de quo paulo ante fuimus loquuti, in signandis epistolis, diplomatibus & libellis supplicibus, primo utebatur Sphinge, dein gemma imaginem Alexandri Magni continente, & tandem is signavit sua ipsius, quam sculpserat Dioscorides, eademque signare perseverarunt Tiberius & alii insequentes Principes. In principatu ejusdem Tiberii capital erat, si quis in latrinas aut lupanaria intulisset effigiem ejus in annulis aut nummis: celebrataque est cautela & fides servi Pauli, viri prætorii, qui inebriatus in convivio, & cupiens urinam exonerare, manum obscœnis admovit, cui erat inditus annulus cum imagine Tiberii; & jam accusandus erat delicti capitalis, nisi diligens servi cura eum liberasset: quippe non advertenti domino annulum digito abstulit, monstravitque eo tempore illum in sua manu fuisse. Liberti Claudii dabant annulos cum vultu Principis illis, quos volebant admittere, & hi soli habebant jus accedendi ad Principem; licet hi annuli essent aurei, quoniam Claudius in principatu suo non usus fuit gemmis, sed auro signavit. Effigies majorum, sicut solebant poni in clypeis aut scutis & in atriis, sic gloriæ causa gestabant quoque in annulis. Tales nonnullæ conspiciuntur Herculis, in typum Heraclidarum, quas etiamnum ad ejus similitudinem videmus

ornatas spoliis Leonis. Valerius Maximus scribit, Censores annulum abstulisse filio Scipionis Africani, in quo effictus erat vultus Scipionis patris. Cicero agnoscens sigilla literarum ab conjuratis cum Catilina scriptarum, in eo, quod erat Lentuli, reperiēbat imaginem Cornelii Lentuli, avi ejus, viri clarissimi, & sic eum rogavit: *tum ostendi tabellas Lentulo, & quaesivi, cognosceretne signum. annuit. est vero, inquam, signum quidem notum, imago avi tui clarissimi viri.* Et ob hanc causam in gemmis effigiati sunt multorum illustrium virorum vultus, Numæ Pompilii, Junii Bruti, T. Quintii Flaminini, L. Sulpicii, & aliorum, tam in nummis quam in gemmis, ab successoribus in familiis ipsorum: multi etiam ignorantur & obscuri jacent ob defectum nominum, quæ adposita non sunt. Julius Cæsar tessera utebatur cum imagine Veneris Victricis, a qua & Ænea gloriabatur originem suam esse. Dio vocat Venerem Armatam, scribitque Cæsarem habuisse eam sculptam in sigillo suo, ac portasse in annulo, prout demonstravimus in priore parte in onyce, cum hasta vel sceptro, galea in manu, & scuto ad pedes, nec valde differens occurrit expressa in nummis. Quod ad Philosophos, Cicero lib. 5 de finibus loquitur de imagine Epicuri, quæ ab ejus familiaribus exprimebatur non modo in picturis, sed etiam in scyphis & annulis. Sic in gemmis durant varii vultus philosophorum, poetarum, oratorum & celebrium ingeniorum, Solonis, Socratis, Platonis, Archytæ, Diogenis, Apollinis Tyanei, Demosthenis, Ciceronis, Senecæ, Homeri, Virgilii, Philemonis, Aristomachi, Heracliti & Democriti,

eriti, quos damus in hac secunda parte. Sic Apollo & Musæ, Hercules Musagetæ, & alia symbola pertinentia ad poësin, ad poëma Heroicum, ad Eclogas & ad scenam. Etiam in hac parte secunda repositum est pulcherrimum sigillum Neronis, nempe Citharædus sub forma Apollinis cum fabula Marfyæ, quod satis memorabile. De illis, qui signabant propria imagine in annulo, exemplum habemus in Pseudolo Plautina militis illius, qui apud lenonem relinquebat symbolum suum pretium prostibuli.

*Ea causa miles suum reliquit symbolum
Expressum in cera ex annulo suam imaginem.*

Et Martialis de puero Bruti.

*Gloria tam parvi non est obscura sigilli,
Istius pueri Brutus amator erat.*

Et per hanc causam multi in antiquis gemmis occurrunt ignoti vultus. Superfunt etiam varia monumenta athletarum, & expressum habemus Allionem coronatum oleastro vel lauro in sacris ludis Olympicis vel Pythiis, Manferum victorem quoque cum palma, bigas, quadrigas cum victoria, cursores, desultores, gladiatores, rudiarios. Plinius nepos signabat annulo, cujus symbolum erat quadriga, quoniam ipse, ut scribit Calvisio, delectabatur ludis circensibus: *Circenses erant, quo genere spectaculi non levissime quidem teneor*, etsi negligebat eos captus majore amore erga studia literarum. Similes bigæ & quadrigæ relatæ sunt in prima parte, in cujus principio exhibentur aliquot effigies Herculis juvenis imberbis & barbati, coronati oleagina aut laurea corona, quomodo etiam

etiam conspiciuntur in nummis Græcis & marmoribus ; & nihilominus possent esse effigies athletarum vincentium , id quod admonendum putavi. In aliis gemmis recognoscimus aquiliferos , legionarios milites cum præmio , tropæis , & victoriis , symbolis & honoribus bellicis , ut leguntur apud Xenophontem symbolum militum Cyri fuisse Victoria & Jupiter Conservator. Timoleon Corinthius in Calauria confligens cum Iceta ad fluvium Damyriam , & ducibus ejus certantibus , quis primus fluvium transiret , ille ad finiendam controversiam annulos universorum inditos chlamydi suæ & simul permixtos educi jussit , primus autem qui excidit , imaginem habuit tropæi , quod augurium fuit victoriæ. Quum Galba Imperator in Hispania esset , in munitionibus castelli alicujus inventus fuit annulus antiquus , in cujus gemma erat insculpta Victoria cum tropæo , quæ similiter augurium imperii Galbæ dedit. In Curculione Plautina Therapontigonus miles in annulo sculptum habebat clypeatum militem , qui gladio percutiebat elephantem. Quis potuisset unquam in lucem reducere sacrificia Jovis , Bacchi , Cereris , Salutis , Dianæ , aut mysteria Eleusinia , Dionysiaca , Ephesia , Isiaca & Mithriaca , cum Silenis , Bacchantibus , Fanaticis & sacris insignibus Apollinis , Mercurii ac Martis , aut Salios ac Ancilia , quæ nos protulimus ? Inter historias in gemmis expressas satis nota est illa Sullæ , qui quum cepisset Jugurtham , traditum sibi ab Boccho rege , ad quem fugerat post cladem , ita facto isto gloriabatur , ut id gestaret in annulo sculptum , semperque eo sigillo uteretur , ita ut conspicitur in nummo

mo argenteo cuso ab filio ejus Fausto, ubi exhibetur Sulla Quæstor in sublimis folio, & Bocchus genu humi flectens porrigit illi ramum lauri, quum interim Jugurtha adstat ingenuus manibus retro ligatis instar captivi. Hispanus ille ex Intercatia, cujus pater quum provocavisset Scipionem Æmilianum, ab eodem victus fuit & occisus, ille tamen gloriabatur eo ipso, curavitque sculpi in annulo pugnam istam, utens eo sigillo; unde Stiloni occasionem dedit ridendi, dicendique, id non fuisse ipsum facturum, si Scipio ab patre ejus fuisset victus. In compluribus gemmis & variis modis sculptum habemus factum Mutii Scævola, Cincinnati, ut se armis induat, cervam Sertorii prope tropæum, caput Pompeii adportatum Cæsari, itemque varias fabulas, Arionem, Orpheum, Ganymeden. Jolen, Ledam, Hermaphroditum, quorum adferimus exempla. Sed omissis his symbolis sive naturalibus sive moralibus aliisque, quæ requirerent integrum opus, annotabo alia quædam loca veterum auctorum, in quæ incidi ad diversitatem figurarum in gemmis pertinentia. Antiquissimum fuit sigillum Ulyssis usque ab Trojanis temporibus. Quanquam in illis non consentiat Plinius fuisse usum annulorum, tamen scribit Plutarchus eum in scuto posuisse & annulo suo insculpsisse delphina, qui conservaverat Telemachum filium lapsum in mare. Similis delphin occurrit in prima parte in onyce sive per hanc occasionem, seu potius sit signum cœleste. Josephus in Antiquitatibus Judaicis allegat epistolam, ab Ario rege Lacedæmoniorum scriptam ad Oniam Pontificem, in qua significat ei regium sigillum Aquilam,

quæ unguibus tenebat serpentem, & talis alia occurrit in quibusdam nummis. Seleucus Rex Babylonæ a matre dono acceperat annulum ferreum, cui insculpta erat ancora, signum firmitatis ac securitatis: & Poly-crates quoque in annulo suo usurpabat ectypum lyræ. Sigillum in annulo Amphitruonis apud Plautum erat Sol oriens in quadriga, & simile novimus in aliis vetustis gemmis. Ismenias choraules solitus uti pulcherrimis gemmis, comparavit smaragdum, in quo ficta erat Amymone, una ex quinquaginta filiabus Danaï, impleta ab Neptuneo. Pompejus in annulo suo habebat leonem, qui ferebat ensē; & hic ipse adhuc apparet expressus in nummo argenteo Marci Antonii. Mæcenās utebatur ectypo ranæ, etiam quando signabat in absentis Augusti vicem. Sporus in auspicio stolidarum & infamium nuptiarum Neronis donabat ei annulum, in cuius gemma erat raptus Proserpinæ; fuitque is augurium funestum huic ipse Neroni. Galba signabat annulo & ectypo majorum ejus familiæ Sulpiciæ, nempe cane inclinatum habente caput sub pro-ram navis. Commodus solitus se adornare habitu Herculis & spoliis leonis in capite, appellans quoque se Herculem Romanum, gerebat etiam pro insigni Amazonem sculptam in gemma annuli, eaque utebatur sigillo, tanquam cum Hercule is vicisset Amazonas. Non prætermittam hîc annotare, quemadmodum in insula Lemno sacerdotes Dianæ exhaustam ex spelunca terram quandam rubeam mixtam cruore capræ signaverint annulo, cui insculpta erat capra & imago ejusdem Dianæ, & per opem hujus terræ sanatus fuit Philoctetes, ut refert Philostratus. Non

menunc occupabo in contemplanda varietate annulorum & sigillorum ex gemmis magicis quales fuerunt septem illi annuli donati Apollonio Tyaneo ab Jarca principe Gymnosophistarum, in quibus erant nomina septem stellarum; & qui memorantur ab Plinio, Leo sculptus in auro & nomen Solis ac Lunæ in amethysto, aut aquila aut scarabæus in smaragdo, quoniam hæc sese ipsa ostendant in suis figuris. De Leone, signo cœlesti, hoc solum dicam, Alexandrum Magnum quoque in annulo usum fuisse signo Leonis, & vult Tertullianus eam fuisse stellam dominantem in illius genitura, nisi potius videatur eo usus utpote insigni regum Macedoniæ, venientium ab Hercule, unde in eorum nummis reperitur Leo & Clava. Christianorum veterum pietas consuevit pro symbolo in gemmis annulorum habere nomen Christi **P** Columbam, Piscem, Piscatorem, Ancoram, **P** Lyræ, Arcam Noæ, Naviculam Petri. Per columbam Clemens Alexandrinus intelligit spiritum sanctum, per piscem apparatus ab Christo discipulis mensam post resurrectionem, aut quinque pisces, quibus ille satiabatur quinque hominum millia, Ecclesiam per navem, Concordiam per lyræ, Constantiam per ancoram, Apostolos per piscatores, vel etiam baptismum; sed de navicula Ecclesiæ incisa gemmæ legitur eruditissima Dissertatio, quam scripsit Hieronymus Aleander junior, lux literarum & fax splendens antiquitatis. Sed ut concludamus hunc sermonem dignitate & pretio insculptarum gemmarum; nihil illis deest præter titulos & nomina, ut sibi tribuant maxime notabiles memorias & insignia monumenta antiquitatis, in quibus

multæ hinc supersunt obscuræ. Et quamvis in hoc cedere coguntur nummis, qui habent titulos ac nomina, tamen superant eos præstantia cælaturæ, & sculptura clarissimorum ac rarissimorum Græciæ artificum, atque idcirco apud antiquos omnem æstimationem exceßerunt. Notum est mirabile Polycratis Samii tyranni factum, qui felicitatem suam ponebat in smaragdo sculpto ab Theodoro Samio cive. Nonius fenator Romanus fugiens proscriptionem, ex opibus suis nihil portabat secum nisi gemmam vel palam in annulo, æstimatam viginti millibus HS., utique ob artificium, eaque fuit occasio ipsi mortis, quum eam vehementissime desideraret Antonius. Non loquor de inæstimabili achate Pyrrhi, in quo erant Apollo cum novem Musis, quoniam non talis erat arte humana, sed ipsa natura sic eum in ipso lapide variaverat. Porro accrevit summopere in urbe Roma delicatum illud studium ac desiderium gemmarum, quando aliæ peregrinæ consuetudines ex Græcia & Asia eo influxerunt, magisque quam ipsæ gemmæ, requirebatur artificium & elegantia figurarum. Unde Tibullus loquens de Delia.

*Sape velut gemmas ejus signumque probarem,
Per causam memini me tetigisse manum.*

Primus Romanorum qui in dactyliothea eos collegit, fuit Scaurus Sullæ gener; Pompejus in Capitolio reposuit gemmam regis Mithridatis, ad cujus exemplum Cæsar consecravit sex dactyliotheas in templo Veneris Genitricis, & aliam Marcellus in tem-

templo Apollinis Palatini. Elagabalus autem ita studiosus erat in gemmis excellentissime sculptis ab egregiis artificibus, ut quotidie annulum mutaret, & sicut in omnibus studiis & affectibus erat fatuus & insanus, sic ad maiorem speciem electissimis earum adornabat tibialia & calceos, unicuique movens risum, non secus ac si pretiosi isti & subtilissimi in gemmis labores conspici possent, quas in pedibus inutiliter gerebat. Gallienus quoque satis delectabatur his ornamentis, caligasque & armillas ac monilia his instruebat; in quibus forsitan nimis sum provectus.

SYMBOLUM AC TYPUS LIBRI.

Exsculpsit gemmas Pallas, signavit Apollo
Hoc opus, est olea, est laurea sacra typus.

ANNOTATIONES
ad
ANTIQUAS GEMMAS
LEONARDI AUGUSTINI.

I. MINERVA.

DE ea dictum aliquid in prio-
re parte harum imaginum:
hæc desumpta ex trunco
achatis, sculptura exstan-
te, & hujus quoque ma-
gnitudini respondente, no-
tabilis est propter armatu-
ram; quippe quæ in pe-
ctore gestat ægida, ut ap-
pellant, intextam squam-
mis, exhibentemque in medio caput Medusæ ser-
pentibus fimbriatum. Alia est ægis ex pelle capræ
Amalthææ, qua armabantur Jupiter & Minerva contra
gigantes, eo modo, ut in statuis quibusdam reper-
tur. Sed hæc lorica ex squammis serpentum forma-
tur, & fabulati sunt Cyclopes eam cudisse huic Mi-
nervæ, ut elegantissime describit Virgilius.

*Certatim squammis serpentum auroque polibant
Connexos angues, ipsoque in pectore Divæ
Gorgona desecto vertentem lumina collo.*

Simi-

Similem quoque is describit armaturam Turni; & ad imitationem Minervæ hæc ægis vel lorica usurpata fuit in modo armandi se apud Græcos & ab Romanis Imperatoribus; imo & ipsa Roma in eodem paratu conspicitur cum galea & ægide in pectore: quoniam Romani magnitudinem suam reponentes in armis, & jactantes suam originem ex Marte, voluerunt quoque adorare genium civitatis suæ bellatricis sub forma Minervæ, summa cum cærimonia venerantes fatale Palladium, fingentes quoque Romam non minus ambire sceptrum Jovis, quam ægida Palladis, prout industrie hæc exsequitur Claudianus,

*Seu sceptrum sublime Jovis, seu Palladis ambis
Ægida.*

Atque hæc ideo dicta sint, si forsan quis crederet hanc fuisse Romæ imaginem, non Palladis, quum nec locus hic, nec brevitās permittant hære in contemplandis tenuibus quibusdam differentiis, quæ inter eas agnoscuntur. Cæterum hæc Gorgon sic gestabatur in pectore ad movendam hostibus trepidationem, ut colligitur ex Homero hanc ipsam Deam armante, & Ovidio in mutatione capillorum Medusæ.

*Gorgoneum crinem turpes mutavit in hydros,
Nunc quoque ut attonitos formidine terreat hostes,
Pectore in adverso, quos fecit, suslinet angues.*

De quo magis singillatim acturi sumus in lapide vario, qui sequitur num. 3 cum capite ipsius istius Medusæ; primum locum occupare jussu hoc pulcherri-
mo

mo trunci Minervæ fragmento: quod licet sit sculptum in achate, elevata & exstante sculptura; tamen inter eçtypa & varios lapides est hæc statua excellens non tam raritate sua, quam propter aliam dotem; quippe quæ dedicata est genio Eminentissimi & Rev. Principis Cardinalis Virginii Ursini, genii convenientis Minervæ & omni elegantiae & doctrinae in literis, quam adfert ad cognitionem nummorum & antiquitatis: unde dignatur interdum aperire mihi Museum ipsius locupletissimum, in quo natura & ars certant stupendis utriusque effectis, & inde aliis gemmis augebitur harum ornamentum.

2. P A L L A S.

Hic elegans varius lapis cum capite Dææ Palladis occasionem præbet considerandi alatum in galea Pegasum, sic forsan sculptum Corinthi: quippe credebatur Deam hanc frænis eum induisse & donasse Bellerophonti civi ejus urbis & Heroi ad devincendam Chimæram. Et ideo Corinthii, ut refert Pausanias, exstruxerunt templum Minervæ Frænatrici, qui etiam apud se monstrabant fontem Hippocrenen scaturientem ex irupressa alati equi ungula. Etiam in insignibus habuerunt Bellerophontem jam jam percutientem Chimæram, ut apparet ex eorum nummis. Et hîc firmarem causam hujus equi alati, nisi viderem multos Syracusarum nummos cum capite Minervæ tutelaræ gestantis in galea Pegasum, & in eodem plane habitu. Videlicet Syracusani erant Corinthiorum coloni, unde insigne Pegasi fuit transvectum & mansit frequentissimum in Syracusis in nummis ejus urbis; unde

unde etiam credi potest, hunc nostrum varium lapidem sculptum fuisse illo tempore, quo urbs illa supra omnes alias excellebat splendore & magnificentia. Galea ingens & sublimior in vertice, in ipsa pugna demittebatur ab fronte in vultum, eum tegens & simul obtendens larvam, quæ illi insculpta est, ut apud nos dicitur calar la visiera. Cæterum præstantia hujus varii lapidis mihi subministrat rationem ornandæ memoriæ Caspari Moroni, illustris nummorum sculptoris, qui dum vixit, hunc carissimum servabat in museo suo: & sane ipse nunc etiam mihi placeo vel ob summum artificium vel ob amicitiam, quæ mihi fuit cum egregio illo viro, claro per typos in nummis & monetis quatuor summorum Pontificum Urbani VIII, Innocentii X, Alexandri VII, Clementis IX.

3. MEDUSA.

Fuit Medusa formosissima universo corpore, sed tamen præcipue jactabat gratiam crinium, quos Minerva in serpentes mutavit propter ejus cum Neptuno coitum in suo templo. In hac imagine occurrunt versus Virgiliani relati ab Servio in viperinis crinibus & caudis serpentinis sub mento constrictis.

*Gorgonis in medio portentum immane Medusa,
Viperea circum ora comæ cui sibila torquent
Infamesque rigent oculi, mentoque sub imo
Serpentum extremis nodantur vincula caudis.*

Non debeo negligere hic recordationem curiosissimi numismatis Septimii Severi, in cujus altera parte exhibe-

hibetur caput Medusæ, & circa literæ PROVIDENT. quo significat, Palladem simul Deam esse prudentiæ & providentiæ, prout erudite exponit in selectis suis numismatibus Abbas Seguinus Decanus S. Germani, quem ego hic saluto, ut ex ipsius nomine per insignem doctrinam & antiquitatis notitiam claro honorem mihi quæram, qui præclarus Vir bis Romam versus Parisiis itinere facto, & præfens & remotus comitate sua me dupliciter obstrinxit ad ipsius æternum obsequium. Videmus igitur Gorgona fuisse symbolum Palladis, ut Leo Herculis, Tigris Bacchi, & Cerva Dianæ: & præterea etiam cognoscitur, eam usurpari solitam non tantum in armis ad terrorem incutiendum, sed & gestatam in tergo & in annulis amuleti instar ob victoriam & salutem. Credebant capiti Medusæo inesse vim præstandæ securitatis & custodiendi illos, qui id portabant, & abigere pericula & mala, ut refert Lucianus, vel anonymus auctor dialogi, qui inscribitur Philopatris, inducens Critiam vel Trieiphontem sic loquentem in versione Latina. *TRIEPH. Dic mihi, Critia, qua Gorgonis utilitas est? & cur pectori gestamen hoc Dea applicitum habet? CRIT. Uti terribile quoddam spectaculum & quod mala avertere possit, sed & hostes perterrefacit, & victoriam utroque inclinantem quocunque ipsa vult advertit. TRIEPH. Num ob hoc ipsa quoque Glaucopis invicta atque insuperabilis est? CRIT. Atque admodum. TRIEPH. Cur igitur non illis potius, qui servare possunt, quam qui servantur, femora adolemus taurorum atque caprarum, ut nos quoque insuperabiles atque invictos reddant, perinde ut Diis, sed solum si quis ipsam gestat. Tanta igitur*

igitur erat potestas Medusæ, ut ipsam Minervam faceret insuperabilem & invictam, & ideo exprimitur ea in tot variis lapidibus, sculpturis, marmoribus, statuis antiquis in thorace & clypeo, utpote quæ quasi favorabile amuletum gestaretur, quo obstupefaceret & audaciam demeret aggressoribus, averruncans pericula omnia & mala. Quapropter Medusa, præter inscriptionem *Providentiæ*, habuit quoque alteram *Salutis*: ut sane conspicitur egregia sculptura in jaspide rubra penes Clariss. Rondeninios, cum capite in extremis alato & crinito serpentibus, ut est proprium Gorgonis, & literæ Græcæ *CoCoC* videntur mihi significare *Σωτηρ*, derivatæ ab *σώω* *salvo*, & hæc est Medusa, non vero salus.

4. ISIS ET SERAPIS.

Duo capita, quæ se aspiciunt, exhibent Isin & Serapin, qui ex opinione Ægyptiorum habiti pro sole & luna. Alter in vertice habet calathum fœcunditatis, altera frondes perseæ, quod symbolum silentii ac veritatis, quod satis demonstratum est in parte prima, quum agebatur de eorum imaginibus num. 1 & 68. Tantum hoc loco id observari meretur, quod tunc neglectum est, instrumentum vicinum Isidis pectori esse sistrum, quod melius in prima imagine exprimitur. Etiam observamus, formas horum numinum & Harpocratis geri solitas in annulis, tanquam amuleta vel phylacteria, quippe quum existimarentur servatores & benefici, & ab dominio harum stellarum & influxuum contineri ac servari universam naturam.

5. HERCULES ET CERBERUS.

Ultima Herculis ærumna fuit tartarus , nempe descendere illuc & educere in lucem ligatum Cerberum , prout describit Seneca in tragædia Hercule Furiente.

*Tunc gravia monstri colla permulcens manu
Adamante texto vincit : oblitus sui
Custos opaci per givil regni canis.*

Arbor , quæ est propter hunc heroa , videtur significare aliam ejus ærumnam , nempe ob poma aurea Hesperidum. De Cerbero dicitur aliud quid in proxima imagine Orphei. Sed annotatu dignum est , ærumnas Herculis inveniri frequenter incisas sculpturis & gemmis , quum is Deus propter vires suas esset fere tutelariorum athletarum , qui velut insigne gestabant eum in annulis , ut sic faveret ipsis ad impetrandam palmam : quoniam is instituit ludos Olympicos , cucurrit in stadio , superavit Antæum lucta , ita ubique relinquens gloriosa roboris sui monumenta.

6. HERCULES VICTUS AB AMORE.

Poetæ antiqui significaturi vim Amoris in universa rerum natura , statuerunt eum victorem non modo hominum , sed pariter heroum ac Deorum. In hac sculptura videmus Herculem , qui in locum oneris Atlantici , humeris portat Amorem , qui magis eum gravat , quam cœlestes sphæræ , eumq; in triumphum ducit manibus in tergo ligatis ad modum captivi servi , effin-

gens

gens ita tropæum per clavam & exuvias leonis. Unde ille, qui tot feras vicit ac monstra, & qui domari affligue ira Junonis aut duris Eurysthei imperiis non poterat, subjugatur & vincitur ab ipso Amore, ut ei exprobrat Deianira apud Ovidium.

*Quem non mille fera, quem non Stheneleius
hostis,*

Non potuit Juno vincere, vincit Amor.

Talem vero eum finxerunt soli voluptatis sectatores, quum alium eum facerent cultores virtutis. Symbolum aut nota literæ decussatæ vel transfixæ x, expressa in circulo inter clavam & Leonis exuvias, videtur in se continere obscurum ænigma, quod tamen significare posset aliquod nomen, ut in aliis raris characteribus & in hac ipsa litera x est observatum. Hæc nota vel decussis invenitur inter hieroglyphica obeliscorum, atque etiam in aliis Herculis imaginibus occurrit ob certam quandam convenientiam, qualis exhibetur ab Jo. Baptista Casalio in libro de veteribus Christianorum ritibus, ubi est parvulus Hermeracledes, aut Hercules terminalis cum spolio leonis in vertice, & inferius notata est litera x, quæ exponitur symbolum salutis. Auctor hujus gemmæ sectator voluptatis videtur voluisse per symbolum significare vim & potentiam Amoris super ipsam virtutem, cujus idea fuit existimatus Hercules, ducendo illum sic victum. Numerus denarius præ omnibus aliis apud Pythagoricos honorabatur, quia continere in se videbatur omnes perfectiones. Sic harmonia virtutis in-

telleſta fuit in decachordo, quod complectitur omnes harmonicas proportionēs; cujus influxio in mundum colligitur ex circulo, qui tanquam centrum illic notatur: aut ſit æternitas ipſius virtutis, quæ continue ſe vertit æquabiliter cum orbibus cœli ac ſphæris. Sed ſi quis iudicabit illud ſignum eſſe potius rotam, ut demonſtrata fuit rota ſolaris & ejus perpetuus circuitus & motus in priore libri hujus parte in imagine Canopi & Sphingis, poſſemus etiam dicere, Herculem eſſe eundem ſoli, & duodecim ejus labores referri ad duodecim ſigna Zodiaci, per quæ is tranſcurrit ex doctrina Orphei & Porphyrii.

7. VICTORIA.

Mulier alata, quæ proſtratum taurum una tenet manu, altera vero cultellum ad feriendum eum, prorsus non pertinet ad ſuperſtitioſas cærimonias Dei Mithræ, ut videbimus num. 23, ſed exhibet Victoriā, & alludit ad ſacrificia exſolvendis votis poſt hoſtes victos. Non diſſimile quid occurrit in numiſmate Auguſti argenteo cum inſcriptione ARMENIA CAPTA. Etiam vidimus aliquot tales Victorias fictas in tegulis coctorum laterum, extractis ex Romæ ruderibus, in quibus amplius etiam exprimitur, nempe ara ſacrificii, & ſunt illæ artiſcioſiſſime elaboratæ, qualis etiam eſt hæc in cryſtallo ſculpta.

8. ORPHEUS.

Non tantum montes, ſilvæ & ſæviſſimæ feræ accedebant tractæ ab Orpheo per dulcedinem cantus,
ſed

sed etiam potuit hic placare Cerberum ad portam inferni, degressurus ad mitigandum Plutonium, ut caram suam Eurydicen reduceret in vitam, ut finxerunt poetæ in honorem poësis. Unde Horatius sic celebrat Orphei testudinem.

*Tu potes tigres comitesque silvas
Ducere, & rivos celeres morari;
Cessit immanis tibi blandienti
Janitor aula
Cerberus, quamvis furiale centum
Muniant angues caput ejus, atque
Spiritus teter saniesque manet
Ore trilingui.*

Horatius & Virgilius depingunt hunc canem trifaucem cum coma serpentina, quæ non apparet in hac imagine, nec etiam in priore imagine Herculis. Sed observandus est Orpheus totus nudus & sic fictus ad morem heroum cum vinculo circa crines, aut etiam quod hic habitus ita conveniebat descensui ejus ad regnum umbrarum, quo ille profectus est exoneratus omnibus exuviis, præterquam mortalitatis. Fascia autem vel diadema, quod grandis hic poëta gestat in capite in typum honoris & divinitatis, fuit quoque attributum Homero, Pindaro & aliis poëtis ac philosophis, ut apparet in eorum statuis.

9. APOLLO ET MARSYAS.

Hæc imago non modo notabilis est ob fabulam Marfyæ ligati ad truncum, ut excorietur, quo supplicio

plicio affectus fingitur, propterea quod certare & comparare se Apollini voluit cantu; sed quod sub ipsius Apollinis forma exhibetur Nero citharædus, qui sic venditabat suam musicam, gestiebatque laudari ob victorias cantu reportatas: unde is non solum Romæ in scena, sed in Græciam quoque profectus est ad quærendas coronas in ludorum publicorum solennitatibus, jubens erigi sibi statuas habitu citharædi, in quo, etiam cum cithara in manibus, videmus eum in numismatibus, quæ ille cudi fecit, ut narrat Suetonius. Etiam adfuerat Nero fingere heroas & deos ad suam effigiem, ut ipse ille auctor scribit: *Item Heroidum & Dearum personis effictis ad similitudinem oris sui*; qualem nunc videmus in forma Apollinis, cui eum comparavit Seneca ob præstantiam canendi, inducens eundem Deum sic illi loquentem.

*Ille mihi similis vultu, similisque decore,
Nec cantu nec voce minor.*

Est etiam ad truncum suspenso duplex Marsyæ tibia in modum tropæi; & ex sedili pendet persona Sileni, utpote ipso Marsyæ hic exhibito tanquam Sileno cum cauda, non tanquam satyro, qualis occurrit in statuis, pro variis poetarum & sculptorum fictionibus. Ante pedes Apollinis puer uno genu se demittit in terram, cui Deus porrigit cultellum vel stylum ad detrahendam ligato Marsyæ pellem. Neque sane dubito, quin Romæ in hortis Serenissimi Magni Ducis, statua hujus similiter uno genu ingeniculantis, velut apparantis mucronem cultelli in cote, sit facta ob eandem

eandem causam effectumque respicientis & expectantis mandatum Apollinis, qui in alia statua exhiberi debebat, ut conspicitur alia Marsyæ ligati in iisdem hortis. Gorlæus in dactyliothea ponit achaten fardonycem sculptum ab duabus partibus: in una sunt duo capita unum modo latus sui ostendentia, Nero & Agrippina mater ejus, addita ante stella, ab tergo lyra: in altera est cœlatum idem hoc sigillum Marsyæ & Apollinis in similitudine Neronis juvenis, facta allusione ad citatos Senecæ versus. Non dissimile est aliud sigillum prolatum ab Guil. Choulío in libro de religione Romanorum, cum literis circa: NERO. CLAUDIUS. CAESAR. AVGVSTVS. GERMANICVS. P. MAX. TR. P. IMP. P. P. quæ tamen literæ ut sunt hodiernæ & tractæ ex numismatibus Neronis, sic me cogunt dubitare de sinceritate illius sculpturæ. Sed hoc vere antiquum Neronianum sigillum sculptum in rubra jaspide, mihi subministratum fuit ab incomparabili benignitate Illustrissimi & Reverendissimi Camilli Maximi Patriarchæ Hierosolymitani, & Clerici Cameræ Apostolicæ, cujus merito, præter tenue id, quod protuli in parte prima, etiam vereor ne nunc quoque impar sim, quoniam ille dignissimus Prælatus animum possidens & ingenium ornatum locupletissima virtutis & scientiarum supellectile, emicat & splendet velut maximum lumen hujus aulæ, & acclamationibus publicis undique fruitur.

10. CITHARISTRIA.

Eximia hujus sculpturæ gratia, quamvis in massa vitrea & non in lapide duro, facit eam notabilem, ut

Pars II.

d

&

& nomen excellentissimi artificis Onisæ. cum literis ΟΝΗCΑC ΕΡΟΙC, hoc est, *Onesas fecit*. Sane vidi duo talia exempla in sardio cum citharistrìa, eodem habitu, quorum unius ectypum in sulphure habeo penes me. Tertium conspicitur impressum in Dactylïotheca Abr. Gorlæi in onyce num. 39 secundæ partis, ubi in locum figuræ nudæ supra pilam vel monumentum exhibetur Victoria, quæ in altum elevat coronam ad coronandam illam citharistrïam, ut primam in cantu & vincentem. Sed quaecunque sit illud Gorlæi sigillum, certum est in hoc archetypo cum nomine artificis & in duobus aliis non esse Victoriâ super illam basin; sed Heros est nudus cum galea ex usu Græcorum, qui solebant erigere statuas tales & monumenta heroica, ut ex multis locis deprehenditur apud Pausaniam: & videtur citharistrïa canere laudes alicujus herois ad monumentum ejus. Eadem consuetudo colligitur ex Homero in Odyssæa, quum fingit Musas cantantes ad sepulcrum Achillis, unde Pindarus

*Cithara imperantes hymni
Quem Deum, quem heroa,
Quem hominem sonabimus?*

Ad Pindari imitationem Horatius oden suam incipit.

*Quem virum, aut heroa lyra vel acri
Tibia sumis celebrare Clio?
Quem Deum?*

Sed præter hanc consuetudinem invenio apud Pausaniam,

niam, Spartam, unde civitati Spartæ nomen est datum, formari mulierem, quæ pulsabat lyram, & ejus statuam videri potuisse Amyclis, quæ forsitan posset exhiberi in hac imagine cum heroica statua mariti sui Lacedæmonis, qui nomen dedit Lacedæmoniis, & cujus heroicum sepulcrum erat Therapnis. Cæterum Spartani adeo delectati sunt sonitu lyræ, ut in bellis ea usi sint vice tubæ vel tympani. Similis citharistria vel lyrista conspicitur in nummis Lesbi, & creditur esse poëtria Sappho, inventrix plectri & carminis Sapphici.

II. MERCURIUS CUM ARIETE.

In agro Corinthiaco, ut memorat Pausanias, erat statua ænea Mercurii sedentis, cui prope aderat aries, quia is Deus supra omnes alios credebatur custodire & augere greges & armenta. Idem Pausanias refert versus Homeri ex Iliade, qui describunt Phorbantem Ilionei patrem pecoris ditissimum, quia præter cæteros Trojanos gratus erat Mercurio, quorum hæc est versio,

*Hic tibi natus erat pecoris ditissime Phorbas,
Quem sibi præ cunctis carum Cyllenia proles
Ditarat Teucris.*

Hic Mercurii cultus forsan exortus inde quod esset Deus opum, quæ antiquissimis temporibus consistebant in pecoribus, unde apud Romanos quoque pecunia appellata est, & cum hac nota nummi primum cusi sunt ab Servio Tullio.

In priore parte harum gemmarum num. 17 occurrit sardius cum ariete & duabus frumenti aristis, & in annotationibus dictum est, hunc fuisse arietem Mercurii, qui tutelarior Deus armentorum ideo, quia etiam spicæ vel aristæ eidem Deo sacræ. Habitus fuit Mercurius idem solus, qui in signo arietis operatur in mundo vim caloris, prout diximus ex auctoritate Martiani Capellæ.

12. AEscULAPIUS.

In hac imagine exhibentur Dii medici, ab antiquis agniti Dei custodes salutis. Ab dextra conspicitur AEsculapius in solito cultu, innixus baculo cui serpens circumvolvitur, ad sinistram Hygia vel Salus, illius credita filia: in medio parvulus Telesphorus Deus restituendæ valetudinis, sic appellatus *τελεσφόρος* ab confirmanda ea post morbum, infirmis plenissimum robur reddens ac pristinum vigorem. Hoc modo tria ista numina depingi solebant, ut colligitur ex Pausania, ex Aristide, ex numismatibus & inscriptionibus. Poculum, quod Hygia manu tenet, appellabatur *ὑγεία*, vas salutis, apud Pollucem, & apud Athenæum *μετάνηλον*, quæ erat res sacra, tanquam crater Jovis. Telesphorus tegit verticem suum pileolo, quod dicebatur *bardocucullus*. Corona laurea, quæ superius apparet, ut opinor, fuit dedicata huic Deo conservatori, qui juxta Festum Pompejum coronabatur lauro, quoniam hæc idonea erat multis remediis; modo non sit præmium ludorum quinquennialium, qui celebrabantur AEsculapio Epidauri, ubi credebatur esse natus. Literæ CYZETE ME pro CŌZETE

ME notant *servare me*, aut *date mihi vitam*, ab *σώζειν*
servare, quæ erat formula precum ad hos Deos ad
 impetrandam sanitatem.

13. SACRIFICIUM PRIAPI.

In hoc sacrificio continetur mixta forma Priapi &
 Bacchi portantis thyrsus in humero, & sic colebatur
 Priapus in urbe Lampsaco, credentibus Lampsacenis
 hunc ipsorum Deum esse eundem Baccho, ut narrat
 Athenæus. *Magno in honore habetur Priapus Lam-*
psaci, quia ex epitheto idem est & Dionysus, sic dictus
ut triumphus & dithyrambus. In solennitate Dionysia-
 ca Ptolomæi Priapus adistebat Baccho coronato auro
 & hedera in curru: & in alio curru vehebatur thyrsus,
 in alio phallus: & id sæpe conspicitur in mysteriis Bac-
 chi, sic ut noster typus vocari possit *Bacchophallicus*:
 quumque alter esset Deus hortorum, alter vindemia-
 rum, adorabantur ab rusticis, qui sacrabant eis poma
 & uvas, ut apparet hic eos sacrificare in ara rudi &
 agresti. Illa vero, quæ cum pomis in canistro portat
 veretra vel phallos, refert consuetudinem consecran-
 di Priapo has obscænas figuras eo modo, ut solebant
 mulieres.

*Obscænas rigido Deo tabellas
 Ducens ex Elephantidos libellis
 Dat donum Lalage.*

Et sicut solebant poma ex ceris ficta offerre pro veris ac
 naturalibus, sic ex eadem cera aut creta aut alia mate-
 ria fingeant obscænas has figuras, quales nunc viden-
 tur.

Letus Aristagoras natis bene villicus uvivis

De cera facta dat tibi poma Deus.

At tu, sacra contentus imagine pomi

Fac veros fructus ille, Priape, ferat.

Præclarus hic varius lapis electus est ex gemmis Illustrissimi & Excellentissimi Viri Lælii Urfini, Principis Nerulæ, qui dignatus fuit eum donare huic libro, quem ego hic nomini ejus consecro, unde jam quoque in parte priore honorem mihi mutuatus sum.

14. BACCHANTES.

In hoc sigillo exhibentur bacchantes saltatores, armati, & cum personis ante vultum, imitantes reditum Bacchi ex Indis, quo illum sequuti fuerunt Corybantes & armata multitudo. Primus super humerum gerit socium, & manu subrigit ejus frontem caputque ebrietate labens. Secundus in humeris gerit puerum nudum, qui tergo ejus insultat brachiis collum tenentibus. Fieri non potest, ut ulla dubitatio oriatur, quin tres illæ priores figuræ non sint larvæ eodem larvæ genere, galea & lorica & ratione sculpturæ præferentibus modum Ægyptium; atque ita exprimuntur antiquissimæ ceremoniæ Bacchi, ab Ægyptiis profectæ ad Græcos & Romanos. In vetusto marmore, quod exstat in palatio Illustrissimi & Reverendissimi Patriarchæ Camilli Maximi, sunt sculptæ quatuor bacchantes scæminæ ad eundem Ægyptium modum, quæ sibi præbent manus ad saltandum in habitu simili, ex quibus prima vultum sibi operit larva barbata prorsus

fus ad hanc nostram conveniente. In prima parte num. 158 habuimus sardium cum insculpto milite Romano, qui in humero gerit alium militem mortuum cum titulo CARITAS MILITARIS; ille videtur ad hanc bacchantium imaginem pertinere.

15. VENUS.

Hic eximius varius lapis tum propter artem, tum propter abditum sensum in figura Veneris pretiosissimus videtur, servaturque inter gemmas Eminentissimi Principis Cardinalis Virgilii Vrsini. Sed in hoc nihil mihi residuum fecit erudita explicatio Bartolomei Ginii summo huic viro ab secretis; qui quum sit Musarum candidatus, in ætate sua etiam juvenili ab eisdem accipit suffragium ingenii ad claritatem nominis sui. Itaque cujus doni ille me participem fecit, id hic collocandum putavi. Si quis in unum colligere vellet omnia ea, quæ ab mystica antiquitate de Venere sunt scripta, dubium non est, quin brevi videret repletum non exiguum volumen; quoniam sive vertatur oculus ad fabulosas poetarum inventiones, sive considerentur varii gentium cultus, existit celeberrima & clarissima; adeo ut etiam abditissima philosophiæ ipsius arcana non tacuerint de ea. Mihi autem non est animus hanc rem suscipere, tanto magis, quod hic sit alienus locus. Sed sufficiet nunc delibasse quasdam eruditæ antiquitatis partes, relictis aliis multis, quarum ope explanetur aliquo modo sensus nobilissimi hujus varii lapidis. Venus culta fuit, ut Dea amorum; qui licet infiniti numero habiti fuerint, ut monstrat Statius Epithal. Stellæ & Viol.

*Fulcra torosque Dea tenerum premit agmen
Amorum,*

& Claudianus de nuptiis Hon. & Mar.

*Mille pharetrati ludunt in margine fratres
Orepares, ævo similes, gens mollis Amorum;*

Nihilominus reliqui omnes sunt filii Nympharum, at duo soli Veneris, exhibiti per duos pusiones, qui conspiciuntur in hoc vario lapide. Primus ex ea & Mercurio natus, appellatusque Cupido, Deus amandi. Secundus ex Marte & nominatus Anteros, numen, ut quidam auctores putant, amoris contrarium, licet alii velint esse mutui amoris Deum. Unde ab Ovidio in Fastis Venus appellatur *geminorum mater amorum*, & Seneca Hippol.

*Diva non miti generata ponto,
Quam vocat matrem geminus Cupido.*

Veneri adsignatas esse sagittas, non est novum. Mihi tamen videtur requirere hoc ipsa elegantia, ut mysterium numeri earum investigem: quippe si dicerentur esse solum duæ, dici posset eas esse, quarum meminit Ovidius in primo libro Metamorphoseon, ex quibus una aurea conciliet benevolentiam & affectum, altera ex plumbo causetur fastidium & contemptum.

*Deque sagittifera promit duo tela pharetra
Diversorum operum: fugat hoc, facit illud
amorem,
Quod facit, auratum est & cuspide fulget acuta:
Quod fugat, obtusum est, & habet sub arundine
plumbum.*

Sed

Sed quum sint tria spicula, hoc eorum numero videtur mihi explicari sententia Platonis, qui censet tria genera Amorum reperiri: *Unus divinus cum incorrupta mente & virtutis ratione conveniens. Alter degeneris animi & corruptissima voluptatis. Tertius ex utroque permixtus.* Primus rationis proprius, occupatus in honesto, & universus purus, bonus & plenus dulcedine propter possessionem illius boni, unde maxime perfectus fit animus humanus. Secundus huic contrarius, & proprius sensuum, id unum agit ut nanciscatur id, quod effrenato cum impetu desiderat: unde fit impurus & plenissimus infinitarum amaritudinum, sequuntur eum varii dolores & jacturæ & super omnia pudor ac poenitentia. Tertius est Amor ille, qui medius velut inter horum duorum naturas intercedens, nec sic declinat ad honestum, ut penitus excludat volupe; nec sic dominari in se patitur rationem, ut prorsus sensui deneget suas voluptates: ita ut hoc modo mixtus producat operas causis suis congruas: det gaudium & dolorem, risum & luctum, dulce & amarum, prout connexus est vel rationi vel sensui. Omne hoc ingeniose probatur ab Claudiano, qui sub poetica allegoria proferens hanc Platonis opinionem, scribit in poematio de nuptiis Honorii & Mariæ, quasi in horto Veneris

*Labuntur gemini fontes, hic dulcis, amarus
Alter & infusus corrumpit mella venenis.
Unde Cupidineas armavit fama sagittas.*

Ita ut si sagittæ amorum temperentur in his fontibus
Pars II. c liquo-

liquorum dulcis, amari & mixti, prout ostendit clare versus iste postremus, liquidissima ratiocinatione sequatur, Veneris sagittas esse trium generum (plane ut conspicitur in hoc vario lapide) ex quibus deinde unaquæque in animos instillat & fundit cum affectibus amoris eas qualitates, quas ipsæ ex eo liquore, cui fuerunt intinctæ, & unde ipsis aliquid adfusum est, adsumpserunt. Stat autem sinistra manu innitens palo, circa quem volvitur vitis onerata uvis; dextra autem monstrans sagittas: innuere volens Venerem casuram, nisi Bacchus eam suffulciret; neque fore ut posset expedire arma sua, nisi hic subministraret vim vigoremque, quoniam *Vina parant animos Veneri*. Itaque etiam Cupido extendit manus ad colligendas uvas, quia vinum, quod efficit spiritus vividiores & membra vegetiora, ex opinione Achillis Tatii lib. 2 est *amoris pabulum*. Præterea Venus tenet spicas, quia frumentum illi immolabatur, cujus causam dat Suidas, *quia elixum frumentum excitat ad Venerem*. Vel etiam nuditatem ejus, spicæ & uvæ significant, quippe *sine Cerere & Libero friget Venus*. Sed ut transeamus ad nobiliores hujus Deæ contemplationes, spicæ & vitis repleta uvis demonstrant plane Venerem esse eandem Naturæ producenti & conservanti res singulas. Apulejus lib. 2. *En adsumtis commota, Luci, precibus rerum Natura parens*. Et mox. *Me fluctuantes Cyprii Paphiam Venerem appellant*. Etiam ab Lucretio hæc eadem considerata fuit, quasi esset potestas efficacior quam natura.

*Æneadum genitrix, hominum divùmque voluptas,
Alma Venus.*

& statim.

Quæ quoniam rerum Naturam sola gubernas.

Sit igitur Venus aut Mens gubernans naturam, aut numen quoddam velut idem ipsi Naturæ; constat satis eam per omnia & in omnia diffundere suam vim, & sicut loquitur citatus statim auctor

*per maria & montes fluviosque rapaces
Frondiserasque domos avium, camposque virentes
Omnibus incutiens blandum per pectora amorem,
Efficit, ut cupide generatim secula propagent.*

Quoniam vero ad hanc propagationem rerum, præter cætera præcipue utitur Sole & Luna, velut primariis instrumentis, adjuvante eam altero per calorem, altera per humorem; hinc est, ut duo illi planetæ adumbrentur per uvas & spicas, & Sol intelligatur per Bacchum, Luna per Cererem, quo modo colligit Macrobius, qui large differit de horum Deorum naturis, & Virgilius in Georgicis, quum invocans Solem ac Lunam non aliis appellationibus eos afficit, quam Bacchi & Cereris,

*Vos o clarissima mundi
Lumina, labentem calo quæ ducitis annum,
Liber & alma Ceres.*

Porro fingitur Venus corpore juvenili, ad notandum fervorem ac promptitudinem agendi, quæ inest naturæ

turæ ad renovationem & propagationem individuum, quum juvenus sit ætas supra reliquas idonea ad generandum. Etiam nuda, quoniam tunc ista Dea apparet formosior, quum non est tecta, & quum humanus intellectus ope contemplationis tollit quasi velamentum corpori bene ab natura fabricato, hoc est, se jungit per sermocinandi interventum cognitioni causarum occultarum. Tenet insuper manu spicas & uvas, ut indicet duas tempestates æstatem & autumnum, in quibus videtur plus, quam in aliis hæc magna Mater occupari ad munera sua generi humano effundenda. Ad has considerationes me duxit mixta hujus Dææ imago. Nihilominus confido fore, ut pulchritudo ejus inveniatur novum Parin, non tam corporis judicem, sed spectatorem melioris ac beneficæ formæ.

16. VENUS MARINA.

Venus insidens capræ marinæ, velociter currit per mare, sublevans dextram inque ea ramum myrteum. Prope sequitur Amor in aquis, stimulat & impellit capram ad cursum, alludens ad Venerem, quæ in omnibus partibus capricorni delectatur amoribus amatque jocos ac delicias. Censerem quoque hanc esse unam ex nymphis, matrem Amorum, sicut videtur placere Philostrato esse earum filios: ac Nereides in variis monstris marinis, tigribus, leonibus, tauris, arietibus & capris conspiciuntur in antiquis marmoribus fictæ ab sculptoribus, & descriptæ ab poetis, unde Statius:

Nec

*Nec non & variis vecta Nereides ibant
 Audito rumore feris : hanc pisce volutam
 Subleuat oceani monstrum Tarteſſia tigris ,
 Hanc timor Egæi rupturus fronte carinas
 Trux aries , hæc ceruleæ ſuſpenſa leonæ
 Innatat , hæc viridem trahitur complexa juvencum.*

Claudianus inducit unum modo Amorem filium Veneris , qui ſagittis petit Deos regesque , vultque , ut alii nati ex nymphis feriant vulgus plebejum : ſimile indicabimus numero 20 in imagine Geniorum. Sic Nymphæ & Deæ maris & ipſa Venus inſidentes Tritonibus & marinis monſtris ſculpi ſolebant , ex opinione eorum , qui principium rerum ſtatuebant humorem. Valde vellem , ut affirmare poſſem , hac imagine exhiberi capricornum cum Amalthea , ab Jovè inter ſtellas relata propter nutrimenta.

17. NEREIDES.

In proxima imagine ſatis dictum eſt de Nymphis & Nereisin , ita ut nunc nil niſi laudanda ſit præſtantia ſculpturæ.

18. HERMAPHRODITUS.

Hermaphroditus jacens fingitur ad ſimilitudinem Veneris matris ſux cum Amoribus , quorum unus pulſat lyram , alter inflat calamos ſyringis , tertius cum ventilabro concitat auras & auget ſomnum. Quanquam in illis primis & puris Romanorum moribus Hermaphroditi habiti fuerint pro monſtris , &

inter prodigia abjecti, tamen postea locum acceperunt inter delicias, ut scribit Plinius, post admissa Romam vitia Asiaticorum & Græcorum, qui statuas inde & imagines fabricarunt. Exstat epigramma Philippi in statuam Hermaphroditi, quæ erat in balneo, portans in nomine & in corpore duplicem naturam Mercurii & Veneris parentum suorum, in hanc sententiam.

*Viris Mercurius sum, mulieribus vero Venus videor,
Utriusque enim fero symbola mihi parentis.*

*Propterea non absurde me Hermaphroditum posuere
Viris & mulieribus communi lavacro filium ambiguum.*

Alia statua marmorea Hermaphroditi ad vivum & delicatum facta videri potest Romæ in villa Borgesium, jacetque incurvato pectore & capite super collecta brachia, revelans humeros, nates, mammas, ac universo præterea corpore nudo, sed & neutra ex naturis abscondita.

19. L E D A.

Captus Jupiter amore Ledaë, conjugis Tyndarei Laconum regis, ad potiendum ea, vertit se in cygnum, & sic ludens cum illa fruitus est amore, ut notum ex fabulis, & hæc imago demonstrat, velut exprimens sententiam sequentis distichi.

*Aspice; Leda Jovem ficta sub imagine cygni
In gremio falsam credula fovit avem.*

La-

Lapis, ex quo pulchrum hoc ectypum haustum est, custoditur inter gemmas Illustrissimi & Excellentissimi Flavii Ursini Ducis Bracciani, qui fulget non modo luce & altitudine natalium, sed etiam variis simul ornamentis nobilissimi sui ingenii. Unde huic labori pretium extenditur ex pluribus variis lapidibus, petitis ex divite illius dactyliothea, excellentissimis argumento & sculptura, quorum dignatus est mihi indulgere usum.

20. GENII VENATIO.

In hac sculptura exhibetur lusus venationis Amorum, qui exstimulant canes in duos cervos, vulpem & aprum. Similes lusus infantium alatorum sculpti sunt in vasibus & marmoribus antiquis, non modo illis, quæ pertinent ad Venerem & Bacchum & Nymphas, sed ad luctas, venationes, cursus navium, bigarumque & quadrigarum in circo, quorum aliqua profert Panuinius in libro de ludis circensibus. Sed & sine consideratione horum præbetur his aliqua lux ab Martiale in epigrammate, quod inscripsit de ludo puerorum cum juvencis: unde colligitur lusus tales puerorum fuisse in usu, eosque cucurrisse in circo super tauros mansuefactos ad hoc ab ferarum dominis, qui domabant tigres, leones, pantheras, instituebantque ut traherent currus, in quibus videmus aurigas esse pueros sic sculptos in habitu Amorum. Hæc contemplatio posset in hac nostra imagine prævalere, nisi aliter Philostratus persuaderet in elegantissima illa Amorum pictura, jocos eorum referens
ad

ad sensum naturalem, & concludens varios esse genios præpositos naturæ humanæ in omnibus affectibus, ut declarabitur in proxima imagine.

21. JOCUS GENII.

Joci horum puerorum delineati sunt in pulcherrima massa vitrea coloris amberini, quæ exstat in museo antiquitatum Jo. Petri Bellorii. In ea exprimuntur luctatores & pugiles, demonstrantes variis modis motus tenerorum membrorum in stringendo se invicem &prehendendo brachiis, & percutiendo manibus. Sic videlicet pueri adsuescebantur exercitiis in gymnasio, atque adeo unus illic apparet fictus quasi gerens officium progymnastæ & magistri, cum virga assistentis illi, qui victus labitur. Similem progymnasten vidimus in prima parte, num. 146. Præterea sunt illic præmia victoribus posita, unoquoque se incitante ad gloriam, dum alter portat coronam & palmam. Duabus pilis imposita sunt alia præmia, vas nimirum aliquod ex illis, quæ solebant dari in sacris certaminibus Olympicis & Pythiis, & sagitta cum arcu, donum sane congruum Amoribus. Est & alius, qui ducit gyrum, & ante apparet vas non quidem productum in præmium, sed videtur plenum liquoris, quum prope adstet alter, qui implet poculum ad bibendum. Ludi & exercitia ista puerorum celebrabantur Olympiæ, instituta post ætatem Phidiæ sculptoris, qui simulacrum Jovis Olympici fecit, ut annotat Pausanias, qui etiam prodit quasdam memorias ac statuas puerorum, qui adepti fuerunt palmas vel

vel cursu vel lucta vel commissione cœstum. Hic vero sunt expressi omnes nudi ad speciem Amorum cum alis, forsitan ad significandum genium, qui necessario requiritur in quocunque & quacunque disciplina tam animi quam corporis.

Ad hanc opinionem commoveor imagine Philostrati non minus suavi & elegante, quam docta, ubi inter alios ludos depinguntur varii luctatores, & quum venit ad explicandam imaginis mentem, ait multos esse Amores Nympharum filios, qui regant omne mortalium genus, eosque esse multos, quia multæ etiam sunt res hominibus placentes; amorem vero cœlestem in cœlo occupatum esse rebus divinis. Hi igitur ex sententia Philostrati sunt Amores & genii humani, & cum eo consentiunt poëtæ. Quippe Silius Italicus describit integrum exercitum volantem per cœlum.

Mittit se cælo niveis exercitus alis.

Statius quoque turbam circa lectum Veneris, quæ hanc comitetur.

Fulcratorosque Dea tenerum premit agmen Amorum.

Claudianus vult unum ex Venere natum, qui Deos regesque sagitta petat, alios autem esse filios Nympharum, & ab eis feriri plebem hominum per res amatas, quæ omnia cum Philostrato conveniunt.

*Mille pharetrati ludunt in margine fratres
Ore pares, habitu similes, gens mollis Amorum.*

Pars II.

f

Hos

*Hos Nympha pariunt, illum Venus aurea solum
Edidit, ille Deos cælumque & sidera cornu
Temperat, & summos dignatur figere reges,
Hiplebem feriunt.*

22. VENATIO.

In venationibus, quas Romani Imperatores exhibebant populo in ludis circensibus, in arenam prodibant omne genus & ingens numerus ferarum, ursi, leones, tigres, elephanti, & animalia maxime peregrina, quæ vel in dies & separatim spectaculum præbebant multa ejusdem generis, aut universa simul confuseque committebantur, ut conspicitur in hac sculptura, ubi & bestiarum in equis. Cui rei illustrandæ prætermisiss multis scriptorum locis, adferemus illum solum ex Dione de talibus ludis ab Nerone celebratis, ut sic describatur hæc imago. Exhibuit Nero spectaculum, in quo viri in equis magna cursus velocitate impetebant tauros, eos occidebant, & ab equitibus, satellitibus ipsius, hastis transfixi fuerunt quadringenti ursi & trecenti leones. Sculptura ipsa, quæ facta est in sardio, & ex dactyliothea Illustrissimi & Excellentissimi Flavii Ducis Bracciani, triplo grandior circiter est, quam hæc imago, & aliquanto magis. Nec mirum videri debet, quod in ea conspiciatur arbor; quoniam circus maximus etiam arboribus ornabatur, ut illic ad speciem silvæ venatio ferarum institueretur, prout legimus præcipue apud Vopiscum in vita Probi.

13. MUTIUS SCAEVOLA.

Celeberrimum est Mutii Scævolaë factum, quo nobilitatum fuit nomen Romanum; cujus memoria etsi in prima parte cum ejus imagine exhibita fuerit, tamen hic melius exprimitur ejus intrepida fortitudo coram rege Porsenna, firmiter tenentis dextram in ardentibus flammis cum stupore & terrore hostium. Hæc præclara sculptura in agate exstat penes Innocentium Ferrarium, qui in cognitione elegantiarum antiquarum, numismatum, & sculpturarum & variorum lapidum, denique omnium deliciarum peregrinarum optime versatur usu multorum annorum & familiaritate doctorum hominum: quum interim ex illis nobilibus reliquiis, quæ quotidie ad eum veniunt, locupletet thesauros & musea principum & illustrium hominum tam Italogrum quam exterorum cum voluptate & favore omnium.

24. TRAJANUS.

In hoc præclaro vario lapide effingitur Trajanus, expugnans aliquem e populis Germaniæ, in qua provincia erat, quum adoptaretur & vocaretur ad imperium ab Nerva, cum titulo Cæsaris & Germanici. Similis figura equestris exhibetur in numismate ejus, ubi pro Germano conculcat Dacum, ad significationem victoriæ Dacicæ. De moribus Germanorum refert Tacitus, eos incessisse nudos, tantum sago se velantes per fibulam alligato vel etiam spina, ut apparet ex hac figura, quæ portat sagum nodatum circa colum, omnibus aliis partibus nudis manentibus. Quin
 f 2 etiam

etiam caput galea abscondit; & hæc sunt verba Taciti, loquentis de peditibus: *Nudi aut sagulo leves, nulli cultus jactatio, scuta tantum lectissimis coloribus distinguunt, paucis lorica, vix uni alterive cassis, aut galea.* Et postea sequitur: *Tegumen omnibus sagum, fibula aut si desit, spina consertum.* Quod ad reliqua attinet, ex humerali equi Imperatoris, quod ex pelle factum, prodit caput tigris minacis faucibus apertis, & quasi morsuræ. Id horridum ornamentum facit ad terrendos hostes & in aliis quoque exhibentur urfi vel leones. Etiam hæc pretiosa gemma benigne mihi suppeditata est ab Illustrissimo & Excellentissimo Flavio Ursino, Duce Bracciano.

25. P V G N A.

Ex his alter est Germanorum aliquis, totus nudus & sine sago, quia ut refert Tacitus, *nudi aut sagulo leves.* Figura equestris refert aliquem ex centurionibus Romanis.

26. G L A D I A T O R E S.

Postquam gladiatores occidissent in arena adversarios, eos sublevabant à terra ad fidem & testimonium præbendum victoriæ, ostendebant populo, qui illis applaudebat, ut exprimitur in hac imagine victor sublevans victum mortuumque & spoliatum omnibus armis, in humerum attrahens eum nudum ab terra, ubi genu connititur. Retinet modo ille scutum & gladium. De hoc more ostendendi victum populo in
pignus

pignus victoriæ loquitur Scholiaſtes Juvenalis ad hunc verſum ſatiræ 3

Pinnirapi cultos juvenes juvenesque lanifæ.

Pinnirapos autem dicit lanifas ex habitu gladiatorum, quia poſt mortem retiarii pinnam, id eſt, manicam rapit, ut oſtendat populo ſe viciffe. Gladiatores bini committebantur, & dicebantur gladiatorum paria. Arma eorum erant galea, ſcutum & ſica, hoc eſt, gladiolus & brevis enſculus. Hæc imago ducta eſt ex gemma Illuſtriſſimi & Excellentiſſimi Lælii Urſini Principis Nerulæ.

27. A R I S T O M A C H V S.

Hic omnem vitam philoſophari cupiens de natura apium, eam in obſervandis earum moribus & mirabilibus operibus conſumpſit, ſpatium LXXII annorum, librosque ſcripſit de ſtupenda earum indole & ingenio, de quo cecinit Virgilius.

*Eſſe apibus partem divina mentis & hauſtus
Ætherios dixere.*

Sic præclare & ad vivum fere videmus exprimi hunc philoſophum intentum contemplationibus apium, aſſidentem iis & fixum in ſpectandis alvearibus, ut ſolebat ille adſiduus eſſe in ſpectanda earum vita & affectu. Atque inde fuit creditum, eum captum fuiſſe earum amore. Meminit ejus Plinius & Philoſophus Thaſius, qui etiam celebratus fuit apium amator, habitans in de-

fertis, unde etiam cognominabatur agrestis vel silvestris, ut quidem Plinius concipit indicem capitis ix libri xi historiæ naturalis de amatoribus apium. *Ne quis miretur amore earum captos Aristomachum Solensem duodesexaginta annis nihil aliud egisse. Philiscum vero Thasium in desertis apes colentem Agrium cognominatum, qui ambo scripsere de his.* Idem quoque confirmant Cicero & Ælianus. Hæc sculptura in fardio hodie possidetur ab Nobilissimo & Humanissimo D. Sunderland, Pari Angliæ, qui in itinere suo Romam versus cum meo summo honore dignabatur oculos suos ponere ad cognoscendas notabiles antiquitatis reliquias, quas domi meæ servo & inprimis in mea dactyliothea, unde ego non tam præclaris tanti viri moribus addictus vivo, quam admiror ingenium & eruditum ejus acumen circa res lectissimas & peregrinas.

28. HERACLITVS.

Heraclitus Ephesius semper dolebat, quoties domo exibat, & admirabatur res humanas, considerans verissime, quam unusquisque homo in qualicunque fortuna, sit plenus miseriarum & perpetua materia gravissimorum incommodorum. Ejus opinio fuit principium mundi pendere ab igne, & calorem esse, qui animaret hoc universum ad rerum generationem; unde in luctum ejus lusimus his versiculis.

*Quid miseram fletu comitaris, Heraclite, vitam?
Fletibus assiduus parcere disce tuis.*

*Ne lacrimis ignes extinguas semina rerum,
Et sine principio cuncta repente cadant.*

In altera parte hujus varii lapidis exstat effigies Democriti.

29. DEMOCRITVS.

Democritus Abderita, contra quam Heraclitus, ridebat res humanas. Hic vivens & philosophans in hortulo non frequentabat civitatem, ne stultitiam hominum videret. Quum vero audiret procellas & mutationes fortunæ vel felicitis vel contrariæ, in risum solvebatur, velut ob res ridiculas, quæque stolidis accidunt, & talis nunc exhibetur. Quia autem opinio ejus fuit, mundum fuisse compositum ex infinitis atomis, ludamus etiam in risum hujus.

*Stultitiam humana rides, Democrite, vita,
Et curas hominum risibus assiduis.
At risus moderare tuos, & siste parumper,
Innumeros donec dinumeres atomos.*

30. ALEXANDRIA.

Figuram sedentem in ripa fluminis opinor esse Genium Alexandriae in Ægypto in habitu mulieris; innititur cubito super caput Nili, una manu sceptrum tenens, alteram deponens in panario vel calathio pleno frumenti, cum tribus eminentibus aristis in typum fertilitatis ejus regionis. In vertice habet pro insigni cidarim vel sacram mitram, cum flore loti, in humeris

meris parvam chlamyden vel humerale virgatum, quale observatur in figura Ægyptia Spei, usitata quoque Romanis Imperatoribus in numismatibus. Post Nili caput est scorpio cæleste signum, quando mense Novembri finita inundatione, quæ operuit campos, & Ægypti regione limo pinguefacta semen in ipsius horoscopo fit sæcundissimum. Puer, qui se quasi ad-movet, & manum ponit super panarium, significat alimenta frugum vitæ necessaria. Et simile conspici-tur in figura Annonæ in nummis, nempe puer, ut prope eam pateat vas cum frumenti spicis. Non longe absunt tria ædificia, quæ etsi optime referri possint ad tria templa consecrata Isidi, Osiridi, Harpocrati, aut alteri Ægyptiorum numini, cum flore loto in cul-mine, qui erat sacer: nihilominus non erit absurdum & ab vero alienum, si dicamus esse tria horrea vel granaria Alexandria. In aqua apparent triremis & navis oneraria; quoniam nobilis ille portus ita situs est, ut ab latere septentrionali habeat Ægyptium mare, ab meridie lacum vel Mareotin, quæ repletur ex Nilo. Memorat Strabo hunc portum opulentia sua & opportunitate anteire omnes alios portus totius orbis, utpote idoneum maxime ad res maritimas, & simul commodum ad merces ex regione evehendas oc-casione fluminis, & per hunc lacum multitudine & opulentia mercium alteri maritimo portui fuisse præ-positum. Insuper etiam exhibentur in hac imagine varia animalia, non tam fluviatilia & peregrina Ægy-pti, sed valde communia & familiaria usibus humanis, equus, bos, oves, cervus, cum pastore, quibus in-dicantur armenta & pascua & opulentia regionis.

Etiam

Etiam ab postico se ostendit crocodilus, qui videtur aut sculptus aut depictus in mensula, quod animal symbolum est Nili vel Ægypti, & sacrum existimatum. Et hæc dicta sint ob figuram Alexandriæ. Quod si quis per scorpionem velit indicari Africam, & per caput cum proluxa barba & crinibus Oceanum & mare Libycum, & frumentum aliaque symbola referre ad fertilitatem ipsius Africæ; non ulterius huic rei immorabor, relinquens unumquemque expositioni suæ & sententiæ. Cæterum hæc egregia sculptura in lapide cyaneo numeranda est inter pulcherrima vetustatis vestigia: ego autem hic illam inserui ad augendum gemmarum mearum splendorem, & ad illuminandum hoc opusculum nomine Eminentissimi & Reverendissimi Principis Cardinalis Leopoldi Medicei, Principis, qui patrocinio suo excitat conspectiora ingenia & doctissimas Academias non minus, quam eo, quod & ipse generosum suum animum pascit & oblectat in sublimioribus studiis & amore antiquitatis eruditæ: ita ut maximum meum decus sit, quod dignus habear, qui genio tam gloriosi Principis in hac re serviam.

31. FORTVNA ANTIOCHIAE.

ΑΑΕΙΤΥΧΗ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ, hoc est, Fortuna ab malis conservans Antiochenos. Id cognomen sæpe attributum fuit Apollini & Herculi, Geniis & Diis *ἀνελκύνουσιν*: quia credebant illos averruncare res noxias; sicut alter sagitta petit Pythonem, alter occidit teras & monstra. Pausanias citat Pindarum, qui

Fortunam cognominaverit Φερέπολιν, tuentem civitates, legiturque apud Goltzium ΤΥΧΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ, & apud Tristanum, ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ ΤΕΡΕΒΕΝΤΙΝΩΝ ΚΑΡΧΕΔΩΝ Bona Fortuna Terebentinorum Carthaginensium. Cæterum Fortuna conspicitur ea forma, qua Bupalus sculptor statuam ejus fecit Smyrnæis cum polo in vertice, & cornu Amalthææ ad declaranda Fortunæ bona. Clavus cum globo fuit ei attributus ab illis, qui credebant eam gubernare universum hoc, & eo modo frequenter sculpta occurrit in numismatibus & in statuis, atque etiam cum clavo depingebatur Fortuna Redux. Nihilominus hæc sculptura in heliotropio præclarior est & notabilior ideo, quod ab utroque latere sculpta est cum sequente imagine: ipsa autem dimidium habet magnitudinis, quæ expressimus imaginem.

32. C I R C V L A T O R.

ΕΥΤΥΧΙΑ ΜΑΡΚΕΛΛΕ ΕΙΡΗΝΗ. Bona Fortuna Marcello, Pax. Videtur hic Marcellus fuisse Antiochenus, & hanc tesseram vel symbolum illi datum fuisse ab aliquo amico ejus vel amica, optante illi bonam fortunam, tutelam, pacem, ac prosperitatem. Inveniuntur gemmæ annulorum cum literis cavis & exstantibus, cum eodem augurio bonæ fortunæ sine ulla imagine, sed solis vocabulis. Legitur in onyce literis candidis elevatis ΕΙΡΗΝΗ ΕΡΟΣ, Pax & Amor. Ejusmodi erant annuli, qui ab amantibus donabantur in pignus amoris & fidem, de quibus elegiam commentus est Ovidius, quæ sic incipit.

*Annule formosæ digitum vincture puella,
In quo censendum nil nisi dantis amor.*

In ejus fine :

*Irrita quid voceo? parvum proficiscere munus;
illa datam tecum sentiet esse fidem.*

Hi annuli servabantur cum cura & quadam zelotypia, ne ab ullo unquam viderentur, ut colligitur ex Plauti *Afinaria* in pactis juvenis illius,

Spektandum ne cui annulum det, neque roget.

Illos vero annulos, in quibus simpliciter amicis precabantur pacem & bonam fortunam, credibile est datos fuisse, quum peregre proficiscerentur, ut solebant tunc felicia omnia precari; quando etiam illis dabatur eclypum faciei, ut ex Senecæ auctoritate conatur probare *Tomafinus* in libro de tesseris: *Amicos peregre abeuntibus imaginem suam donasse indicat Seneca cap. 40, quam sine dubio circumferebant in annulo.* Jam igitur venienti mihi ad expositionem hujus figuræ videtur hic esse posse unus ex circulatoribus, quos conducebant propter mansuefactas feras ad voluptatem populi, & ad lucrum inde colligendum. De tali loquitur *Apollonius Tyaneus* apud *Philostratum*, inducens leonem, in quo erat anima regis *Amasios*, eratque aliquis *Ægyptius*, qui illum monstrabat, ducens eum ligatum, non secus ac mansuetissimum canem; unde hic leo non modo blandiebatur suo rectori, sed cuicunque occurrenti. *Vir quidam leonem man-*
g 2
suefa-

suesactum ex loro veluti canem, quocunque volebat, ducebat. Leo autem non modo ipsum, qui se ducebat, blandiebatur, sed ceteris omnibus, qui obviam accessissent. Tali modo vir mercedem quarens. Nihilominus verius mihi videtur hanc imaginem exhibere quendam ex ferarum magistris, qui eas domabant, docilescque & idoneas reddebant ad se accommodandum ludis, & ad trahendas redas jugo alligatas, ut sic oblectaretur populus in theatro: tales vero erant tigres, pardi, apri, ursi, leones, & elephanti, de quibus agit Martialis in lib. de spectaculis

*Picſo quod juga delicata collo
Pardus ſuſtinet, improbaque tigres
Indulgent patientiam flagello,
Mordent aurea quod lupata cervi,
Quod frænis Libyci domantur ursi,
Et quantum Calydon tuliffe fertur,
Paret purpureis aper capistris,
Turpes eſſeda quod trahunt biſontes,
Et molles dare juſſa quod choreas
Nigro bellua nil negat magiſtro,
Quis ſpectacula non putet Deorum?*

Et in alio epigrammate de leone, cujus initium eſt,

*Verbera ſecuri ſolitus leo ferre magiſtri,
Inſertamque pati blandus in ore manum.*

Noſter morio vel, ſi ita volumus, magiſter urſi altera manu admovet flagellum, altera tenet eſcam, duo fruſta carnis, incitans eum verberibus & ſimul inſcans

ac sollicitans ad saltandum & ludos præbendos ac saltus. Brachium alterum habet nudum, alterum fasciis vel cingulo coriaceo circumvolutum vel etiam ferreo ad se muniendum contra ungues feræ in accessu ad escam. Etiam cinctus est circa stomachum & inferiores partes tibiæ & pedes cum caligis quas vocabant reticulatas, de quibus loquitur Trebellius Pollio in Gallieno. *Caligas gemmatis annexisse dicitur, cum campagos reticulos appellaret.*

33. MITHRA.

Romæ in diversis locis reperiuntur tabulæ marmoreæ antiquæ cum insculpto Deo Mithra Persarum, in habitu ferientis prostratum taurum, per quod allegorice innuitur virtus solis super terram & fæcunditas universæ naturæ, quum idem sit Deus Ægyptiorum Osiris, qui Persarum Mithra, ut eleganter describit Statius:

*seu te roseum Titana vocari
Gentis Achæmenia ritu, seu præstat Osirin
Frugiferum, seu Persei sub rupibus antri
Indignata sequi torquentem cornua Mithram.*

Dicimus igitur bovem projectum esse symbolum terræ, in quam penetrat radio suo Sol, eamque fæcundat. Est autem ipse Sol effictus eo modo, quo ab ipsis Persis adorabatur sub nomine Mithræ, & cum pileo in capite ex more ejus gentis & succincta veste, qualis describitur ab Luciano in concilio Deorum. *Mithras ille Medus, qui indumento Persico amictus ac tiara re-*

dimitus est. Verum Lutatius Statii interpres censet taurum esse primum cœleste signum, ab sole calcatum ac pressum tempore verno, & per cornua taurina intelligi lucem, quam luna ab eodem sole accipit, qui fingitur capite leonino, qualis conspicitur in aliquo marmore. *Mithra simulacrum fingeatur reluctantis tauri cornua retentare, quo significabatur lunam ab eo lumen accipere, cum cæperit ab ejus radiis segregari.* Erat enim sol leonis vultu cum tiara, Persico habitu, utrisque manibus bovis cornua comprimens; siquidem sol principale signum inculcat & premit, leonem scilicet, ideo quod hic Deus ceteros sui numinis & potentie impetu excellat, ut inter reliquas feras leo, vel quod sit rapidum animal. Quidquid sit, fane possunt omnia illa per taurum significari & cœleste signum, & luna, & terra, pariter ad generationem res concurrentes & inservientes; unde in pulcherrimo marmore villæ Borgesianæ in urbe Roma ex cauda bovina prodeunt foras duæ spicæ frumenti jam maturæ, quæ non apparent in nostra imagine. Ergo calcatur Deus Mithra & genu premit illud animal, & manu altera tenet alterum cornu, altera vero stringit sicam, & percutit dorsum; quo indicare voluerunt solem in signo tauri mense Aprili aperire gravidam terram, & calore suo educere & foras protrudere semina ad rerum proveniuntum. Quoniam vero mense Octobri post maturitatem frugum, sole versus scorpionem declinante, semina amisso vigore propter frigus concluduntur de novo ad colligendam fecunditatem in visceribus terræ, hic effectus significatur per scorpionem, qui se adjungit genitalibus tauri, seque admoveat virtuti fecundæ.

cundæ. In marmore Borgeſiano perſpicue videtur ſcorpio ſupra tauri genitale membrum, & eo amplius, etiam cancer ſub teſticulis, quia in hoc ſigno menſe Junio ſol incipit ad ſimilitudinem hujus paulatim ſe remove- re a nobis, & virtus ſolis tempore verno in Tauro diſfuſa incipit deficere in Cancro, & proſus in ſigno ſcorpionis contrahitur ac diminuitur, de quo videndus Macrobius in Staturalibus. Et propterea in eodem marmore ſculpta eſt ab uno latere fax, quæ ſublevatur in aerem, prope caput Tauri; ab altero latere alia fax declinat verſus terram juncta ſcorpioni. Sed ut perſequamur alia hieroglyphica & figuras in noſtra imagine expreſſas ex ritu magiæ naturalis Perſarum, cujus princeps fuit Zoroaſtres, eodem modo videmus teſtudinem poſt taurum, quæ innuit tardum motum hiemis, & canem, qui procurrit ad cruorem tauri percuſſi lambendum, eoque ſignificat alimentum animalium terreſtrium, ſicut per delphinum intelligi poſſunt aquatica. Hinc & inde recti in pedibus ſtant duo adoleſcentes pileati, quorum unus foras emittit ſemen ex genitali membro, quo notatur principium agendi, motus & forma generationis; alter una manu monſtrat vel tangit proprium ſinum apertum a veſte & nudum, per quem notatur ſcœmina in conceptione, concludens & fovens ſemen, eſtque principium paſſionis & materia: id quod hæc perficere nequit ſine calore, quem ab ſuperiore parte accipit, expreſſum in flamma, quam tenet alia manu in altum elata. In quibus figuris deprehenditur eſſe apud eos convenientiam aliquam inter myſteria Attidis & Mithræ, quia utraque explicabant virtutem ſolis caloremque,

remque, & conspiciuntur nonnullæ figuræ & icunculæ Attidis cum sinu vestis aperto, forsan denotantes geminam ejus naturam, eaque vestis omnino est huic nostræ persimilis, cum pileo Phrygio, tantum non ejusdem formæ Persico. In summo positum est caput solis radiatum, & uno latere conspicuum, cum virga ab postico, qua solet ille equos suos concitare ad cursum, vectus velocissime & calore suo herbas, plantas & animalia vivificans. Ex adverso adspicit lunam, quæ nocturno suo humore & incrementis humectat & influit in res omnes, temperatque siccitatem & calorem solis, unde oritur harmonia & temperatio universi. Sed conjunctio eorum apparet inferius in alia facie solis rotunda & radiata cum luna bicorni, quæ illam infra cingit, & ab Ægyptiis vocata conjunctio Isidis & Osiridis, hoc est, temperamentum naturale justaque & æqua conjunctio calidi & humidi. Superstant septem stellæ, seu sunt planetæ sive æther cum fulmine Jovis: quia cœlum sua infusione inspirans terram promovet fertilitatem. Per caduceum Mercurii aer intelligitur. Sagitta notat amorem voluptatemque, quam capit in animalibus genus suum propagantibus, prout describit Lucretius,

*Denique per maria ac montes fluviosque rapaces
Frondiferasque domos avium camposque virentis
Omnibus incutiens blandum per pectora amorem
Efficis, ut cupide generatim secla propagent.*

Nisi forte per sagittam intelligitur sagittarius, qui missu sagittæ significat omnium vitam ab radio solis pen-

imaginis Mithræ, videtur per apem, quam ore tenet, alludere posse ad ænigma Sampsonis, memoratum a sacris literis *e forti egressa est dulcedo*. Sic in ore Platonis, Pindari & ipsius Jovis recens nati mellificarunt apes, velut auspicia in hoc imperii & in illo lyricæ dulcedinis. Etiam dici posset, hunc leonem sic sculptum fuisse amuletum commodum & felix, quia in horoscopo suo is facit hominem regium & magnanimum, & hæc ipsa natura reperitur quoque in ape magnanima simul ac regia. Quum autem hæc figura referri debeat ad sensum alium, dicemus convenire apem cum reliquis animalibus consecratis Deo Mithræ, cujus profecto symbolum est leo hic sculptus in eodem lapide heliotropio, qui portat nomen effectusque solis, & propterea hic ipse lapis frequenti in usu erat ad vanitatem magorum, quum Mithra & Sol unus idemque Deus esset, diversis nominibus adoratus sub forma leonis. De sole in forma leonis multa referunt Orus Apollo & Macrobius, qui eo amplius dicit, Ægyptios consecrasse hoc animal in Zodiaco ea parte cœli, ubi præcipue in cursu anni fervet sol potentissimo fervore, vocantes leonem domicilium solis: & in numismate Caracallæ conspicitur leo capite radiato, fulmen ore tenens pro ape, pro diversis symbolis ac mysteriis. De Mithra in forma leonis loquitur Tertullianus contra Marcionem, & Porphyrius in libris de abstinentia refert initiatos, quum participes facti essent mysteriorum hujus Dei, appellatos leones. *In mysteriis Mithræ communionem quam habemus cum animalibus, subindicare volentes per animalium nomina consueverunt nos interdistinguere, adeo*

ut eos, qui cum initiati participes sunt ejusdem sacrorum, leones vocent. In marmore Borgeſiano, cujus partem paulo ante deſcripſimus, ſuper proſtratum bovem ſculpti ſunt ſol & luna in ſuis curribus, & in medio duæ figuræ in pedibus erectæ, unaquæque involuta ſerpenti, & cum capite leonino, ut adorabatur ſol ab Heliopolitanis & Leontopolitanis. Quibus duabus figuris interpoſitæ ſunt ſeptem aræ cum totidem gladiolis ſimilibus Mithriaco, quia fortæſſis ſimul cum ſole ſacra fiebant aliis planetis ad placandos eos & faciendos benignos, ex opinione potentiæ, quam habet quiſque Deus in ſua ſtella & conſpiciendo importat bonos vel infauſtos influxus. Sic in noſtra imagine ſeptem numeramus ſtellas circumdatas orbibus Græcorum characterum, ex quibus etſi trahi nequeat aliqua ſententia, veriſimile tamen eſt eos alludere ad potentiam & beneficium illorum influxum. Hinc Damis apud Philoſtratum refert, Jarcam principem Brachmanum dediffe Apollonio Tyaneo ſeptem annulos cum nominibus totidem ſtellarum, quos hic geſtaverit ſingulos per vices, diſtinguens eos quotidie pro appellatione iſtarum ſtellarum. Varii characteres & figuræ ſculptæ fuerunt ſub certis ſignis zodiaci vel quadraturis, & aſtrorum poſitionibus, quas promittebant ſibi fore bonas ad variarum rerum exſequutionem: unde & Plinius vanitatem magicam deteſtans refert quorundam opiniones, credentium, nomen ſolis vel lunæ inſculptum amethyſto & geſtatum in collo obſervatis quibuſdam ſolennibus eſſe valens remedium contra veneficia, grandines aliaque incommoda: idemque prodeſſe ad conſequendam gratiam

& se faciendum amabilem; & similes effectus quoque sperabant ab aquila & scarabæo, si smaragdo incideretur. Medici quidam & Astrologi etiam per fraudem adseveraverunt, figuram leonis in auro sculptam & collo suspensam tollere dolores calculi; siquidem certis temporibus & horis ea sculptura facta esset, nempe quum sol ingreditur in primum gradum leonis. Alexander Trallianus, medicus non obscuri nominis affirmat, imaginem Herculis leonem strangulantis valere ad eundem dolorem; quæ figura exhibita est in prima parte. Quod ad literas attinet, ex quibus diximus non posse educi aliquam sententiam; ejus rei causa est, quod illi, qui utebantur magicis, solebant obnubilare mentem suam gryphis & ænigmatibus, unde eos Hieronymus vocat tormentum verborum, Apulejus literas ignorabiles, Lucianus barbaricas & non significantes. Illi autem corrumpebant verba & sensus, resolvendo & separando omnes literas, ut sic possent unicuique illarum dare singularem sententiam ac significationem, aut componendo per transpositiones & commutationes, ut huic rei quoque adsueverunt Hebræi in malo usu cabalæ, quæ velut pars est magiæ. Ab his & ab Basilidianis, ut refert Jo. Chifletius in eruditissimo libro de gemmis Basilidianis, prave scriptum invenitur ΔΩΝΑΙ pro ΑΔΩΝΑΙ, & ΑΙΟ, ΙΩΑ pro ΙΑΩ, quod est nomen solis, usurpatum in sacris versibus Apollinis Clarii, prout scribit Macrobius, & frequens in figuris ejus, qui appellatur Abraham. Sic legi literas CΑΑ commutatas ordine retrogrado pro ΔΑC, quæ vox notat tedam vel flammam facis, quæ tres literæ sculptæ erant in heliotropio sub

caput solis ab latere sculptum, cum virga & face. Unde opinio mea est, globos characterum, qui circumdant septem figuræ hujus stellas, depravate scriptos esse & pari cum transpositione, sicut in tribus superioribus scribitur ac repetitur ΤΕΛΚΟΝ, quod potest esse pro ΤΕΛΙΚΟΝ, hoc est, bonum illud, quod pertinet ad ultimum finem, potestque intelligi sub eo, quod ab stellis petantur influxus felicitatis. Altera vox ΦΙΔΕΛΙΚΙ videtur pro φιλέλκμ, quasi haberet vim attrahendi amoris & amicitiae. Sed hæc dicta sunt non plane per veram, sed alludentem interpretationem, proprio sensu relicto doctis & linguarum peritis.

35. L E O M I T H R I A C U S.

36. A B R A X A S.

Ab Basilide Alexandrino Ægyptio provenerunt monstrosæ imagines idoli ipsius Abraxas, quod sub prodigiosis formis sectatores ejus dederunt, intelligi volentes falsissime, illud esse potentissimum ad averuncanda omnia mala fortunatumque ac felicem faciendum hominem, unde id multimodis sculptum reperitur in palis annulorum sub hieroglyphicis & figuris Osiridis ac Mithræ, ex superstitionibus antiquis Ægyptiorum & Persarum, non aliud denotans quam solem; & unaquæque ex literis vocabuli completitur numerum annui cursus solis, ut observat Hieronymus. Sed ad exponendam hanc imaginem dicimus, Ægyptios, ut refert Plutarchus, finxisse Osi-

rin membro virili erecto, ad respectum virtutis generantis & fecundantis; quoniam ex mente philosophi, Deus & sol generant hominem & omnes res. Deus Priapus idem existimatus fuit soli, & Orpheus in hymno attribuit illi qualitates solis, splendentis in mundo & adferentis lucem. Membrum virile videbatur favere fecunditati, solebantque pueri id gestare appensum collo sub appellatione fascini, quæ superstitiones ortum habebant ex antiquissimis Priapi & Bacchi caerimoniis. Etiam putabant Ægyptii solem esse eundem Priapo & Tempori, qui virtute sua se demonstraret, quæ peragrat Zodiacum & annum efficit. Talis nunc is exhibetur cum alis in humeris & pedibus in rapidissimo suo cursu, & ut ait Macrobius, pennæ attribuebantur Mercurio, ut is ornaretur natura solis, quippe quæ esset anima mundi & velox instar mentis. Propterea Ægyptii fingeant alatum simulacrum solis, cujus pennæ erant gemini coloris, claro altero & splendente, quum nempe sol circumdat partem superiorem zodiaci, altero cœruleo, quando in parte inferiori percurrit signa hiemalia. Abraxas dextra elevat sceptrum cum capite upupæ, quæ avis propter quatuor colores in pennis cristæ erat symbolum elementorum ac tempestatum: manu vero sinistra tenet scorpionem. Refert Scaliger has superstitiosas figuras & amuleta in usu fuisse apud Arabas, quibus appellata fuerunt *Talismans*, gestataque in annulorum gemmis, sculpta certis cum observationibus lunæ, temporum, signorum & astorum cælestium positionis ac benefica habita, atque adeo inde promittentes sibi stupendas vires contra serpentes.

pentum morsus, scorpionum pungentes tactus, hostium verbera: narratque Hali Aben Rodan sanavisse hominem ab scorpione punctum sola hac tali figura impressa in grano thuris, eumque in hunc finem portasse illam in gemma annuli sculptam, quum in cœlo observaretur illud signum, & cosmographum Arabem loqui de regione quadam appellata Hempts in tertio climate, & civitate ejusdem nominis condita cum hac observatione, nunquam in eam introire serpentem vel scorpionem, & si quis deferatur usque ad portam, statim mori: id quod simile videtur ei, quod memorat Tzetzes in chiliadibus suis de Apollonio Tyaneo, eum liberasse Byzantium & Antiochiam ab ciconiis & vespis, jubendo quasdam earum sculpi in marmoribus. Hæc figura ergo, ut videmus, una manu tenet scorpionem, quo indicio observat ejus adscensum & *ἀναστροφή*, & altera transfigit & percutit utrumque femur stylo vel clavo longo; & hoc erat amuletum contra violentias hostium, quum & cultelli reperti sint his clavis similes aliaque instrumenta ex metallo signata characteribus, stellis ac numeris magicis. Etiam diceremus, quum superstitio hujus Abraxas sit undiquaque similis illi quæ in Mithra obtinuit, etiam illum imitari hunc in effundendo sanguine & se cædendo. Illud constat pro certo in sacrificiis Mithriacis solitos eos fingere, quasi se percuterent & occiderent, ut apud Lampridium legimus in Commodò, illum non simulate, sed vere intulisse mortem uni horum sacrificulorum. *Sacra Mithriaca homicidio vero polluit, cum illic aliquid ad speciem timoris vel dici vel fingi soleat: & eodem modo idem*
ille

ille Commodus præcepit, ut Bellonarius vere incidere sibi brachium, qui solebant mimica & imaginaria sibi vulnera inferre. Restat adhuc ut loquamur de duobus brachiis, quæ extenduntur post alas cum manibus, quæ pugno comprehendunt duo sceptræ vel bacula ab dextro & sinistro lateribus, quæ designant potentiam solis ab ortu ad occasum; quoniam dextra & sinistra ex opinione Pythagoræ & Platonis significant orientem & occidentem. Sub alatis figuræ hujus pedibus serpens se in gyrum torquet, ita ut mordeat caudam; solitum hieroglyphicum perpetuæ mutationis in tempore & anno. In ejus gyro includuntur quatuor animalia, cancer, canis, corvus & quartum..... Ex his primum, nempe cancer, frequens est in figuris & Abraxas & Mithræ, qui etsi magis conveniat naturæ lunæ quam solis, nihilominus ut statuunt astronomi veteres, facit influere gratiam ac potentiam contra hostes, fugans eos & ob hanc rem insculpebant annulis. Apud Platonicos designat natalem hominum, quia existimant animas per portas Canceri ad nos delabi; sicut per Capricornum transcunt illæ Deorum. Canis colebatur ab Cynopolitanis, qui sub ejus forma adorabant Anubin & solem, & in eo sculpebatur amuletum ad tutelam & virtutem militarem ex fortitudine, ut lupus erat dedicatus Marti. Corvus sacer erat Apollini, ales auspicatissimus & boni ominis, estque hic etiam frequentissimus in imaginibus Mithræ & & Abraxas.

37. CHARACTERES MAGICI.

Hi characteres sculpti sunt in averso latere præceden-

cedentis gemmæ, quam descripsimus, & Abraxas, ex quibus quia non successit mihi expromere ullum sensum, relinquimus eorum interpretationem eruditioribus, maxime quum in superiore figura leonis aperuerimus difficultatem, unde istæ magicæ literæ prorsus non pateant intellectui.

38. MENSA SACRA AEGYPTIA.

Eam manu tenet sacerdos, ut in sequentibus duabus figuris. Est vero illa sic particulatim sculpta, ut melius comprehendi posset forma rerum, quæ in illa exposita sunt, de quibus num. 40

39. SACERDOS AEGYPTIUS.

De quo vide num. sequente.

40. SACERDOS AEGYPTIUS.

Cum sacra mensa. Figura hæc exhibetur in gemino conspectu, ut ab omni latere pateat cum suis hieroglyphicis, simul cum superiore parte sacre mensæ, notata num. 38, à qua incipiemus. In illa igitur consistunt duæ hydriæ aut vasa aquæ, item duo fasciculi spicarum frumenti, & in medio canistrum cum panibus vel potius pomis, & infra est mensura rerum liquidarum. Ab margine ipsius mensæ & a manibus ac brachiis sacerdotis pendent frondes, & flores & animalia aquatica, & inter illa lotus Niloticus, sex volucres similes anatibus, & pisces duo. Sententia fuit Ægyptiorum sapientium, materiam humidam fuisse ori-

ginem omnium rerum , ut memorat late Plutarchus in libro de Iside & Osiride , unde Homerus & Thales formati doctrinis Ægyptiis pronunciarunt aquam fuisse originem universi. Insuper statuebant Ægyptii , Osirin & Nilum fuisse eundem Deum & principium humoris , qui commiscens sese Isidi , quæ est terra , irrigatione sua eam fœcundaret ad generandum. Hac occasione in mensa locatæ sunt duæ hydriæ aqua Nili sacra repletæ , cum duobus aristarum fascibus ; quoniam is fluvius inundando terram Ægyptiam pinguefacit , & est occasio ubertatis & materia ac vis feminis , eaque regio ob frumenti proventum fit felicissima. Quin etiam sacerdotes in cærimoniis ejus Dei præferri jubebant vas aquæ plenum , atque ita manifeste in hac mensa subindicatur & exponitur benignitas humidi elementi & Nili , quem Patrem & Deum ipsi existimabant. Lotus exsurgit supra aquam , quæ planta , ut vult Theophrastus , vel herba palustris dedicata est Isidi & Osiridi , cujus flos in se & aperiendo & claudendo sequitur motum solis ab ortu ad occasum. Et hæc est virtus solis illabens in humida , præterquam quod ab eis sacerdotibus pro uno eodemque Deo habiti sint Sol , Osiris & Nilus , pro diversis eorum operationibus in generandis rebus. Quod ad pisces attinet , scribit Lucianus in dialogo de Astrologia , Ægyptios , qui colunt signa piscium , alioqui non solitos vesci piscibus , quia habebantur sacri , ut qui humori adscribebant principia naturalia. Herodotus scribit in Nilo nasci quædam aquatilia , quæ Ægyptii pro sacris habeant , & certum genus piscium , quod appelletur squamosum , & quoque anguillam. Pari modo.

modo sacerdotes Megarenſes Neptuni nullo modo edebant piſces; quia is Deus appellabatur genitor maris. Syri ſacra faciebant Neptuno Primigenio, credentes hominem natum eſſe ab humida natura, unde fiebat, ut venerarentur piſcem: & hæc ſententia placuit Anaximandro, qui ſibi imaginabatur in piſcibus fuiſſe genitos homines. Unde credere poſſumus piſces cum reliquis aquatilibus in menſa ſculptos eſſe, tanquam bonos Genios humidæ naturæ. Sacerdos nudus eſt & diſcalceatus, tantummodo coopertus femoralibus ab umbilico ad genua; & hanc veſtem opinarer appellari limum, commodam ad uſum aquæ, quia λίμνη apud Græcos ſignificat ſtagnum, & λιμνώδης humidus & herboſus, ſicut ipſa veſtis eſt virgata & videtur ex lini herbis contexta, imo etiam ſuſpicari quis poſſet hinc derivatum eſſe limum apud Romanos, quod erat ſimile veſtimentum, uſurpatum ab popa, nudo in ſacrificio: ſed diverſa eſt ejus derivatio. Cæterum noſter ſacerdos habet inſuper quoque tutulum in vertice formatum ex pennis accipitris, alitis dedicati Oſiridi ipſi, de quo nihil aliud dicimus, quia non eſt antiquus, ſed additus figuræ pro ſolito ornamento. Athanaſio Kircherio placuit hanc figuram inferere libro de obeliſco Ægyptiaco, quem hodie videmus poſitum in area Minervæ, cenſetque piſces eſſe ſymbolum violentiæ Typhonis & furibundi impetus, & ſacerdotem ſupplicare ſupremo Naturæ genio ad arcendum ab Ægypto ſterilitatis incommodum. Nec ſane illis obviare volo, vel obſequiū reſpectu, quo doctrinam ejus & merita proſequor.

41. SEMIRAMIS.

Volunt hanc Reginam vultu & habitu virili & sparsis capillis referre Semiramin, quum audita Syrorum defectione festinans neglexit se pectere, nec nisi parta victoria venit ad ornandos crines. Eadem creditur esse Rhodogyne, de qua scribunt Philostratus & Polyænus, ita: *Rhodogyne lavans abstergebat, verum quidam nuncians subjectam gentem defecisse, illa non abstersis capillis, sed ita ut erant revinctis equum conscendit: & in fine, unde Persarum regium sigillum etiam nunc imaginem impressam habet Rhodogynen disiectis capillis præditam.* Id quod adnotamus in supplementum alterius figuræ Semiramidis in vario lapide, quæ est in prima parte. Hic autem conservatur inter antiquas gemmas Eminentissimi & Reverendissimi Principis Cardinalis Leopoldi Medicei.

42. CLEOPATRA.

Dux aliæ imagines Cleopatrx exhibentur in prima parte, quibus hæc adjungitur, quia hic varius lapis sculptus est artificiosissima sculptura, qui etiam venit ab incomparabili benignitate ejusdem D. Cardinalis Leopoldi.

43. POETRIA.

Vel sacerdos laureata.

44. ΕΡΜΟΦΙΟΣ. ΚΡΑΙΡΙΟΣ.

Ermophius & Crairus, siue sint hæc duo conjuncta.

juncta nomina, seu potius amici signati proprio nomine ex consuetudine Græca, sine prænomine & cognomine, quæ ab Romanis usurpabantur.

45. JUNIUS BRUTUS.

46. JULIVS CAESAR.

Dux aliæ imagines Julii Cæsaris sunt impressæ in prima parte: hæc eis apponitur, non modo propter artificium sculpturæ in sardio, sed maxime ad exferendam gratam voluntatem, quam debeo Josepho Monterchio, viro nobili ex monte Pulciano & sacerdoti, quicum conjunctus sum & affectu & cognatione, & cujus hoc donum est. Meretur ille singularem laudem in eruditione antiquitatis, per quam collegit abundantem copiam numismatum, ea occasione, quum Romæ vivens in aula Illustrissimi & Excellentissimi Ducis Hieronymi Matthæi, nactus quoque favorem Illust. & Excellentissimi Marchionis Ludovici fratris ejus, inserviit erudito ejus viri genio, qui non minorem in literis, quam armis gloriam adeptus est.

47. AVGVSTVS.

Etiam de Augusto est edita imago in prima parte in hiacyntho: hæc altera est in sardio industrie sculpta.

48. LEPIDVS.

49. CAPVT IGNOTVM.

Hæc imago mulieris a quibusdam credita est Faustina Antonini Pii, ob certam quandam similitudinem & ornandi modum, de quo tamen non decerno. Nihilominus præstantia sculpturæ valde eam commendat; mihi autem est carissima, quoniam venit ab celebrata comitate Michaelis Periccivoli, præfecti equitum Serenissimi Magni Ducis, in cohortibus Messanis provinciæ Sienensis. Hoc dono ille obligavit me ad publicam professionem æstimationis meæ & devoti affectus, quum etiam sit mihi gratissimus cognatus in communi patria oppido Boccheggiano.

50. CAPVT IGNOTVM.

51. INSCRIPTIO.

Antiqua marmorea.

D. M.

CLAVD. VICTORI
EQ. SING. D. N. VIX
ANN. XXVII. MIL. AN
VII. M. AUR. URSINUS
CA. HERES. AMICO

B. M. P.

Dis Manibus

Claudio Victori

Equiti singulari Domini nostri vixit
annis XXVII. militavit annis

VII. Marcus Aurelius Ursinus

Camilla heres amico

bene merenti posuit.

Dum hoc opus imprimitur, inventa est inscriptio ista, eo tempore quo Illustrissimus & Excellentissimus Flavius Ursinus Dux Braccianus me participem faciebat pretiosarum istarum gemmarum, quas hic edidimus. Placuit ea Principi illi & quia studiosissimus est rerum antiquarum, & quia continetur in ea cognomen *Ursinus*, atque ideo hic eam posui servandæ memoriæ ergo. De his equitibus, quos vocabant *singulares*, leguntur aliquot inscriptiones descriptæ ab Grutero, sed nec ille, nec quisquam alius, quod sciam, verbum de iis fecit. Invenitur in inscriptionibus *Eques duplaris Aug.* *Eques singularis Aug.* qui scilicet habebant stipendium simplex vel duplex vel in unum equum vel in geminum, sicut quoque legitur *duplaris & simplaris annona*. Vegetius lib 2. *Torques aureus solidus virtutis premium fuit, quem qui meruisset, præter laudem duplas consequebatur annonas: duplaris duas, simplaris unam.*

FINIS.

ERRATA

Partis secunda sic corrige.

Pag. 2 vers. 28 studio videmus philosophos 11, 28 de dignitate. 18,
ult. *gestat*? 22, 1 decachordo. 36, 24 matribns. 59, 17 illarum

MINERVA

1

Statua in Agata

MINERVA

James M. Davis

In Cameo

John Carter

MEDVSA

3

In Niccolo

THE VICTORIA / 1841

[Faint handwritten signature or text]

ISIDE E SERAPIDE

4

In Niccolo

LIBRARY OF THE

1850

HERCOLE E CERBERO . 5

In Agata Varia

THE
HISTORICAL RECORDS

In a former

In Calcidonia Zafferina

HERBERT J. LAMONT

VIT TORIA

7

In Cristallo

VIT TORIA

per C. G. G. G.

In Cameo

Faint, illegible text or signature at the bottom center of the page.

In Corniola

APOLLINIS MARCIA

Fig. 1. Marcia

In Pasta Gialla

CITARISTRIA

La Pastorale

In Corniola

NEW YORK

NEW YORK

ESCVLAPIO HYGIA TELESFORO ¹²

In Cameo

ESCUALANTO HYPERBOLICO

Fin. Canto

In Cameo

San Camero

In Corniola

PLATE II

Fig. 1. C. 1. 1.

In Cameo

In Lapis Lazzali

In Corniola

NEREIDE

for Coriolis

In Cameo

ERMATROBITO

Jo. Camero

In Cameo

John Carter

GENII
Caccia

20

In Cristallo

For Circulation

In Pasta

GEORGE IV. R.

Handwritten signature or mark, possibly "J. B. Smith" or similar, located below the circular impression.

In Corniola

For [illegible]

MVTIO SCEVOLA

In Agata

MATTO SCOTIA

For Spence

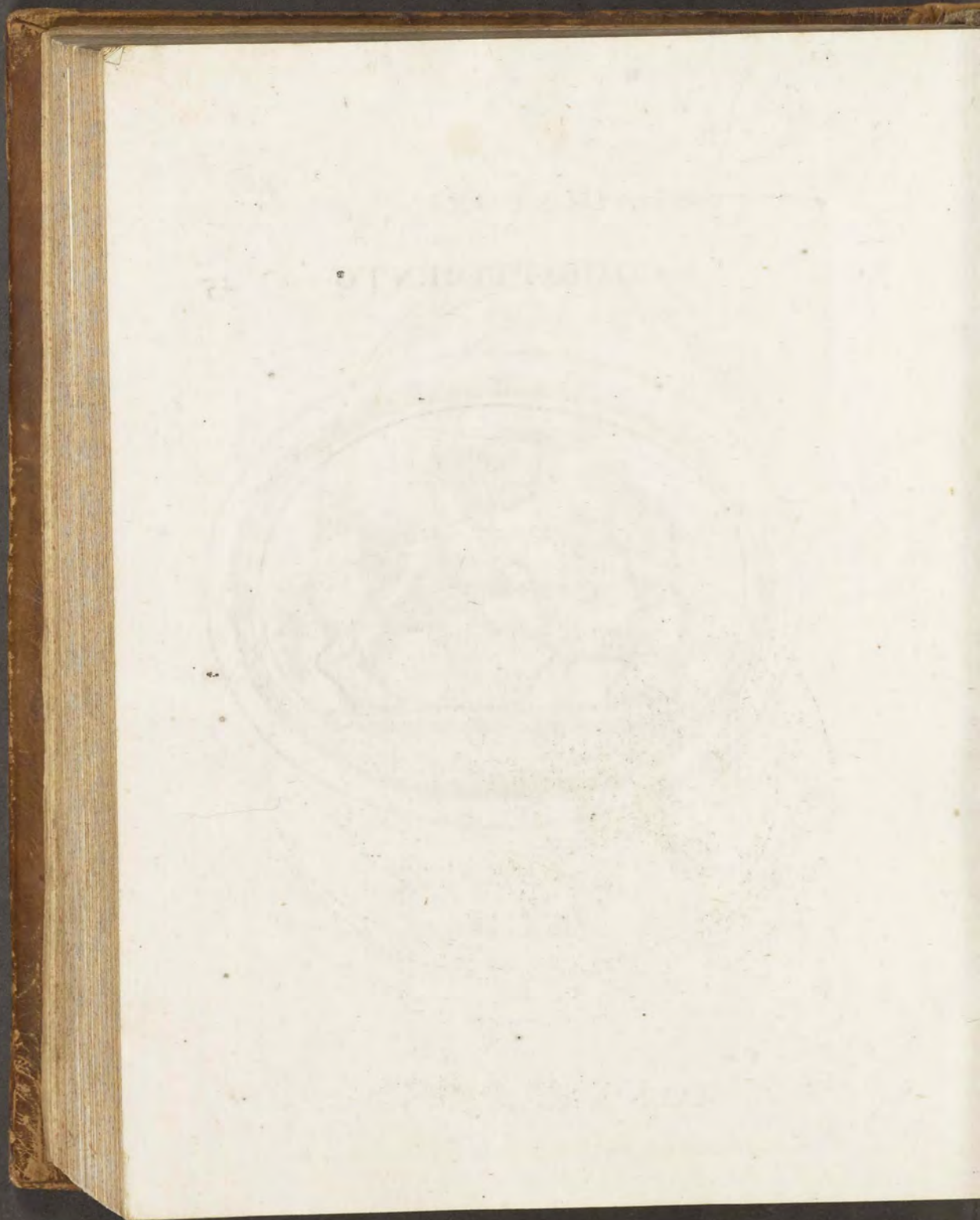

In Cameo

In Cameo

GLADIATORI

26

OTAMORRIS

In Corniola

ОТМОТЕНА

1870

HERACLITO

In Cameo

HERACLEUM

29
DEMOCRITO PARTE AVVERSA

In Cameo

DEMOCRITUS PART I. V. 17.

For Cambridge

ALESSANDRIA

In Lapis Lazzali

ALEXANDRIA

For Lewis & Clarke

In Elitropia

Handwritten text, possibly a signature or title, located below the circular engraving.

GIOCO.^{RE} PARTE AVVERSA 32

In Elitropia

MITRA

In Elitropia

The English

LEONE MITRIACO

In Elitropia

LEONARDUS

Leonardus

LEONE MITRIACO

35

In Plasma

LIBRARY

In Lapis lazzali

In Lapis lazuli

Septembris

Mensa Sacra

SACERDOTE EGITTIO 39
in Pietra Rossa *egittia*

SACERDOTE
in Pietra Rossa

EGITTIO 40
egittia

THE HISTORY OF THE
CITY OF LONDON

SEMIRAMIDE

41

In Agata Sardonica

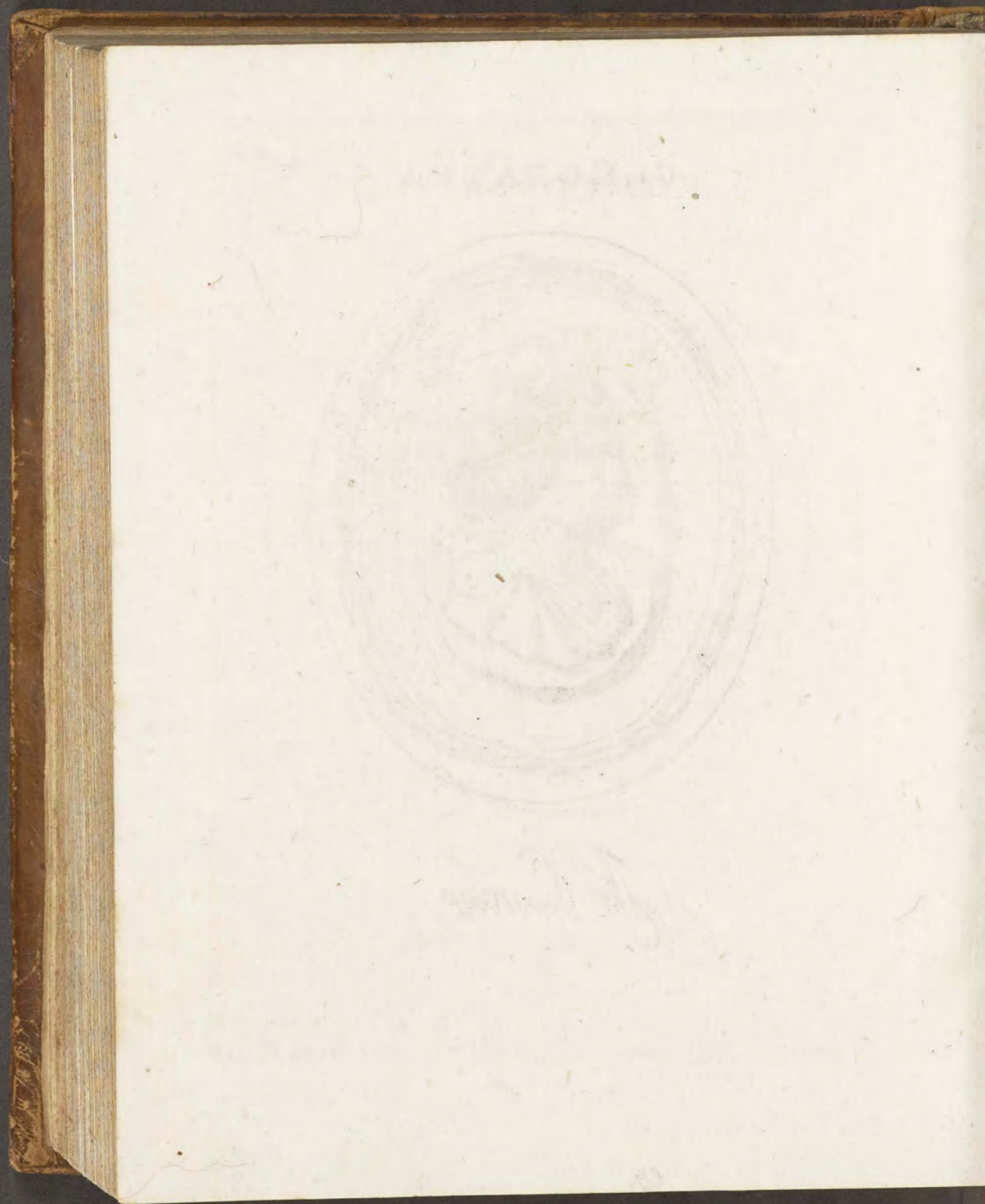

CLEOPATRA

42

In Cameo

POETESSA

43

In Corniola

14

ARISTOTELIS

ARISTOTELIS

In Diaspro Rossa

In Deposito

GIVNIO BRVTO

45

In Diaspro rosso

42

GIULIO BRITTO

Sc. Disegno Rosso

GIVLIO CESARE

46

In Corniola

For Carriage

AVGVSTO

47

In Corniola

54

AVGVSTO

Augustus

LEPIDO

48

In Corniola

LEPIDO

Sp. Cornelia

In Corniola

John C. Smith

TESTA INCOGNITA

50

In Corniola

1815 OCT 11

Ms. A. 1. 1. 1.

INSTITUTION

THE
LIBRARY OF THE
INSTITUTION
OF THE
CITY OF
NEW YORK
AND
THE
COUNTY OF
NEW YORK
1850

